
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

TÜBİTAK MERAKLI MİNİK DERGİSİNİN İÇERİĞİNİN M.E.B. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDAKİ KAZANIMLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Merve Yıldırım

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANA BILIM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OCAK, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren …. (….) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Merve
Soyadı : Yıldırım
Bölümü : Okul Öncesi Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki Kazanımlar Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı: The Content Of The TÜBİTAK Meraklı Minik Magazine M.E.B. Investigation in Terms Of Goals in Preschool Education Program's

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Merve Yıldırım

İmza: : ……..

JÜRİ ONAY SAYFASI

Merve YILDIRIM tarafından hazırlanan "TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin İçeriğinin M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki Kazanımlar Açısından İncelenmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Z. Fulya TEMEL
(Okul Öncesi E˘itimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)
.....

Başkan: Pro . Dr. Ayşe Güler KÜÇÜKTURAN
(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sakarya Üniversitesi)
.....

Üye: Doç. Dr. Hatice BEKİR
(Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)
.....

Tez Savunma Tarihi: 06/12/2019

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Canım kızım Hüma'ya ithafen

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini ve tecrübelerini benimle paylaşan, öğrettikleri ile hayatıma profesyonel anlamda değer katan, alanımda ve çalışma hayatımda başarı basamaklarımı çıkarken benden desteklerini esirgemeyen, yol gösterici olan, bunun yanı sıra anaç ve sevgi dolu yaklaşımıyla beni güvende ve değerli hissettiren saygıdeğer danışman hocam; Prof. Dr. Z. Fulya TEMEL'e çok teşekkür ediyorum.

Maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen, beni yüreklendiren ve bana bu süreçte her daim güvenen kıymetli eşim Ahmet Kutay Yıldırım'a ve bana verdiği yaşam enerjisinden ve sonsuz sevgisinden dolayı güzel kızım Hüma Yıldırım'a teşekkürlerimi borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

En yakın arkadaşım anneme, çok güvendiğim babama, ağabeyim, yengem ve değerli yeğenime de bu süreçteki destekleri için çok teşekkür ediyorum.

Son olarak, hayatıma anlam ve neşe katan dostlarıma, çalışmam boyunca yardımlarıyla ve destekleriyle beni yalnız bırakmayan değerli mesai arkadaşlarıma da ayrıca teşekkür ediyorum.

TÜBİTAK MERAKLI MİNİK DERGİSİNİN İÇERİĞİNİN M.E.B. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDAKİ KAZANIMLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Merve Yıldırım
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ocak, 2020

ÖZ

Bu araştırma, erken çocukluk dönemi için hazırlanan TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımları desteklemesi açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan "Doküman İnceleme" yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi "Amaçlı Örnekleme Yöntemi" ile 2018 yılı boyunca her ayın birinde yayınlanan on iki Meraklı Minik dergisi olarak seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Meraklı Minik dergisi ekibinden, öğretmen ve ebeveynlerden oluşan toplamda on iki kişi oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından "Meraklı Minik Kazanım Değerlendirme Tablosu" oluşturulmuştur. Meraklı Minik dergi yetkililerine, dergiyi takip eden öğretmen ve ebeveynlere yönelik de "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" geliştirilmiştir. Veriler bu iki araç aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanımlar arasında en çok dil gelişim alanındaki kazanımları en az da öz bakım becerileri gelişim alanındaki kazanımları desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Derginin, okul öncesi dönemi çocuklarının gelişimsel özelliklerine hâkim bir ekip tarafından hazırlandığı ve ekibin programda yer alan beş gelişim alanını da dengeli bir şekilde desteklemeye çalıştığı da ortaya çıkan dikkat çekici sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler : Çocuk Dergileri, Popüler Bilim Dergileri, Erken Çocukluk Dönemi, Okul Öncesi Eğitim Programı, Kazanımlar
Sayfa Adedi : xvii+182
Danışman : Prof. Dr. Z. Fulya Temel

THE CONTENT OF THE TÜBİTAK MERAKLI MİNİK MAGAZINE M.E.B. INVESTIGATION IN TERMS OF GOALS IN PRESCHOOL EDUCATION PROGRAM'S

Master Thesis

Merve Yıldırım

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDICATIONAL SCIENCE

January, 2020

ABSTRACT

This research was conducted to examine TUBITAK Meraklı Minik Magazine, which is prepared for early childhood, in terms of supporting the goals in the Ministry of National Education's Pre-School Education Program. In the research, "The document Examination Method", which is one of the qualitative research methods, was used. The sample of the study was selected twelve curious miniscule journals published on one of each month during 2018 by "The Intended Sampling Method". The study group consists of twelve people, consisting of The Meraklı Minik Magazine team, teachers and ebveyns. A "Meraklı Minik acquisition rubric" has been created by the researcher. A "Semi-Structured Interview Form" has also been developed for the Meraklı Minik magazine officials, teachers and parents who follow the magazine. The data was collected through these two tools. As a result of the research, it was concluded that TÜBITAK Meraklı Minik magazine supported the most goals in the field of language development and at least the goals in the field of self-care skills development among the goals in the M.E.B. Pre-School Education Program. It is also noteworthy that the journal is prepared by a team that is familiar with the developmental characteristics of preschool children and the team tries to support all five development areas in the program in a balanced way.

Key Words. : Child Magazine, Popular Science Magazine Early Childhood, Preschool Education Program, Goals
Page Number : xvii+182
Supervisor : Prof. Dr. Z. Fulya Temel

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR v

ÖZ vi

ABSTRACT vii

İÇİNDEKİLER viii

TABLOLAR LİSTESİ xiii

ŞEKİLLER LİSTESİ xiv

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xix

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 4

1.1.2. Problem Cümlesi 5

1.2. Araştırmanın Amacı 5

1.2.1 Araştırma Soruları 5

1.3. Araştırmanın Önemi 6

1.4. Araştırmanın Varsayımları 6

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 6

BÖLÜM II **7**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE **7**

2.1. Dergi **7**

2.1.1. Derginin Tanımı **7**

2.1.2. Dergilerin İşlevleri **7**

2.2. Dergi Türleri **8**

2.2.1. Çocuk Dergileri **8**

2.2.1.1. Erken Çocukluk Dönemi Dergileri ***9***

2.3. Dünya'da Dergicilik Olgusu **10**

2.3.1. Dünya'da Çocuk Dergiciliği **10**

2.3.1.1. Dünya'da Erken Çocukluk Dönemi Dergileri ***11***

2.4. Türkiye'de Dergicilik Olgusu **19**

2.4.1. Türkiye'de Çocuk Dergiciliği **19**

2.4.1.1. Türkiye'de Erken Çocukluk Dönemi Dergileri ***20***

2.5. Popüler Bilim **25**

2.5.1. Popüler Bilimin Tanımı **25**

2.5.2. Popüler Bilim Yayıncılığı **26**

2.6. TÜBİTAK **26**

2.7. TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi **27**

2.7.1. Meraklı Minik Dergisinin İçeriği **27**

2.8. Erken Çocukluk Eğitim Programları **60**

2.8.1. M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı **60**

2.8.2. M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Temel Özellikleri **60**

2.8.3. M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Gelişim Alanları **62**

BÖLÜM III **69**

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR **69**

3.1. Popüler Bilim Yayıncılığına Yönelik Araştırmalar 69

3.2. Dergilere Yönelik Araştırmalar 71

BÖLÜM IV 83

YÖNTEM 83

4.1. Araştırmanın Modeli 83

4.2. Araştırmanın Örneklemi 83

4.3. Çalışma Grubu 83

4.4. Veri Toplama Araçları 84

4.4.1. MM Kazanım Değerlendirme Tablosu 84

4.4.1.1. Araştırma Kapsamına Alınan Meraklı Minik Sayıları 84

4.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 85

4.5. Verilerin Toplanması 86

4.6. Verilerin Analizi 86

BÖLÜM V 87

BULGULAR 87

5.1. Gelişim Alanlarını Destekleme Oranlarına İlişkin Bulgular 87

5.2. Gelişim Alanlarını Destekleyen Etkinlik Örneklerine İlişkin Bulgular 87

5.3. MM Kazanım Değerlendirme Tablolarına İlişkin Bulgular 100

5.3.1. Bilişsel Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu 101

5.3.2. Dil Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu 103

5.3.3. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu 105

5.3.4. Motor Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu 107

5.3.5. Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu 109

5.4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular 111

5.4.1. Yayın Yönetmeni ve Editör Görüşmelerine İlişkin Bulgular 111

5.4.2. Ebeveyn Görüşmelerine İlişkin Bulgular 119

5.4.3. Öğretmen Görüşmelerine İlişkin Bulgular 124

5.5. Yapılan Görüşmeler ile MM Kazanım Değerlendirme Tablolarından Elde Edilen Verilerin Karşılıklı İncelenmesine İlişkin Bulgular 133

BÖLÜM VI 136

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 136

6.1. Sonuç ve Tartışma 136

6.1.1. Gelişim Alanlarını Destekleme Oranlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma 137

6.1.2. Gelişim Alanlarını Destekleyen Etkinlik Örneklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma 137

6.1.3. M.E.B. OÖEP'da Yer Alan Kazanımlara İlişkin Sonuç ve Tartışma 138

6.1.3.1. Bilişsel Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma 138

6.1.3.2. Dil Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma 140

6.1.3.3. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma .. 142

6.1.3.4. Motor Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma 144

6.1.3.5. Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma 145

6.1.4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna İlişkin Sonuç ve Tartışma 147

6.1.5. Yapılan Görüşmeler ile MM Kazanım Değerlendirme Tablolarından Elde Edilen Verilerin Karşılıklı Olarak İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Tartışma 147

6.2. Öneriler 148

KAYNAKLAR 153

EKLER 163

Ek-1. İzin Belgesi 164

Ek-2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları 165

Ek-3. Kappa Uyum İndeksi 167

Ek-4. 2018 Kasım Meraklı Minik- Zeytinyağıyla Su Karışır mı? 168

Ek-5. 2018 Ekim Meraklı Minik- Mor Lahana Deneyi 170

Ek-6. 2018 Aralık Meraklı Minik- Haydi Anlat Oyunu 172

Ek-7. 2018 Aralık Meraklı Minik-Başparmak Sineması 178

Ek-8. 2018 Haziran Meraklı Minik- Arkeologlar 179

Ek-9. 2018 Temmuz Meraklı Minik- Haydi Mutfağa 181

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Gelişim Alanlarını Destekleme Tablosu* 87

Tablo 2. *Bilişsel Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu* 101

Tablo 3. *Dil Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu* 103

Tablo 4. *Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu* 105

Tablo 5. *Motor Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu* 107

Tablo 6. *Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu* 109

Tablo 7. *Tutarlılık Tablosu* 134

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. "PİPPO" dergisi kapak görseli 11

Şekil 2. "click" dergisi kapak görseli 12

Şekil 3. "story BOX" dergisi kapak görseli 13

Şekil 4. "Your Big Backyard" dergisi kapak görseli 14

Şekil 5. "GEO mini" dergisi kapak görseli 15

Şekil 6. "Ranger Rick Jr." dergisi kapak görseli 16

Şekil 7. " Highlights High Five" dergisi kapak görseli. 17

Şekil 8. "chirp" dergisi kapak görseli 18

Şekil 9. "bilge minik" dergisi kapak görseli 21

Şekil 10. "3 taş" kapak görseli. 22

Şekil 11. "TRT ÇOCUK DERGİSİ" kapak görseli 23

Şekil 12. mavi kırlangıç" dergisinin eki "yavru kırlangıç" dergisi kapak görseli 24

Şekil 13. "Meraklı Minik" dergisi kapak görseli 25

Şekil 14. Meraklı Minik dergisi 2018 Temmuz sayısı kapak görseli, çizim: Göksu Karaca 28

Şekil 15. Meraklı Minik dergisi 2018 Ekim sayısı kapak görseli, çizim: Göksu Karaca 28

Şekil 16. Meraklı Minik Mayıs 2018 sayısından bir yazı örneği, yazar: Gülnihal Mert 29

Şekil 17. Meraklı Minik dergisi Haziran 2018 sayısından bir yazı örneği, yazar: Meltem Yenal fotoğraf: Alamy/ Dijitalimaj 29

Şekil 18. Meraklı Minik dergisi Kasım 2018 sayısı. Yazı: Meltem Yenal, Çizim: İrma Zmiric Çetinkaya 30

Şekil 19. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı, "Çok Merak Ediyorum" köşesi. Yazı: F. Kübra Gökdemir, fotoğraf: Alamy/Dijitalimaj 31

Şekil 20. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı "Haydi Mutfağa" köşesi. Yazı ve fotoğraflar: Deniz Özmen 31

Şekil 21. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı "Küçük Eller İşbaşında" köşesi. 32

Şekil 22. Meraklı Minik dergisi Kasım 2018 sayısı "Kitap Oyun Öneri" köşesi. Yazı: Meltem Yenal, Gülnihal Mert, Merve Yıldırım 32

Şekil 23. Meraklı Minik dergisi Temmuz 2019 sayısı "Şimdi Hareket Zamanı Köşesi". Bu köşe, 2019 Mayıs ayı itibariyle dergide yer almaya başlamıştır. Yazar: Yasemin Şahin, çizim: Merve Dilek Efe. 33

Şekil 24. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2010 sayısı. çizim: Pınar Büyükgüral 34

Şekil 25. Meraklı Minik dergisi, Kasım 2008 sayısı. Çizim: Gökçe Akgül. 34

Şekil 26. Meraklı Minik dergisi, 2018 Temmuz sayısı. Yazar: Aslı Zülal çizim: Pınar Büyükgüral 35

Şekil 27. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım çizim: İrma Zmiric Çetinkaya 35

Şekil 28. Meraklı Minik dergisi, Temmuz 2009 sayısı. Yazar: Meltem Coşkun, çizim: Ayşe İnan Alican. 36

Şekil 29. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2010 sayısı. Yazar: Zuhal Özer, çizim: Pınar Büyükgüral. 36

Şekil 30. Meraklı Minik, Ocak 2018. Yazar: Aslı Zülal, çizim: Esin Özbek. 37

Şekil 31. Meraklı Minik, Ocak 2018 sayısı. Yazar: Aslı Zülal, çizim: Nalan Alaca. 37

Şekil 32. Meraklı Minik, Aralık 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü. 38

Şekil 33. Meraklı Minik, Ekim 2008 sayısı. Yazar: Pınar Dündar. 38

Şekil 34. Meraklı Minik, Aralık 2009 sayısı. Yazar: Zuhal Özer, çizim: Tülay Sözbir Seidel 39

Şekil 35. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bengi Gençer. 39

Şekil 36. Meraklı Minik dergisi, Mayıs 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bengi Gençer. 40

Şekil 37. Meraklı Minik dergisi, Ağustos 2009 sayısı. Çizim: Tuğba Can. 40

Şekil 38. Meraklı Minik dergisi, Mayıs 2019 sayısı. Yazar: Meltem Yenal, çizim: Göksu Karaca. 41

Şekil 39. Meraklı Minik dergisi, Ağustos 2017 sayısı. Yazar: Aslı Zülal. 41

Şekil 40. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2009 sayısı. Yazar: Zeynep Olgun, çizim: Tülay Sözbir Seidel. 42

Şekil 41. Meraklı Minik dergisi, Temmuz 2007 sayısı. Yazar: Meltem Yenal, çizim: Pınar Büyükgüral. 42

Şekil 42. Meraklı Minik dergisi, Mayıs 2019. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Erhan Balıkçı. 43

Şekil 43. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2017 sayısı. Yazar: Zuhal Özer, çizim: Ayşe İnan Alican. 43

Şekil 44. Meraklı Minik dergisi, Ocak 2019 sayısı. Yazar: Gülnihal Mert, çizim: Esra Oğunday Bakır. 44

Şekil 45. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya. 44

Şekil 46. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım. 45

Şekil 47. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2019 sayısı. Yazar: Gülnihal Mert, çizim: Bilgin Ersözlü. 45

Şekil 48. Meraklı Minik dergisi, Nisan 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Esra Oğunday Bakır. 46

Şekil 49. Meraklı Minik dergisi, Kasım 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Göksu Karaca. 46

Şekil 50. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü. 47

Şekil 51. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 sayısı. Yazar: Aslı Zülal, çizim: Esra Oğunday Bakır. 47

Şekil 52. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü. 48

Şekil 53. Meraklı Minik dergisi, Nisan 2018 sayısı. Yazar: Meltem Yenal, çizim: Bengi Gençer. 48

Şekil 54. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2018 sayısı eşleme kartları. Hazırlayan: Gülnihal Mert. 49

Şekil 55. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 eşleme kartları. Hazırlayan: Ayşenur Okatan. 50

Şekil 56. Meraklı Minik dergisi, Aralık 2018 sayısı eşleme kartları. Hazırlayan: Gülnihal Mert. 51

Şekil 57. Meraklı Minik dergisi, Aralık 2018 sayısı, başparmak sineması eki. Çizim: Pınar Büyükgüral. 52

Şekil 58. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 çıkartma eki. 52

Şekil 59. Meraklı Minik dergisi, Temmuz 2019 sayısı poster eki. 53

Şekil 60. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2018 sayısı poster eki. 53

Şekil 61. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı mini kitap eki. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya. 54

Şekil 62. Meraklı Minik dergisi, Aralık 2018 sayısı mini kitap eki. Yazar: Gülnihal Mert, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya. 54

Şekil 63. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2019 sayısı oyun eki. Hazırlayan: Merve Yıldırım, çizim: Göksu Karaca. 55

Şekil 64. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı oyun eki. Hazırlayan: Gülnihal Mert, çizim: Pınar Büyükgüral. 55

Şekil 65. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı, kitapçık eki. Hazırlayan: Merve Yıldırım, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya. 59

Şekil 66. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı. Yazı: Gülnihal Mert, çizim: Armağan Üçok Gönenç. 88

Şekil 67. Meraklı Minik dergisi Şubat 2018 sayısı. Yazı: Meltem Yenal Coşkun, çizim: Bengi Gençer. 89

*Şekil 68***.** Meraklı Minik dergisi Mart 2018 sayısı. Yazı: Meltem Yenal Coşkun, çizim: Esra Oğunday Bakır 90

*Şekil 69***.** Meraklı Minik dergisi Nisan 2018 sayısı. Yazı: Gülnihal Mert, çizim: Esin Özbek 91

*Şekil 70***.** Meraklı Minik dergisi Mayıs 2018 sayısı. Çizim ve tasarım: Pınar Büyükgüral.. 92

*Şekil 71***.** Meraklı Minik dergisi Haziran 2018 sayısı. Yazı: Aslı Zülal, çizim: Göksu Karaca. 93

*Şekil 72***.** Meraklı Minik dergisi Temmuz 2018 sayısı. Yazı: Deniz Özmen. 94

*Şekil 73***.** Meraklı Minik dergisi Ağustos 2018 sayısı. Yazı: Gülnihal Mert, çizim: Armağan Üçok Gönenç. 95

*Şekil 74***.** Meraklı Minik dergisi Eylül 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü. 96

*Şekil 75***.** Meraklı Minik dergisi Ekim 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü. 97

*Şekil 76***.** Meraklı Minik dergisi Kasım 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Pınar Büyükgüral. 98

*Şekil 77***.** Meraklı Minik dergisi Aralık 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Nalan Alaca. 99

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AR-GE	Araştırma-Teknoloji Geliştirme
BEP	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
MM	Meraklı Minik
OBADER	Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi
OMEP	Dünya Okul Öncesi Eğitim Örgütü
OÖEP	Okul Öncesi Eğitim Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknoloji hızla gelişmektedir. Bilim ve teknoloji geliştikçe bu gelişimi topluma faydalı olacak şekilde kullanmak, bilimsel araştırmaların sonuçlarından toplumu da haberdar etmek gerekmektedir. Ayrıca toplumun bilimsel gelişmelere yeteri kadar destek vermemesi ya da ilgi göstermemesi, bu işin tek başına bilimsel kuruluşlara ait olduğu görüşünü de ortaya çıkarmaktadır (Bauer, 2009, s. 12).

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri takip eden bireyler hem mesleki hem kişisel hayatına katkı sağlamaktadır. Gelişmelerin takibi, kişinin mesleki hayatına katkı sağlayarak, yaptığı işi daha nitelikli hâle getirmektedir. Bunu bütün meslekler için söylemek mümkün olmaktadır. Bir öğretmenin bundan daha eski dönemlerdeki imkânları ve öğrencilerine sunduğu materyaller ile şu anki sunulanlar kıyaslandığında aradaki fark ortaya çıkmaktadır. Aynı kıyası mühendis, doktor, itfaiye personeli, devlet memuru, diş hekimi, veteriner gibi birçok meslek alanı için yapmak mümkün olmaktadır.

Bilim ve teknolojiyi takip edebilmek sadece kişinin mesleki gelişimine katkı sağlamamakta aynı zamanda kendi bakış açısını da genişletmektedir. Hayata, gelişmelere ve teknolojiye geniş bir perspektiften bakan ve teknolojiyi takip eden bir birey, yetiştirdiği çocuklarına gözle görülür fayda sağlamaktadır. Çocuklar kendini güncelleyen ve geliştiren ebeveynlerle büyüyerek topluma faydalı bireyler hâline gelmektedir.

Günümüz dünyasında ebeveynler, araştırmacı tarafından gözlemlendiğinde ve eski dönemlerle kıyaslandığında, artık ebeveynlerin çocuklarına fayda sağlamak için tüm imkânlarını sundukları görülmektedir. Çeşitli materyaller, eğitim setleri, atölye çalışmaları, anne-çocuk etkinlikleri gibi birçok yenilik ebeveynlere sunulmaktadır. Bilim, teknoloji ve bunların yanı sıra yaparak ve yaşayarak öğrenme de bir şekilde bu çalışmaların içerisine yedirilmektedir. Araştırmacı kimlikleri

ile ön plana çıkan ve çocuklarına katkı sağlamak isteyen ebeveynlere yani topluma bilimi öğretmek de daha önemli bir hâl almaktadır.

Bilim ve teknolojinin takibini yapmak oldukça zor bir iştir. Herkesin kolay ulaşabileceği bilimi ulaştırma görevi de bilimle uğraşan kurum ve kişilere düşmektedir. Bilimsel bilgilerin, gelişmelerin ve buluşların toplumun her kesiminden kişilerin anlayabileceği dilden olması ve bununla kalmayıp anlaşılır bir yazıya dökülmesi kolay bir uğraş değildir (Khoon, Daud, Samat, Abd-Shukor ve Jalar-Jalil, 2009, s. 145). Bu nedenle bu bilgileri o karmaşık yapıdan kurtarmak ve daha anlaşılır hale getirmek gereklidir. Toplumun bilimsel ve teknolojik bilgiyi anlayabilmesi ve kullanabilmesi için popüler bilim yayıncılığı var olmuştur.

Popüler bilim Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından "bilimin toplum tarafından anlaşılabilecek şekilde yorumlanması" olarak tanımlanmıştır. Ancak yorumlandıktan sonra da topluma bu bilgileri ulaştırmak gerekmektedir. Yani popüler bilim, bilim iletişimini de beraberinde getirir. Bilim iletişimi, bilim insanları tarafından üretilen bilginin kullanılmasına kadar geçen süreci kapsar (Erdoğan, 2007, s. 10). Yani bilim ve toplum arasında köprü kurularak bilimsel gelişmelerden toplumu haberdar etmek popüler bilim yayıncılığının görevidir (Khoon vd, 2009, s. 145). Popüler bilim yayıncılığı bu anlamda topluma hizmet etmekte ve toplumun her anlamda gelişimini sağlamakta önemli bir rol üstlenmektedir (Huiyun, Maode ve Jufang, 2006, s. 7).

Toplumun bir parçası olan çocukların da bilimle erken yaşlarda tanışıyor olması oldukça önemlidir. Çocuklar her şeyi merak eder ve merak ettikleriyle ilgili sorular sorarlar. Soru sormanın yanı sıra, çevresinde gördüğü, merak ettiği ve ulaşabildiği her şeyi inceler, kurcalar, gözlemler, dokunur, tanımaya ve algılamaya çalışırlar. Örneğin toprağa dokunur, yağmurun temas ettiği ve çamurlaştırdığı toprağın nasıl o hâle geldiğini merak eder, inceler hatta çamurun tadına bile bakarlar. Çocuklar işte bu bitmek bilmeyen merak duygularıyla bilim insanlarına benzetilirler. Tüm bu keşifler ve bilime artan merak okul öncesi dönemde başlar. Bu dönem çocukları, doğaları gereği bilime ilgi duyarlar (Dubosarsky, 2011, s. 11). Bu ilginin devamını sağlamak amacıyla çocukların küçük yaşta bilimle tanıştırılmaları bu açıdan önem teşkil eder. Bu tanışma sürecinde, çocukların o döneme ait gelişim özellikleri dikkate alınarak hareket edildiğinde, çevreye ve doğaya olumlu tutum geliştirmelerinde fayda sağlanacaktır (Güler, Akman ve Alabay 2013, s. 5).

Toplumdaki bilimsel, sosyal ve kültürel gelişmenin sonucunda, bu gelişmeleri halka aktarabilmek amacıyla bazı basın organlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bunun sonucunda da birçok basın organı ortaya çıkmıştır. Yazılı basın ürünleri, belgeseller, televizyon programları, filmler, radyo programları bunlardan sadece birkaçıdır. Popüler bilim yayıncılığının da bilim ve toplum arasında

köprü kurma sürecinde kullandığı benzer araçlar bulunmaktadır. Günümüzde hepsinden ayrı ayrı faydalanmak mümkündür.

Basın organları arasında yer alan, insanlar arasındaki iletişimi geçmişten beri sağlayan dergiler, bilgi aktarma konusunda önemli bir misyona sahiptir (Ulutaş ve Çaydaş, 2013, s. 769). Basılı yayın türleri kategorisinde yayınların anlatım tekniği, içerik ve uzunlukları temel ölçütlerdir. Yayın türü altı temel alt bölüme ayrılır: Resimli çocuk dergileri, geleneksel literatür, kurgu, gerçek, biyografi ve şiir kitapları (Anderson, 2006, s. 9).

Çocuk yayınları, yayın türleri arasından, resimli çocuk dergileri kategorisinde yer almaktadır. Aynı şekilde çocuklar için hazırlanan popüler bilim dergileri de aynı kategoride yer alır. Bu kategori ve bölümlere ek olarak, çocuk dergilerinde yayın sıklığı da vardır. Buna ayda bir yayınlanan resimli çocuk dergisi örnek verilebilir. Derginin hangi yaş grubuna yönelik olduğu, derginin künyesinde belirtilir.

Çocuklar için hazırlanan popüler bilim dergileri, çocukların bilimle olan ilişkisinde rol oynayabilecek araçlardan biridir. Bu tür yayınlar, çocukların ebeveynleri tarafından doğrudan öğrenemeyeceği bilimsel bilgileri öğrenebilmesinde önemli rol oynar ve çocukların doğaları gereği var olan merak duygusunu pekiştirir (Staniow ve Biernacka-Licznar 2013, s. 50). Çocuk dergileri, çocukların eğitilmesinde ve gelişmesinde, topluma katılmasında, bilgi, beceri ve yetenekleriyle kendini gösterebileceği bir eğitim aracı olarak tanımlanmaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2002, s. 55)

Çocuk dergileri diğer edebiyat türleri gibi tek yönlü değildir. İçerisinde barındırdığı birçok tür sayesinde ilgi çeken süreli yayınlardır. Tekerleme, şarkı, deney, bulmaca, masal, anı, biyografi, fıkra, karikatür, oyun, etkinlik, sohbet ve deneme gibi birçok türü içerisinde barındırır (Sınar Çılgın, 2007, s. 61). Çocuk dergilerinde ansiklopedik türde yazıların sayfa sayısı sınırlıdır (Oğuzkan, 2001, s. 33). Çocuk dergileri, içerisinde barındırdığı türleri zenginleştirdikçe ve yeniledikçe ilgi çekici hâle gelmektedir. Çocuklara yazılan bir yazıyla yetişkine yazılan bir yazı birbirinden çok farklıdır. Çocuğa yazılan yazı daha fazla uğraş ister (Cutraro, 2013, s. 3). Çocuklar için yazılacak bilimsel bir yazının konusuna, yetişkin için yazılacak bir yazının konusuna göre çok daha detaylı çalışmak, o konuya derinlemesine hâkim olmak gerekir (Bauman, 2006, s. 7). Çünkü yaş grubunun düzeyine inebilmek için konuyu iyi kavramak ve kavranan konuyu o yaşa uygun aktarmak önemlidir. Paragraf ve cümle yapısı yaş grubuna uygun olmalıdır (Cutraro, 2013, s. 3).

Türkiye'de popüler bilim yayıncılığı yapan, bu bağlamda kitaplar ve dergiler yayınlayan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), toplumun yaşam kalitesini artırmak için

bilim ve teknoloji alanlarında yenilikçi, yönlendirici, katılımcı ve paylaşımcı olma vizyonu ile elli altı yıl önce kurulmuştur. TÜBİTAK, araştırma-teknoloji geliştirme (Ar-Ge) desteklerinin yanı sıra, ülkemizin bilim ve teknoloji politikalarını belirlemekte ve toplumun her kesiminde bu bilinci artırmaya çalışmaktadır.

Meraklı Minik (MM) dergisi de bu vizyon çerçevesinde 2007'de ortaya çıkmış erken çocukluk dönemi için hazırlanmış TÜBİTAK'ın süreli yayınlarından birisidir. İlk kurulduğu dönemden beri erken çocukluk dönemiyle ilgilenen kişiler tarafından oluşturulmuş her yıl değişen "Yayın Danışma Kurulu" tarafından desteklenen bir dergi olan MM, yaklaşık on iki yıldır varlığını sürdürmektedir.

MM ayda bir yayınlanan (yayın sıklığı), resimli (yayın türü), otuz üç sayfa, üç yaş ve üzeri çocuklara hitap eden bir dergidir. Ülkemizde erken çocukluk dönemi için hazırlanan ilk ve tek popüler bilim dergisidir. Ortalama seksen bin tirajı ile ülkemizde yayınlanan çocuk dergileri arasında en çok takip edilen dergilerden biridir.

Günümüzde MM gibi yayınlanan birçok çocuk dergisi bulunmaktadır. MM'yi bu dergilerden ayıran ise popüler bilim dergisi olma özelliğidir. Çocuklar için hazırlanan dergilerin hitap ettikleri yaş grubuna uygun özellikleri taşıması, gelişime bütünsel yaklaşması gerekmektedir. Yapılan bu araştırma, MM'nin, Millî Eğitim Bakanlığı (M.E.B.) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (OÖEP) yer alan kazanımları desteklemesi açısından incelenmesini hedeflemektedir.

1.1. Problem Durumu

Erken çocukluk dönemiyle ilgilenen kişilerin, bu dönemin özelliklerini göz önünde bulundurması, hazırlanan materyalleri, bu dönem çocuklarının ihtiyaç duyduğu gelişim alanlarına uygun olarak düzenlemesi gerekmektedir. Erken çocukluk döneminde kullanılmak üzere, bu misyonla hazırlanan bir derginin, gelişime bütünsel yaklaşması, bu dönemde geliştirilmesi hedeflenen bütün alanlarına yönelik etkinliklere dengeli bir şekilde yer vermesi oldukça önemlidir. Gelişim alanlarını destekleyecek etkinliklere yer verilirken, M.E.B. OÖEP'daki kazanımlar ve amaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Yadsınamayacak sayıda kişinin takip ettiği, ilk ve tek popüler bilim dergisi olma özelliği taşıyan MM'nin erken çocukluk döneminde kazandırılması hedeflenen becerileri ne kadar ve nasıl desteklediği ve hitap edilen yaş grubuna uygunluk gösterip göstermediği konusunun araştırılması gerekmektedir. Ortaya çıkan bu problem durumunun sonucunda MM'nin içeriğinin programda yer alan kazanımlar açısından incelenmesi ve

incelemelerin sonucunda erken çocukluk dönemi için fayda sağlayacak önerilere yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

1.1.2. Problem Cümlesi

Günümüzde yayınlanan TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi, M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanımlar bakımından incelendiğinde M.E.B. OÖEP'daki gelişim alanlarının kazanımlarını destelemekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, öğretmenler ve ebeveynler için tercih edilen bir kaynak olan MM'nin tüm içeriğinin M.E.B. OÖEP'daki gelişim alanlarının kazanımlarını desteklemesi açısından incelenmesini amaçlamaktadır. MM'nin M.E.B. OÖEP'daki kazanımlar açısından değerlendirilmesi, derginin hangi etkinliklerle hangi gelişim alanlarını desteklediği, ebeveynlerin ve öğretmenlerin dergiyi çocuklarla olan süreçlerine nasıl dahil etmesi gerektiği, günümüz dünyasında erken çocukluk dönemine uygun hazırlanan nitelikli dergilerin eksikliği göz önüne alındığında, yetersizlikten kaynaklanan sıkıntıların, gerekli düzenlemeler ve önerilerle nasıl giderilmesi gerektiği konusunda hem öğretmen ve ebeveynlere hem de dergiyi hazırlayan ekibe yardımcı olacaktır.

1.2.1 Araştırma Soruları

Araştırmanın amacına yönelik daha detaylı cevaplar bulabilmek için aşağıdaki soru cümlelerinden yararlanılmıştır:

- MM'nin okul öncesi dönemi çocuklarının her bir gelişim alanını destekleme oranı nedir?
- MM, okul öncesi dönemi çocuklarının gelişim alanlarını hangi etkinliklerle desteklemektedir?
- MM okul öncesi dönemi çocuklarının her bir gelişim alanını nasıl desteklemektedir?

Alt soruları:

  - MM okul öncesi dönemi çocukları için kazandırılması hedeflenen bilişsel becerileri nasıl desteklemektedir?
  - MM okul öncesi dönemi çocukları için kazandırılması hedeflenen dil becerilerini nasıl desteklemektedir?

- MM okul öncesi dönemi çocukları için kazandırılması hedeflenen sosyal ve duygusal becerileri nasıl desteklemektedir?
- MM okul öncesi dönemi çocukları için kazandırılması hedeflenen motor becerileri nasıl desteklemektedir?
- MM okul öncesi dönemi çocukları için kazandırılması hedeflenen öz bakım becerilerini nasıl desteklemektedir?

- MM dergisinin desteklediği gelişim alanları hakkında MM Yayın Yönetmeni ve editörünün bunun yanı sıra ebeveyn ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- MM yayın yönetmeni, editörü, ebeveyn ve öğretmenlerin görüşleri ile M.E.B. OÖEP'daki gelişim alanlarının kazanımlara yönelik yapılan inceleme sonuçları tutarlı mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Erken çocukluk dönemi için hazırlanan MM, hem ebeveynler hem öğretmenler tarafından ilgi gören bir dergi olma özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Derginin içerisinde yer alan etkinliklerin ve yazıların bu yaş grubu için kazandırılması hedeflenen bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal ve öz bakım becerilerinin gelişimine yönelik olması ve yaş grubuna ait özellikleri taşıması önem teşkil etmektedir. Ayrıca M.E.B. OÖEP'daki kazanım ve göstergeleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bir gelişim alanındaki eksiklik diğer gelişim alanını da etkilemekte ve bu bağlamda okul öncesi dönem, hedeflenen beceriler açısından kritik bir dönemi oluşturmaktadır. Bu çalışma ile birlikte, kritik döneme fayda sağlaması olası bir materyalin, hitap ettiği yaş grubu açısından incelenmesi sağlanacak ve ihtiyaç durumunda önerilere yer verilecektir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma kapsamına alınan sayıların, MM'nin bütününü temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma bulguları, araştırmada yer verilen on iki MM ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dergi

Günümüzde faydalanılan birçok yayın organı bulunmaktadır. Bu yayın organlarından biri olan dergiler, hayatımızda büyük bir yere sahip yazılı basın ürünlerindendir. Toplumda her bireyin ilgi alanına göre takip ettiği, abone olduğu, akademik çalışmalarında faydalandığı dergiler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra elektronik dergilerin de yayın organları arasına katılması, dergilerin ulaşabildiği okur sayısını artırmış ve dergileri bireylerin vazgeçilmez ihtiyaçları hâline getirmiştir. Günümüzde tüm bu gelişmelerin ve bireylerin merak güdüleri sonucunda, her yaş grubuna ve her ilgi alanına yönelik dergiler hazırlanmakta ve okurlara sunulmaktadır.

2.1.1. Derginin Tanımı

Dergi TDK tarafından "siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi'nde ise dergi; "Düzenli aralıkla yayınlanan, belirli bir ya da birkaç ilgi alanına ilişkin, haber, makale, inceleme, araştırma ve eleştiri gibi yazıları, çeşitli edebi ürünleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren ve genellikle resimli olan basılı yayınlara verilen ad" olarak tanımlanmaktadır (Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, 1987, s. 162). Yukardaki tanımlara bakıldığında dergiler; içerik çeşitliliğine sahip olan süreli yayınlardır.

2.1.2. Dergilerin İşlevleri

Dergi ve gazeteler yazılı basın olarak değerlendirilmektedir. Her ikisi de haber ulaştırmaya yaradığı için gazete ile derginin işlevi aynıdır. Ancak oluşumu açısından farklılıklar göstermektedir. Ayrımlarından birincisi yayın aralığıdır. Gazeteler genelde günlük olarak yayınlanmaktadır. Güncel haberleri yirmi dört saat içerisinde toparlamak ve yazmak zorunludur. Ancak dergiler öyle değildir. Dergiler bazen ayda bir, bazen ayda yedi, sekiz, bazen de haftada bir şeklinde yayınlanarak,

yayınlanma süresi açısından gazetelere göre değişim göstermektedir. Bu durum, dergicilik ve gazetecilik arasında haberlere yaklaşım açısından farklılık oluşmasına sebep olmaktadır (Gönenç, 2012, s. 25). Dergiler aynı zamanda bir roman ya da hikâye gibi tek bir kalemden çıkan yazılar olmamakla birlikte birçok üslubu içinde barındırdığı için okul görevi görmektedir (Ertekin, 2018, s. 100).

Dergilerin işlevleri arasında eğitim, eğlendirme ve toplumsallaştırma yer almaktadır (Yiğitbaşı, 2014, s. 45). Bu durum, içerik olarak dergilerin konularının daha derinlemesine incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Dergi daha uzun süreli tüketime sahip olduğu için görsellerin daha kalıcı ve dikkat çekici olması beklenmektedir. Dergilerde düzelti çok da kabul edilemez bir durumdur. Bunun içinde dergi ekibinin uzman bir kadrodan oluşması gerekmektedir (Gönenç, 2012, s. 26).

Dergileri diğer basın organlarından ayrı kılan bir diğer önemli fark ise dergilerin kapaklarının olmasıdır. Derginin kapağı ne kadar sağlam ve dikkat çekici olursa derginin okuma ve uzun süre saklanması bir o kadar mümkün olmaktadır (Demiryürek, 2012, s. 1020). Görsel içerikleriyle yazıların uyumu, tasarımı belirleyen unsurlardandır. Tasarım, henüz dergiyi okumadan, okurların, derginin içiyle ve tarzıyla ilgili bilgi edinmesini sağlamaktadır. Bir derginin öncelikle kapağı, daha sonra da yazı karakterlerinin büyüklüğü, içeriği, o derginin kimliğini ortaya koymaktadır (Frascara, 2004, s. 101). 1980'li yıllardan bu yana tipografi, özellikle resimli çocuk kitapları tasarımı için önemli olmuştur (Heller, 2004, s.162). Bu bağlamda dergiler ile gazetelerin haber ve yazılarının ele alınış şekillerinin ayrı olmasının yanı sıra, kapak ve içerik görsellerinin de farklılık göstermesi beklenmektedir.

2.2. Dergi Türleri

Yazılı basın organlarından biri olan dergileri, kişiler özel ilgi alanlarına göre tercih etmekte ve takip etmektedirler. Ekonominin, siyasi gelişmelerin, eğlence ve magazin dünyasının, sanat, bilim ve teknolojideki gelişmelerin takip edildiği dergiler, eğlenerek öğrenmenin hedeflendiği çocuk dergileri, dini değerleri öğreten dergiler, dergi türleri arasında yer almaktadır.

2.2.1. Çocuk Dergileri

Farklı kurumlar ya da kişiler tarafından hazırlanıp yayınlanan eserlerden biri çocuk dergileridir. Çocuk dergileri, "Çocukların eğitim, bilim, bilgi ve görgülerini, genel kültürlerini toplumsal olarak meydana gelen kimi olayları, çevre sorunlarını ele alan, çocuklara bilinç aşılayan süreli yayınlar" olarak tanımlanmaktadır (Neydim, 2000, s. 179). Çocuk dergileri, çocuk edebiyatı ürünleri arasında süreli yayın kategorisindedir. Çocuk dergilerinin en önemli özelliklerinden biri haftada bir, on beş günde bir ya da ayda bir çıkarak, çocukları güncel haber, olay ve bilimsel gelişmelerden haberdar

etmektir (Yılar ve Celepoğlu, 2007, s. 47). Bu yayınlar çocukların olayları izleme ve takip etme becerisini geliştirmektedir. Aynı zamanda ders başarısına ve yorum yapma becerisine de olumlu katkılarda bulunmaktadır (Şimşek, 2002, s. 93).

Yılar ve Celepoğlu'na (2007) göre çocuk dergilerinin faydaları;

Dergi görsellerinin dikkat çekici olması, çocukların zevkle okuma ve etkinlik yapma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olur.

Çocuklara hayatı tanıma fırsatı verir.

Çocukların dil gelişimlerine fayda sağlar ve sözcük dağarcığını genişletir.

Çocuklar, güncel olayları takip etme fırsatı yakalar.

Çocukların toplumsal bilinci artar.

Çocukların etkinlikler aracılığıyla yaratıcılıklarını geliştirmesine fayda sağlar.

Çocukların sosyal gelişim alanına katkı sağlar.

Çocukların merak duygularını kamçılar. Hem meraklarını giderir hem de daha farklı şeyleri merak etmesi için güdüler (s. 53).

Çocukların boş zamanlarını değerlendirmeye ve kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmeye yarayan çocuk dergilerinin içerisinde birçok türün yanı sıra karikatür, bilmece gibi eğlendirici sayfalarda yer almaktadır. Haftalık, on beş günlük ya da aylık periyodlarla yayınlanan bu ürünler, okuma alışkanlığı kazandıran, dil gelişimine katkı sağlayan yaratıcılığı geliştiren, muhakeme yeteneğini kuvvetlendiren yayınlardır (Demiray, 1954, s. 93).

Bir edebiyat ürünü ve kitle iletişim aracı olarak görülen çocuk dergilerinden, çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2002, s. 55). Bunların yanı sıra öz bakım becerilerini de diğer gelişim alanlarından ayrı tutmamak ve gelişime bütünsel yaklaşmak gerekmektedir.

Buradan hareketle özellikle çocuk dergilerinin alanında uzman kişiler tarafından çıkarılması önem teşkil etmektedir. Uzman kişilerin çocuk dergilerinde kullanacakları dil, sözcükler ve görsellerin seçimi yaş grubunun anlayabileceği şekilde seçileceği için özen gerektirmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 2).

2.2.1.1. Erken Çocukluk Dönemi Dergileri

Erken çocukluk dönemi dergileri, çocuk dergileri kategorize edildiğinde, yaş grubuna göre ortaya çıkan bir alt başlık olarak görülmektedir. Erken çocukluk tanımında, yaş aralığı 0-6 olarak bilinmektedir. Bu yaş grubuna yönelik hazırlanan dergiler erken çocukluk dönemi dergileri olarak

adlandırılmaktadır. Erken çocukluk dönemi dergilerinin hazırlık aşamasında, dergi ekibinin, erken çocukluk dönemi özelliklerini göz önünde bulundurması ve derginin hitap ettiği yaş grubuna ait gelişimsel özelliklere de hâkim olması beklenmektedir.

2.3. Dünya'da Dergicilik Olgusu

Basın alanında gerçekleştirilen birçok yenilik ilk olarak Fransa'da gerçekleşmiştir. İlk dergi de 1665 yılında Fransa'da yayınlanmıştır. Derginin ismi "Journal des Savants"'dır. Bu dergi bir bilim dergisi olma özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Matematik, fizik ve kimya deneylerini, Avrupa'da yayınlanmış bazı kitapları anlatan ve özetleyen bir dergi olmuştur (Yapar, 2012, s. 48).

Tüm dünyada dergiciliğin yaygınlaşmasına öncülük eden dergiler vardır. Bunun ilki yine Fransa'da yayınlanmıştır. Bahsi geçen "Mercur Galant" dergisi ilk süreli yayın olarak çıkan dergi denilebilir. Ancak yılda bir kere yayınlanarak süreli yayın kategorisine giren bu dergilerin ayda bir yayınlanma dönemine geçmeleri 16. ve 17. yüzyılları bulmuştur. Bu dergi, insanları daha çok eğlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. (Yapar, 2012, s. 48).

2.3.1. Dünya'da Çocuk Dergiciliği

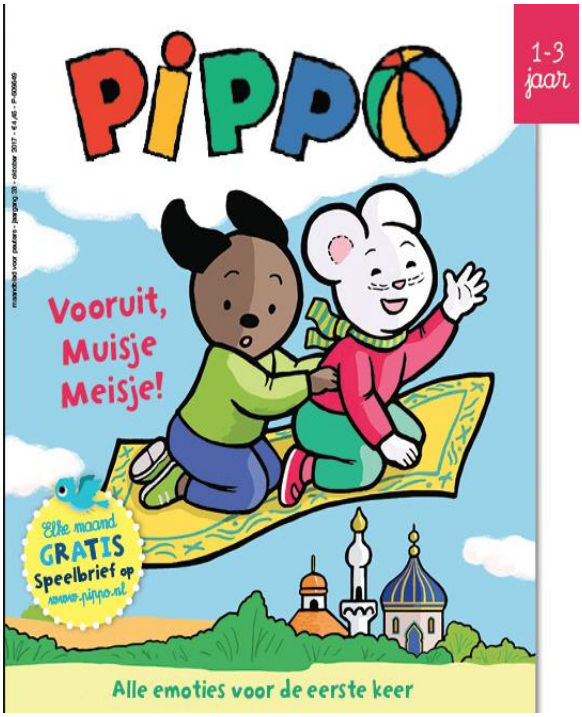
Gazetecilik çalışmalarının hız kazanmasıyla, Avrupa'da çocuk dergiciliğinin başlaması paralellik göstermiştir. Gazetecilik geliştikçe, toplumun her kesiminden kişilere özgü yayınlar hazırlanması planlanmış ve her kesimin ihtiyacına göre ayrı yayınlar yapılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda nitelikli yayınlar yapma ihtiyacı, çocuk dergiciliğinin de ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Zamanla gençlik dergileri, bilim, moda, seyahat gibi farklı ilgi alanlarına sahip kişilerin yararlanabileceği farklı türler de hazırlanmaya başlanmıştır. Çocuk edebiyatındaki eserlerde görüldüğü gibi ilk çıkan çocuk dergileri de çocuklara ve ailelerine ahlâk edindirme ve eğitim verme gibi konular üzerinde durmuştur. Günümüzdeki çocuk dergiciliği de hemen hemen aynı görev bilinciyle, çocukları ve ailelerini eğitirken bunun yanı sıra çocukları da eğlendirmeyi hedeflemektedir (Şimşek, 2001, s. 153).

Çocuk dergiciliğinin patlaması 19. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de olmuştur. Çıkarılan dergiler bilgi verici ve eğiticidir. İlk çocuk dergisi "Juveila Magazina" 1788 yılında İngiltere'de yayınlanmıştır (Oğuzkan, 2001, s. 25). Tarihler incelendiğinde yayınlanan ilk dergi ile yayınlanan ilk çocuk dergisi arasında yüzyirmi üç yıl bulunmaktadır. Dünya'daki ilk dergi örnekleri; "The Charm", "The Boys Of Magazine", "Aunt Judy's Magazine" (1866), "Boys Of England" (1866), "Chatterboxs" (1866), "Good Word for The Young" (1869), "Young Folks" (1871) olarak sırlanabilmektedir. Çocuk dergiciliğinde görülen ilerlemeler en çok İkinci Dünya Savaşı sonrasında görülmeye başlanmıştır. (Oğuzkan, 2001, s. 25).

2.3.1.1. Dünya'da Erken Çocukluk Dönemi Dergileri

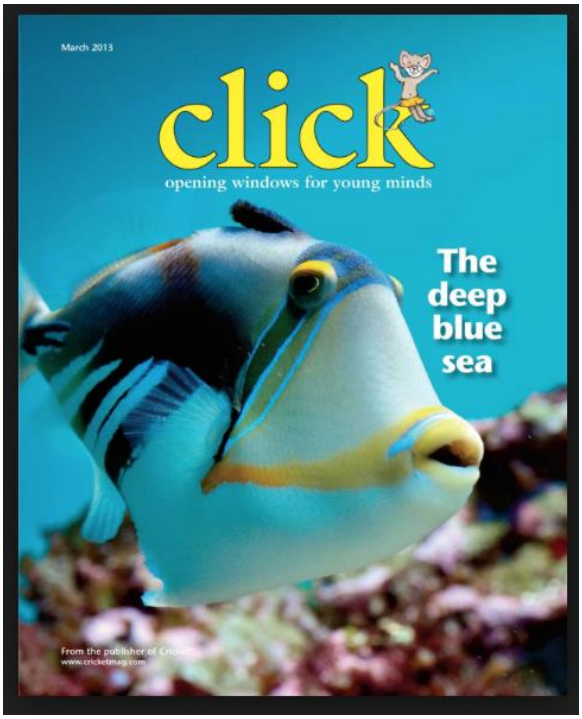
Dünya'da basın hayatına devam etmekte ve dergi tirajları incelendiğinde tercih edilirliği yüksek olan erken çocukluk dönemi dergileri bulunmaktadır. Bu dergilerden bazıları; "chirp", "High Five", "click", "PİPPO", "Story BOX", "Big Backyard", "GEO Mini", "Ranger Rick Jr."'dir.

Bu dergiler genel olarak incelendiğinde bilimsel gerçekliğe önem vererek, çocukları eğlendirirken aynı zamanda da eğitmeyi hedeflemektedirler. Türkiye'de MM'den başka örneği görülmese de Dünya'da erken çocukluk dönemi için hazırlanan popüler bilim dergileri yazılı basın dünyasında yer almaktadır. Bu dergiler incelendiğinde, dergi kapaklarının ağırlıklı olarak hayvanlardan oluştuğu ortak bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır.

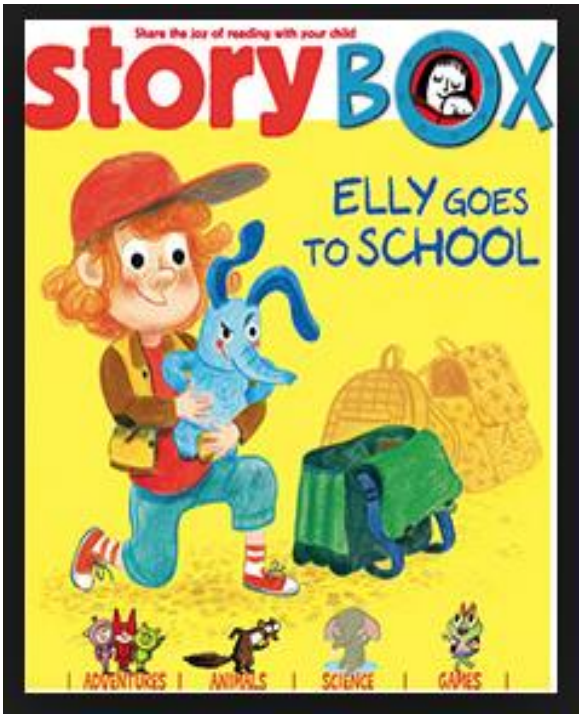
Şekil 1. "PİPPO" dergisi kapak görseli

"PİPPO" dergisi Almanca olarak basılmakta ve bir ile üç yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Derginin kahramanı Pippo adında pelüş bir maymundur. Yirmi iki sayfalık küçük bir dergi olan "PİPPO", genelde çizimli bir öykü ile konuya giriş yapmaktadır. Sayfalar incelendiğinde, fotoğraflı yazılardan çok çizimli yazılara yer verildiği görülmektedir.

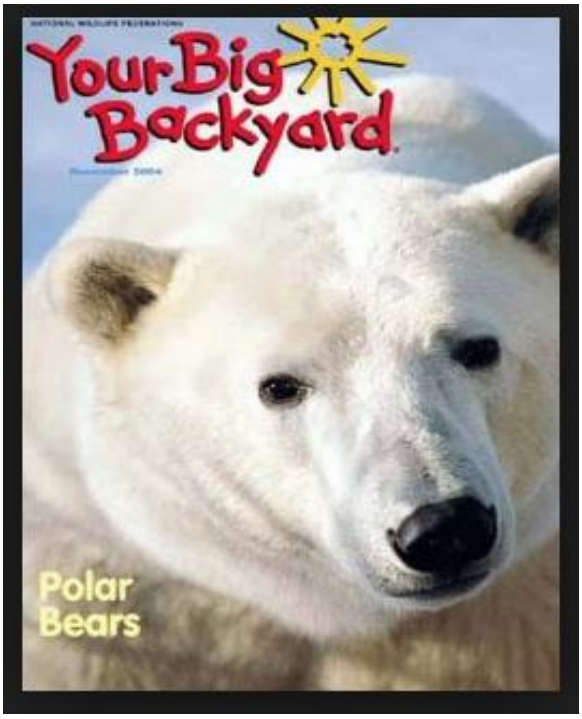
Şekil 2. "click" dergisi kapak görseli

"click" dergisi İngilizce olarak basılmakta ve üç ile yedi yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Derginin kahramanı Click adında bir faredir. Otuz dört sayfalık bir dergi olan "click", genelde çizimli bir öykü anlatımı ile konuya giriş yapmaktadır. Click'den başka öyküde sabit Amy, Martin ve Liz kahramanları da bulunmaktadır. Click ve diğerlerinin maceraları öyküye konu edilmektedir. Derginin kapak görseli genelde hayvan fotoğraflarından oluşmakta ve dergide bilimsel bazı konulara yer verilmektedir. Hayvanlar ve özellikleri, fosiller, uzay ve meslekler bunlara örnek olarak gösterilebilmektedir. Dergi sayfaları hem çizim hem de profesyonel fotoğraflardan oluşmaktadır. Okurlarından temayla ilgili bir projenin ya da yapılan bir resmin istendiği ve bazı ticari reklamların yapıldığı sabit bir köşe bulunmaktadır. Derginin son sayfasında ise dergi ekleri mevcuttur. Bu eklere maske, maket ve oyun örnek verilebilmektedir.

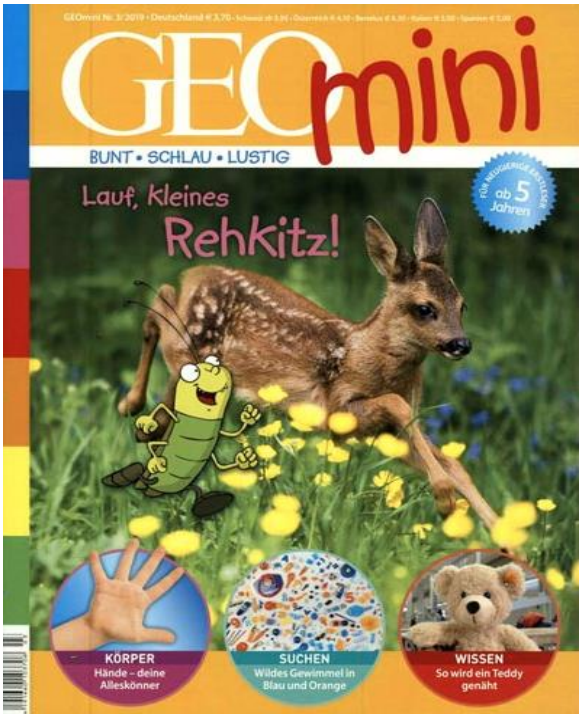
Şekil 3. "story BOX" dergisi kapak görseli

"story BOX" dergisi İngilizce olarak basılmakta ve üç ile yedi yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Elli sayfalık bir dergi olan "story BOX" dergisinin içerisinde uzun hikâyeler yer almaktadır. Derginin beş sabit köşesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bir sayfadan oluşan ticari reklamların yer aldığı bir köşe, ikincisi, "The Jolly Family", üçüncüsü "Samsam", dördüncüsü "Little Brown Bear" adıyla üç başka hikâye köşesi ve son olarak dergi sonunda yer alan uzun bir hikâye köşesi olarak sıralanmaktadır. Dergi genel olarak incelendiğinde bilimsel bilgilerin yer aldığı bölümlere genelde çizimli sayfalarla yer verilmektedir. Dergide karşılaştırma, detay bulma, sayı sayma, ses çalışmaları gibi etkinlik sayfaları yer almaktadır.

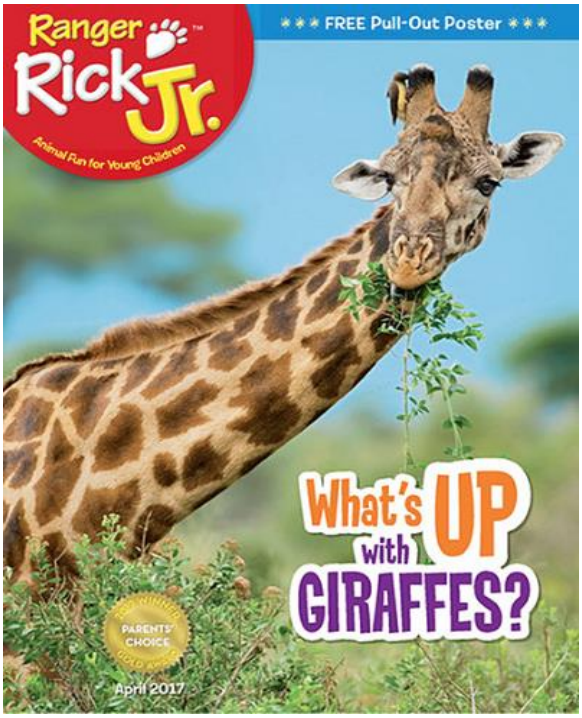
Şekil 4. "Your Big Backyard" dergisi kapak görseli

"Your Big Backyard" dergisi İngilizce olarak basılmakta ve dört ile yedi yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Dergi otuz sayfadan oluşmaktadır. Kapak ve dergi içeriği genelde hayvanlar kullanılarak hazırlanmaktadır. Genelde profesyonel fotoğraflar yer alırken çizimli etkinlikler de mevcuttur. Dergi içerisinde mini kitap, öykü okuma gibi etkinliklerle birlikte dört sabit köşe bulunmaktadır. Bunlardan birincisi "The Adventures of Bonnie and Chester" ismiyle resimli öykü etkinliği, ikincisi mini kitap, üçüncüsü okurlardan gelen fotoğrafların paylaşıldığı ve son olarak da etkinlik önerilerinin ve kitap tanıtımlarının yer aldığı bir sayfa olarak sıralanabilmektedir.

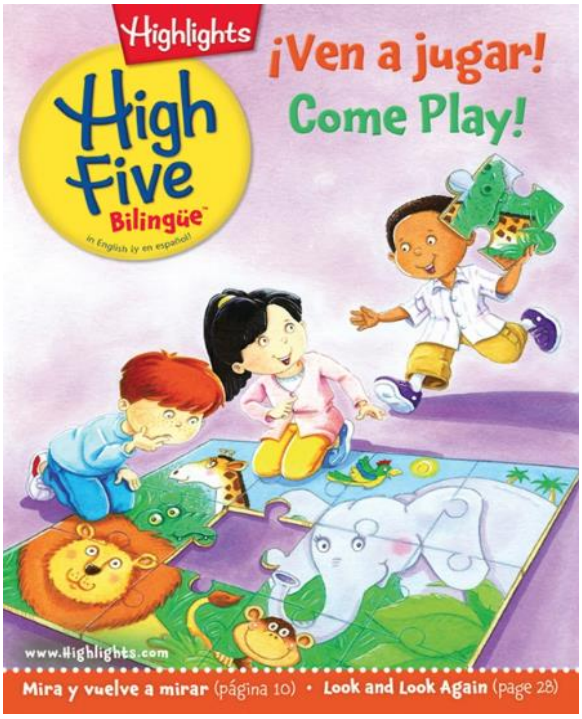
Şekil 5. "GEO mini" dergisi kapak görseli

"Geo Mini" dergisi Almanca olarak basılmakta ve beş yaş ve üzeri çocuklara uygun bir şekilde hazırlanmaktadır. Kırk iki sayfadan oluşan derginin kahramanı bir böcektir. Dergi kapağı genelde bir hayvan fotoğrafıyla hazırlanmaktadır. Dergide hem çizimlere hem de profesyonel fotoğraflara yer verilmekte ve bilimsel bilgilere sık yer ayrılmaktadır. Derginin dört sabit köşesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, detay bulma etkinliğine yönelik, ikincisi, dergi kahramanının oyuncaklarının reklamlarına yer verilen, üçüncüsü diğer birçok dergide de olduğu gibi okurlardan gelen çalışmaların fotoğraflarının yer aldığı ve son olarak seçilen bir kitabın öyküsünün bulunduğu bir sayfa olarak sıralanabilmektedir. Yaş grubuna uygun karmaşık çizimlere dergi içerisinde sık rastlanmaktadır.

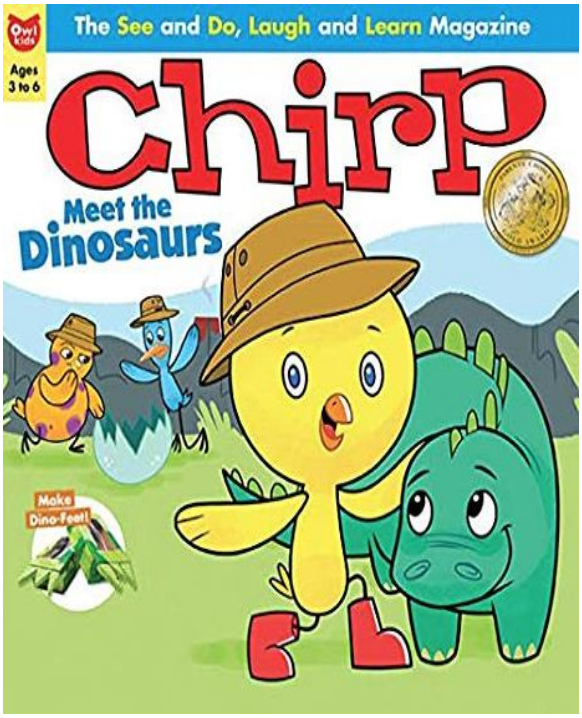
Şekil 6. "Ranger Rick Jr." dergisi kapak görseli

"Ranger Rick Jr." dergisi İngilizce olarak basılmakta ve üç ile yedi yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Dergi otuz dört sayfadan oluşmaktadır. Kapak genelde hayvan fotoğraflarıyla hazırlanmakta ve kapakta olduğu gibi dergi içeriğini de çoğunlukla hayvanlar oluşturmaktadır. Dergide bilimsel bilgilere yer verilmekle birlikte sayı sayma, detay bulma, hikâye anlatma gibi etkinliklere çizimli olarak rastlamak mümkün olmaktadır. "Your Big Backyard" dergisinde olduğu gibi bu dergide de "Read with Bonnie and Chester" adıyla sabit bir hikâye köşesi bulunmaktadır. Okurlardan gelen fotoğrafların paylaşıldığı bir başka sabit köşenin yanı sıra bir de zaman zaman temayla ilgili mutfak önerilerinin verildiği sabit bir sayfa daha bulunmaktadır. Dergide poster gibi eğlenceli ekler verilebilmektedir.

Şekil 7. “ Highlights High Five” dergisi kapak görseli.

“Highlights High Five” dergisi İngilizce olarak basılmakta ve iki ile altı yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Dergi otuz dört sayfadan oluşmakta ve dergi kapağı genelde çizimlerden oluşmaktadır. Dergide çok az sayıda fotoğraflı yazıya yer verilmekte ve derginin geneli çizimlerle oluşturulmaktadır. İlk sayfada “The Adventure of Spot” adıyla sabit bir okuma sayfası yer almaktadır. Detay buldurma, karşılaştırma, sayı sayma gibi etkinlik türlerini görmek mümkün olmaktadır. Zaman zaman derginin en son sayfalarında katlanabilir mini kitap eki verilmektedir.

Şekil 8. "chirp" dergisi kapak görseli

"chirp" dergisi İngilizce ve üç ile altı yaş aralığına uygun olarak hazırlanmakta ve otuz dört sayfadan oluşmaktadır. Derginin kahramanı Chirp adında bir civcivdir. Dergi kapağı genelde çizim olarak hazırlanmakta, dergi içeriği incelendiğinde de fotoğraflardan daha çok çizimlere yer verildiği gözlemlenmektedir. Derginin ilk sayfalarında genelde Chirp karakterinin maceralarını konu alan bir öykü bulunmaktadır. Bilimsel bilgilere yaş grubuna uygun olarak yer verilmekte ve oyun ve hareket, detay bulma gibi birçok etkinliğe de dergide rastlamak mümkün olmaktadır. Derginin "Vole Brother's" adıyla sabit bir köşesi bulunmaktadır. Dergide sık olarak ses çalışmalarına yer verildiği görülmektedir.

Yabancı popüler bilim dergileri incelendiğinde birçoğunun benzer özellikler taşıdığı gözlemlenmiştir. Bu özellikler şöyle sıralanmaktadır:

Konuya derginin temasına uygun bir öykü ile giriş yapma,

Hayvan fotoğraflarına ve çizimlerine yer verme,

Okuyucudan gelen çalışmaların fotoğraflarına yer verilen sabit bir köşeye sahip olma,

Derginin bir kahramanının olması ve genelde bu kahramanın hayvanlardan seçilmesi,

Her dergide kendi özgü sabit birkaç köşenin yer alması,

Sayfa sayısının az olması, yazıların az yer kaplaması.

2.4. Türkiye'de Dergicilik Olgusu

Türkiye'nin edebiyat ve fikri hayatında süreli yayınlar, özellikle de dergiler önemli bir rol üstlenmektedir. Dergiler; romanlar ya da hikâyeler gibi tek bir kalemden çıkan yazılar olmadığı, birçok üslubu ve türü içinde barındırdığı için okul görevi görmektedir. Hâlen de dergilerin bu görevi devam etmektedir.

2.4.1. Türkiye'de Çocuk Dergiciliği

Çocuklar için ilk süreli yayın İngiltere'de 1788 yılında çıktıktan sonra Türkiye'de 1869 yılında ilk süreli yayın Sıtkı Efendi tarafından yayınlanmıştır. Türkiye'de çocuk dergilerinin yayınlanması Tanzimat Dönemi'nde başlamıştır. Türkiye'de ilk dergi "Mümeyyiz" isimli gazetenin haftada bir verilen, "çocuklar için gazetedir" ibaresiyle yine "Mümeyyiz" ismiyle çıkmıştır. Mümeyyiz 'in çıkarılma amacı şu şekilde izah edilmiştir: "Mümeyyiz, Türk toplumunun daha eğitimli ve daha çağdaş bir konuma gelebilmesi ve bunu takiben, batılı ülkeler nezdinde eski itibarı ve gücünü yakalayabilmesi için uzun vadeli dahi olsa bir çözüm üretmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, toplumun gelecekteki bireylerini teşkil edeceği hesap edilerek, çocukların güçlü ve çağdaş bir eğitim almış surette yetişmelerine az da olsa hizmet edecek bir araç teşkil edilmiştir. Pek çok çocuğun hâlen eski usulde eğitim veren sıbyan mekteplerine devam ettiği bir dönemde Mümeyyiz, çocuklara mektepte aldıkları eğitime ilaveten buralarda verilmeyen daha çağdaş ve günlük hayatta kullanılacak pratik bilgileri ve sosyal hayatta uyulması gereken davranış usullerini muhteva eden bir içerikle hazırlanmıştır." (Nalcıoğlu, 2006, s. 6). Mümeyyiz 'den sonra başka çocuk dergileri de çıkmıştır. Bunlara örnek olarak; "Vasıta-i Terakki" (1882), "Çocuklara Arkadaş" (1882), "Çocuklara Mahsus Gazete" (1896), "Çocuk Bahçesi" (1897), "Çocuklara Rehber" (1897), "Arkadaş" (1913) verilebilir. Meşrutiyet Dönemi'nde (1876), Tevfik Fikret, Ziya Gökalp gibi ünlü isimlerinde dergilerde yazıları görülmeye başlanmıştır. Bu dergiler görsellikten uzak daha çok uzun metinlere yer veren dergiler olmuştur. Görsel kullanıma yer veren ilk resimli dergi "Eftal" (1875)'dir (Şimşek, 2001, s. 157).

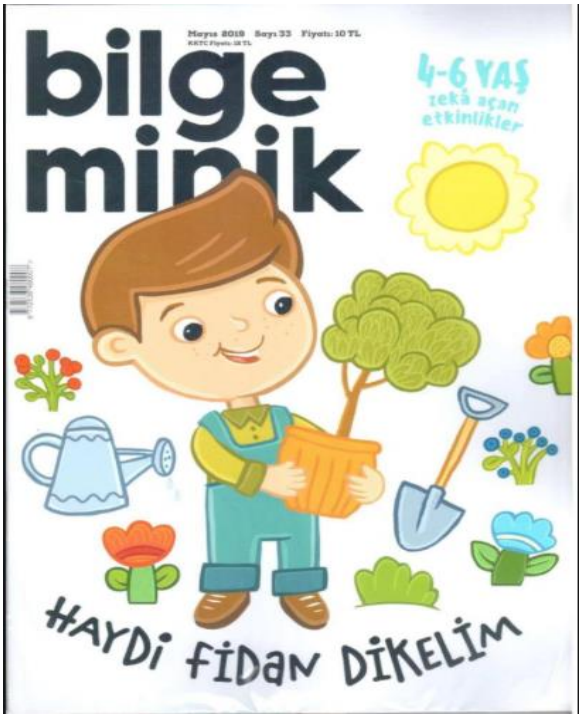
Türkiye'de çocuk dergiciliği Cumhuriyet'in ilanından sonra ivme kazanmıştır. En uzun süreli yayın hayatına sahip Cumhuriyet Dönemi dergisi Yapı Kredi Bankası'nın desteğiyle yayın hayatına atılan "Doğan Kardeş" dergisidir (Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 225). Bu dönem dergiciliğinin en önemli özelliklerinden biri dergilerin eğitici ve öğretici nitelikte olmasına özen gösterilmesidir. Dergiler, bilimsel bilgi verme, eğitirken ve öğretirken de eğlenceli olabilme özelliklerine sahiptir. Bunun Harf Devrim'i ve eğitim seferberliğinin başlatılmasıyla da ilgisi vardır. M. Faruk Güntunca, Rakım Çalapala, Tahsin Demiray ve R. Gökalp Arkın bu dönemin ön plana çıkan eğitimci yazarlarındandır. Bu dönemde çocuklara toplumsal sorumlulukla yaklaşılmıştır. 1950 yıllarından sonra ise çocuk dergilerinin eğitici ve öğretici olma özelliği ortadan kalkmış ve sadece eğlendirici olma özelliği ön plana çıkmıştır. 1960 ve 1970 yılları arasında seksen dört çocuk dergisi yayınlanmıştır. Yapılan

araştırmaya göre bu seksen dört derginin elli yedisi çizgi-roman türünde ve bu çizgi-romanların da çoğunun Amerika Birleşik Devletleri'nden alınan çizgi-romanlar olduğu görülmüştür. Bu dergilerin tek amaçlarının kâr etmek olduğu düşünülmektedir. (Alpay, 1980, s.174).

1970 yıllarında çocuk dergilerinin niteliğinde böyle değişiklikler olduktan sonra dönemin eğitimci yazarları ve çizerleri tepki göstermiştir. Yurt dışından getirilen bu çizgi-romanların ülkemiz çocuklarına hiçbir katkı sağlamayacağı üzerinde durulmuştur. Bu tepki çeken dergilere "Pekos Bill", "Koca Teks", "Bill Kid", "Tom Miks", "Deyvi Kroket", "Süper Teks", "Zagor" örnek verilebilir. Bu tepkiler sonucunda yerli çizgi-roman yapmak için çalışmalara başlanmıştır (Alpay, 1980, s. 174). 1975- 1980 yılları arasında resimli romanlar çizme çabasına girilmiştir. 1972 yılında yayınlanan "Milliyet Çocuk Dergisi" bu çabanın sonucunda ortaya çıkan bir dergi olmuştur (Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 225). 1980 yıllarından sonra dergiler, promosyon ve reklam amacı gütmeye başlamıştır. Böyle dergilerin artışı, hâlen eğitici dergilerin azalmasına yol açmaktadır. Amerikan kültürünü empoze etme amaçlı tasarlanan çizgi film karakterlerini artık ülkemizde her yerde görmekle beraber, eğitici niteliği zedelenmiş, karakter odaklı dergilerimizde de görmekteyiz (Ciravoğlu, 1999, s. 183). Ülkemizde yayınlanan ve yayınlanmakta olan bu dergilere, "Pijamasks", "Minicraft" gibi dergiler örnek verilebilir.

2.4.1.1. Türkiye'de Erken Çocukluk Dönemi Dergileri

Günümüzde erken çocukluk dönemi çocukları için hazırlanan, onları eğlendirirken eğiten, öykü, bilmece, bulmaca, fıkra gibi farklı türleri içinde barındıran, bilimsel bilgilere yer verirken gerçek dışı, hayal ürünlerinden de yer yer bahseden birçok dergi bulunmaktadır.
Bunlara "bilge minik", "3 taş", "TRT ÇOCUK DERGİSİ", "yavru kırlangıç", "National Geographic Kids Türkiye" ve "Meraklı Minik" örnek verilebilir.

Şekil 9. “bilge minik” dergisi kapak görseli

“bilge minik” dergisi Türkçe olarak basılmakta ve dört ile altı yaş aralığına uygun olarak hazırlanmaktadır. Aylık çıkan bu dergi kırk sekiz sayfadan oluşmaktadır. Dergi kapağı genelde çizim olarak hazırlanmakta ve dergi sayfaları incelendiğinde ise fotoğraflardan çok çizimler ön plana çıkmaktadır. Dergi bilimsel bazı bilgilere de yer vermekte, eğlenceli etkinlikler içermektedir. Derginin, yapboz ve çıkartma gibi birçok ekiyle birlikte iç sayfalarda okuma yazmaya hazırlık olarak adlandırılan, çizgi çalışmalarına da rastlamak mümkün olmaktadır.

Şekil 10. "3 taş" kapak görseli.

"3 taş" dergisi Türkçe olarak basılmakta, Highlights iş birliği içerisinde olmakla birlikte içerik olarak "Highfive" dergisi ile ortaktır. Üç ile altı yaş aralığına uygun olarak hazırlanan aylık çıkan bir dergidir. Dergi kırk üç sayfadan oluşmakla birlikte, dergi kapağı genelde çizim olarak hazırlanmakta, dergi içeriği incelendiğinde de fotoğraflardan daha çok çizimlere yer verildiği gözlemlenmektedir. Derginin başında genelde çeşitli konuların yer aldığı bir öykü bulunmaktadır. Dergi içeriğinde bilimsel bilgilere, yaş grubuna uygun bir şekilde yer verilmektedir. Oyun ve hareket, detay bulma, tuhaflık bulma, labirent gibi birçok etkinliğe dergide rastlamak mümkün olmaktadır. Bulunduğu mevsime uygun sebze ve meyvelerden hazırlanan tariflere yer verilen sabit bir köşe bulunmaktadır. Derginin çeşitli ekleri mevcuttur. Bu ekler, etkinlik kitapçığı ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı gibi ayın özel günlerine uygun hazırlanmış çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır.

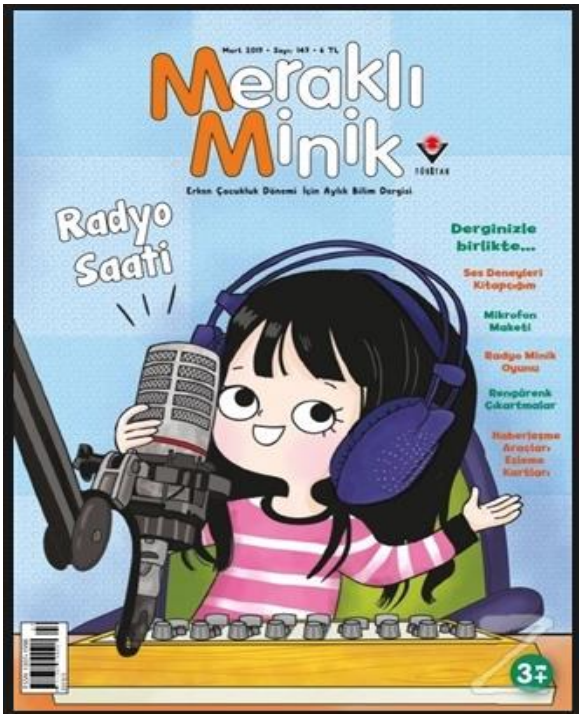
Şekil 11. "TRT ÇOCUK DERGİSİ" kapak görseli

"TRT ÇOCUK DERGİSİ" Türkçe olarak basılmakla birlikte aylık çıkan bir dergidir. Derginin içeriği TRT Çocuk kanalında yer alan çizgi film karakterleriyle oluşturulmaktadır. Rafadan Tayfa, İbi, Kuzucuk, Keloğlan, Kösteban, Hezarfen gibi TRT Çocuk kanalında görülen bu kahramanları dergide görmek mümkün olmaktadır. Çeşitli bilimsel bilgilere yaş grubuna uygun olarak yer verilmektedir. Dergide her ay bulmaca ve çıkartma eki sabit olarak verilmektedir.

Şekil 12. Mavi Kırlangıç" dergisinin eki "yavru kırlangıç" dergisi kapak görseli

"yavru kırlangıç" dergisi Türkçe olarak basılmakta ve Mavi Kırlangıç dergisinin eki olan bu dergi, her ay dört ile altı yaş aralığı çocuklarına uygun olarak hazırlanmaktadır. Derginin kahramanı yavru bir kırlangıçtır. Derginin ilk sayfalarında yavru kırlangıcın maceralarını konu alan sabit bir öykü bölümü yer almaktadır. Dergi kapağı ve içeriği genelde çizimlerden oluşmaktadır. Dergide bazı bilimsel bilgilere yer verilmekle birlikte, derginin ağırlıklı olarak fark bulma, boyama gibi eğlenceli etkinliklerden oluştuğu görülmektedir. Derginin bulmaca, yapboz gibi etkinliklerden oluşan ekleri bulunmaktadır. Ayrıca "Sizden Gelenler" ismiyle sabit bir köşesi bulunmakta ve bu köşede okurlardan gelen fotoğraflara yer verilmektedir.

Şekil 13. "Meraklı Minik" dergisi kapak görseli

"Meraklı Minik" dergisi Türkçe olarak basılmakta ve dergi üç ve üzeri yaş grubuna uygun olarak hazırlanmaktadır. Otuz iki sayfadan oluşan bu derginin; poster, etkinlik kitapçığı, oyun, maket, mini kitap, çıkartma gibi birçok eki mevcuttur. Popüler bilim dergisi olma özelliği taşıyan Meraklı Minik, her ayın temasını, derinlemesine ve bilimsel bilgilerle bezeyerek işlemektedir. Öykünün dışında toplamda beş sabit köşesi bulunmaktadır.

2.5. Popüler Bilim

Bilimle uğraşmak bir zamanlar aydınlanmanın şartı olarak görülse de şimdiler de hayata tutunmak için bilimle uğraşmak şarttır (Broks, 2006, s. 96). Bu nedenle değişen dünyayla birlikte popüler bilime de ihtiyaç duyulmuştur.

2.5.1. Popüler Bilimin Tanımı

TDK'nın Güncel Türkçe Sözlüğü 'ne göre popüler bilim, "Toplumun her kesiminin anlayabileceği bir dil ve biçimle yapılan bilim" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Toplumlar bilimle ve bilimin ürünü olan teknolojiyle günden güne daha sık etkileşimde bulunmaktadır. Her geçen gün yeni bir teknoloji ile tanışılmaktadır. Yeni teknolojiyi tanımak ve paylaşmak kaçınılmaz olmaktadır. Bu paylaşımın sonucunda insanlar ister istemez az da olsa bilimle

ilgilenmek zorunda kalmaktadır. Fakat bilim insanlar için çok da anlaşılır bir kavram olmamıştır. Bilimi anlamanın temel sebeplerini Yıldırım (1991);

"1. Bilimin uygulama sonuçları yaşamın giderek artan ölçülerde her cephesini etkilemektedir.

2. Bilimsel düşünceyi tanımak çağımız aydını için entelektüel bir zorunluluktur" şeklinde sıralar (s. 200).

Alanında uzman kişilerce bile kendi alanı dışındaki bir bilimsel gelişmeyi takip etmek uzman kişi tarafından zor olmaktadır. Bu yüzden bilimle toplum arasında bir bağ kurulması gerekmektedir. Popüler bilim yayınları ve amatör bilim etkinlikleri bu bağı sağlayan önemli araçlardandır (Akoğlu, 2005, s. 2). Popüler bilim, bilimden uzak insanların anlayamayacağı bazı bilgileri ve ağır terimleri, halkın diline indirgeyerek onların da anlamasını sağlar. Böylece halk, bilim ve teknolojiyi takip eder hâle gelir.

2.5.2. Popüler Bilim Yayıncılığı

Günümüzde bilimle ilgilenen kişilerin başvurabileceği en önemli kaynaklar popüler bilim yayınlarıdır. Popüler bilim yayıncılığı, bilimi halka ulaştırır. Halkın bilimi takip edebilmesi için birçok aracı tayin edilmiştir. Bunlar gazete, dergi, televizyon programları ve belgesellerdir. İzlenilen haberlerle teknoloji ve bilim takip edilirken, televizyon programları ve belgesellerle de halk kendi dilinden terimlerle bu gelişmeleri daha yakinen görme fırsatı yakalar. Popüler bilim dergileri ise, amacı gereği güncel olayları takip edip, bilimsel gündemi yakalayan dergilerdir. Bu dergiler genellikle ayda bir yayınlanır (Özsevgeç, Eroğlu, Öztürk Köroğlu, 2017, s. 627).

Türkiye'de erken çocukluk dönemine yönelik hazırlanan popüler bilim dergileri araştırıldığında karşımıza TÜBİTAK yayınlarından "Meraklı Minik" dergisi çıkmaktadır.

2.6. TÜBİTAK

1963 yılında kurulan ve açılımının Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu olduğu bu kurum kendinden şöyle bahseder; " Toplumumuzun yaşam kalitesinin artmasına ve ülkemizin sürdürülebilir gelişmesine hizmet eden, bilim ve teknoloji alanlarında yenilikçi, yönlendirici, katılımcı ve paylaşımcı bir kurum olma vizyonunu benimseyen TÜBİTAK, akademik ve endüstriyel araştırma geliştirme çalışmalarını ve yeniliklerini desteklemek, ulusal öncelikler doğrultusunda Araştırma- Teknolojik- Geliştirme çalışması yürüten Ar- Ge enstitülerini işletme işlevlerinin yanı sıra, ülkemizin Bilim ve Teknoloji politikalarını belirlemekte ve toplumun her kesiminde bu farkındalığı artırmak üzere kitaplar ve dergiler yayınlamaktadır. Bilim insanlarının yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyetleri burs ve ödüller ile desteklenmekte, özendirilmekte, üniversitelerimizin,

kamu kurumlarımızın ve sanayimizin projeleri fonlanarak, ülkemizin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir." (TÜBITAK, 2019).

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları incelendiğinde dergiler kategorisinde üç dergi yayınlanmaktadır. Bu dergilerin birincisi erken çocukluk dönemi için hazırlanan Meraklı Minik, ikincisi, yedi yaş ve üzeri çocuklar için hazırlanan Bilim Çocuk ve üçüncüsü de yetişkinlere ve gençlere hitap eden Bilim ve Teknik'tir. Bunların yanı sıra elektronik dergi olarak yayınlanan Bilim Genç de varlığını sürdürmektedir.

2.7. TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi

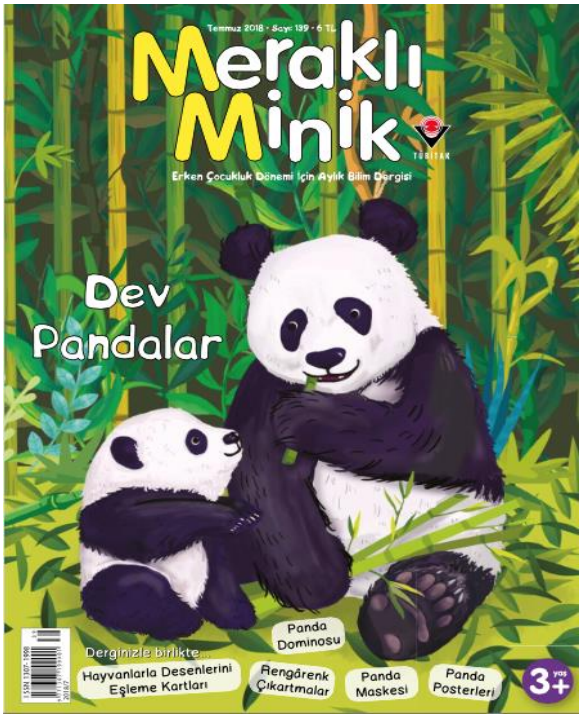
MM, 2007 yılında yayın hayatına başlamış, üç ve üzeri yaş grubuna yönelik hazırlanan, bilimselliği ile ön plana çıkan, Türkiye'nin bu yaş grubuna hitap eden ilk ve tek popüler bilim dergisidir. Bu dergi, içeriğinin hazırlanmaya başlandığı ilk yıllarda, erken çocukluk dönemiyle ilgilenen, alanında uzman birçok akademisyenin desteği ile ortaya çıkmıştır. Hâlen "Yayın Danışma Kurulu", alanında uzman akademisyenlerle birlikte devam etmektedir. Bu kurul toplantılarında dergi için yeni kararlar birlikte alınmakta ve dergi içeriği üyelere danışılarak kararlaştırılmaktadır. MM'nin ilk sayısı Ocak 2007'de, 2019 Kasım ayında ise 155. sayısı yayınlanmıştır. MM'nin hedef yaş kitlesi üç yaş üzeri olarak tanımlanmıştır. Aylık baskı sayısı seksen bin, aylık abone sayısı otuz bin ve aylık parekende satışı otuz iki bindir.

2.7.1. Meraklı Minik Dergisinin İçeriği

Dergi içeriği birkaç maddeyle özetlenirse:

Dergi otuz iki sayfa ve ayrıca verilen eklerinden oluşmaktadır. Ekler ve dergi birlikte kapalı bir poşetle satışa sunulmaktadır.

Dergi kapağında da belirtildiği üzere, dergi üç ve üzeri yaş grubuna hitap etmektedir. Dergi kapağında TÜBİTAK logosu da yer almaktadır.

Şekil 14. Meraklı Minik dergisi 2018 Temmuz sayısı kapak görseli, çizim: Göksu Karaca

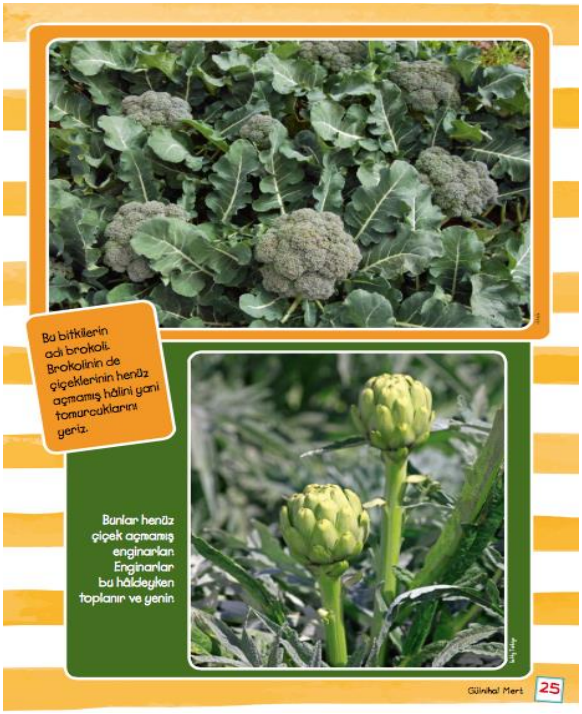
Her ay belirli bir tema işlenerek tematik ilerlenmektedir. O ayın temasıyla ilgili bir çizim mutlaka kapakta yer almaktadır.

Şekil 15. Meraklı Minik dergisi 2018 Ekim sayısı kapak görseli, çizim: Göksu Karaca

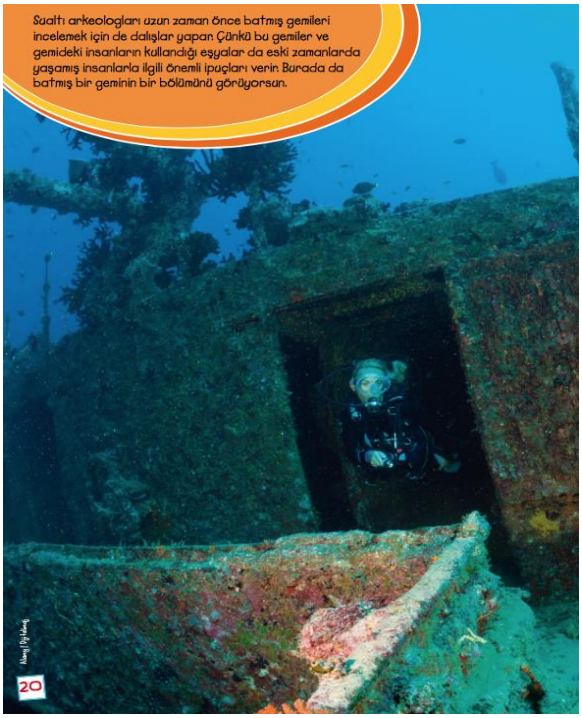
Örneğin 2018 Ekim sayısının teması "Bilim Merkezleri" olduğu için kapakta bilim merkeziyle ilgili bir çizim tercih edilmiştir.

Yazılar çok kısa ve anlaşılır bir dille yazılmaktadır.

Şekil 16. Meraklı Minik Mayıs 2018 sayısından bir yazı örneği, yazar: Gülnihal Mert

Bilimsel gerçekliğe önem verilmektedir. Kullanılan görseller gerçeği yansıtan fotoğraf ya da çizimlerden oluşmaktadır.

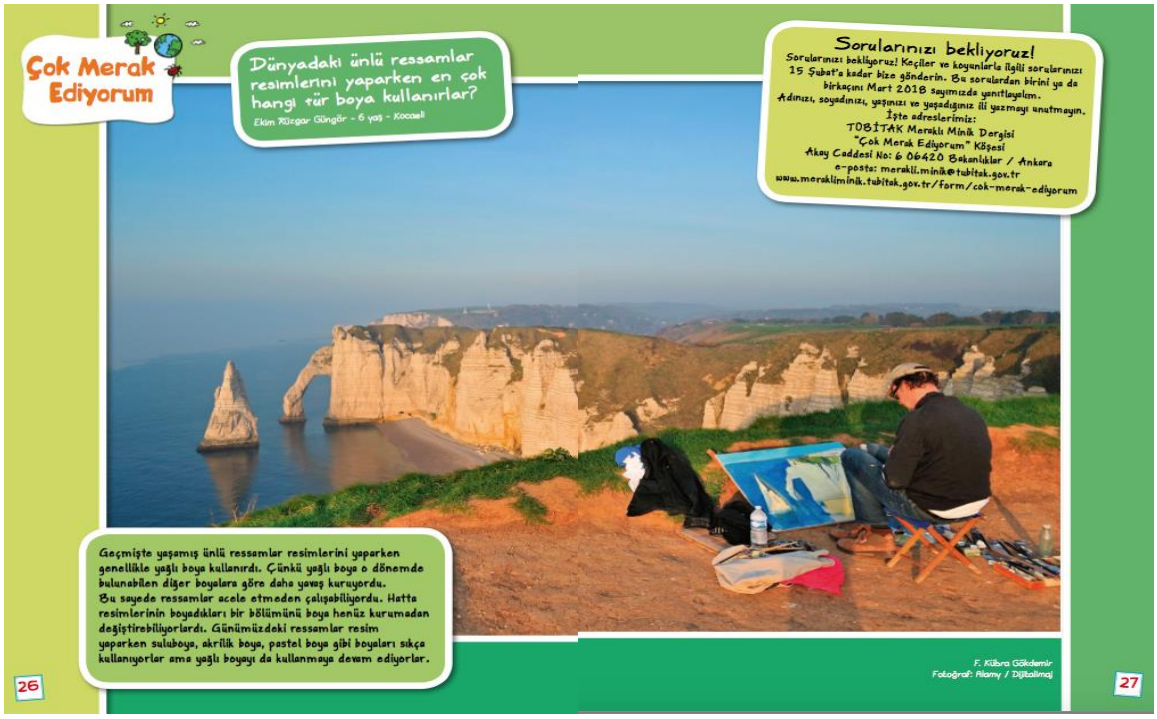
Şekil 17. Meraklı Minik dergisi Haziran 2018 sayısından bir yazı örneği, yazar: Meltem Yenal fotoğraf: Alamy/ Dijitalimaj

Sabit köşeler bulunmaktadır.

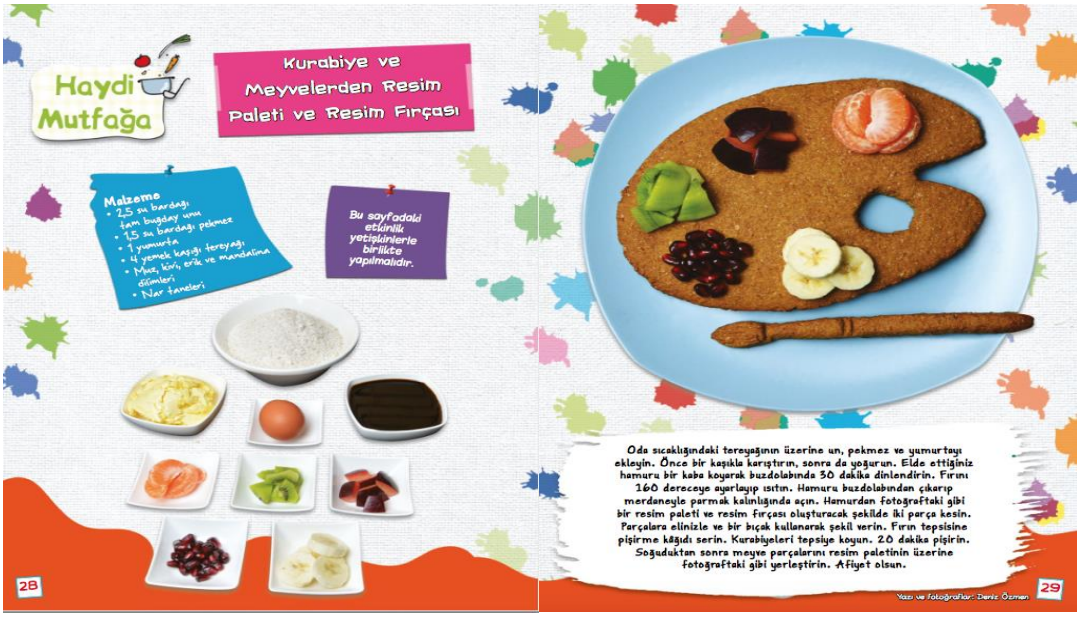
Şekil 18. Meraklı Minik dergisi Kasım 2018 sayısı. Yazı: Meltem Yenal, Çizim: İrma Zmiric Çetinkaya

MM her ay sabit bir şekilde o ayın temasıyla ilgili olmak üzere genelde dört sayfalık bir öyküyle konuya giriş yapmaktadır. Öyküler çizimli sayfalarla hazırlanmaktadır.

Şekil 19. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı, "Çok Merak Ediyorum" köşesi. Yazı: F. Kübra Gökdemir, fotoğraf: Alamy/Dijitalimaj

Bu köşede, ayın temasıyla ilgili okurlardan gelen bir ya da birkaç soru cevaplanmaktadır. Sorular cevaplanırken genelde dergi içerisinde yer almamış konular tercih edilmektedir.

Şekil 20. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı "Haydi Mutfağa" köşesi. Yazı ve fotoğraflar: Deniz Özmen

Bu sayfa, bulunduğu ayın mevsimine uygun sağlıklı besinler kullanılarak ve ayın teması baz alınarak eğlenceli tariflerin verildiği bir köşe olarak dergide yer almaktadır.

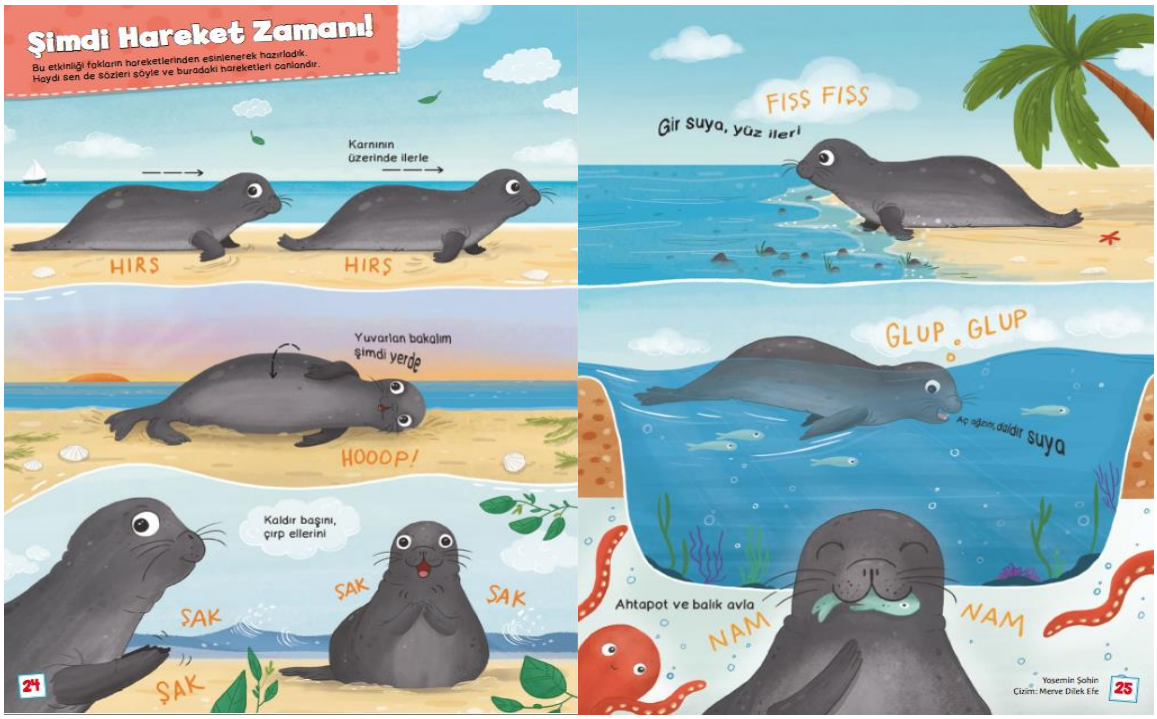
Şekil 21. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı "Küçük Eller İşbaşında" köşesi.

Bu köşede, okurlardan gelen, ayın temasıyla ilgili istenilen projelerin fotoğrafları yer almaktadır.

Şekil 22. Meraklı Minik dergisi Kasım 2018 sayısı "Kitap Oyun Öneri" köşesi. Yazı: Meltem Yenal, Gülnihal Mert, Merve Yıldırım.

Bu köşede, ayın temasıyla ilgili eşleme kartlarının yazısı, bazı öneriler, kitap tanıtımı ve verilen bazı oyunların yazısı yer almaktadır.

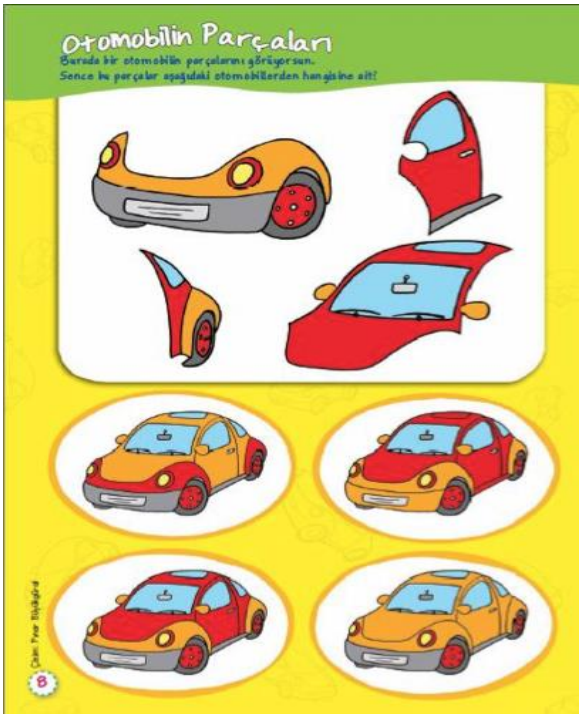

Şekil 23. Meraklı Minik dergisi Temmuz 2019 sayısı "Şimdi Hareket Zamanı Köşesi". Bu köşe, 2019 Mayıs ayı itibariyle dergide yer almaya başlamıştır. Yazar: Yasemin Şahin, çizim: Merve Dilek Efe.

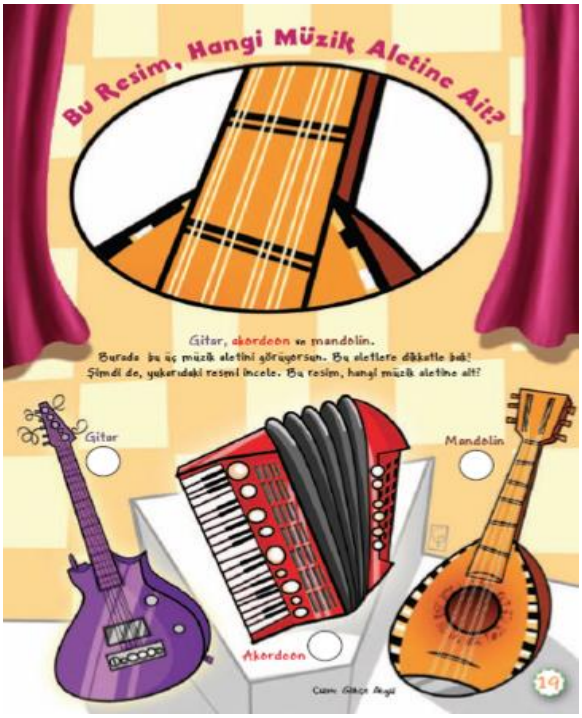
Bu köşe, ayın temasıyla ilgili çeşitli hareketlerin eğlenceli bir şekilde verildiği bir sayfa olarak dergide yer almaktadır.

Dergide yer alan bazı etkinlik örnekleri;

Parça-Bütün Etkinlikleri

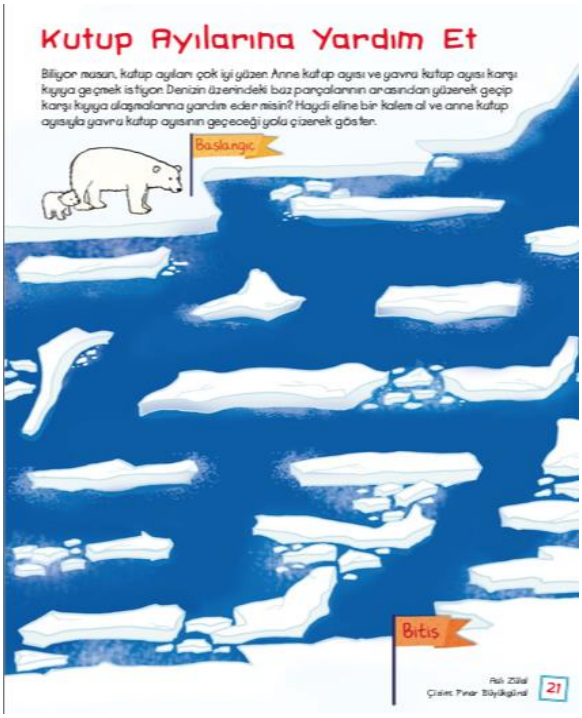

Şekil 24. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2010 sayısı. çizim: Pınar Büyükgüral

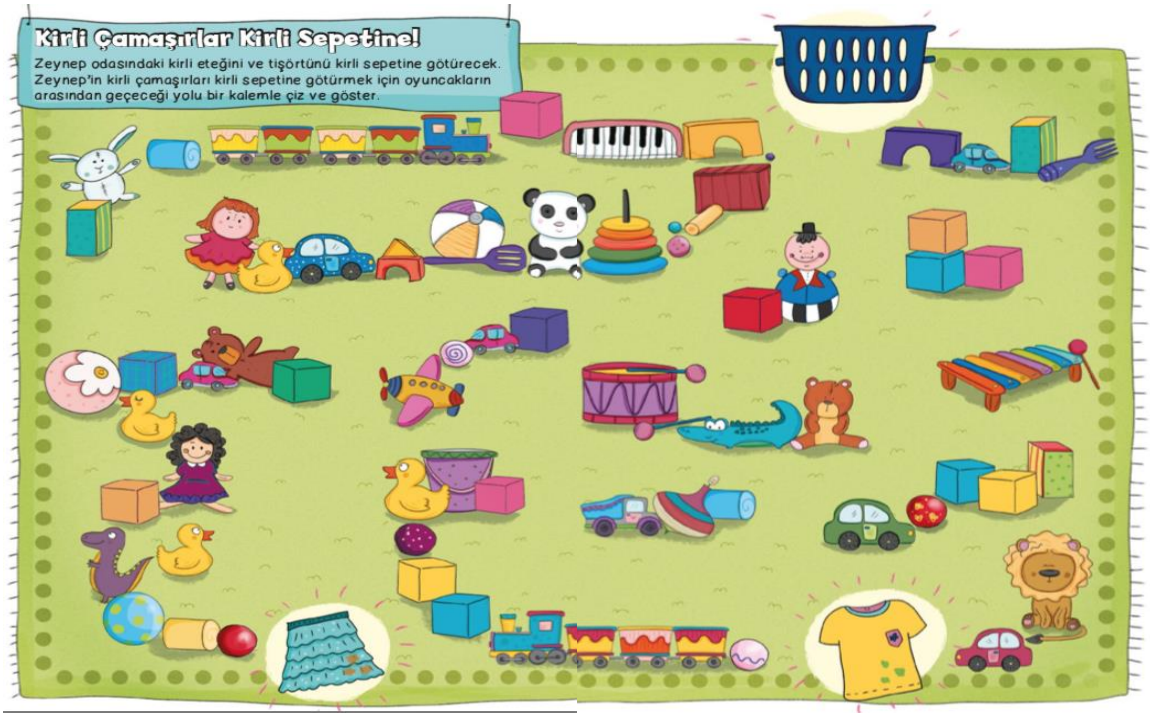

Şekil 25. Meraklı Minik dergisi, Kasım 2008 sayısı. Çizim: Gökçe Akgül.

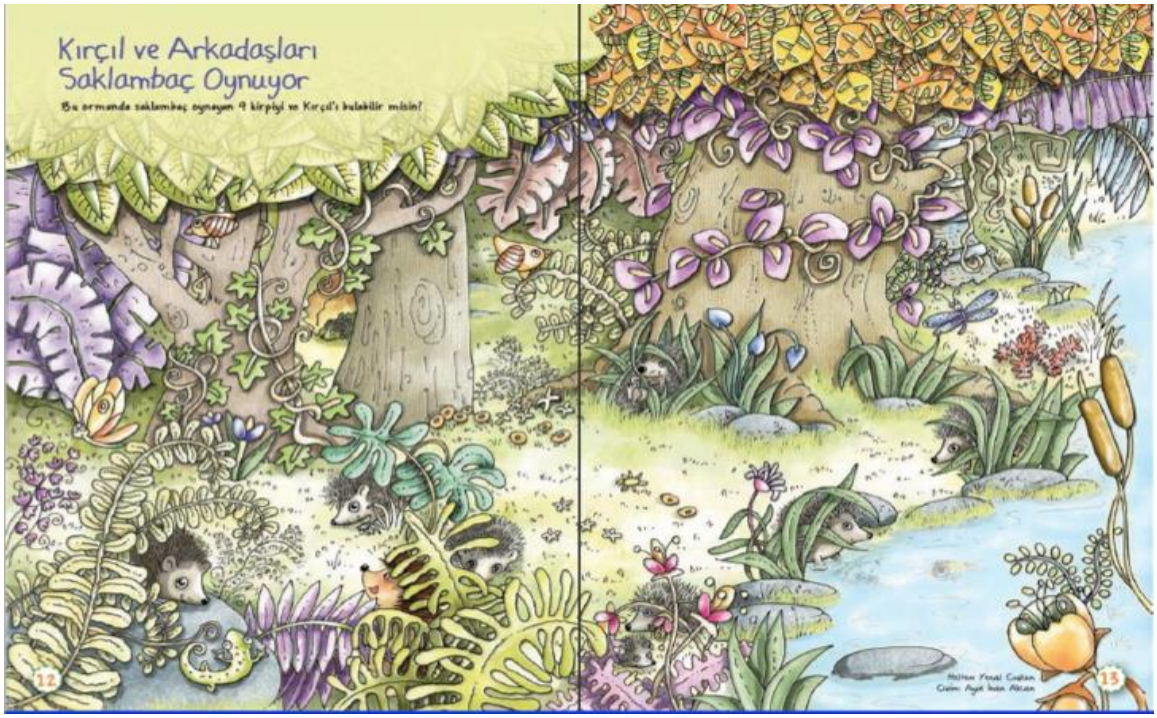
Labirent Etkinlikleri

Şekil 26. Meraklı Minik dergisi, 2018 Temmuz sayısı. Yazar: Aslı Zülal çizim: Pınar Büyükgüral

Şekil 27. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım çizim: İrma Zmiric Çetinkaya

Şekil 28. Meraklı Minik dergisi, Temmuz 2009 sayısı. Yazar: Meltem Coşkun, çizim: Ayşe İnan Alican.

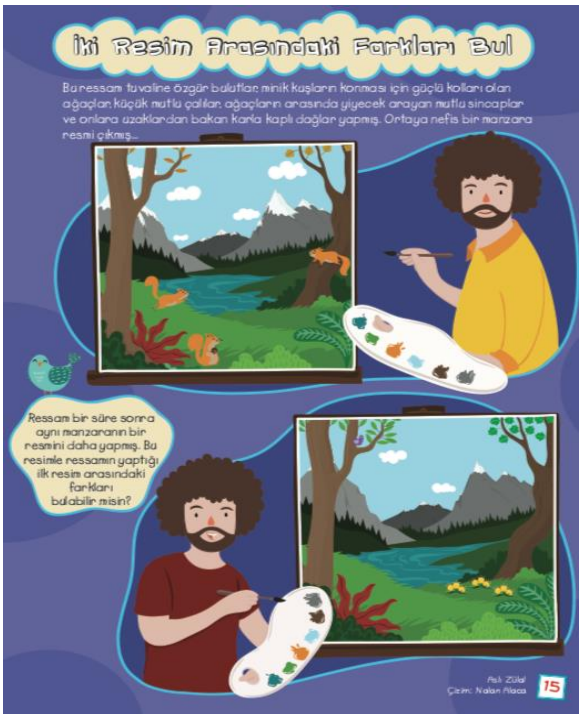

Şekil 29. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2010 sayısı. Yazar: Zuhal Özer, çizim: Pınar Büyükgüral.

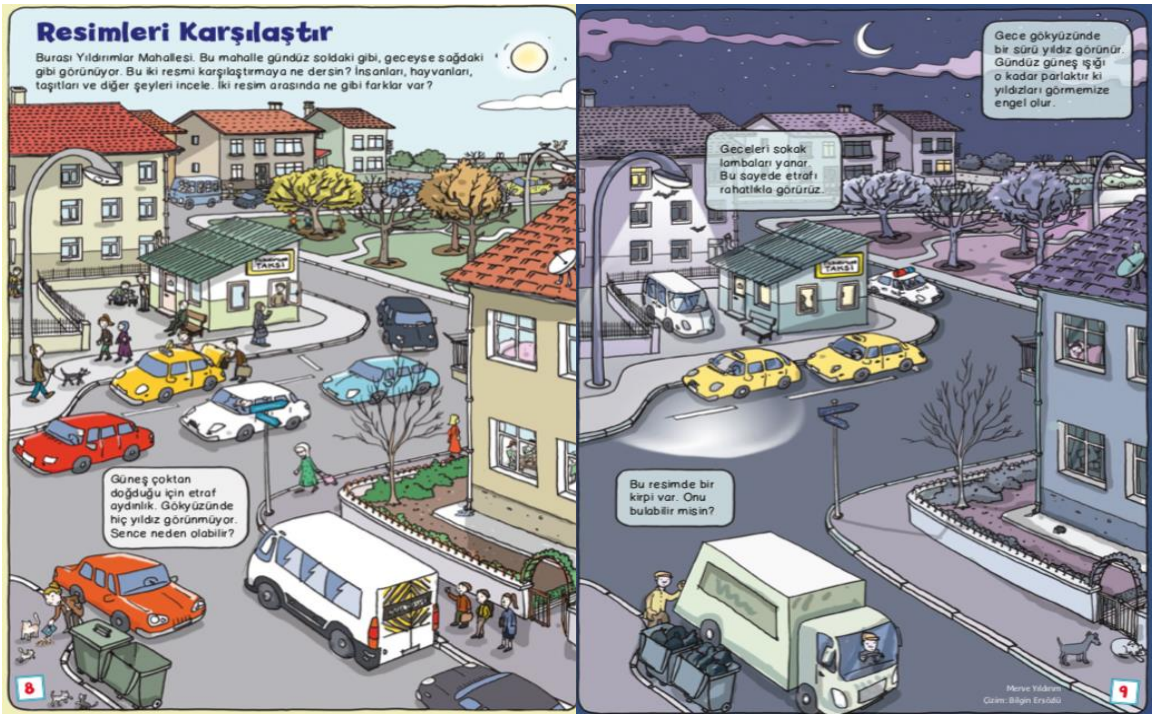

Şekil 30. Meraklı Minik, Ocak 2018. Yazar: Aslı Zülal, çizim: Esin Özbek.

Karşılaştırma Etkinlikleri

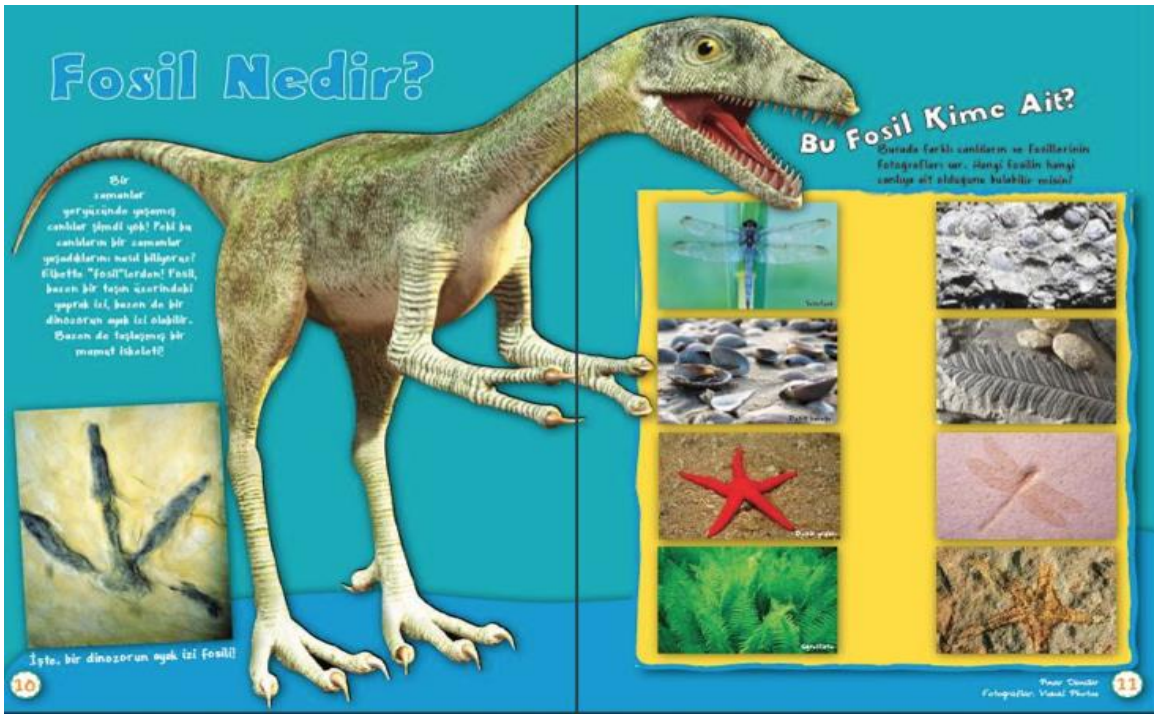

Şekil 31. Meraklı Minik, Ocak 2018 sayısı. Yazar: Aslı Zülal, çizim: Nalan Alaca.

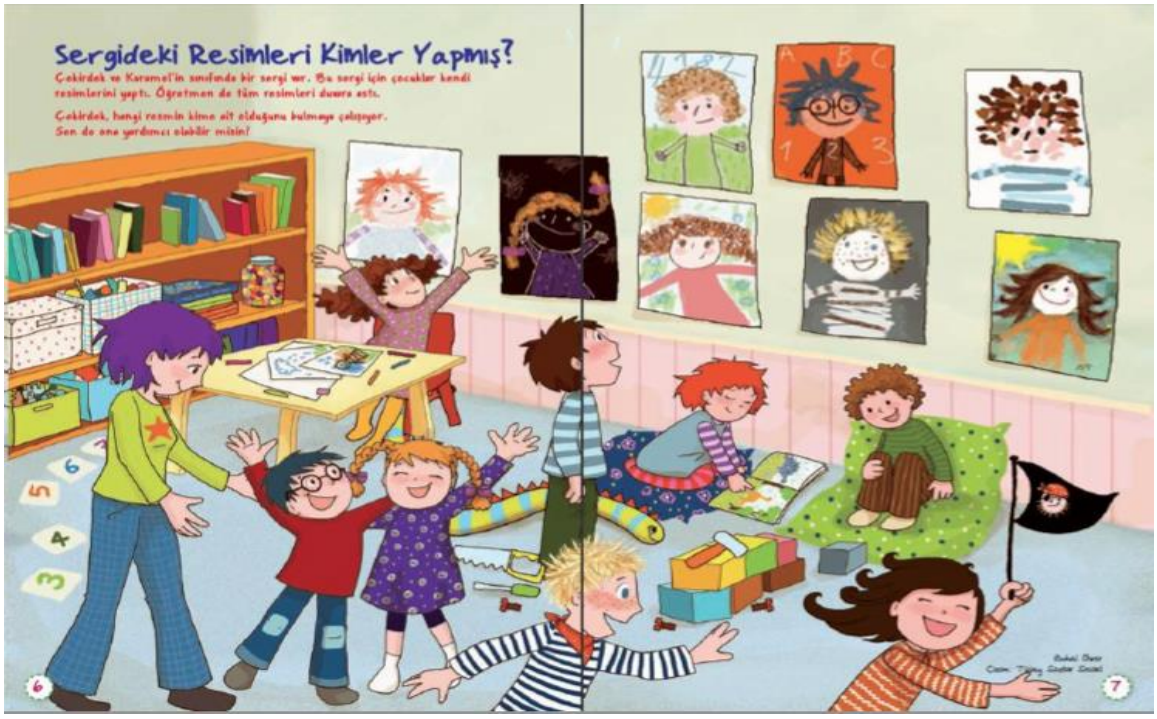

Şekil 32. Meraklı Minik, Aralık 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü.

Eşleme Etkinlikleri

Şekil 33. Meraklı Minik, Ekim 2008 sayısı. Yazar: Pınar Dündar.

Şekil 34. Meraklı Minik, Aralık 2009 sayısı. Yazar: Zuhal Özer, çizim: Tülay Sözbir Seidel.

Resimli Öykü Etkinlikleri

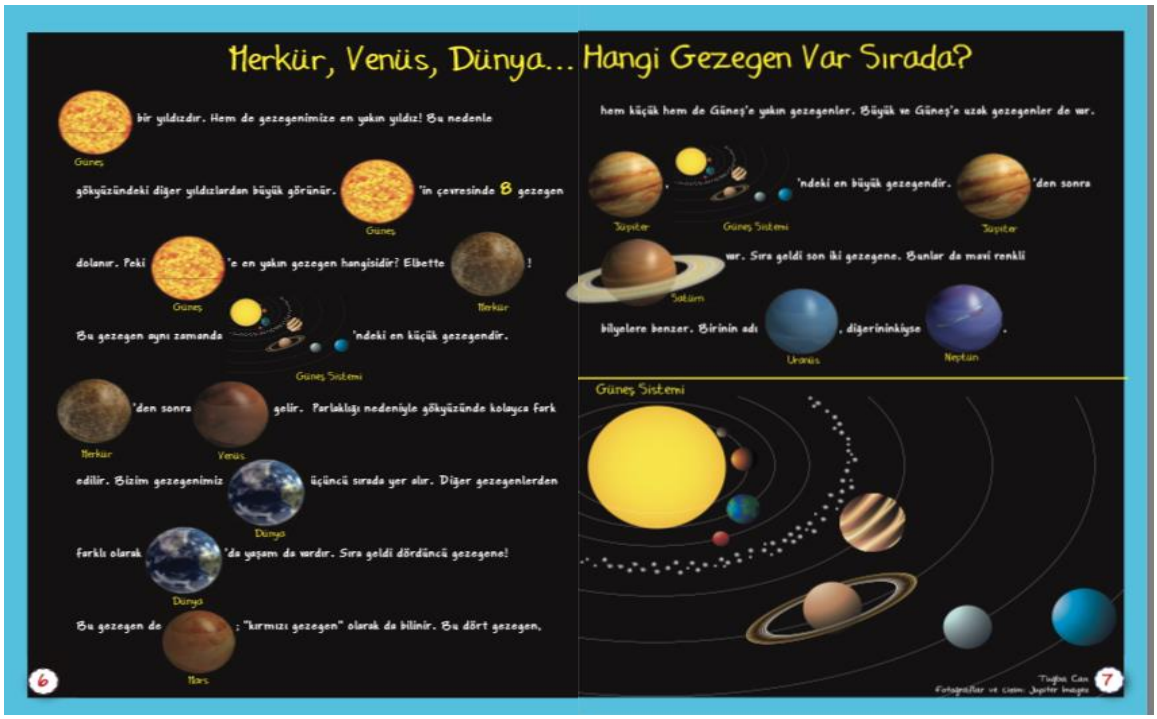

Şekil 35. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bengi Gençer.

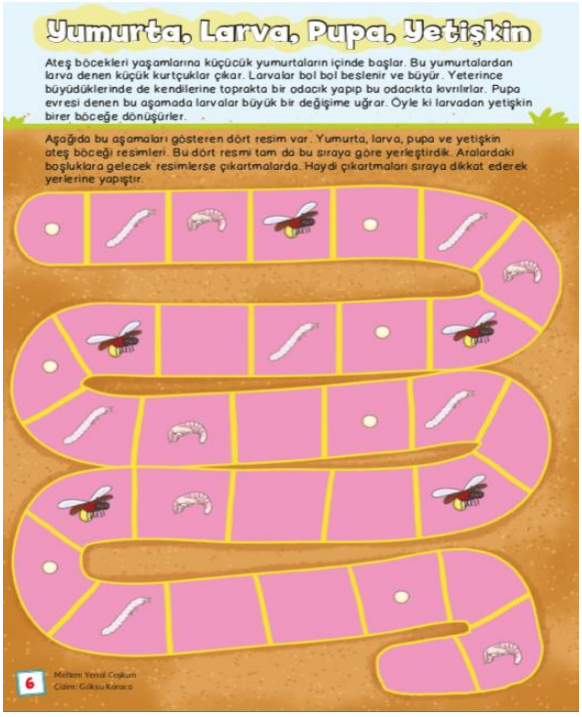

Şekil 36. Meraklı Minik dergisi, Mayıs 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bengi Gençer.

Örüntü Etkinlikleri

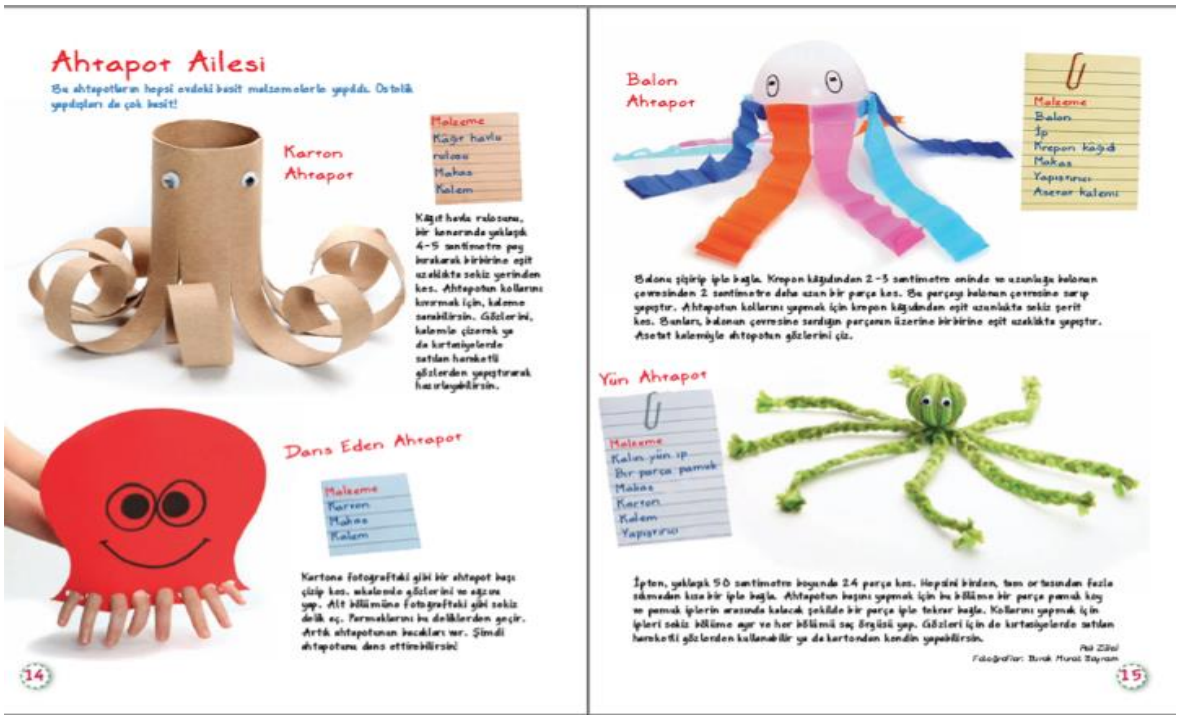

Şekil 37. Meraklı Minik dergisi, Ağustos 2009 sayısı. Çizim: Tuğba Can.

Şekil 38. Meraklı Minik dergisi, Mayıs 2019 sayısı. Yazar: Meltem Yenal, çizim: Göksu Karaca.

El İşi Etkinlikleri

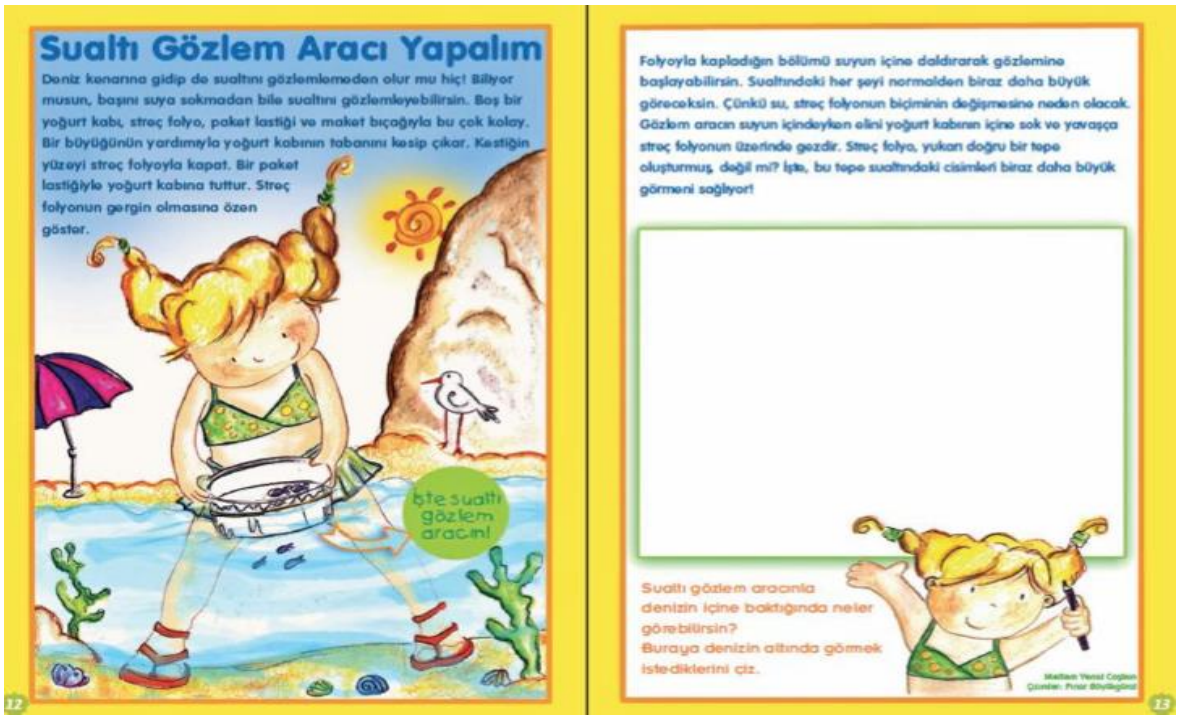

Şekil 39. Meraklı Minik dergisi, Ağustos 2017 sayısı. Yazar: Aslı Zülal.

Şekil 40. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2009 sayısı. Yazar: Zeynep Olgun, çizim: Tülay Sözbir Seidel.

Resim Çizme Etkinlikleri

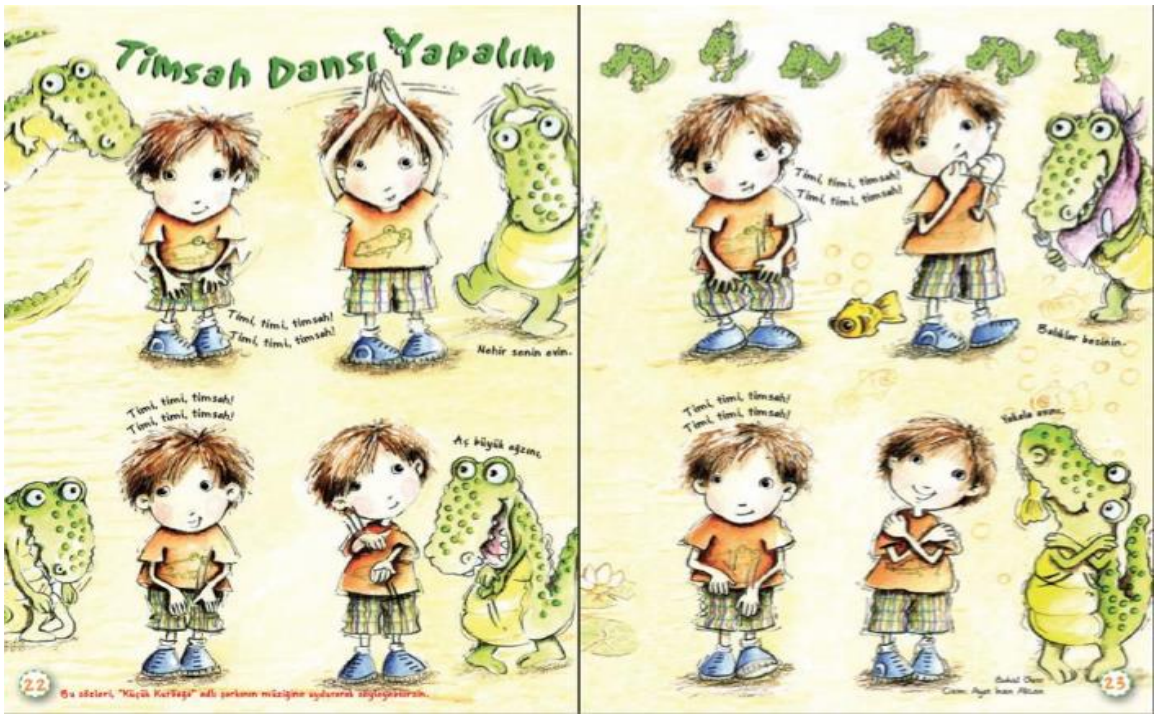

Şekil 41. Meraklı Minik dergisi, Temmuz 2007 sayısı. Yazar: Meltem Yenal, çizim: Pınar Büyükgüral.

Şekil 42. Meraklı Minik dergisi, Mayıs 2019. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Erhan Balıkçı.

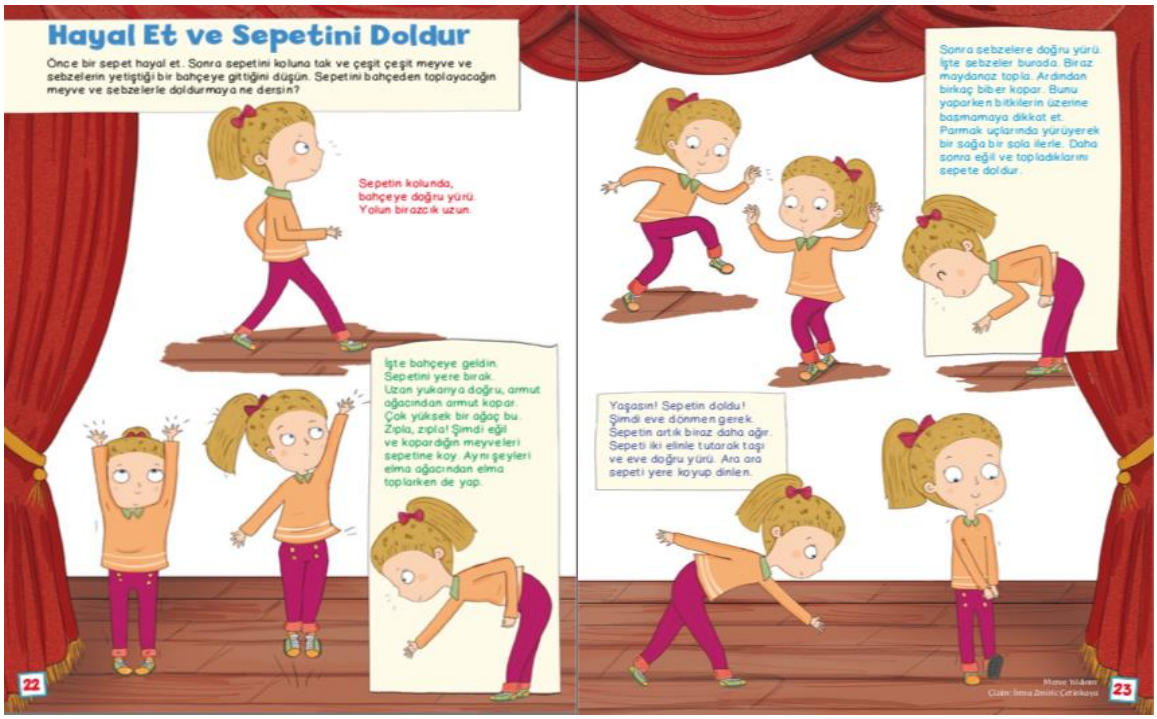
Müzik ve Drama Etkinlikleri

Şekil 43. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2017 sayısı. Yazar: Zuhal Özer, çizim: Ayşe İnan Alican.

Şekil 44. Meraklı Minik dergisi, Ocak 2019 sayısı. Yazar: Gülnihal Mert, çizim: Esra Oğunday Bakır.

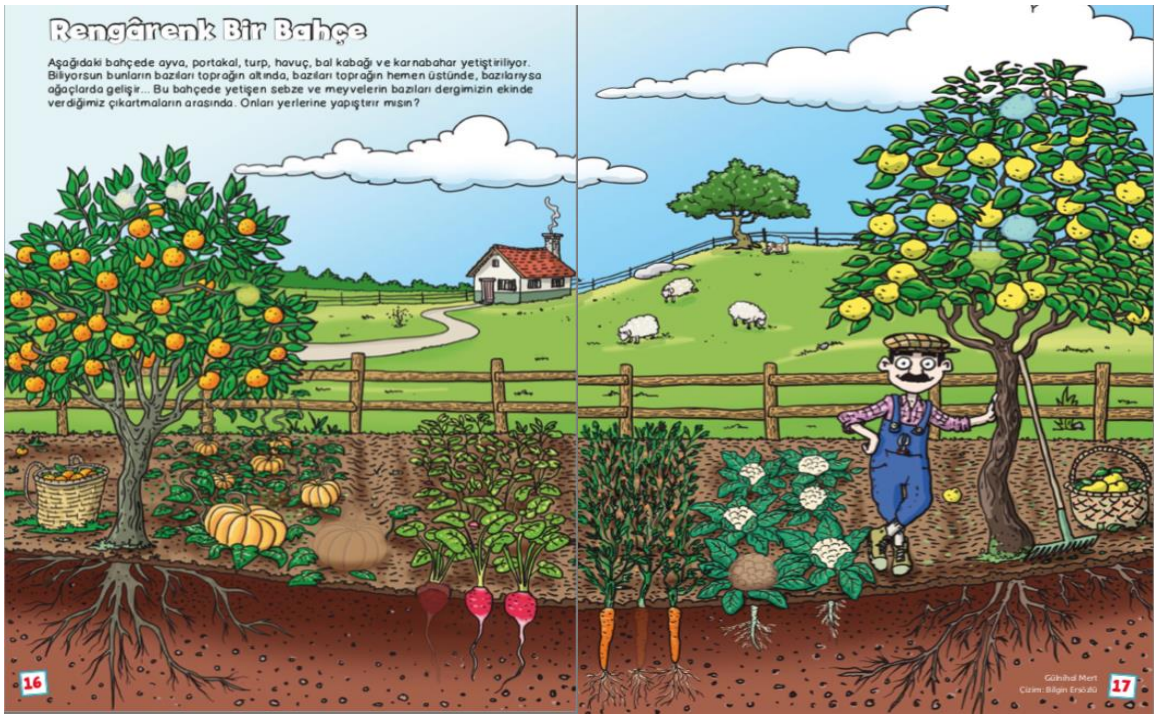

Şekil 45. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya.

Şekil 46. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım.

Çıkartma Etkinlikleri

Şekil 47. Meraklı Minik dergisi, Şubat 2019 sayısı. Yazar: Gülnihal Mert, çizim: Bilgin Ersözlü.

Şekil 48. Meraklı Minik dergisi, Nisan 2019 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Esra Oğunday Bakır.

Fen Etkinlikleri

Şekil 49. Meraklı Minik dergisi, Kasım 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Göksu Karaca.

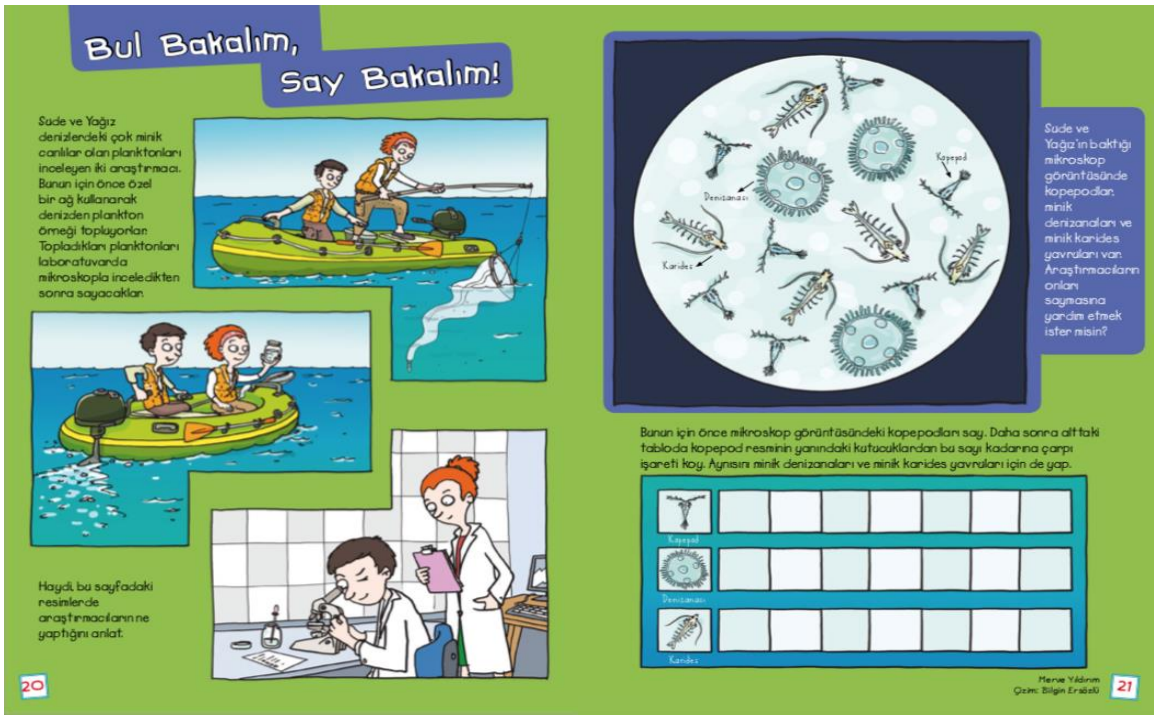
Şekil 50. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü.

Resim Anlatma – Türkçe Etkinlikleri

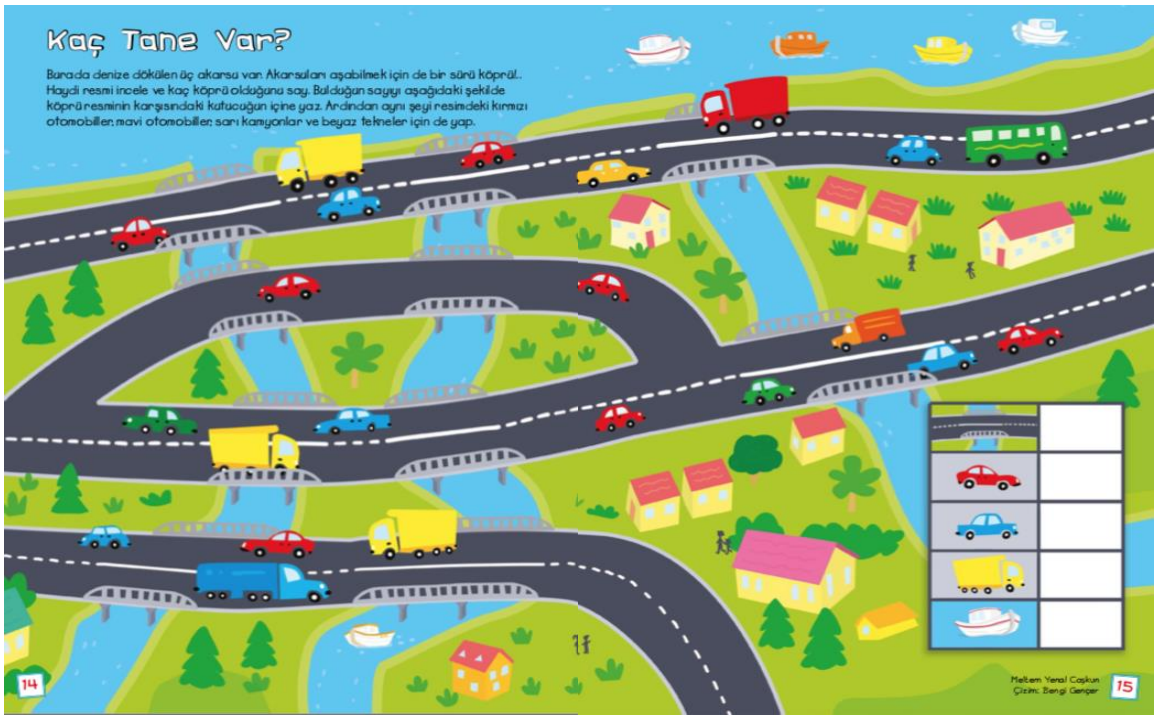

Şekil 51. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 sayısı. Yazar: Aslı Zülal, çizim: Esra Oğunday Bakır.

Sayı Sayma ve Grafik Oluşturma Etkinlikleri

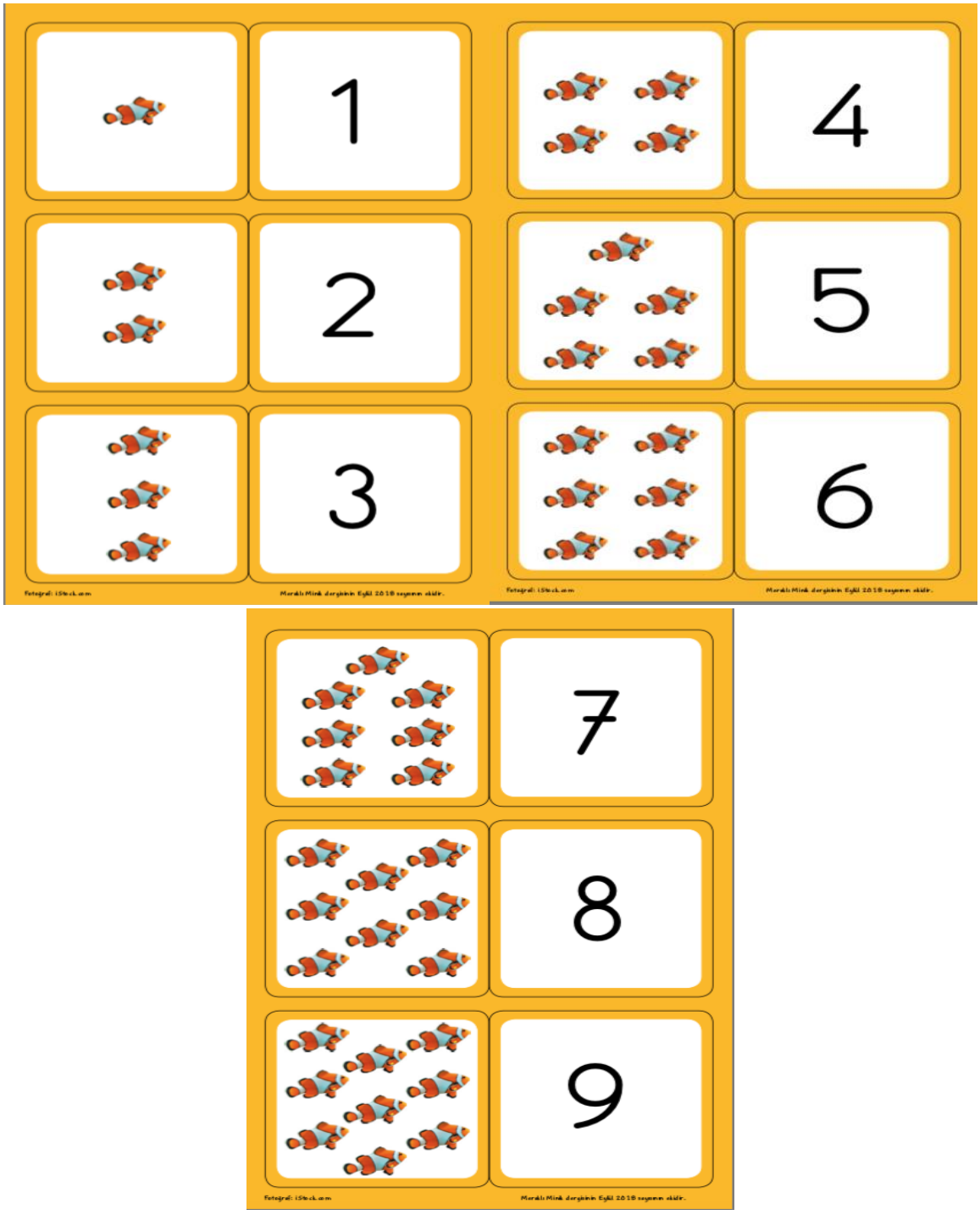

Şekil 52. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 sayısı. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü.

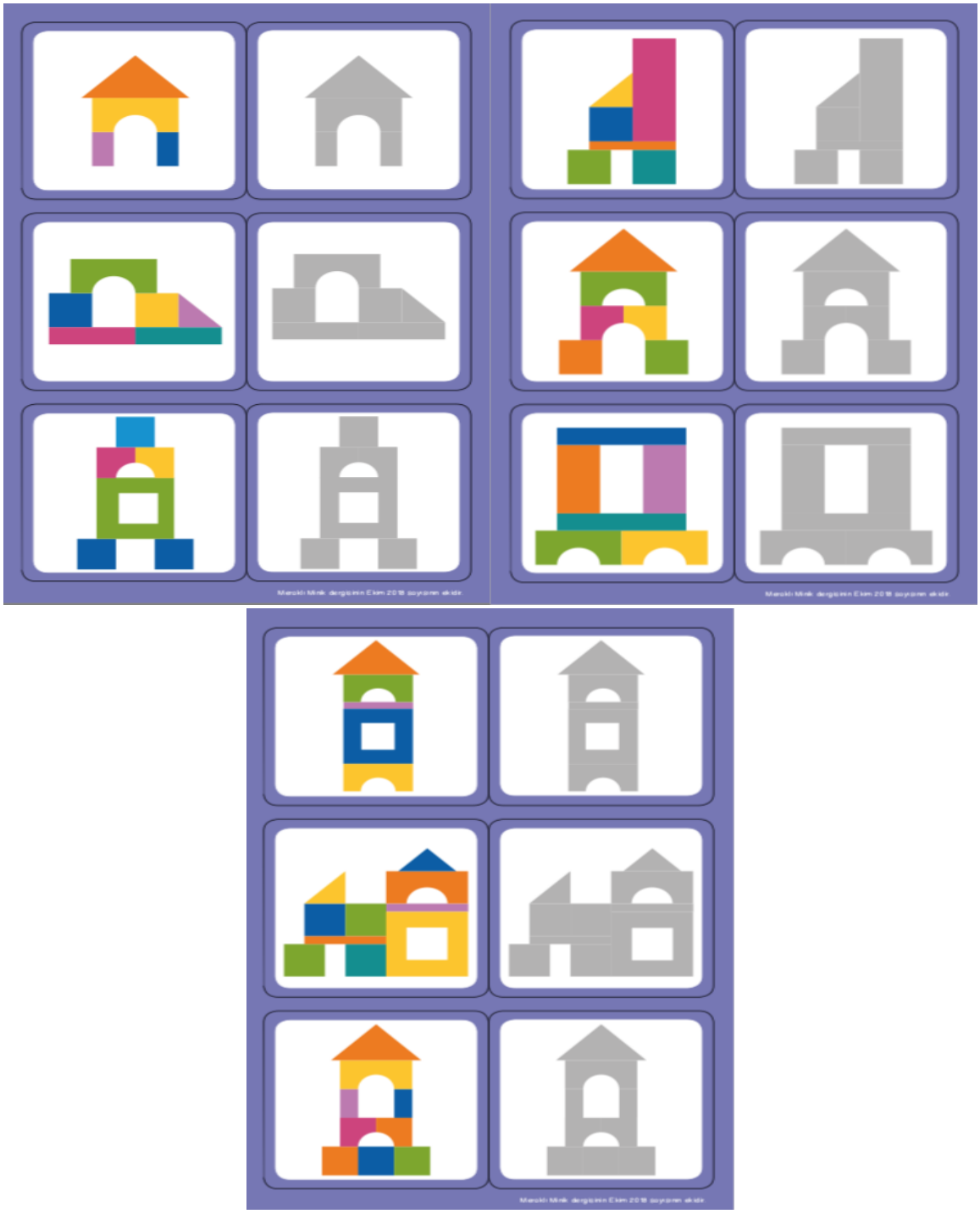

Şekil 53. Meraklı Minik dergisi, Nisan 2018 sayısı. Yazar: Meltem Yenal, çizim: Bengi Gençer.

Dergi Eklerinden Örnekler;

Şekil 54. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2018 sayısı eşleme kartları. Hazırlayan: Gülnihal Mert.

Şekil 55. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 eşleme kartları. Hazırlayan: Ayşenur Okatan.

Şekil 56. Meraklı Minik dergisi, Aralık 2018 sayısı eşleme kartları. Hazırlayan: Gülnihal Mert.

Şekil 57. Meraklı Minik dergisi, Aralık 2018 sayısı, başparmak sineması eki. Çizim: Pınar Büyükgüral.

Şekil 58. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2018 çıkartma eki.

Şekil 59. Meraklı Minik dergisi, Temmuz 2019 sayısı poster eki.

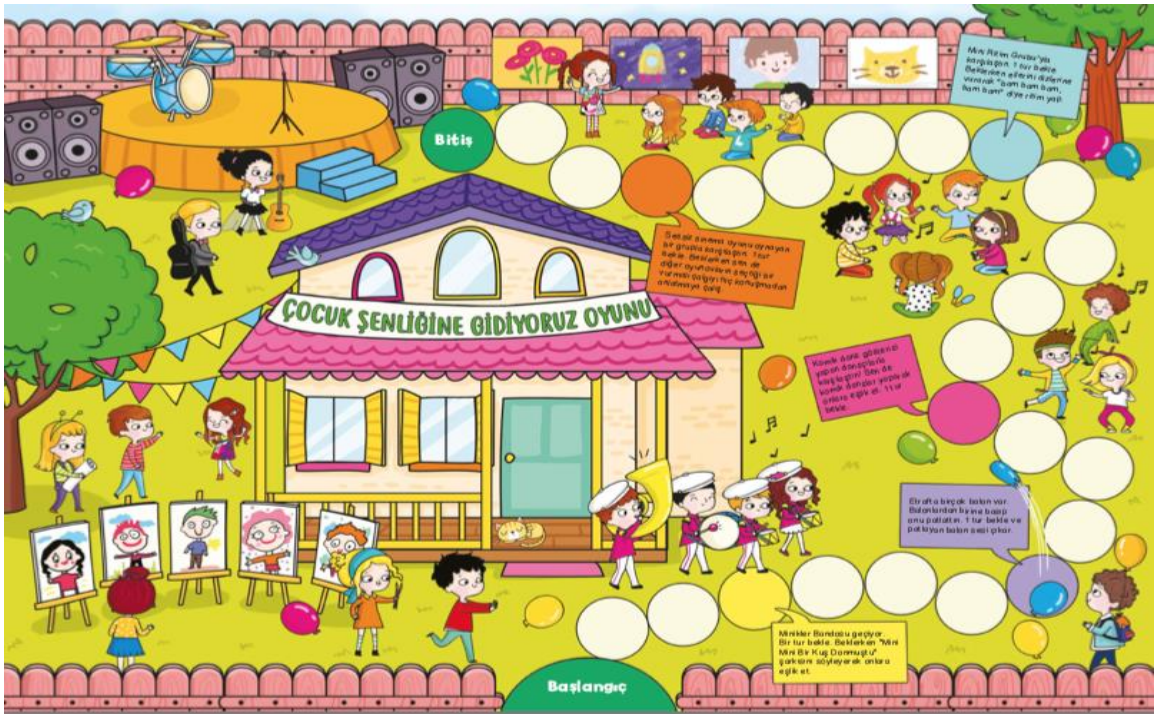
Şekil 60. Meraklı Minik dergisi, Eylül 2018 sayısı poster eki.

Şekil 61. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı mini kitap eki. Yazar: Merve Yıldırım, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya.

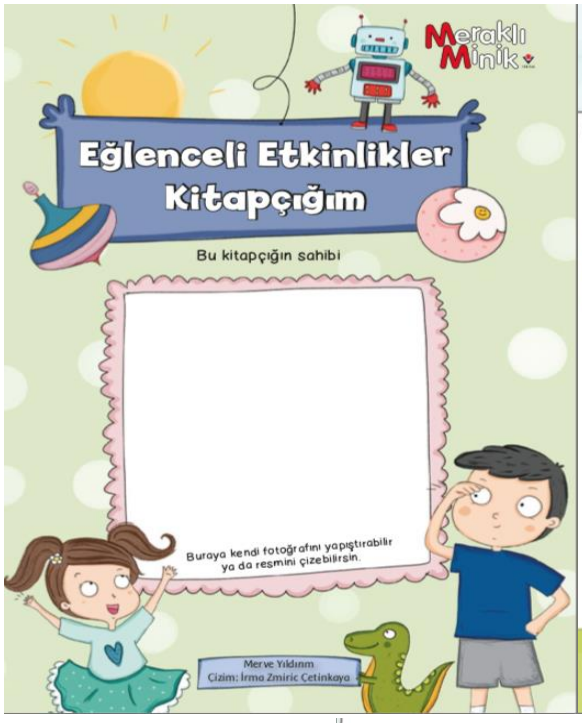
Şekil 62. Meraklı Minik dergisi, Aralık 2018 sayısı mini kitap eki. Yazar: Gülnihal Mert, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya.

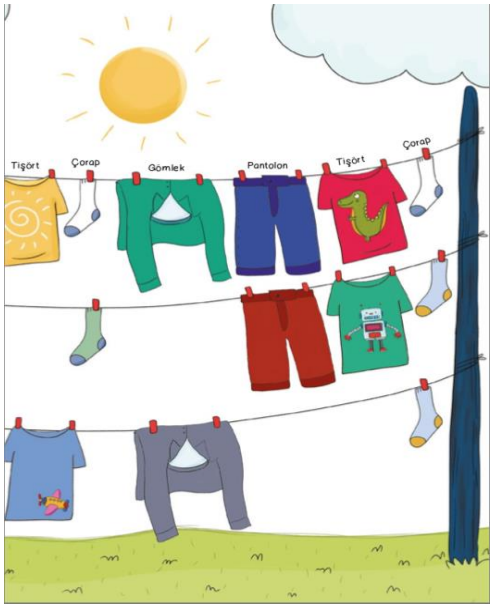
Şekil 63. Meraklı Minik dergisi, Ekim 2019 sayısı oyun eki. Hazırlayan: Merve Yıldırım, çizim: Göksu Karaca.

Şekil 64. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı oyun eki. Hazırlayan: Gülnihal Mert, çizim: Pınar Büyükgüral.

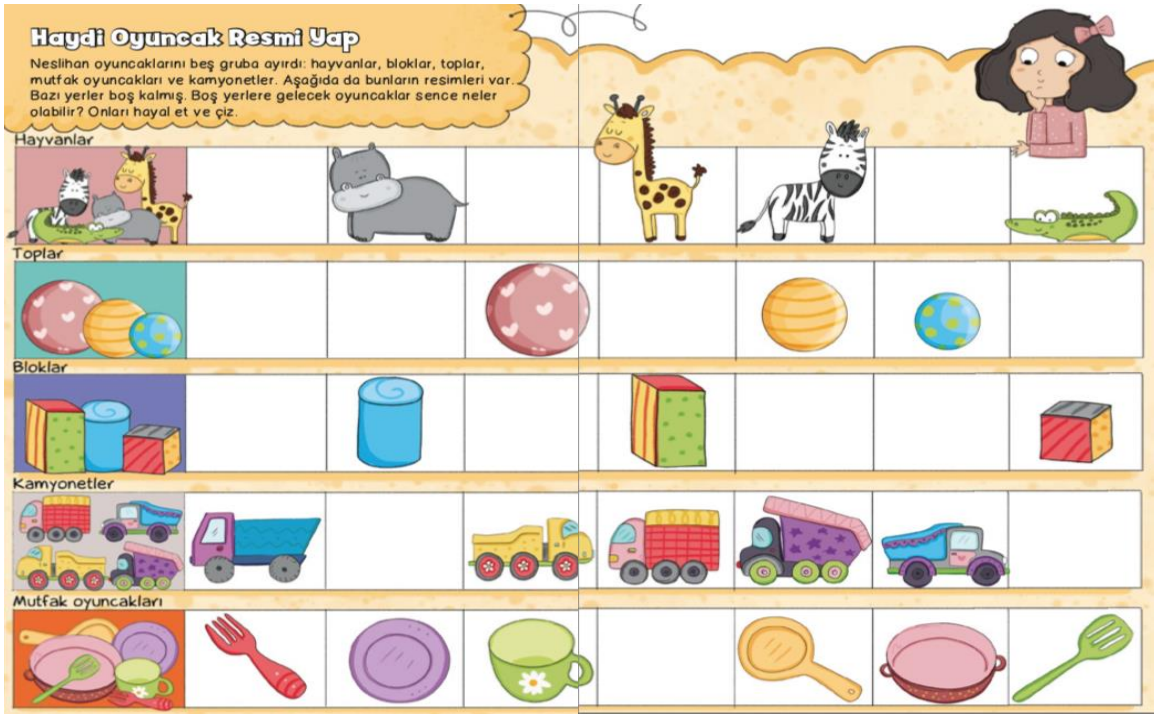

Meraklı Minik
Eğlenceli Etkinlikler Kitapçığım
Bu kitapçığın sahibi
Buraya kendi fotoğrafını yapıştırabilir ya da resmini çizebilirsin.
Merve Yıldırım
Çizim: İrma Zmiric Çetinkaya

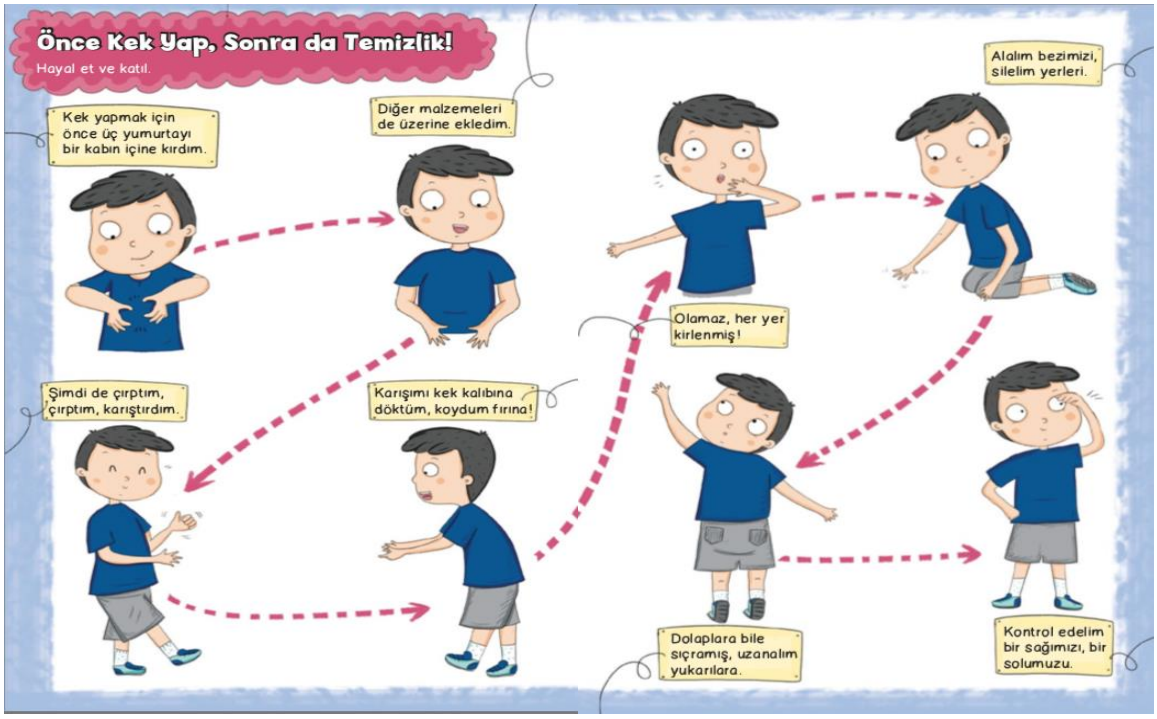

Burak Çamaşır Asıyor
Burak, ev işlerinde anne ve babasına yardım etmeyi çok seviyor! Babası, Burak kendi çamaşırlarını asabilsin diye ona bir çamaşırlık hazırladı. Burak çamaşırlarını belirli bir sıraya göre astı. Gömlek, pantolon, tişört, çorap. Ama iplerdeki bazı yerler boş. Boş yerlere gelmesi gereken çamaşırları da sen çiz ve boya.
Gömlek
Pantolon

Tişört
Çorap
Gömlek
Pantolon
Tişört
Çorap

Oda Toplamak Hiç Bu Kadar Eğlenceli Olmamıştı!
Leyla odasını toplayacak. Annesi bu işi eğlenceli hâle getirmek için Leyla'ya radyodan bir şarkı açacak. Şarkı başlar başlamaz Leyla odasını toplamaya başlayacak. Ama biraz acele etmeli. Çünkü şarkı bittiğinde odasını toplamayı da bitirmiş olmalı.
Bu resimde kaç oyuncak otomobil var? Kaç oyuncak kamyonet var?
Sen de kendi odanı bu şekilde toplamak ister misin? O zaman bir büyüğünden senin için bir şarkı çalmasını iste. Haydi, iş başına!
Bu resimde Leyla'nın evcil hayvanı da var. Onu bulup nereye saklandığını göster.

Gizlenmiş Oyuncaklar
Ömer oyuncaklarını toplarken beş oyuncağı bulamadı. Haydi aşağıda daire içinde gördüğün kayıp oyuncakları resimde bul. Bir kalemle işaretle.

Haydi Oyuncak Resmi Yap
Neslihan oyuncaklarını beş gruba ayırdı: hayvanlar, bloklar, toplar, mutfak oyuncakları ve kamyonetler. Aşağıda da bunların resimleri var. Bazı yerler boş kalmış. Boş yerlere gelecek oyuncaklar sence neler olabilir? Onları hayal et ve çiz.
Hayvanlar
Toplar
Bloklar
Kamyonetler
Mutfak oyuncakları

Önce Kek Yap, Sonra da Temizlik!
Hayal et ve katıl.
Kek yapmak için önce üç yumurtayı bir kabın içine kırdım.
Diğer malzemeleri de üzerine ekledim.
Şimdi de çırptım, çırptım, karıştırdım.
Karışımı kek kalıbına döktüm, koydum fırına!
Olamaz, her yer kirlenmiş!
Alalım bezimizi, silelim yerleri.
Dolaplara bile sıçramış, uzanalım yukarılara.
Kontrol edelim bir sağımızı, bir solumuzu.

Şekil 65. Meraklı Minik dergisi, Haziran 2019 sayısı, kitapçık eki. Hazırlayan: Merve Yıldırım, çizim: İrma Zmiric Çetinkaya.

MM, genel hatlarıyla incelendiğinde, derginin kendi yayınlarının haricinde hiçbir reklâm unsuruna (paketli gıda, oyuncak tanıtım reklâmları gibi) yer vermediği görülmektedir. Ayın temasına uygun önerilebilecek, genelde TÜBİTAK yayınlarından çıkan kitapların reklâmlarına ve bazı müze tanıtımlarına yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu durum, derginin kâr amacı gütmediği sonucunu ortaya çıkaran etkenlerden biri olarak görülmektedir.

2.8. Erken Çocukluk Eğitim Programları

Erken çocukluk eğitimi, zengin öğrenme ortamı ve çocuklara kazandırdığı deneyimlerle uzun vadeli kazanımlarını arttırmaları için çeşitli imkanlar sunar (Barnett, 2011, s. 976). Bu sebeple birçok ülkede erken çocukluk eğitimi önemli bir konu olmuştur. Bu ülkeler özellikle okul öncesi eğitim programı üzerine odaklanmıştır (Clarke- stewart, Lee, Allhusen, Soon, Mcdowell, 2006, s. 435). Program, öğretmenin, çocukların gelişimlerini ve öğrenmelerini desteklemek amacıyla hedefler belirlemeye, etkinlikler planlamaya ve uygulamaya fırsat tanıyacak bir yapının oluşmasını sağlar. Bu amaçlar öğretmene rehber olmaktadır. Öğretmen, çocukların bu şekilde sınıf etkinliklerini zenginleştirebilmektedir (Alvestad ve Duncan, 2006 s. 40). Çocuğu merkeze alarak hazırlanan bir program, ülke ekonomisine, çocuğun bilişsel, motor, dil, sosyal ve duygusal gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı uzmanlar tarafından kabul edilmiştir (Schweinhart, 2003, s. 12).

2.8.1. M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı

Türkiye'de 2013 yılında güncellenen M.E.B. OÖEP, Türk Milli Eğitiminin Genel amaçlarından, okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden, öneminden ve programın özelliklerinden bahseder. Hâlen okullar tarafından kullanılmakta olan bu programda, okul öncesi dönemi çocuklarının gelişimsel özellikleri yer almaktadır. Bu dönem çocukları yaş grubu sebebiyle birçok alanda kritik bir dönem içerisinde bulunmaktadırlar. Bunun sonucunda çocuklarla etkileşim hâlinde olan aile, öğretmen ve çevre, çocukların her alandaki gelişimleri açısından önemli bir rol oynamaktadır. M.E.B. OÖEP'da bu bilgiler ışığında harmanlanarak ortaya çıkmış bir eğitim programıdır.

2.8.2. M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Temel Özellikleri

Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Temel Özellikleri:

Çocuk merkezlidir: öğretmenler öğrencilerinin öğrenme sürecinde, onların plan yapmalarına, uygulamalarına, araştırmalarına, tartışmalarına, doğruya ulaşmalarına kısaca süreci yönetmelerine fırsat tanımalıdır. Çocuk süreçte aktif olmalıdır.

Esnektir: program, çocukların, fiziksel çevrenin ve ailenin değişen özelliklerine göre uyarlanmalıdır. Gerekli olduğu durumlarda eğitim sürecinde değişiklikler yapılabilmelidir.

Sarmaldır: kazanım ve göstergelerin süreç içerisinde farklı etkinliklerle tekrar tekrar kullanılabilmesi sarmal özelliğini yansıtmaktadır. Kalıcılık pekiştirme ile oluşmaktadır.

Elektiktir: farklı öğrenme kuramları ve yöntemleri sentezlenerek çocuk merkezli bir programa odaklanılmıştır.

Dengelidir: program çocukları çok yönlü desteklemeyi hedeflediği için bütün gelişim alanlarına hitap edebilecek, gün içerisinde bu dengeyi destekleyecek şekilde sürecin yönetilmesi planlanmıştır. Etkinlik çeşitleri (matematik, Türkçe, oyun ve hareket… gibi), çalışma şekli (büyük grup- küçük grup), etkinliğin uygulanacağı yer (sınıf, bahçe… gibi) dengeli olarak ayarlanmalıdır.

Oyun temellidir: çocuğun dili oyundur. Bir başka deyişle çocuğun bütün işi oyundur. Oyun aracılığıyla öğrenmek de bu programın temelinde yatan bir özelliktir.

Keşfederek öğrenme önemlidir: ezberci bir eğitim sisteminden dönülen yeni sistemde artık hazır bilgiye ulaştıran bir eğitim sistemi yerine, çocuğu öğrenmeye ve keşfetmeye teşvik eden eğitim sistemi temel alınmaktadır. Yani çocuk öğrenme sürecinde aktiftir.

Yaratıcılığın geliştirilmesi ön plandadır: çocukların kendilerini yaratıcı yollarla ifade edebilecekleri ortamlar çocuklara sunulmalıdır. Öğrenme sürecinde farklı materyaller, farklı yöntem ve tekniklerle çocukların bireysel farklılıkları desteklenmelidir. Programda yaratıcılık ayrı bir alan olarak yer almamış, kazanım ve göstergelerin içerisine yedirilmiştir. Bu özellik doğrultusunda öğretmenlerinde yaratıcı olmaları için kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Günlük yaşam ve deneyimlerin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik eder: programda günlük yaşam deneyimlerinden faydalanmak eğitim süreçlerini zenginleştirmektedir.

Temalar/konular amaç değil araçtır: önemli olan kazanılması gereken becerilerin çocuklara kazandırılmasıdır. Konular bu hususta sadece araç olmaktadır.

Öğrenme merkezleri önemlidir: iç ve dış mekânlar materyallerin kullanımına göre düzenlenmelidir. Kısımlara ayrılmalıdır. Çocuklar özgürce ve rahatça deneyimler yaşadıkları ortamda daha iyi gelişmektedir.

Kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır: çocukların yaşadıkları ortamın kültürel ve evrensel değerlerini benimsemesi, toplumun değerlerini taşıması, sorumluluk bilincini artırmada önemli rol oynamaktadır. Çocuklar toplumda farklılıklara saygı duyarak yaşaması konusunda bu programda desteklenmektedir. Program içerisinde değerler eğitimi ayrı bir alan olarak ele alınmamıştır. Ancak kazanım ve göstergelerin içerisinde desteklenmiştir.

Aile eğitimi ve katılımı önemlidir: okul ile evin arasındaki bağın kuvvetli olması öğrenme sürecini devamlı kılacaktır. Program kapsamında hazırlanan "Milli Eğitim Bakanlığı OÖEP ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)" öğretmenlerin etkin bir şekilde kullanması gereken bir rehberdir.

Değerlendirme süresi çok yönlüdür: programda sonuç değil süreç önemlidir. O yüzden sürecin de etkin bir şekilde değerlendirilmesi önem kazanmıştır. Öğretmenlerin yapılan değerlendirmeyi bir sonraki uygulamada dikkate alması gerekmektedir.

Özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalara yer verilmiştir: program özel gereksinime ihtiyaç duyan çocukları da gözettiği için bütün çocuklara eşit fırsat sunmayı hedeflemekte ve hepsini ilkokula hazır kılmaya çalışmaktadır. Öğretmen sınıfta etkinlik yaparken, sınıfta raporu olan kaynaştırma öğrencisini de gözetmeli, etkinliği ona göre uyarlamalı ve açıklamalıdır. Öğretmenlerin etkinlikleri uygulamalarının yanı sıra Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını da (BEP) uygulaması beklenmektedir.

Rehberlik hizmetlerine önem vermektedir: öğretmen ve rehber öğretmen iş birliği içerisinde çalışmalıdır. Aile de bu iş birliğinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır (M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013, s. 14).

2.8.3. M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Gelişim Alanları

Okul öncesi eğitim programı, belirlenmiş genel ve özel amaç ve kazanımları olan, öğretmenin gün içerisinde bu amaçları çocuklara kazandırmaya çalıştığı etkinlikleri barındıran, öğrenmenin gerçekleştiği, organize edilmiş eğitimsel çerçevedir. Okul öncesi eğitim programının amacı, çocukların gelecek için gerekli olan becerilerinin kazanımını uyumlu bir şekilde sağlamaktır (Hirsh, 2004, s. 5). Okul öncesi eğitim programları, çocuklarla birlikte olan eğitimcilere ve ebeveynlere uyguladıkları eğitimin genel amacına ulaşmasını, çocuklara ne öğretileceği, çocukların gelişimlerinin hangi etkinlikler ve yöntemlerle destekleneceği, fiziksel ortamın nasıl oluşturulacağı, ebeveynlerden eğitim süreci içerisinde nasıl destek alınacağı ve değerlendirmenin nasıl yapılacağını daha somut bir şekilde sunma adına önem taşımaktadır (Dodge, 1995, s. 1177). Okul öncesi eğitim programları geliştirilirken, çocukların yetenek ve ilgileri üzerine temellendirilmiş, eğitim uzmanları tarafından dil, sanat ve müzik gibi oyun oynayarak öğrenebilecekleri çeşitli alanlarda imkânlar sağlamak ve teşvik edici bir ortam oluşturmak oldukça önem arz etmektedir (Wang, Lind, Spalding, Klecka, Odell, 2011, s. 332). Okul öncesi eğitim programı, çocukluk dönemiyle ilgili genel durumu ve çocukların öğrenme disiplinleriyle ilgili bir çerçeve çizmekte ve bu içerik çocuklar için ayrı bir önem kazanmaktadır. Öğretmen, çocuğa deneyimler kazandırıp edindiği yeni deneyimleri yeni bilgilere ulaştırmalı ve bu bilgileri kullanabileceği bir ortam hazırlamalıdır (Zembat, 2007, s. 34).

Program, içinde yaşanılan çevreye, çocuğun kişisel gelişim özelliklerine göre anlık değişimlere uygunluk gösterir. Her çocuk tek ve özeldir. Eğitim öğretim etkinlikleri çocuğun ihtiyaçlarına ve bireysel özelliklerine uygun olmalıdır. Amaç çocuğa bilgiyi hazır olarak sunmak değil öğrenmeyi öğretebilmektir. Çocuğun keşfederek öğrenmeyi sağlaması okul öncesi eğitim programının

temelidir. Oyun, keşfederek öğrenme sürecinde bir yöntemdir ve bu yöntemle öğrenme ve öğretilenlerin transferi önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Gordon ve Browne, 2007, s. 53).

Çocuğu merkezine alan gelişimsel okul öncesi eğitim programları, çocukların gelişimlerini destekleyen ve etkin oldukları nitelikli eğitim ortamının olması gerekliliğini vurgulamaktadır. Gelişimin bir bütün hâlinde ve sürekli devam ettiğini kabul eden eğitimciler ilk olarak çocukların özelliklerini keşfetmekle başlamalıdır. Çocukların neler öğrendiği kadar hangi yollarla öğrendikleri ve hangi yolları kullanarak eğitim verileceği eğitimcilerin üzerinde durduğu önemli bir konu olmaktadır (Güler, 2003, s 125).

Kandır, Özbey ve İnal (2010) çocuk merkezli bir programda bulunması gereken genel özellikleri şöyle sıralamaktadır:

Program, çocukların dil ve sosyoekonomik, ailelerin hayat tarzı, alışkanlıkları, yaşadıkları çevrenin şartları dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Programın merkezinde çocuk olmalı ve çocukların yaş ve yaşının gelişim özelliklerine göre güvenli bir ortam hazırlanmalıdır.

Çocukların gelişim alanlarının desteklenmesinde yaratıcı ve rutin etkinlikler dengeli bir şekilde hazırlanmalıdır.

Program, bilinenlerden yola çıkılarak, yeni öğrenmeleri kolaylaştırmalı ve çocukların yaşanmışlıklarını ve ilgileri dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Çocukların bireysel ve grup içinde oynamalarını cesaretlendirmelidir.

Program sorgulamaya, problem çözme ve deneme- yanılmaya teşvik etmelidir.

Kültürel özellikleri dikkate almalıdır.

Düzen, sağlık, beslenme gibi alışkanlıkları kazandırmayı hedeflemelidir.

Çocukların bildiklerini hayata geçirebilmek için farklı etkinlikler uygulamalıdır.

Günlük programda öğretmenin başlattığı ve çocuğun başlattığı etkinliklere yer verilmelidir.

Günlük programda etkinlik arası geçişler akıcı bir şekilde sağlanmalıdır ve iyi planlanmalıdır.

Programda gün içinde yapılan rutin faaliyetlere yer verilmelidir.

Çocuklar, program ve öğretmen açısından, düzenli bir şekilde değerlendirme yapılmalıdır (s. 10).

Bredekamp ve diğerleri gelişimsel açıdan okul öncesi eğitim programlarını değerlendirmeyi şu şekilde ifade etmiştir:

Sürekli ve bir amaç doğrultusunda planlı olmalıdır.

Öğrenme ve gelişim amaçlarına yönelik gelişimi yansıtacak nitelikte olmalıdır.

Kullanılan yöntemler çocukların yaşlarına ve tecrübelerine uygun olmalıdır.

Belirli bir amaç doğrultusunda oluşturulmalı ve sadece o amaçlar için kullanılmalıdır.

Çocuklar arasındaki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalı ve farklı öğrenme yöntemlerine cevap verecek nitelikte olmalıdır (NAEYC, 2003).

Okul öncesi eğitim programları incelendiğinde, çocukların yeteneklerini geliştirmelerine yardım etmek için öğretmenlerin geliştirdiği etkinlikler, fırsatların hazırlanması ve çocuklar için tasarlanan programın süreç içerisinde ortaya çıkan her şeyi kapsadığını belirtmektedir. Çocuğa planlı olan ya da olmayan, formal ve informal uygulamaları ve fırsatlarını içeren eğitim programıdır. Programa daha geniş bir açıdan bakıldığında eğitim süreci, eğitim ilerlemesi ve eğitim ortamının çocuklara uygun olarak hazırlanmasıdır. Nitelikli okul öncesi eğitim programlarının tüm çocuklar için uygun olması son derece önemlidir. Kapsamlı bir okul öncesi eğitim sistemi geliştirildiğinde, sistem herkese açık olmalı ve tüm gelir düzeyleri için erişebilir olmalıdır. Okul öncesi eğitimini bir aile meselesi olarak değil de bir toplumsal mesele olarak görmek gerekmektedir (Lawrence, 2010, s. 40).

Gelişimsel açıdan uygun etkinlikler, çocuk gelişimi ile ilgili genel bilgiler ile öğretmenin her çocuk ve ailesi ile ilgili edindiği kişisel bilgiler arasındaki dengeyi kurarken, dikkat edilmesi gereken önemli durumlar ortaya çıkarılır. Ayrıca okul öncesi dönem çocuğunun öğrenmesi gerekli olan okuryazarlık, matematik, fen, sosyal bilimler, sanat ve teknoloji alanlarında yeni bilgileri de içerir. Eğitim programı, her bir konu alanının, çocukların akademik başarılarını desteklerken büyüme ve gelişim yönlerini de dikkate alarak nasıl öğretileceğini gösterir (Dodge, Colker ve Heroman, 2002, s. 320).

Okul öncesi eğitim programı, çocukların çevreye ve kendisine duyarlı, yaratıcılığını kullanan, düşünen, araştıran, sorgulayan ve katılımcı bireyler olarak sosyal hayatı yaşamalarına ve sonraki öğrenmelerine hazırlık yapmalarına olanak tanımalıdır. Aynı zamanda çocuğun temel beceri ve yeteneklerini geliştirebilecek esnek ve çocuk merkezli bir eğitim programı olmalıdır (Güler, 2003, s. 55).

Program, çocuğun tam olarak gelişimini sağlayabilmek için, sistemli olarak daha karmaşık becerileri kazanmasına yol göstermelidir. Bunu da ancak yetkin bir yetişkin yapabilir. Uzman kişinin hazırlayacağı eğitim programı çocuk için bilişsel bir tırmanma sağlayacağı gibi sosyal, fiziksel ve hareket gelişimlerini de hızlandırabilir. Sosyal etkileşimler bireysel bilgiyi doğurmakta, geliştirmekte ve sonuç olarak bu gelişme, toplum için başarılı yetişkinlerin oluşumunu sağlamaktadır (Senemoğlu, 1994, s. 25).

Okul öncesi çağdaki çocuklar, hızlı bir gelişim çağındadırlar ve bu nedenle eğitim programlarını başlatırken ve eğitimsel ilerlemeyi değerlendirirken bu gelişimin değişkenlik alanının farkına varıp

bunu göze almak gerekmektedir. Çocuklar duyguları açısından ne kadar yetişkine benzeseler de, düşünceleri açısından hiç de onlara benzemezler. Bu nedenle çocuklara, yetişkinlere nasıl davranılıyorsa aynı iyi davranışlarla yaklaşılmalıdır. Küçük çocukların kavramları yetişkinlerin anladığı gibi anlamadıkları da hatırlanmalıdır. Farklı bir biçimde ifade edersek, küçük çocuklara başka bir ülkeden gelen yabancı gibi davranmalı; yani davranışlar nazik olmalı, ama söylemek zorunda olunan her şeyi anlayacakları beklentisi olmamalıdır (Elkind, 1999, s. 200).

Üç ile altı yaş aralığını kapsayan okul öncesi yıllar, küçük çocukların özel bir dönemidir. Bu süre boyunca çocuklar, aileleri dışındaki kişilere güvenmeye başlarlar. Bağımsızlık ve kendini kontrol yeteneği kazanırlar. Çocuk gelişimi birtakım gruplar içinde incelense de, bu gruplama yapaydır. Gerçekte, gelişimi kusursuz bir biçimde gruplara ayırmak mümkün değildir. Gelişimin bir yönünde görülen değişim mutlaka diğer yönlerinden etkilenmektedir. Bu gerçek, eğitimcileri çocukların öğrenmelerine rehberlik ederken bir gelişim alanına dikkat göstermelerini gerektirir. Örneğin okuma becerisi ele alınacak olursa, çocuklara yazacakları metni aktarırken dil gelişimi üzerinde çalışılır. Çocuğun bağımsız bir şekilde kitabı kullanmalarını beklerken veya iş birliği içerisinde harf oyunları oynarken sosyal ve duygusal gelişim devreye girer. Kalem, tebeşir, boya gibi yazma araçlarını kullanmak için fiziksel gelişim, belli bir ardışıklık içinde hikâye parçalarının dışa vurumunda ise bilişsel gelişim ön plandadır. Ancak yine de gelişimin alanlara ayrılması konu üzerine daha iyi odaklanılmasını sağlamamıza ve çocuğun tüm gelişim alanlarının bütünlüğünü gözetirken, her bir alanın diğerini nasıl etkilediğinin anlaşılmasında da yardımcı olur (Dodge vd., 2002, s. 300).

En önemli gelişim alanlarından birisi çocuğun kendi kişiliğinin farkında olmasıyla ilgilidir. Çocuk, kendisi hakkında ne hissettiğini, çevresindeki dünyayla baş edebilmek için hangi becerilere sahip olması gerektiğini okul öncesi eğitim yıllarında öğrenecektir. Kendisi ve yetenekleri hakkında olumlu duygular geliştiren çocukların, yetersizlik ve başarısızlık duygularına sahip olanlarına göre daha meraklı, araştıran ve güdülenmiş kişiler oldukları gözlemlenmiştir. Çocuğun duygusal özelliklerinin farkında olmasını sağlayıcı nitelikte öğrenme fırsatları okulda her zaman meydana gelebilmektedir (Senemoğlu, 1994, s. 26).

Çocukların okul öncesi dönemde geliştirilmesi gereken sosyal becerileri Curtis üç grup altında toplamıştır:

Dostluk Kurma: Sosyal etkileşimin temellerini anlamayı sağlayabilecek yakın ilişkiler kurma.

İş birliği yapma ve gruptaki çatışmaları çözümleme.

Empatik becerileri kazanma; Karşısındakine şefkatli olma, özen gösterme ve sevgi duyma (Curtisten aktaran, Senemoğlu, 1994, s. 30).

Okul öncesi dönem, başlı başına sosyalleşmeyi içerir. Çocuk, toplum tarafından kabul edilen davranış ve değerleri öğrenir. Bu dönemde çocuk kendisinin ve başkalarının farkına varır, kendisi ve

başkaları için sorumluluklar alırken inisiyatif kullanma, rutinlere uyma, başkalarına saygı duyma gibi beceriler edinir ve empati gösterme, başkalarıyla iyi geçinme, sırasını bekleme, paylaşma gibi prososyal davranışlar geliştirir (Dodge vd., 2002, s. 302). Yani sosyal ve duygusal gelişim okul öncesi dönemde en önemle üzerinde durulması gereken bir gelişim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dil gelişim alanı ile ilgilenen Rus psikolog Lev Vygotsky (1986)'e göre dil sadece iletişim aracı değil, aynı zamanda bir düşünme aracı olarak da kullanılır. Dil öğrenimi sosyal bir aktivitedir. Çocuklar diğer insanlarla etkileşime girdikçe geribildirimler alırlar ve dil kullanımlarında değişiklikler yaparlar. Vygotsky, dil öğreniminin sosyal yönüne vurgu yaparak ve diğer gelişim alanlarının da sosyal içerikli olduğunu belirtmektedir. Sosyal etkileşimler için ailede ve okulda birçok fırsat sağlanabilir. Çocuklar evlerinde kurabiye pişirmeye yardımcı olurken, okulda, manavda, postanede görev alma gibi rollerde farklı sosyal durumları deneyebilirler. Çocuklar yatmadan önce hikâyeler dinleyerek veya okunan hikâyelere evlerinde yorumlar getirerek dil becerilerinin gelişimini destekler (Roe ve Ross, 2006, s. 213). Diğer bütün gelişim alanlarında olduğu gibi, dil gelişimi ve sosyal ve duygusal gelişim birbirini besleyen gelişim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fiziksel becerilerin gelişimi incelendiğinde, büyük kas kullanımıyla ilgili yürüme, tırmanma, koşma, atlama; küçük kasların kullanımıyla ilgili düğme ve fermuarları kullanarak giyinme ve soyunma, dişlerini temizleme, çatal bıçak kullanma, küçük parçaları birleştirme, kalem, makas kullanma, küçük hayvanları incitmeden tutma, şekilleri kopya etme veya bağımsız çizme, doldurma boşaltma gibi davranışları içeren fiziksel beceriler okul öncesi eğitim programında ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır (Senemoğlu, 1994, s. 33). Bu becerilerin birçoğu aynı zamanda öz bakım becerileri için de iyi birer örnek olmaktadır. Fiziksel becerilerle öz bakım becerileri de birbirini besleyen gelişim alanlarıdır.

Piaget'e göre işlem öncesi dönemde olan okul öncesi çocuklarda matematik ile ilgili fikirler, formal eğitime başlamadan önce birtakım matematiksel keşif ve bilgiler bütünü ile gelişir. Bu matematiksel yaşantılar, bizim için akademik anlamda konuları içermiyor olabilir. Çoğu yetişkin için matematiksel bir bilgi bütündür; gerçek yaşamla bir bağlantısı yoktur ve sadece matematikçilere aittir. Erken çocukluk döneminde çocuklar matematiğin soyut yönünü doğal olarak algılayamazlar. Sayı saymayı bilirler, toplama ve çıkarma yapabilirler ama bunu kâğıt üzerine gösteremezler. Okul öncesi matematik müfredatı, düşünceye yönelik olmak ve içeriksel olmak üzere iki tür standarttan oluşmaktadır. Düşünceye yönelik standartlar, matematiksel sonuç çıkarma üzerine yoğunlaşırken, içerik standartları matematiksel konuları kapsar. Düşünceye yönelik standartlarda; problem çözme, iletişim, sonuç çıkarma ve bağlantılar olmak üzere dört standart vardır. Tahmin etme, sayı, geometri ve uzaysal konular, ölçme, istatistik / olasılık örüntüler gibi konular ise içerik standartlarını oluşturmaktadır. Grafik ve tabloları kullanarak ilişkileri görebilme ve kıyaslama yapabilme

çocuklara istatistiği ve olasılığı öğretmektedir. Grafikler bilginin matematiksel olarak görülmesini sağlar. Ölçme nesnelerin uzunluklarının, yüksekliklerinin ve ağırlıklarının farklı birimler kullanılarak değerlendirmesi olarak tanılanabilir. Günümüzde pek çok çocuk matematikle kendi yaşamların arasında bir ilişki kuramaz. Bu sonucun ortaya çıkması, genellikle matematiğin, içeriği olmayan bir yolla öğretilmesi olarak düşünülür (Bulut ve Tarım, 2005, s. 27).

M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı, okul öncesi dönemde çocuğun tüm gelişimini destekleyecek şekilde elektik ve sarmal bir program olma özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Uluslararası programların farklı yaklaşım ve modellerinin temel alındığı okul öncesi program, sahip olduğu bu özellikle kazanım ve göstergelerin öğretim süreci boyunca, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre farklı etkinlikler aracılığı ile tekrarına imkân verir. Bu durum kazanımların gerçekleşmesini, pekişmesini ve kalıcı olmasını sağlar. Program gelişim seviyesine göre hazırlanmış kazanım ve göstergelerden oluşur. Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi eğitim alan çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyerek onların gelişimlerinin en üst seviyeye çıkmasını ve ilkokula hazır olmasını sağlar. Okul öncesi eğitim programında gelişim alanlarının içerisinde yer alan kazanımlar ilkokul programında yer alan problem çözme stratejileri geliştirme, akıl yürütme, ilişkilendirme, karar verme gibi zihinsel işlem becerileri ile sorumluluk alma ve yerine getirme, eleştirel düşünme ve iletişim kurma, çevre bilinci, yaratıcılık gibi becerileri de kapsar (Senemoğlu, 1994, s. 21).

Bu kapsamda M.E.B. OÖEP, bütünsel bir yaklaşım sergileyen gelişimsel bir program olarak ortaya çıkmıştır. Çocuğun bilişsel, dil, sosyal ve duygusal, motor ve öz bakım becerilerini bir bütün olarak ele alır. Kazanım ve göstergeler yardımıyla çocukların gelişim düzeylerini olabildiği en yüksek düzeye taşımayı hedefler. Program, bu beş gelişim alanını baz alarak güncellenmiştir. Gelişim alanlarının özellikleri, kazanımları ve o kazanımları açıklayan göstergeleri vardır. Bilişsel gelişim alanı için belirlenen yirmi bir kazanım, dil gelişim alanını için belirlenen on iki kazanım, sosyal ve duygusal gelişim alanı için belirlenen on yedi kazanım, motor gelişim alanı için belirlenen beş kazanım ve son olarak öz bakım becerileri gelişim alanı için belirlenen sekiz kazanım programı oluşturan temel etkenlerdendir. Programda kazanım ve göstergelerin yanı sıra etkinlik türlerine de yer verilmiştir. Bu türler; Türkçe, Sanat, Drama, Müzik, Hareket, Oyun, Fen, Matematik, Okuma Yazmaya Hazırlık ve Alan Gezileri olarak sıralanmaktadır. (M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013, s. 42). Etkinlikler belirlenirken, yaş grubunun özellikleri dikkate alınmakta ve plânlar onlara göre yapılmaktadır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Popüler Bilim Yayıncılığına Yönelik Araştırmalar

Popüler bilim var olmaya başladıktan sonra, popüler bilim yayınları da beraberinde ortaya çıkmıştır. Popüler bilim ve popüler bilim yayıncılığıyla ilgili bazı araştırmalar yapılmıştır. Bu bölümde, geçmişten günümüze kadar popüler bilim yayıncılığı ile ilgili yapılan araştırmaların bir kısmına yer verilmiştir.

Fang ve Wei (2010) çalışmasında, okuma stratejisi eğitimi ve popüler bilim kitap ve dergilerinin dâhil edildiği sorgulamaya dayalı fen öğretimi programının ortaokul öğrencilerinin bilim okuryazarlığı gelişimi üzerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini altıncı sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada "Nicel Araştırma Yöntemleri" kullanılmıştır. Belirlenen deney grubuna haftada 15- 20 dakikalık okuma stratejisi eğitimi verilmiş ve her hafta düzenli popüler bilim kitap ve dergilerinin okunduğu evde okuma programı yürütülmüştür. Kontrol grubunda yer alan sınıflar ise okuma stratejisi eğitimi ve evde okuma programı olmaksızın sorgulamaya dayalı fen eğitimine devam etmiştir. Çalışmanın sonucunda, gerçekleştirilen son testlerde deney grubu öğrencilerinin fen alan bilgisi ve okuma başarısı bakımından kontrol grubu öğrencilerine kıyasla daha yüksek puan aldığı görülmüştür (s. 271).

Berry, Potter ve Hollas (2013) çalışmasında, popüler bilim kitaplarının sesli okuma etkinliklerinde kavram haritalama ve soru cevap tekniklerin kullanımının öğrencilerin bilgiyi düzenlemesini ve farklı türlerdeki bilimsel bilginin kalıcılığı üzerine etkisini incelemiştir. Çalışmada "Kavram Haritalama Tekniği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, popüler bilim kitaplarını sesli okuma aktivitesi öncesi ve sonrasında kavram haritalama tekniği kullanılan gruptaki öğrencilerin, bilgilerin kalıcılığı ile ilgili testlerden kontrol grubuna göre daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür (s. 33).

Küçük (2013) çalışmasında, Türkiye'de bilimin popülerleştirilmesi sürecinde süreli yayıncılığın rolüne değinmek amaçlı, "*Fen Alemi*" dergisini incelemiştir. "*Fen Alemi*" Türkiye'nin ilk popüler bilim dergisi olma özelliği taşımaktadır. Yayınlanan ilk popüler bilim dergisi Fen Alemi'nin ardından ertesi yıl "*Tabiat Alemi*" dergisi yayınlanmıştır. Bunun dışında bir sonraki popüler bilim dergisi 1967'de yayınlanmaya başlayan "*Bilim ve Teknik*" dergisi olmuştur. Yani Fen Alemi'nin bulunduğu döneme göre güzel bir başarı sergilediği belirtilmiştir. Çalışmanın örneklemini, 1924- 1925 yılları arasında yayınlanan derginin toplamda yirmi dört sayısı oluşturmaktadır. Nitel olan bu araştırmanın verileri "Doküman İnceleme Yöntemi" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, "*Fen Alemi*" dergisinin, toplumda herkesin anlayabileceği dilde bilimsel bilgilere yer veren bir dergi olduğundan, sade olan dilinin halk tarafından kolay anlaşılır olmasından bahsedilmiştir. Bilimsel bilgilerin derinliği ile de bilim insanlarının ilgisini çekmeyi başarmış ve bu özellikleri ile toplumdaki herkese hitap edebilmiştir. Dergide teorik yazılardan çok pratik bilgilere yer verilen yazıların ağır bastığı, teknoloji meraklısı okurlarla da iletişim içerisinde oldukları bölümlerin dergi içerisinde yer aldığı sonuçlar arasında yer almıştır. Bu bölümler sayesinde dergi ekibinin, okurları, derginin hazırlık sürecine kattıkları gözlemlenmiştir. Ancak bir süre sonra başarısı ile göz önünde olmasına rağmen "*Fen Alemi*" dergisi, kurumsallaşamadığı için kapatılmak zorunda kalmıştır (s. 202).

Turan, Kurt ve Aslan (2016) çalışmasında, "*Mini Kumbara*" dergisini popüler bilim kaynakları kapsamında biçim ve içerik açısından incelemeyi amaçlamıştır. Mini Kumbara dergisi İş Bankası tarafından ücretsiz dağıtılan popüler bilim dergisidir. Çalışmanın örneklemini, derginin ilk dört yıl içerisinde yayınlanan on altı sayısı oluşturmaktadır. Araştırmacılar veri toplama amacıyla "Popüler Bilim Çerçevesindeki Çocuk Yayınlarını Değerlendirme Formu" geliştirmiştir. Veri analiz sürecinde "Betimsel Analiz" yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, derginin popüler bilim alanında büyük ölçüde yeterli olduğuna, dergi içeriğinin, toplumsal ve kültürel konulara genel olarak dikkat çektiğine ve bilgilerin anlaşılabilir bir dille aktarıldığına ayrıca ele alınan konuların ilgi çektiği ve gerçek yaşam temelli olduğuna ulaşılmıştır. Derginin öğrencilere farklı deneyimler tattırdığı ve toplumun her kesiminden öğrenciye hitap ettiği de yine sonuçlar arasında yer almıştır. Araştırmada incelenen dergilerde, kullanılan dilin yaş grubuna uygun olduğuna ve dil becerilerinin de bu kapsamda desteklediğine, dergilerde kullanılan görsellerin içerikle uyumlu olduğuna, seçilen ve işlenen konuların, çocukların yeni bir

araştırma yapmasına fırsat sağladığına yani merak duygularını harekete geçirdiğine de sonuçlar bölümünde değinilmiştir. (s. 334).

Özsevgeç, Eroğlu ve Öztürk Köroğlu (2017) çalışmasında, popüler bilim dergilerinden "*Bilim ve Teknik*" ve "*National Geographic*" dergilerini karşılıklı incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini, iki derginin de son beş yılında yayınlanmış sayıları oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme formu ile değerlendirilmiştir. "İçerik Analizi" yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda iki dergi de temalarına göre tablolaştırılmıştır. Toplamda altmış dergi incelenmiştir. Daha çok Türkiye'de okur kitlesi olan Bilim ve Teknik dergisi ile dünya genelinde okur kitlesine sahip National Geographic dergisi karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Geliştirilen anketin sonuçlarına bakıldığında Bilim ve Teknik dergisinin "iyi" düzeyde popüler bilime katkı sağladığı görülmektedir. National Geographic dergisine bakıldığında ise "bilimsellik" teması hariç diğer temaların "iyi" düzeyde popüler bilim özelliklerini taşıdığı belirtilmiştir. Araştırmada popüler bilimin yediden yetmişe, herkese hitap etmesi gerektiği düşünülmektedir. Bunlar göz önüne alındığında ve iki derginin okurlarda ön gördüğü bilişsel seviyeler karşılaştırıldığında National Geographic dergisinin konu seçimi ve içerikte kullandığı dilin hedef kitleye daha uygun olduğu kanaatine varılmıştır. Bilim ve Teknik dergisinin ise, konularının ne kadar merak uyandırıcı olsa da anlaşılmasının güç olduğu düşünülmüştür. Bu yönüyle popüler bilimin tanımına ters düştüğü saptanmıştır. Yazım ve dil temasındaki sonuçlara bakıldığında, Bilim ve Teknik dergisinin daha çok terimsel bir dil kullandığı ve bu konuda eleştiri aldığı belirtilmiştir. Başka bir sonuç olarak her iki derginin de görünüş ve görüntü olarak gerekli özeni gösterdiği düşünülmektedir. İki derginin de bilimsellik teması altında yer alan önermelerinin puanlarının birbirinden oldukça farklı olduğu söylenmektedir. Bunun sebebinin, Bilim ve Teknik dergisinin adından da anlaşılacağı üzere bilimsel konulara, National Geographic dergisinin ise yayın politikası gereği coğrafya konularına daha fazla eğilmesi olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla yayın politikası gereği Bilim ve Teknik dergisinin, National Geographic dergisine göre daha fazla bilimsellik özelliğini taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır (s. 627).

3.2. Dergilere Yönelik Araştırmalar

Geçmişten günümüze kadar dergiler ile ilgili son kırk yılda birçok çalışma yapılmıştır. O dönemin gereksinimleri, ilgileri ve beklentileri doğrultusunda çalışmalar

gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde geçmişten günümüze kadar yapılan bu araştırmaların bir bölümüne yer verilmiştir.

Jay (1979), çalışmasında, ilkokul çağındaki çocukların bazı dergi ve çizgi romanlarda aynı zamanda televizyon programlarında reklam vermeye ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı sınıf olmak üzere dört sınıf oluşturmaktadır. Araştırmada "Nicel Araştırma Yöntemleri" kullanılmıştır. Veriler, çocukların reklamlara karşı tutumunu belirlemek üzere geliştirilen ölçek sayesinde toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, nitelikli çocuk dergilerindeki reklamların, örneklemi oluşturan sınıflar tarafından olumlu puanlandığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra televizyon programlarındaki reklamların da bütün sınıflar tarafından olumsuz puanlandığı sonucuna ulaşılmıştır (s. 410).

Morrow ve Lesnick (2001), "Çocuk dergilerinde Eğitsel Değerlerin İncelenmesi" isimli çalışmasında, çocuk dergilerindeki eğitsel değerleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmalarını öğretmenler ile gerçekleştirmiştir. Öğretmenlerin %76'sının sınıflarında dergi kullandıklarını ve %81'i tüm çocukların okul çağında dergi alması gerektiğini düşündüğünü belirmiştir. Buna ek olarak öğretmenlerin ders içeriklerini desteklemek için en son dergilerden faydalandığı görülmüştür (s. 11).

Balcı (2003), çocuk dergileri ve özellikle de 1897 yılında yayına giren "Çocuklara Rehber" dergisi üzerine çalışmayı amaçlayarak ülkemizde çocuk dergilerinin hangi dönemde ortaya çıktığına değinip, gelişme sürecine yer vermiştir. Araştırmanın örneklemini, "*Çocuklara Talim*", "*Çocuklara Mahsus Gazete", "Çocuklara Rehber", "Çocuk Bahçesi", "Musavver Küçük Osmanlı", "Mekteplilere Arkadaş", "Çocuk Dünyası", "Ciddi Karagöz", "Çocuk Yurdu", "Mektepli", "Talebe Defteri", "Çocuk Duygusu", "Türk Yavrusu", "Çocuklar Alemi", "Kırlangıç", "Çocuk Bahçesi", "Çocuk Dostu", "Mini Mini", "Küçükler Gazetesi", "Hür Çocuk", "Haftalık Çocuk Gazetesi", "Lane", "Hacıyatmaz", "Bizim Mecmua", "Yeni Yol", "Musavver Çocuk Pastası", "Çıtı Pıtı", "Haftalık Resimli Gazetemiz", "Resimli Dünya", "Sevimli Mecmua", "Mekteplıler Alemi", "Türk Çocuğu", "Çocuk Dünyası", "Çocuk Yıldızı"* dergileri oluşturmaktadır. Veriler "Genel Tarama Yöntemi" kullanılarak toplanmıştır. Dergi eski zamanlara ait olduğu için çok fazla bilgiye ulaşılamamıştır. Derginin, o dönem çocuklarını eğlendirerek bilgi sahibi etme ve çocukların ahlâki gelişimlerine uygun eserler verme hedefiyle yıllarca yayınlandığına değinilmiştir (s.13).

Gurbetoğlu (2007) çalışmasında Osmanlı'nın II. Meşrutiyet dönemindeki çocuk dergilerinde yer alan öykü, fıkra, şiir ve makaleleri ahlâk gelişimi boyutunda incelemiştir. Bu buhranlı döneme geçmede toplumun ahlâki boyutunda çöküşe geçmesi sebep olarak görülmüştür. Bunun sonucunda da çocuk dergilerindeki içeriklerle, çocuklara ahlâki erdemin kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi, o dönemde yayınlanan "*Çocuk Dostu*" gibi okul öncesi dönem çocuklarına yönelik, "*Arkadaş*", "*Mektepli*" gibi de ilkokul öğrencilerine yönelik dergilerle birlikte yirmi iki dergiden oluşmaktadır. Dergilerde öykü, makale, şiir ve fıkra gibi içeriklerde "kardeşlik", "vatanseverlik" gibi konular işlenmiştir. Dergilerde milli ve İslâmi kimliklere yer verilmiştir. Bunlar genelde Türk tarihindeki örnek şahsiyetlerden seçilmiştir. Veriler, "Genel Tarama Yöntemi" kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda eğitimle ilgilenen kurum ve kişiler, çocuk dergilerinde işlenen ahlâki değerler konusunda, çocuk dergilerinin günümüzde de eksikleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tüm bu sonuçlar tekrar değerlendirilerek, dergilerde ahlâki değerler eğitimi konusunda çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmüştür (s.97).

Duman ve Doğdu (2010) çalışmasında, 1930-1950 dönemi çocuk dergilerinde, yurttaşlık bilinci kapsamında, ulus-devlet algısının sağlanması konusunu araştırmayı amaçlamıştır. Cumhuriyet'in değerlerini benimseyecek yeni yurttaşları oluşturmada eğitimin öneminden bahsetmiş ve çocuk dergilerinin de bu konuda üzerine düşeni yapması gerektiği konusu üzerinde durmuştur. Araştırmanın örneklemi, 1930-1950 yılları arasında yayınlanmış "*Çalışkan Çocuk", "Çocuk Alemi", "Çocuk Duygusu", "Olgun Çocuk", "Sağlam Çocuk", "Şen Çocuk", "Ümit Çocuk"* dergilerinden oluşmaktadır. Veriler "Nitel Araştırma Yöntemleri" ve "Döküman İnceleme" tekniği ile toplanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, seçime katılmak, vergi vermek ve askerlik yapmak başlıklarının derginin içerisinde ve kapaklarında işlendiği görülmüştür. Ek olarak çocuk dergilerinin sorumluluk temelli yurttaşlık eğitiminde eğitsel medya biçiminde var olduğu sonucuna da varılmıştır (s.168).

Jones ve Reid (2009), çalışmasında, Avustralya çocuk dergilerinde markalı gıda ürünlerinin niteliğini ve kapsamını ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2005'te yayınlanan ve en çok satan yedi Avustralya çocuk dergisi oluşturmuştur. "Nitel Araştırma Yöntemleri" ile "İçerik Analizi Yöntemi" kullanılmıştır. Veriler raporlaştırılmıştır. Tanımlanan dört yüz kırk dört maddeden sadece eli sekizi normal gıda reklamları olarak sınıflandırılmıştır. Bazı reklamların, çocuklara reklam vermeyle ilgili yasaları ihlâl ettiği ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucunda, dergilerde gizli gıda pazarlamalarına yer verildiğin ve çocukların

ticari gıda mesajlarından korunamadığına ulaşılmıştır. Bu konudaki yasal kısıtlamalar incelenmiştir (s. 395).

Gökçe ve Sis (2011) çalışmasında, Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini, Gülten Dayıoğlu'nun, 1970, 1980 ve 1990'lı yıllarda "*Milliyet Çocuk*" dergisinde yayınlamak üzere hazırladığı öyküleri oluşturmaktadır. Araştırmacı öyküleri "Hikâye Haritası" yöntemine göre incelemiş ve genel bir değerlendirmede bulunmuştur. İnceleme yapılırken çocuğun dil gelişimine katkısını görmek amacıyla bazı temel faktörlerden yararlanılmıştır. Bunlar dekor, kahramanlar, başlatıcı olay, problemler, problemin çözüm girişimi, sonuç, ana fikir ve tepkidir. Çalışmanın sonucunda bu öykülerin, çocuğun dört temel dil becerisinin (okuma, yazma, dinleme, konuşma) gelişmesinde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır (s.23).

Kaptan ve Sürmeli (2011) çalışmasında, çocuk dergilerinde karşılaşılan tipografi sorunlarına ve önerilerine değinmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın örneklemini "*Diyanet Çocuk", "Ebe Sobe*" ve "*Türkiye Çocuk*" dergilerinden dörder dergi oluşturmaktadır. Dergiler araştırmacı tarafından belirlenen bazı ölçütler doğrultusunda "Doküman İnceleme Yöntemi" ile değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, örneklemi oluşturan dergilerde kullanılan yazı karakterlerinin boyutlarının küçük tasarlandığı, süslü ama okunabilirliği az yazı karakterlerinin tercih edildiği saptanmıştır. Satır ve paragraflar arası boşlukların az oluşu, okunabilirliği olumsuz etkilemiştir. Metinlerde, sayfanın takibinin en iyi sola bloklama şeklinde olduğu söylenmekle birlikte bu dergilerde sağa bloklama ve her iki tarafa da bloklama şeklinde kullanıldığı belirtilmiştir. Ayrıca koyu renk fon içerisinde açık renk yazıların sık tercih edildiği gözlemlenmiştir. Dergide kullanılan yazı tiplerinin farklılık arz ettiğinden ve son olarak derginin kimliği açısından da dergi tasarımının sayfalar arasında tutarlı olması gerektiğinden söz edilmiş, örneklemi oluşturan dergilerde buna dikkat edilmediğine değinilmiştir. Çeşitli önerilerde bulunulmuştur (s. 197).

Akdağ (2012) çalışmasında, eski harfli çocuk dergilerimizden biri olan "*Sevimli Mecmua*" dergisini incelemeyi amaçlamıştır. Sevimli Mecmua dergisi Cumhuriyet'in ilk yıllarında, 1925 yılında yayınlanmıştır. Çalışmanın örneklemi, derginin on üç sayısından oluşmaktadır. Nitel olan bu araştırmada veriler "Doküman İnceleme Yöntemi" ile toplanmıştır. Dergi içeriğinde hikâye, şiir, yaşam öyküsü, sokak oyunları, bulmaca ve karikatür gibi birçok türe yer verilmiştir. Bu dergi eski Türkçe harfleriyle yazılmış ve üzerinden yıllar geçmesine rağmen, hiç Türkiye Türkçesine çevrilmemiştir. Akdağ çalışmasında bu derginin tüm

sayılarını Türkiye Türkçesine çevirmiştir. Eski harfli çocuk dergileri arasına bu derginin de çevirisini ekleyerek büyük bir boşluğu doldurmayı amaçlamıştır. Bu çalışmanın çocuk edebiyatı alanında araştırma yapanlar için faydalı olacağını düşünmüştür. Çalışmanın sonucunda, Sevimli Mecmua dergisinin eğlenceli karikatürleriyle ve çoğunluğu hayvanlarla ilgili masallarıyla çocukların ilgisini çeken bir dergi olduğu, derginin her sayıda ödüllü bulmacalara yer verdiği, yine her sayıda okurlardan gelen fotoğrafları paylaştığı, sanat etkinliklerine de sık sık yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dergi metinleri incelendiğinde, derginin dini duyarlılık da taşıdığı görülmüştür. Ayrıca derginin birçok sayısında "Faydalı Sualler" başlığı görülmüştür. Çocuklar merak ettikleri soruları dergi ekibine daha önceden iletmiş ve bu bölümde de o sorular cevaplanmıştır. Dergide pedagojik açıdan sakıncalı bazı öykülere de yer verilmiş, bu öykülerde ölüm, kan, şiddet gibi çocukları etkileyebilecek konular işlenmiştir. Böyle konulara çocuk dergilerinde yer verilmemesi gerektiği düşünülmüştür. Sonuç olarak Cumhuriyet'in ilk dönemlerini merak edenler için incelenmesi gereken bir çalışma olduğu belirtilmiştir (s.997).

Jones, Gregory ve Kervin (2012), "Çocuk dergilerindeki markalı gıda referansları: "reklamlar" buzdağının görünen kısmıdır." isimli çalışmasında, 2019 yılı Avustralya çocuk dergilerinin tümünü incelemiştir. Araştırmada "Doküman İnceleme Yöntemi" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, gıda tanıtımlarının yaklaşık %16'sının reklam olarak açıkça tanımlandığı belirlenmiş ayrıca televizyonlarda sağlıksız veya daha az sağlıklı gıdaların reklam ve tanıtımının azalmasına rağmen dergilerde bu hassasiyetin gösterilmediği belirtilmiştir (s. 225).

Carvalho (2013), "Sosyal Göstergebilim ve Okuryazarlık: Çocuk Dergisi Reklam Araçlarıyla Yapılandırılan Sosyal Anlamlara İlişkin Bir durum Çalışması" isimli çalışmasında, çocuk ve gençlere yönelik çıkartılan Portekiz dergisi "*Visao Junior*" tarafından aktarılan görsel simgeleme kaynaklarının oluşturduğu temsil, etkileşim ve kompozisyon türlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda, derginin bağlı olduğu TV kuruluşunun reklamlarını içerdiği; çocukların okumaya ve kültüre ait ürünleri tüketmeye özendirdiği; besin tüketimi ile spor arasındaki ilişkilerden bahsedildiği; çocukları teknolojik cihazlar, ekonomi kurum ve araçlar hakkında bilgilendirdiği görülmüştür (s. 173).

Rasul (2013) çalışmasında, Pakistan'ın ulusal dili olan Urducada görülen ve İngilizce'nin yaygınlaşmasının sonuçlarından biri olarak diğer dünya dillerinde ortaya çıkan ödünç alma ve karıştırma durumlarını çocuk dergileri özelinde özetlemeyi amaçlamıştır. Çalışma

grubunu, "*Taleem-o-Tarbiat*" ve " *Hamdard Naunehal*" isimli iki çocuk dergisi oluşturmuştur. Nitel veriler dil üzerindeki etkiyi karşılaştırma ve ödünç alma olmak üzere iki alt kategoride sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, dergilerde çok sayıda İngilizce kökenli kelimenin kullanıldığı saptanmıştır (s. 63).

Chapman, Fairchild ve Morgan (2014) çalışmasında, İngiltere'de yayınlanmış çocuk dergilerini gıda ilişkileri ve ağız sağlığı perspektifinden incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma grubunu İngiltere'nin en popüler on bir çocuk dergisinin 2012 yılının dört farklı dönemine ait sayıları oluşturmuştur. Araştırmada "Doküman İnceleme Yöntemi" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, dergide tanıtımı yapılan beş yüz sekiz besinin yüksek şeker veya asit içerdiği nedeniyle ağız sağlığına zararlı gıdalar olduğu; yağ ve tuz içeriği nedeniyle "sağlıksız" kabul edildiği; gıda ile ilişkili bölümlerin sadece beşte birinin "sağlıklı" gıdalarla ilişkilendirilebildiği saptanmıştır (s. 6).

Yiğitbaşı (2014) çalışmasında, Türkiye'de çocuk dergileri üzerine araştırma yapmış ve "*TRT Çocuk Dergisi*" içeriğini incelemeyi amaçlamıştır. Nisan 2012'den Mart 2013'e kadar geçen sürede yayınlanmış on iki dergi, çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Nitel olan bu çalışmada veriler "Doküman Analizi Yöntemi" ile toplanmıştır. Araştırmacı derginin tüm içeriğine değinmiştir. Derginin kapağının ve içeriğinin TRT Çocuk kanalının kahramanlarıyla şekillendiğini belirtmiştir. Çalışmasında altmış beş sayfalık derginin tüm bölümlerine yer vermiştir. Bu çalışmanın sonucunda, TRT Çocuk Dergisi'nin hem çizgi film karakterlerinin maceralarına yer veren hem de genel kültür kazandırmayı amaçlayan dergi türüne girdiği kanısına varılmıştır. Araştırmaya göre, bu hususta, Türkiye'de tek olduğu iddiasını taşımaktadır. Popüler kültüre değer veren dergiler karşısında çocukların kendi kültürel değer ve sembollerinin de farkında olmalarına verdiği önemle diğer dergilerden ayrıldığı düşünülmüştür. Keloğlan, Dede Korkut, Karagöz gibi kahramanların çocuklar tarafından tanınması sağlanmıştır. Dergi ekibinin yeni dönemde değiştiği ve değişen ekiple öykü türüne önemin de arttığı belirtilmiştir. Sonuç olarak 6-14 yaş aralığına seslenen TRT Çocuk Dergisi, hitap ettiği yaş grubu için örnek olabilecek dergiler arasında gösterilmiştir (s. 51-55).

Zur (2014) çalışmasında, "Haydi Aya Gidelim: Kuzey Kore Çocuk Dergisi Adong Munhak'ta Bilim Kurgu, 1956- 1965" isimli çalışmasında derginin on sekiz sayısını inceleyerek içerik ile ilgili bilgi edinmeyi amaçlamıştır. "İçerik Analizi Yöntemi" kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda derginin; bilimsel ve teknolojik gelişmelere dikkat

çektiği, gelecekteki on- yirmi yıl içerisinde Kuzey Kore ve Güney Kore'nin birleşeceği fikrini barındırdığı, Amerikan baskılarını hikâyeleştirdiği, Kuzey Koreli çocukların rol model olarak görebilecekleri karakterlere yer verildiği belirtilmiştir (s. 333).

Kardaş (2015) çalışmasında, 1887-1889 yılları arasında çıkmış olan "*Çocuklara Talim*" dergisinin içeriğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, derginin yayınlanan dokuz sayısı oluşturmaktadır. Araştırmacı çalışmasını "İçerik Analizi Yöntemi" ile yapmıştır. Araştırmanın sonucunda dergideki bilgi verici metinlerin basit ve sade oluşuyla çocukların gelişim durumlarına uygun hazırlandığı söylenmiştir. Ancak dergideki hikâyelerin tam aksi durumda olduğu belirtilmiştir. Hikâyelerin fazla uzun yazıldığı ve çocuklardan çok yetişkinlere hitap ettiği belirtilmiştir (s. 281).

Tuğluoğlu (2015) çalışmasında, "*Talebe Defteri*" (1913-1919) dergisini incelemeyi amaçlamıştır. Bu derginin çıkarılma amacının, memleketi içinde bulunduğu durumdan kurtarmak, geleceği inşa edecek genç nesli yetiştirmek olduğu söylenmektedir. Bu çalışma, "*Talebe Defteri*" dergisinin işlediği bazı konulara değinmiştir. Bu derginin, o dönemin en uzun yayın hayatına devam etmiş dergilerden biri olduğu söylenmiştir. Çalışmanın örneklemini Talebe Defteri dergisinin altmış sekiz sayısı oluşturmaktadır. Nitel olan bu çalışmada veriler, "Doküman İnceleme Yöntemi" ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, uzun süre yayın hayatına devam etmiş olmasına rağmen, derginin misyonunun, yayın faaliyeti ve çocuklara vermek istediği değerlerin gizli kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (s. 130).

Alabaş ve Kamer (2016) çalışmasında, 1945 yılında yayın hayatına başlamış olan "*Afacan Çocuk Gözü*" dergisinin içeriğini incelemeyi amaçlamıştır. Çocuk eğitimine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Çalışmanın örneklemini, derginin Ankara Milli Kütüphane 'de bulanan koleksiyonu ve özel sayıları oluşturmaktadır. Dergi "Nitel Tarama Yöntemi" ile incelenmiştir. Tarihsel araştırma niteliğinde olan bu araştırmada "Genel Tarama Yöntemi" kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda "*Afacan Çocuk Gözü*" dergisinde erdemli davranış oluşturma ve iyi vatandaş yetiştirme konularına ağırlık verildiği görülmüştür (s.178).

Han (2016) çalışmasında, "Japon ve Koreli Çocuk Dergilerinde Macera Hikâyeleri ve Coğrafi Algı 1925- 1945" isimli başlığı ile Japonya ve sömürü altındaki Kore'ye ait eski dönem çocuk dergilerindeki macera hikâyelerinin içeriklerini ve hikâyelerdeki coğrafi hayal gücünü ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmada Japon dergisi olan "*Shonen Kurabu*" ile Kore dergisi olan "*Orini*" dergisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Japon dergisinde macera hikâyelerinin içeriğini daha çok deniz aşırı yolculuklarda yaşanan kahramanlık

hikâyeleri oluştururken, Kore hikâyeleri içeriğinde daha çok Kore ve çevrelerinde yaşanan kahramanlıklar kaleme alınmıştır (s. 111).

Yılmaz (2017) çalışmasında, Osmanlıcılıktan Türk Milliyetçiliğine Bir Çocuk Dergisi: Çocuk Dünyası (1913- 1914) başlığı ile, "*Çocuk Dünyası*" dergisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, Çocuk Dünyası dergisinin yetmiş dokuz sayısı oluşturmaktadır. Nitel olan bu çalışmanın verileri, "Doküman İnceleme Yöntemi" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, Osmanlı esintilerini bir kenara bıraktığı düşünülen bu derginin, bu politikasıyla, Balkan savaşlarının yenilgisi, toprak ve can kayıpları, göçmen sorunu ile biçimlenmiş bir Türk Milliyetçiliği politikasına geçiş yaptığı sonucuna ulaşılmıştır (s. 230).

Alabaş (2018) çalışmasında, "*Çocuk Haftası*" dergisini çocuk eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bir başka amacı da derginin tanıtımını yapmak olmuştur. Çocuk Haftası dergisi 2 Ocak 1943 tarihinde yayın hayatına başlamış ve haftada bir yayınlanmıştır. Çocuk Haftası dergisinin eki olan daha küçük yaş grubuna hitap eden "Yavrutürk" dergisi de Çocuk Haftası dergisiyle yayınlanmaya başlamıştır. Çalışmanın örneklemini, derginin Milli Kütüphane 'de yer alan üç yüz yetmiş beş sayısı oluşturmaktadır. Araştırma "Doküman İnceleme Yöntemi" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Çocuk Haftası dergisinin içeriklerinin okula yardımcı içerikler olduğu saptanmıştır. Derginin, çocukların sahip olması gereken ahlâki değerler, çocuklarda okuma kültürünü geliştirme ve genel kültür bilgisi kazandırma konularına yoğunlaştığı belirtilmiştir (s. 1782).

Duran ve Dolaylar Özkul (2018) çalışmasında, Türk çocuk dergileriyle ilgili öğrenci görüşlerine yer vermeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemi yüz on beş ilkokul 4. Sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Yedi derginin içeriği incelenmiş ve öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak veriler toplanmıştır. İncelenen dergiler; Bilim Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Atlas Çocuk, TRT Çocuk, Türkiye Çocuk, Çamlıca Çocuk, Diyanet Çocuk. Araştırmanın sonucunda, önce derginin içeriği ile ilgili sonra ise öğrencilerin dergiler hakkındaki görüşleri ile ilgili sonuçlar ortaya çıkmıştır. Dergilerin genelinde bilmece ile ilgili etkinliklere sınırlı sayıda ama bulmaca etkinliklerine sık yer verildiği belirtilmiştir. Bazı dergilerde oyun etkinliklerine de yoğunlaşıldığı görülmüştür. Deney ve gözlem etkinlikleri her dergide görülmese de birçok dergide yer almıştır. Yarışma etkinliklerine dergilerin genelinde rastlanmamıştır. El işine yoğunlaşarak çocukların becerilerinin desteklendiği, dergide yer alan "Sizden Gelenler" bölümlerinde ise okurların

yaratıcı eserlerine yer verildiği gözlemlenmiştir. Araştırmanın ikinci alt boyutuna bakıldığında ve çocukların görüşleri incelendiğinde, çocukların bilimsel nitelikli dergilerden daha çok hoşlandıkları, bilimsel bilgilerin yanı sıra eğlendirici etkinliklerin de yer almasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır (s. 475).

Erdil (2018) çalışmasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin Latin harfleriyle çıkan ilk çocuk dergisini incelemeyi amaçlamıştır. Bu derginin adı "*Çocuk Sesi*" idi. Araştırmanın örneklemini, Çocuk Sesi dergisinin ilk elli sayısı oluşturmaktadır. Nitel olan bu araştırmada "Doküman İnceleme Yöntemi" kullanılmıştır. Derginin yazım kuralları ve okurlara karşı yaklaşımı belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, dergide kullanılan bazı kelimelerin eklerinin günümüzde yazılmadığı gibi yazıldığı, bazı kelimelerin yazımında baskı hatası ya da baskıya verildikten sonra gözden geçirilmediği, bazı kelimelerin günümüzde kullanılmadığı ortaya çıkarken bunun yanı sıra derginin okuyuculara samimi bir üslupla yaklaştığı, okurların fikirlerini önemsediği "okur merkezli" bir yaklaşıma sahip olduğu sonucu da ortaya çıkmıştır (s. 20).

Holiday (2018) çalışmasında, "Jack ve Jill Canlı Olabilir: "Adless" Çocuk Dergisinin Tarihsel Bir Analizi" başlığı ile çocuk dergileri üzerindeki editöryal ve yayın güçlerini incelemiştir. Araştırmada "Doküman İnceleme Yöntemi" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, dergiyle ilgili bazı verilere ulaşılmıştır. Editörlerin okuyucuları ticari baskıdan korumak için çaba harcadıkları ancak derginin ilk sayılarında yapılan incelemelerde dergide uygun ve yasal olmayan reklamlara ve II. Dünya Savaş'ı boyunca çocukları etkileyebilecek özellikte içeriklere (savaş reklamcılığı, savaş yazısı) yer verildiği araştırmacı tarafından ortaya çıkarılmıştır (s. 417).

Rea (2018) çalışmasında Arjantini'in "*Billiken*" çocuk dergisinde eğitim, popüler yazın ve gelecekteki vatandaşlık konularını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, "İçerik Analizi Yöntemi" uygulanmıştır. Derginin Arjantin toplumunun eğitim, yazın ve kültür şekillenmesi üzerindeki etkilerinden söz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, derginin ülkenin eğitim politikalarını yakından takip ederek eğitime yeni yaklaşımlar ve yenilikler kattığına değinilmiştir (s. 283).

Sarıcı Bulut ve Sarıkaya (2018) çalışmasında, 1920'li yıllarda yayınlanan "*Bizim Mecmua*" dergisinde yer alan akıl oyunlarını incelemeyi amaçlamıştır. Akıl oyunlarının, çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimine olumlu katkılar sağladığı belirtilmiştir. Dergide yer alan akıl oyunları, çeşitli bilmece, bulmaca, oyun ve çizim sorularından oluşmaktadır. Bu çalışmanın

örneklemi, 1922 ve 1927 yıllarına ait "*Bizim Mecmua*" dergisinin içerisinde yer alan akıl oyunlarından oluşan otuz dokuz tane doküman oluşturmaktadır. Nitel olan bu çalışmada veriler, "Doküman İnceleme Yöntemi" ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri "İçerik Analizi Yöntemi" ile yorumlanmıştır. Dergide yer alan akıl oyunları Osmanlıcadan Türkçe 'ye çevrilerek, günümüz eğitim sisteminde kullanılan ilkelere göre değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, o tarihlerde yayınlanan bu dergi de yer alan akıl oyunları sayesinde çocuklara eleştirel bakış açısı kazandırma, belleklerini güçlendirme, odaklanma, bilgileri yeniden organize etme, muhakeme etme gibi bilişsel beceriler kazandırmak hedeflenmiştir. Ayrıca bu dergi ile çocukların, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin de desteklendiği savunulmuştur. Akıl oyunları kategorize edildiğinde en çok eğitsel becerilere yönelik akıl oyunları göze çarparken bunları görsel uzaysal zekâ ve matematiksel mantıksal zekâya yönelik oyunlar takip etmiştir. Bizim Mecmua dergisi "oyun merkezli" bir yayıncılık ilkesiyle hareket ederek, çocukların merak ve keşif duygularını harekete geçirip, ilgi ve yetenek alanlarını keşfetmelerine destek olduğu sonucuna varılmıştır (s. 590).

Sarıkaya (2018) çalışmasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında Yayınlanan Çocuk Dergilerindeki "Akıl Oyunları" Örneklerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini 1920'li yıllarda yayınlanan "*Sevimli Mecmua*", "*Bizim Mecmua*", "*Gürbüz Türk Çocuğu*", "*Yeni Yol*", "*Çocuk Dünyası*", "*Musavver Çocuk Postası*", "*Mektepliler Alemi*", "*Haftalık Resimli Gazetemiz*" ve "*Resimli Dünya*" oluşturmaktadır. Nitel olan bu araştırmada veriler "Doküman İnceleme Yöntemi" ile toplanmıştır. Veriler "İçerik Analiz Yöntemi" ile yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, 1920'li yılların çocuk dergileri incelendiğinde, dergide yer alan akıl oyunlarının, günümüz çocuklarının zihinsel, bilişsel ve motor becerilerinin gelişimlerine yönelik olduğu ortaya çıkmaktadır. O dönemin çocuk dergilerinin, çocukların merak ve keşif duygusu ile öğrendiği bilgileri kalıcı hâle getirmesinde ve sorumluluk duygusunun güçlenmesinde onlara destek olduğu saptanmıştır (s. 27).

Kurniawan, Waluyo, Suwandi ve Setiawan (2018) çalışmasında, çocuk dergilerindeki öykülerde işlenen ahlâki değerleri incelemeyi amaçlamıştır. Ahlâki değerleri incelerken İslâm dinini temel alarak incelemesini gerçekleştirmiştir. Çalışmanın örneklemini "*Bobo*" Magazine ve "*Kompas"* Daily içeriğinde yer alan öyküler oluşturmaktadır. Toplamda on öykü çalışmaya konu olmuştur. Bu öykülerin "*Pencak Champion*", "*Standing in front of class*", "*Sate Party*", "*Pencil of Mrs. Tifah*", "*Misunderstanding*", "*Leaking Tire Case*", "*Humans Alarm*", "*Grandmother's Green Sarong*", "*Rice Wrap on Birthday*", "*Picture of*

Anto" olduğu belirtilmiştir. Araştırmada "İçerik Analiz Yöntemi" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Bobo Magazine ve Kompas Daily'deki öykülerde işlenilen ahlâki değerler incelendiğinde, bu değerlerin; dürüstlük, itaat, arkadaşlık, cesaret, disiplin, şefkat ve yaratıcılık olduğu araştırmacılar tarafından saptanmıştır (s. 243).

Karagöz (2019) çalışmasında, TRT Çocuk dergisindeki kitap tanıtımları üzerine betimsel bir araştırma yapmayı amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini, derginin 2010-2018 yılı arasında yayınlanmış sayıları oluşturmaktadır. Karagöz verilerini "Doküman Analizi Yöntemi" ile toplamıştır. Veriler on iki soruluk bir form aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın örneklemindeki sayılarda yer alan çeşitli kitap tanıtımları incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, TRT Çocuk dergisinde tanıtılan kitapların sayısında dalgalanma olsa da toplamda her yıl yirmi yedi ve üzerinde kitap tanıtıldığı saptanmıştır. 2010 yılı hariç tanıtılan Türkçe eser sayısının çeviri eser sayısının iki katından daha fazla olduğu belirtilmiştir. Türkçe eserlerin tanıtılmasının, çocukların ulusal benliğine olumlu katkılarda bulunacağından bahsedilmiştir. Dergide yoğun olarak tanıtılan Türk sanatçılardan bahsedilmiştir. TRT Çocuk dergisinin 7-14 yaşa hitap etse de okul öncesi döneme hitap eden etkinliklerinin de olduğunu söyleyen çalışmada, tanıtılan kitaplarda da 1-14 yaş aralığına hitap eden kitapların tercih edildiği saptanmıştır (s. 530).

Gezmen (2019) çalışmasında, bir sivil toplum örgütü olarak Yeşilay tarafından çıkarılan "Mavi Kırlangıç" dergisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini, yirmi Mavi Kırlangıç dergisi oluşturmaktadır. Belirlenen sayıları incelenmiş, "Betimsel Analiz Yöntemi" kullanılarak derginin promosyon kültürü ve reklamcılık anlayışı çerçevesinde ne gibi değişikliklere uğradığı değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, derginin içerikleri ve türleri gruplandırılmıştır. Derginin çocuk yayınlarının taşıması gereken özelliklere uyup uymadığı ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Dergide, çocukların anlayabileceği şekilde sunulan, siyasi edebi içerik barındıran makaleler, gelenek ve görenekleri, milli kültürü yansıtan hikâye ve masalların yer aldığı belirtilmiştir. Dergide harfler çocukların okuyabileceği puntolarda yazılmıştır. Çocukların okuma yeteneklerini geliştirici türlere dergi içerisinde sık yer verilmiştir. Dergideki renkler yaş grubuna uygun olarak kullanılmıştır. Derginin promosyon ve reklâm kültüründen uzak durduğu, tam aksine eğitici ve öğretici metinlere yer verdiği kanısına varılmıştır. Dergi ile birlikte promosyon olarak her ay onların ihtiyaçlarına yönelik küçük ajandalar, kırtasiye malzemeleri, maketler, yapıştırmalar, içinde bağımlılık konusunda çocuklarda farkındalık oluşturabilecek

Yeşilay'ın broşürlerinden verilmektedir. Bu durumun sonucunda Mavi Kırlangıç dergisinin diğer dergiler içinde uygun bir rol model olacağı belirtilmiştir (s. 79).

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmektedir. Araştırmanın modeli, örneklemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin desteklediği M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımları belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan "Doküman İnceleme Yöntemi" kullanılmıştır. Doküman inceleme yöntemi, belgesel tarama olarak belirtilen, geçmişteki olguların izlerini taşıyan film, resim vb. yapıtları, olgularla ilgili olarak yayınlanmış kitap, dergi vb. birtakım yazılı materyalleri analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemidir (Karasar, 2008, s. 183).

4.2. Araştırmanın Örneklemi

Bu araştırma nitel bir çalışma olduğu için "Amaçlı Örnekleme Yöntemi" kullanılmıştır. Örneklemi oluşturacak dergiler seçilirken güncel sayılardan oluşmasına dikkat edilmiştir. Bu değişkenler doğrultusunda 2018-2019 yılı boyunca her ayın birinde yayınlanan on iki MM sayısı, araştırmanın örneklemi olarak seçilmiştir.

4.3. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında, MM Yayın Yönetmeni ve editörü, beş öğretmen ve beş ebeveynden oluşan toplamda on iki kişi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

4.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri toplanırken, araştırmacı tarafından "MM Kazanım Değerlendirme Tablosu" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" geliştirilmiştir. Hazırlanan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" araştırmanın ekler bölümünde yer almaktadır (Ek 2).

4.4.1. MM Kazanım Değerlendirme Tablosu

MM'nin 2018 yılında yayınlanmış on iki sayısının tüm sayfaları ve ekleri incelenerek "MM Kazanım Değerlendirme Tablosu" oluşturulmuştur. Araştırma kapsamına alınan dergilerde yer alan gelişim alanlarına ait tüm kazanımlar ele alınmıştır. Beş gelişim alanına ait kazanımların dergi sayılarına göre dağılımları beş tablo ile gösterilmiştir.

4.4.1.1. Araştırma Kapsamına Alınan Meraklı Minik Sayıları

Bu bölümde, araştırma kapsamında incelenen on iki MM sayısı ile ilgili genel bir tanıtım yapılmıştır.

- Ocak 2018 sayısı, "Haydi Resim Yapalım" başlığı ile, resim sanatını konu alan, içeriğinde ünlü ressamlardan, resimlerden ve farklı sanat dallarından bahseden bir sayı olmuştur.
- Şubat 2018 sayısı, "Sarıçam Büyürken" başlığı ile, sarıçam, sincap, kozalak ve bazı orman ağaçlarına gelen hayvan misafirleri konu alan, içeriğinde orman ağaçlarından ve orman hayvanlarından bahseden bir sayı olmuştur.
- Mart 2018 sayısı, "Oğlaklar Oyun Oynuyor" başlığı ile, oğlakları, keçileri ve başka çiftlik hayvanlarını konu alan içeriğinde hayvanlardan, hayvanlardan elde edilen ürünlerden ve hayvanlarla ilgilenen kişilerden bahseden bir sayı olmuştur.
- Nisan 2018 sayısı, "Köprüler" başlığı ile, köprüleri konu alan içeriğinde ülkemizdeki ve başka ülkelerdeki köprülerden, köprülerin yapımında çalışan kişilerden ve farklı köprü çeşitlerinden bahseden bir sayı olmuştur.
- Mayıs 2018 sayısı, "Kiraz Ağacının Çiçekleri" başlığı ile, kiraz ağacını, çiçekli bitkileri ve kır çiçeklerini konu alan, içeriğinde çiçeklere gelen hayvan misafirlerden, hayvanların faydalanma şekillerinden ve çiçekli bitkilerden bahseden bir sayı olmuştur.

- Haziran 2018 sayısı, “Antik Kentte Gezi” başlığı ile, arkeolojiyi konu alan, içeriğinde antik kentlerden, arkeolojik kazılardan, arkeoloji ile ilgilenen kişilerden, eski eserler ve müzelerden bahseden bir sayı olmuştur.
- Temmuz 2018 sayısı, “Dev Pandalar” başlığı ile pandaları konu alan, içeriğinde pandaların yaşamından, yaşam alanlarından, nasıl beslendiklerinden ve pandalarla ilgilenen kişilerden bahseden bir sayı olmuştur.
- Ağustos 2018 sayısı, “Haydi Keşfedelim” başlığı ile su altı keşfini konu alan, içeriğinde su altı keşif araçlarından, su altı keşfiyle ilgilenen kişilerden, tarihi eserlerden ve su altı dünyasında yaşayan hayvanlardan bahseden bir sayı olmuştur.
- Eylül 2018 sayısı, “Merhaba Palyaço Balığı” başlığı ile, palyaço balıklarını ve deniz şakayığını konu alan, içeriğinde palyaço balığı ve deniz şakayığının arkadaşlıklarından, daha başka birbirine fayda sağlayan arkadaşlıklardan ve mercan kayalıklarından bahseden bir sayı olmuştur.
- Ekim 2018 sayısı, “Bilim Merkezine Gidiyoruz” başlığı ile, bilim merkezlerini konu alan, içeriğinde bilim merkezlerinden, merkezlerin içerisindeki etkinliklerden ve bazı bilimsel deneylerden bahseden bir sayı olmuştur.
- Kasım 2018 sayısı, “Zeytin Topluyoruz” başlığı ile, zeytin ağaçlarını konu alan, içeriğinde zeytin ağaçlarından, zeytinlerin toplanmasından, zeytinyağı üretiminden ve zeytinyağı fabrikalarından bahseden bir sayı olmuştur.
- Aralık 2018 sayısı, “Kampta Bir Gün” başlığı ile, gece ve gündüzü konu alan, içeriğinde, gece ve gündüzün farkından, gece ve gündüz deneyinden, gece ve gündüz çalışan insanlardan ve gece hayvanlarından bahseden bir sayı olmuştur.

4.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırma kapsamında, derginin yayın felsefesine, ekibine, içeriğine, kullanımına ve desteklenen gelişim alanlarına yönelik soruları içeren “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” geliştirilmiştir. Hazırlanan sorular için araştırmacı tarafından üç uzmandan görüş alınmış ve verilen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak formların güvenirlikleri sağlanmıştır.

4.5. Verilerin Toplanması

Araştırmaya konu olan dergiler TÜBİTAK Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı'ndan hem elektronik hem de basılı hâliyle temin edilmiştir. Araştırmacı tarafından alınan, TÜBİTAK Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı tarafından verilen izin belgesi ekler bölümünde yer almaktadır (Ek 1).

4.6. Verilerin Analizi

M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan beş gelişim alanına ait kazanımlarla ilgili bölümler temel alınarak bir kazanım listesi oluşturulmuştur. Bu doğrultuda programda yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, motor gelişim, sosyal ve duygusal gelişim ve öz bakım becerileri gelişim alanları taranmış ve araştırmaya konu olan Meraklı Minik sayılarının içeriğinde, her aya göre desteklenme durumlarını belirlemek amacıyla "MM Kazanım Değerlendirme Tablosu" hazırlanmıştır. İlgili sayılar ve araştırmacı tarafından hazırlanan tablo hâlen görev yapmakta olan dört başka öğretmen tarafından da değerlendirilmiştir. Değerlendiriciler arası görüş birliğine "Kappa Uyum İndeksi" aracılığı ile bakılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p<0,05$ olması durumunda anlamlı uyumun olduğu, $p>0,05$ olması durumunda ise anlamlı uyumun olmadığı belirtilmiştir. Değerlendiriciler ve araştırmacı arasında gözlemler açısından her iki ayda da anlamlı bir uyum olduğu görülmüştür. Aylara göre yüzdelerin yer aldığı veri ekler bölümünde yer almaktadır (Ek 3). Buna paralel olarak MM Yayın Yönetmeni, editörü, dergiyi çocukları ve öğrencileriyle birlikte takip eden beş ebeveyn ve beş öğretmene uygulanan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Görüşmeler için ses kayıt cihazı kullanılmış ve ses kayıt cihazındaki görüşmeler araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR

5.1. Gelişim Alanlarını Destekleme Oranlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde MM'nin M.E.B. OÖEP'da yer alan gelişim alanlarını destekleme oranları incelenmiş olup elde edilen bulgular tablo hâlinde gösterilmiştir.

Tablo 1

Gelişim Alanlarını Destekleme Tablosu

GELİŞİM ALANLARI	*DERGİ İÇERİĞİNDE DESTEKLENME ORANI*
Bilişsel Gelişim Alanı	*%50,79*
Dil Gelişim Alanı	*%68,75*
Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı	%34,80
Motor Gelişim Alanı	%48,33
Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı	*%19,79*

Tablo 1. Gelişim Alanlarını Destekleme Tablosundan elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının en çok dil gelişim alanını en az ise öz bakım becerileri gelişim alanını desteklediği görülmektedir.

5.2. Gelişim Alanlarını Destekleyen Etkinlik Örneklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan 2018 yılı boyunca yayınlanmış on iki MM sayısının M.E.B. OÖEP'da yer alan kazanımları destekleyen etkinlik örneklerine yer verilmiştir.

Şekil 66. Meraklı Minik dergisi Ocak 2018 sayısı. Yazı: Gülnihal Mert, çizim: Armağan Üçok Gönenç.

"Resim Atölyesi" etkinliğinin desteklediği kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

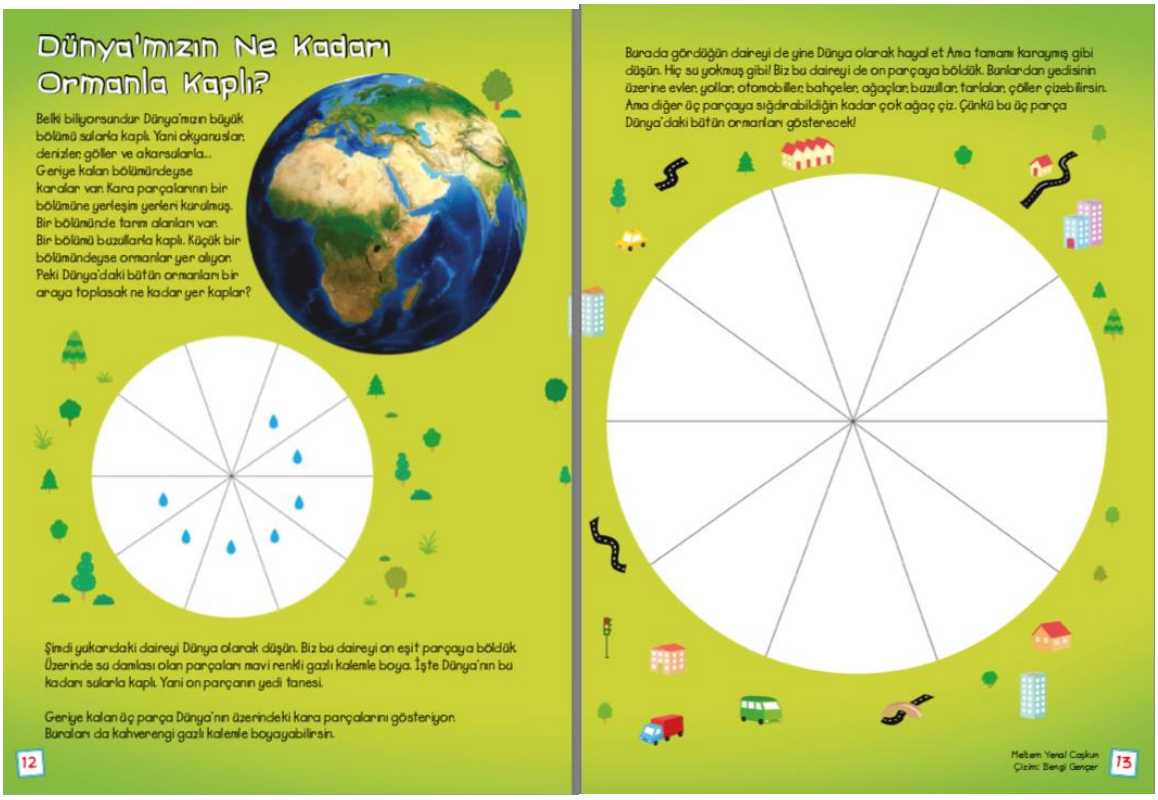
- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 6: Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.
- Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisi kavrar.

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 14: Sanat eserlerinin değerini fark eder.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Şekil 67. Meraklı Minik dergisi Şubat 2018 sayısı. Yazı: Meltem Yenal Coşkun, çizim: Bengi Gençer.

"Dünya'mızın Ne Kadarı Ormanla Kaplı?" etkinliğinin desteklediği kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 16: Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.
- Kazanım 20: Nesne/sembollerle grafik hazırlar.

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Şekil 68. Meraklı Minik dergisi Mart 2018 sayısı. Yazı: Meltem Yenal Coşkun, çizim: Esra Oğunday Bakır

"Keçili Koyunlu Bulmaca" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

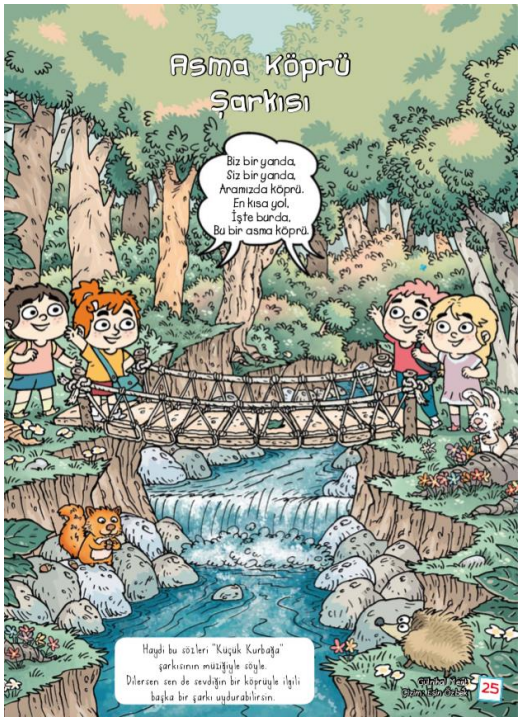
- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 4: Nesneleri sayar.
- Kazanım 14: Nesnelerle örüntü oluşturur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketler yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketler yapar.

Şekil 69. Meraklı Minik dergisi Nisan 2018 sayısı. Yazı: Gülnihal Mert, çizim: Esin Özbek

"Asma Köprü Şarkısı" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Sesleri ayırt eder.
- Kazanım 2: Sesini uygun kullanır.
- Kazanım 8: Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Şekil 70. Meraklı Minik dergisi Mayıs 2018 sayısı. Çizim ve tasarım: Pınar Büyükgüral

"İlkbahar Tacı" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.

Dil Gelişim Alanı:

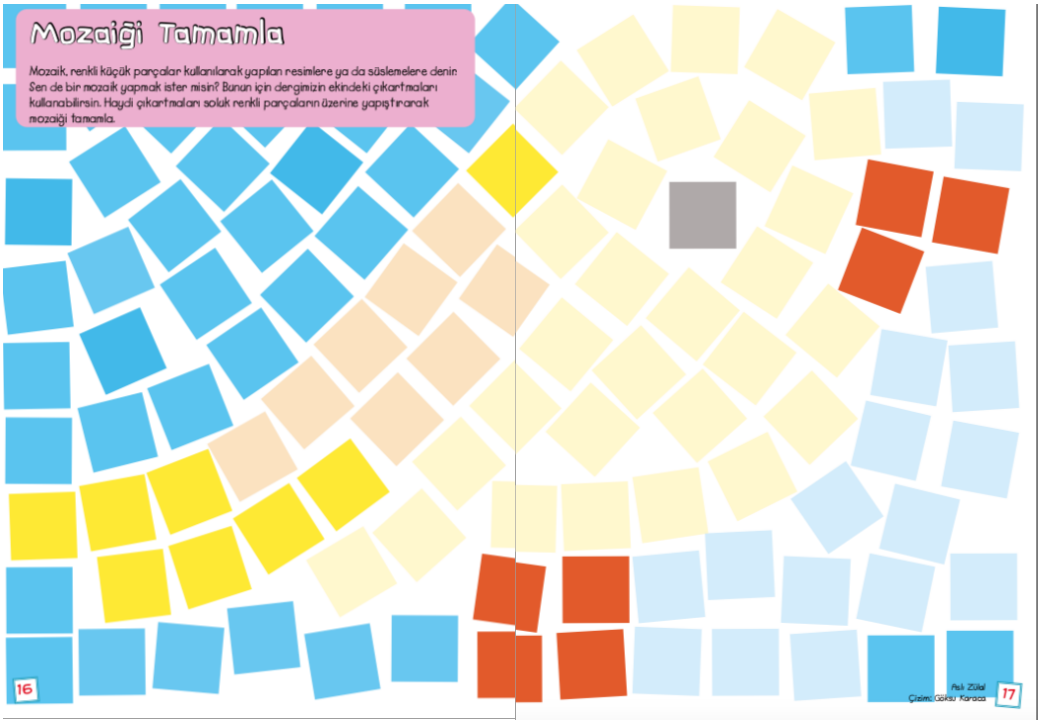
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 14: Sanat eserlerinin değerini fark eder.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Şekil 71. Meraklı Minik dergisi Haziran 2018 sayısı. Yazı: Aslı Zülal, çizim: Göksu Karaca.

"Mozaiği Tamamla" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 5: Nesne ve varlıkları gözlemler.
- Kazanım 6: Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştir.

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Şekil 72. Meraklı Minik dergisi Temmuz 2018 sayısı. Yazı: Deniz Özmen.

"Haydi Mutfağa" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar.

Dil Gelişim Alanı:

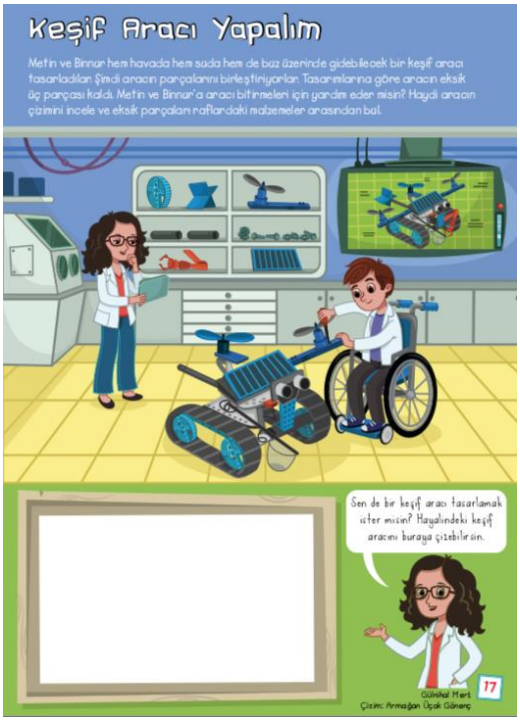
- Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı:

- Kazanım 4: Yeterli ve dengeli beslenir.
- Kazanım 8: Sağlığı ile ilgili önlemler alır.

Şekil 73. Meraklı Minik dergisi Ağustos 2018 sayısı. Yazı: Gülnihal Mert, çizim: Armağan Üçok Gönenç.

"Keşif Aracı Yapalım" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar.

Dil Gelişim Alanı:

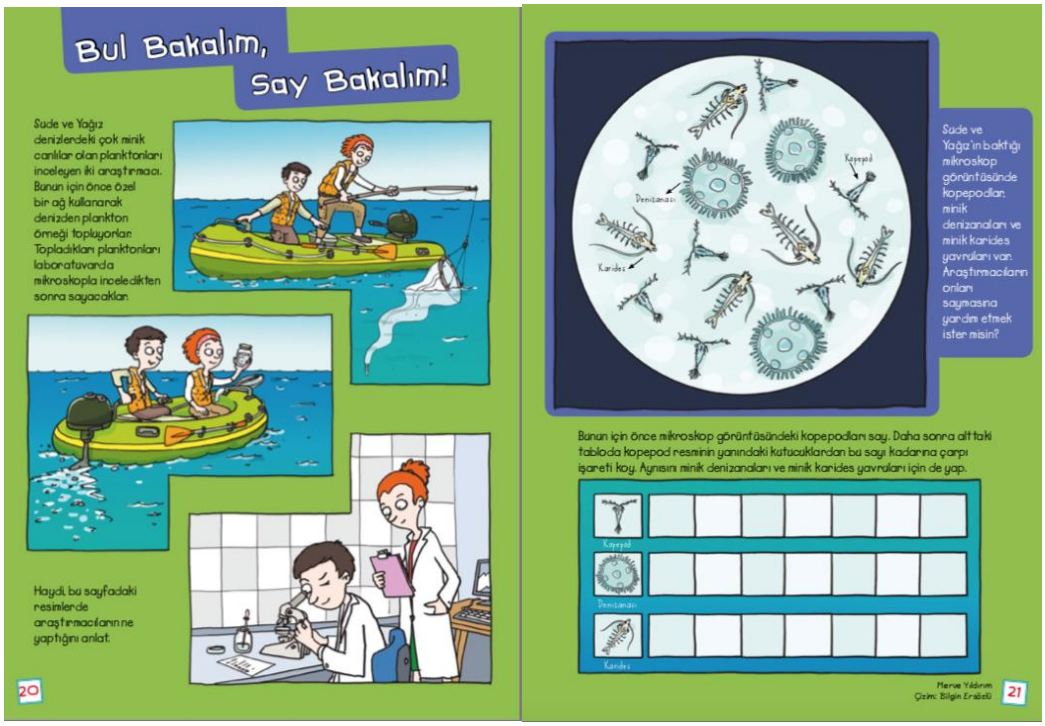
- Kazanım 6: Sözcük dağarcığını geliştirir.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanı 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketler yapar.

Şekil 74. Meraklı Minik dergisi Eylül 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü.

"Bul Bakalım, Say Bakalım!" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 3: Algıladıklarını hatırlar.
- Kazanım 4: Nesneleri sayar.
- Kazanım 20: Nesne/sembollerle grafik hazırlar.

Dil Gelişim Alanı:

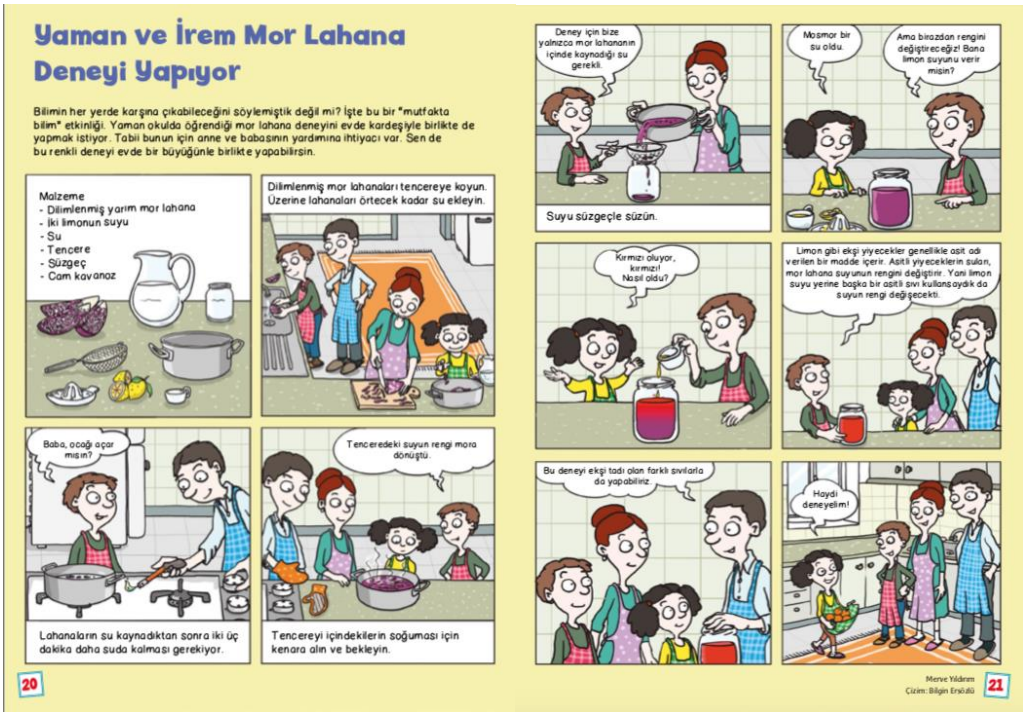
- Kazanım 6: Sözcük dağarcığını geliştirir.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Şekil 75. Meraklı Minik dergisi Ekim 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Bilgin Ersözlü.

"Yaman ve İrem Mor Lahana Deneyi Yapıyor" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar.
- Kazanım 18: Zamanla ilgili kavramları açıklar.

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.
- Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı:

- Kazanım 3: Yaşam alanında gerekli düzenlemeler yapar.

Şekil 76. Meraklı Minik dergisi Kasım 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Pınar Büyükgüral.

"Zeytinler Fabrikaya Götürülüyor" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 4: Nesneleri sayar.
- Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 8: Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.

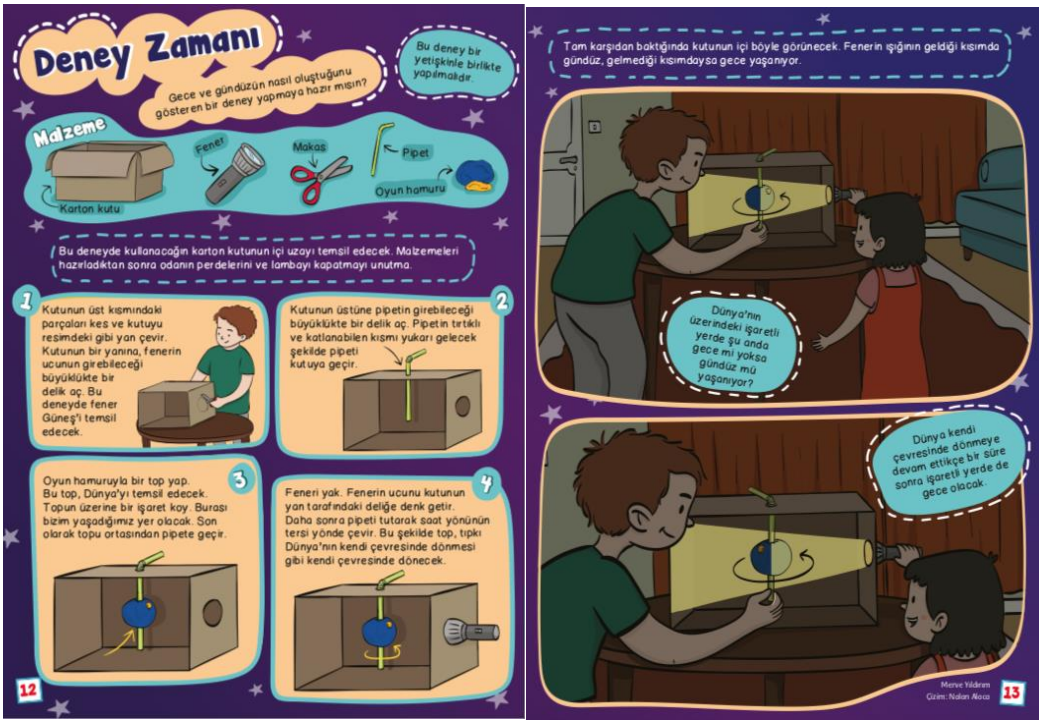
Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.

- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 2: Denge hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketler yapar.

Şekil 77. Meraklı Minik dergisi Aralık 2018 sayısı. Yazı: Merve Yıldırım, çizim: Nalan Alaca.

"Deney Zamanı" etkinliğinde desteklenen kazanımlar:

Bilişsel Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 11: Nesneleri ölçer.
- Kazanım 12: Geometrik şekilleri tanır.
- Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar.

Dil Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı:

- Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.

- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Motor Gelişim Alanı:

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

5.3. MM Kazanım Değerlendirme Tablolarına İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamına alınan MM'nin on iki sayısı M.E.B. O.Ö.E.P'daki kazanımlara göre incelenerek, kazanımları destekleme durumlarını gösteren "MM Kazanım Değerlendirme Tablosu" oluşturulmuş olup bu bölümde ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Tablolarda yayın ayları baş harfleri ile gösterilmiştir. Araştırma kapsamına alınan dergilerde yer alan gelişim alanlarına ait tüm kazanımlar ele alınmıştır. Beş gelişim alanına ait kazanımların dergi sayılarına göre dağılımları beş tablo ile gösterilmiştir.

5.3.1. Bilişsel Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

Tablo 2

Bilişsel Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3. Algıladıklarını hatırlar.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4. Nesneleri sayar.	+	+	+	+	+	+	+		+			
5. Nesne veya varlıkları gözlemler.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.	+	+		+	+	+		+	+	+	+	+
7. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar.	+	+	+	+	+							
8. Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştırır.	+			+	+	+			+			+
9. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre sıralar.	+	+						+	+	+		
10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	+	+	+									
11. Nesneleri ölçer.	+	+	+			+				+	+	
12. Geometrik şekilleri tanır.	+	+								+		
13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.												
14. Nesnelerle örüntü oluşturur.			+				+		+			+
15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
16. Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.		+	+									
17. Neden-sonuç ilişkisi kurar.	+			+	+		+			+	+	
18. Zamanla ilgili kavramları açıklar.	+	+	+			+		+			+	
19. Problem durumlarına çözüm üretir.			+							+		
20. Nesne/sembollerle grafik hazırlar.		+	+	+	+	+	+		+			
21. Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.												

Tablo 2. Bilişsel Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosuna göre, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının, M.E.B. OÖEP'daki bilişsel gelişim alanına ait kazanımların %50,79'unu desteklediği görülmektedir. "Nesne/durum/olaya dikkatini verir.", "Nesne/olay/durumla ilgili tahminde bulunur.", "Algıladıklarını hatırlar.", "Nesne veya varlıkları gözlemler." "Parça bütün ilişkisini kavrar." kazanımlarının bütün sayılarda desteklendiği, "Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır." ve "Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar." kazanımlarının hiçbir sayıda desteklenmediği, buna ek

olarak, nesneleri eşleştirme, gruplama, karşılaştırma, sıralama, sayma, nesnelerle örüntü oluşturma, grafik oluşturma, mekânda konumla ilgili yönergeleri uygulama, zamanla ilgili kavramları açıklama kazanımlarının ise birçok sayıda desteklendiği görülmüştür. Ancak geometrik şekilleri tanıma, nesneleri kullanarak toplama- çıkarma işlemi yapma ve problem durumlarına çözüm üretme kazanımlarının ilgili sayıların küçük bir bölümünde desteklendiği de ulaşılan bulgular arasında yer almıştır.

İlgili sayılarda, bilişsel gelişim alanının genellikle Türkçe, matematik ve oyun etkinliği türleri ile desteklendiği, bu alanı destekleyen etkinliklerin sıklıkla bireysel ya da yetişkin yardımı ile yapılan etkinlikler olduğu dikkat çekmiştir. Örneğin, araştırmaya konu olan dergiler arasında yer alan, 2018 Kasım sayısındaki zeytinyağı ile suyun karışımını anlatan deney (Ek 4) ya da 2018 Ekim sayısındaki mor lahana deneyi bu etkinliklere örnek olarak gösterilebilmektedir (Ek 5).

Elde edilen bulgularda, bilişsel gelişim alanı, derginin destek verdiği gelişim alanları arasında, %50,79 ile ikinci sırada yer almaktadır. Yazılı ve görsel bir materyal olarak sunulan popüler bilim dergisi MM'nin, bilişsel gelişim alanına sadece bazı kazanımlarla destek sağlayabiliyor olduğu görülmektedir. Dergi okurlarının yaş gruplarının birbiriyle gelişimsel olarak oldukça farklı olduğu görülmekte ve bu sebeple dergi bütün olarak incelendiğinde, içeriğinde hem büyük yaş grubuna (5-6) hem de küçük yaş grubuna (3-4) uygun etkinlikleri barındırdığı görülmektedir. Bu sebeple tek tip bir yaklaşım sergilemeleri mümkün olmamaktadır.

MM'nin milli ve dini bayramlardan, Mustafa Kemal Atatürk ve ilkelerinden hiç bahsetmiyor olması da edinilen bulgular arasında yer almaktadır. Bu durum MM'yi, M.E.B'e bağlı bir okul kitabı algısının dışında bırakmakta ve MM'nin böyle bir felsefesi ve yaklaşımının olmadığını göstermektedir. Konuları araç olarak kullanan MM, popüler bilime katkı sağlayabileceği konuları seçmekte ve geniş bir perspektiften bakıldığında dini ya da milli bayramlardan birine yer vermeleri durumunda mutlaka diğerlerine de kurucumuz Mustafa Kemal Atatürk'ün ilkelerinden birine yer vermeleri durumunda mutlaka diğerlerine de yer vermelerini mecbur kılmaktadır. Kendi kültürümüzde önemli olan bu değerlere olan inancı maksimum seviyede tutmak, adaletsiz bir duruma yol açmamak ve popüler bilim dergisi olma özelliğini göz ardı etmemek adına bu yayın felsefesinin araştırmacı tarafından doğru olduğu düşünülmektedir.

Popüler bilim dergisinin taşıdığı nitelikler kadar popüler bilim yazarının da bulunması gereken konum ve sahip olması gereken nitelikleri önemlidir. Popüler bilim yazarı, yazısını yazarken, yazıya sansasyonel hava veren, sloganvari söylemlerden kaçınmalıdır (Day, 1997, s. 35) Bilimle uğraşan tüm meslek gruplarının bu özelliklerde olması beklenmektedir.

5.3.2. Dil Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

Tablo 3

Dil Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

AYLAR	*O*	*Ş*	*M*	*N*	*M*	*H*	*T*	*A*	*E*	*E*	*K*	*A*
1. Sesleri ayırt eder.			+	+					+			
2. Sesini uygun kullanır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4. Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5. Dili iletişim amacıyla kullanır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6. Sözcük dağarcığını geliştirir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7. Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8. Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
9. Ses bilgisi farkındalığı gösterir.												
10. Görsel materyalleri okur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
11. Okuma farkındalığı gösterir.												
12.Yazı farkındalığı gösterir.												

Tablo 3. Dil Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosuna göre, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının, M.E.B. OÖEP'daki dil gelişim alanına ait kazanımların %68,75'ini desteklediği görülmektedir. Programda yer alan, "Sesini uygun kullanır.", "Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.", "Konuşurken dilbilgisi yapılarını kullanır.", "Dili iletişim amacıyla kullanır.", "Sözcük dağarcığını geliştirir.", "Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.", "Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.", "Görsel materyalleri okur." kazanımları bütün sayılarda desteklenirken, bu desteği, öykü, resim inceleme/anlatma, kendi öyküsünü oluşturma ve büyük grup oyunları gibi etkinlikler aracılığı ile yaptığı görülmektedir. Araştırmaya konu olan sayıların arasında yer alan 2018

Aralık sayısında verilen “Haydi Anlat” oyunu buna örnek olarak gösterilebilmektedir (Ek 6). Programda yer alan “Ses bilgisi farkındalığı gösterir.”, “Okuma bilgisi farkındalığı gösterir.”, “Yazı farkındalığı gösterir.” kazanımlarının ilgili sayıların hiçbirinde desteklenmediği, “Sesleri ayırt eder.” kazanımının ise ilgili sayıların küçük bir bölümünde desteklendiği görülmüştür. Dergilerde ses çalışmalarına, harflerin yazımına ve okumaya yönelik etkinliklere rastlanmamıştır.

Araştırma kapsamına alınan dergilerde dil gelişim alanının, genellikle şarkıların yer aldığı müzik, resim inceleme/anlatma, öykü oluşturma gibi Türkçe, “Çok Merak Ediyorum” köşesindeki tema ile ilgili soru üretme ve sorma etkinlikleriyle desteklendiği görülmüştür. Dil gelişim alanını destekleyen etkinliklerin genelde bireysel etkinlikler olduğu da edinilen bilgiler arasında yer almaktadır.

Elde edilen bulgulara göre, dil gelişim alanı, derginin destek verdiği gelişim alanları arasında, %68,75 ile birinci sırada yer almaktadır. Yapılan incelemelerde, desteklenen dil gelişim alanına ait kazanımların üçü hariç hepsini hemen hemen bütün sayılarda görmek mümkün olmuştur. Erken çocukluk döneminde okur yazarlıkla ilgili bilgilere sahip olmak, dergiyi kullanabilmek, sayfalarını tarayabilmek ve bunları birer alışkanlık hâline getirebilmek oldukça önemlidir. Nitelikli kaynaklar aracılığı ile bunu yapmak ise gelişimsel açıdan çocuğun gelecekteki okul hayatına katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgulara göre, derginin, ses çalışmalarını, okuma ve yazma faaliyetlerini hiçbir sayıda desteklemediği saptanmıştır.

Erken okuryazarlık becerileri uygulama açısından sıfır ile altı yaşa denk gelmektedir. Son dönemlerde ilkokula başlayan çocukların okuma yazma öğrenmelerindeki zorluklar ve bu zorlukları belirlemeye yönelik yapılan araştırmalar, bu dönemde okuma yazmaya hazırlık becerileri kapsamında ele alınan unsurların önemini daha da artırmaktadır (Kargın, Güldenoğlu ve Ergin 2017, s. 62). MM incelendiğinde, birçok erken okuryazarlık becerileri zaten desteklenmektedir. Ancak sadece ses, okuma ve yazı bilgisi farkındalığına yönelik çalışmalar bulunmamaktadır. Yabancı dergiler incelendiğinde örneğin “Chirp” dergisinin her ay sabit bir sayfası ses çalışmalarına ayrılmaktadır. Bu sabit köşelerin örnekleri çoğaltılabilmektedir. Fakat ses, okuma ve yazı bilgisi farkındalığı çalışmalarını çocuklara sunacak kişilerin, bu konuda eğitimli olması beklenmektedir. Olası yanlış öğrenmeleri engellemek adına MM’nin bu yaklaşımı araştırmacı tarafından doğru bulunmaktadır. Okuma farkındalığına yönelik çalışmaların verilmesinin zorluğu göz ardı edilmemelidir. Ancak ses

farkındalığına yönelik basit ve temel çalışmaları sunarken rehber olan yetişkinler için özel bir eğitim gerektirmeyecek çalışmalar dergi içerisinde verilebilmeli ya da yetişkinlere bazı notlar ile yönlendirme yapılabilmelidir.

5.3.3. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

Tablo 4

Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
1. Kendisine ait özellikleri tanıtır.	+											
2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.												
3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.	+	+	+	+		+	+			+	+	
4. Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.							+					
5. Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.												
6. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8. Farklılıklara saygı gösterir.							+					
9. Farklı kültürel özellikleri açıklar.	+					+						
10. Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
11. Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.												
12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar.												
13. Estetik değerleri korur.	+					+						
14. Sanat eserlerinin değerini fark eder.	+			+		+					+	
15. Kendine güvenir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
17. Başkalarıyla sorunlarını çözer.												

Tablo 4. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosuna göre, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının, M.E.B. OÖEP'daki sosyal ve duygusal gelişim alanına ait kazanımların %34,80'ini desteklediği görülmektedir. Programda yer alan, "Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.", "Sorumluluklarını yerine getirir.", "Kendine güvenir.", "Kendisinin ve başkasının haklarını korur." kazanımlarının bütün sayılarda, "Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.", "Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.", "Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.", "Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.", "Değişik ortamlardaki kurallara uyar.", "Başkalarıyla sorunlarını çözer." kazanımlarının ise hiçbir sayıda desteklenmediği saptanmıştır. Bunun dışında, "Kendisine ait özellikleri tanıtır.", "Farklılıklara saygı gösterir.", "Farklı kültürel özellikleri açıklar." "Estetik değerleri korur.", "Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar." kazanımlarının ilgili sayıların küçük bir kısmında desteklendiği görülmüştür. Örneğin, araştırmaya konu olan dergiler arasında 2018 Haziran sayısında yer alan arkeologlarla ilgili yazı ve etkinliklerin toplumda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğu ile ilgili kazanımı desteklemektedir (Ek 7).

Dergide sosyal ve duygusal gelişim alanının, genellikle öykü anlatımı ve mesleklerin tanıtımı gibi Türkçe, kazanmalı, kaybetmeli rekabet içeren oyunlar gibi de oyun ve hareket etkinlikleriyle desteklendiği görülmüştür. Desteklenen kazanımların yer aldığı etkinliklerin genellikle hem büyük hem de küçük yaş gruba hitap eden etkinlikler olduğu dikkat çekmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, sosyal ve duygusal gelişim alanı, derginin desteklediği gelişim alanları arasında, %34,80 ile dördüncü sırada yer almaktadır. İncelenen sayıların bir kısmında sosyal ve duygusal gelişim alanı kazanımlarına yer verildiği görülmüştür. Büyük ve küçük gruplara yönelik etkinliklerin bu gelişime katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Hemen hemen her sayıda verilen masa üstü oyunlarının genelde grup oyunları niteliğinde hazırlandığı belirlenmiş olup, bu oyunlar aracılığı ile çocukların grup arkadaşlarının duygularını anlamaya çalışmasının hedeflendiği saptanmıştır.

Başkalarının duygularını açıklama, farklılıklara saygı gösterme gibi çocukların duygusal gelişimlerini destekleyecek kazanımları içeren etkinliklerin az sayıda oluşu elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Okul öncesi eğitimi ve dönemi sosyal ve duygusal gelişim açısından değerlendirilecek olursa, çocuk bu dönemde giderek genişleyen ve karmakarışık bir hâl alan sosyal bir ilişki ağı ile etkileşim hâlindedir. Doğum itibariyle

önce ilk sosyal ilişkiler aile ile yaşanmakta ilerleyen dönemde ise öğretmen ve akranlarda sürece dâhil olmaktadır (Gülay, 2009, s. 114). Bu dönemde çocuğun sosyal gelişimindeki yetersizlikler, okul başarısızlığı, saldırganlık, suça eğilim gibi çeşitli psikolojik sorunlar şeklinde ortaya çıkmaktadır (Gottman ve Putallaz, 1981, s. 990). Bu nedenle okul öncesi dönemde belki de en önemle üzerinde durulması gereken alan sosyal ve duygusal gelişim alanıdır. Diğer alanlardaki eksikler zor da olsa ilerleyen dönemde bir şekilde kapatılabilmekte ancak sosyal ve duygusal gelişimdeki aksaklıkları kapatmak neredeyse imkânsız olmaktadır. Bu dönemde çocuklar duyguların birçoğu ile tanışmalı, o duyguları kavrayabilmeli, başkalarının duygularını anlayabilme yetisine sahip olabilmelidir. Hayal kırıklıkları, korkular, çekinmeler, kırılmalar, üzülmeler gibi duygularında var olduğunu öğrenmelidir. Gelecek hayatında çok yönlü bir gelişim olarak katkı sağlayacak bu kazanımlar, okul öncesi döneme ait eğitim materyalleri tarafından desteklenmelidir.

5.3.4. Motor Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

Tablo 5

Motor Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

AYLAR	*O*	*Ş*	*M*	*N*	*M*	*H*	*T*	*A*	*E*	*E*	*K*	*A*
1. Yer değiştirme hareketleri yapar.				+							+	
2. Denge hareketleri yapar.												
3. Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4. Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.				+					+			+

Tablo 5. Motor Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosuna göre, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının, M.E.B. OÖEP'daki motor gelişim alanına ait kazanımların %48,33'ünü desteklediği görülmektedir. Programda yer alan, "Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar." ve "Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar." kazanımlarının bütün sayılarda desteklendiği ve bu desteğin özellikle el işi etkinlikleri, masa üstü oyunları ve eşleme kartları aracılığı ile yapıldığı saptanmıştır. Örneğin, her ay eklerde

bulunan eşleme kartları kartonlarla verilmekte ve kartları kesikli alanlardan çıkarmak gerekmektedir. Küçük kas becerilerini desteklemek için o kartların sadece kartonlarından ayrılması bile motor gelişim alanına destek sağlamaktadır. Derginin başka bir eki olan masa üstü oyunlarında ise, piyonların küçük kutucuklarda ilerletilmesi de başlı başına küçük kas becerilerine yöneliktir. Araştırmaya konu olan sayılardan Aralık 2018 sayısında yer alan "Başparmak Sineması" da küçük kas gelişimini destekleyen etkinlikler arasında başka bir örnek olarak gösterilebilmektedir (Ek 8). Bunlara ek olarak motor gelişim alanında yer alan, "Denge hareketleri yapar." kazanımının hiçbir sayıda desteklenmediği belirlenmiştir. Büyük kas becerilerini destekleyecek etkinliklerin ilgili sayılarda yer almayışı elde edilen bulgular arasında dikkat çekmektedir. Son olarak, "Yer değiştirme hareketleri yapar." ve "Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder." kazanımlarının ise araştırma kapsamına alınan dergilerin küçük bir bölümünde desteklendiği saptanmıştır.

Dergide motor gelişim alanını destekleyen etkinliklerin, genellikle çocukların kalem kullandıkları okuma yazmaya hazırlık, hareket ettikleri oyun, maket ya da tasarım yaptıkları "Küçük Eller İşbaşında" ve dört aydır dergiye dâhil olan "Şimdi Hareket Zamanı" köşesindeki hareket etkinlikleriyle desteklendiği görülmüştür. Örneğin araştırmaya konu olan sayılardan Temmuz 2018 sayısında, "Küçük Eller İşbaşında" köşesinde yayınlamak üzere okurlardan bir panda kuklası hazırlamaları istenmiştir. Motor gelişim alanına destek sağlayan bu etkinliğin sonucunda okuyucular çeşitli kuklalar tasarlamıştır. Motor gelişim alanı için desteklenen etkinliklerin hem büyük hem de küçük gruba yönelik etkinlikler olduğu dikkat çekmektedir.

Elde edilen bulgulara göre, motor gelişim alanı, derginin desteklediği gelişim alanları arasında, %48,33 ile üçüncü sırada yer almaktadır. İncelenen sayıların birçoğunda motor gelişim alanını destekleyen etkinlikler görülmektedir. Ancak küçük kas gelişimine yönelik etkinliklerin, büyük kas gelişimine yönelik etkinliklere göre dergide daha fazla yer aldığı belirlenmiştir. Çocukların kalem oynattıkları ve el işi yaptıkları küçük kas becerilerine yönelik etkinlikler hemen hemen her sayıda görülmektedir.

Günümüzde sokaktan evlere geçiş yapan çocukların, masa ve ekran başlarında geçirdikleri sürelerin artış gösterdiği bilinmekte, büyük kas becerilerin desteklenmesinin gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Daha eski dönemlerde sokakta, mahallede ve okul bahçelerinde enerji sarf eden, hareketli çocukların evlerinde daha sakin etkinlikler tercih etmeleri beklenirken şimdi durum tam tersi bir hâl almıştır.

Yaşamımızda önemli bir yere sahip olan hareket çok kapsamlı bir eylemdir. Okul öncesi dönem çocuklarının doğası gereği hareket ihtiyacının ve gereğinin yoğun olarak ortaya çıktığı bir dönemdir. Hareket kelimesi ve motor kelimesi eş anlamlı olarak kullanılan kelimelerdir. Kişinin erken çocukluk döneminden beri hareket özelliğini ne şekilde kazanmaya başladığını, motor kontrol ve motor koordinasyon becerilerinin ne şekilde meydana geldiğini anlamak yaşamsal faaliyetler için önemli olmaktadır (Gallahue, Ozmun ve Goodway 2014, s. 35).

Okul öncesi dönemi çocuklarının doğası gereği vücutları esnektir. Bu dönem çocukları ilgilerini çekecek hareketli bir etkinlikle uğraşmadığı sürece onları yerlerinde durduramayacak enerjiye sahiptirler. Koşma, atlama, zıplama gibi hareketleri yapmak için fırsat kollar ve her fırsatı da değerlendirirler. Bu durum bu yaş çocuklarının gelişimsel bir ürünüdür. Aynı zamanda, bu dönemde büyük kas gelişimi, kemik gelişiminden daha ileri düzeyde ortaya çıkar. Okul öncesi dönem için hazırlanan bir derginin yayın felsefesi de bu bilgiler ışığında oluşturulmalıdır.

5.3.5. Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

Tablo 6

Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosu

AYLAR	*O*	*Ş*	*M*	*N*	*M*	*H*	*T*	*A*	*E*	*E*	*K*	*A*
1. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.												+
2. Giyinme ile ilgili işleri yapar.												
3. Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.										+		+
4. Yeterli ve dengeli beslenir.					+							
5. Dinlenmenin önemini açıklar.					+							+
6. Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.												+
7. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.												
8.Sağlığı ile ilgili önlemler alır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Tablo 6. Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanım Değerlendirme Tablosuna göre, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının, M.E.B. OÖEP'daki öz bakım becerileri gelişim alanına ait kazanımların %19,79'unu desteklediği görülmektedir. Programda yer alan, "Sağlığı ile ilgili önlemler alır." ve "Yeterli ve dengeli beslenir." kazanımlarının bütün sayılarda desteklendiği, "Bedeni ile ilgili temizlik kurallarını uygular.", "Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar." "Dinlenmenin önemini açıklar." ve "Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır." kazanımlarının ilgili sayıların küçük bir bölümünde desteklendiği ve son olarak "Giyinme ile ilgili işleri yapar." ve "Kendini tehlike ve kazalardan korur." kazanımlarının ise hiçbir sayıda desteklenmediği görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan dergilerde, öz bakım becerileri gelişim alanının, genelde "Haydi Mutfağa" köşesindeki sağlıklı besin tarifleriyle, bedensel temizlikten, dinlemenin öneminden bahseden mini kitap etkinlikleriyle desteklendiği görülmüştür. Desteklenen etkinliklerin genelde bireysel ya da yetişkin destekli etkinlikler olduğu dikkat çekmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, öz bakım becerileri gelişim alanı, derginin desteklediği gelişim alanları arasında, %19,79 ile beşinci ve son sırada yer almaktadır. İlgili sayıların sadece bir kısmında bu kazanımlar desteklenmiştir. Derginin okur kitlesinin dört yılda bir değiştiği ön görüldüğünde, öz bakım ve temizlikle ilgili temalara tek seferde yer vermek istedikleri gözlemlenmiştir. MM'nin sabit "Haydi Mutfağa" köşesiyle mevsimine uygun, sağlıklı besinlerle tarifler verilmesi, her ay bu gelişim alanını gözettiklerine işaret etmektedir. Köşelerin okuyucular tarafından ilgiyle takip edildiği araştırmacı tarafından gözlemlenmektedir. Örneğin 2018 Temmuz sayısında yer alan zeytin, peynir, salatalık ve domatesten oluşturulan panda tarifi bu gelişim alanını desteklemektedir (Ek 9).

Ülkemizde öz bakım becerileri ile ilgili yapılan araştırmaların çok az sayıda olduğu belirlenmiştir. Gazzeoğlu (2007) çalışmasında, öz bakım becerilerini çocuklara oyunla kazandırmanın sonuçlarını incelemiştir. Altı yaş grubu çocuklarının öz bakım becerilerini desteklemek amacı ile temizlik kurallarını uygulayabilme, giysilerini giyip çıkarabilme, doğru beslenmenin ve dinlenmenin önemini kavrayabilme, kendini tehlike ve kazalardan koruyabilme gibi öz bakım becerilerinin beş alt boyutunu içeren bir oyun ile bir öğretim programı hazırlanmıştır. Programın uygulandığı çocukların bu becerileri kazanma konusunda daha başarılı olduğu sonucu çıkmıştır (s. 93). Bu bilgiler ışığında,

çocuklara rol model olarak ve oyun temelli bir eğitim anlayışı sergileyerek öz bakım becerilerini desteklemek mümkün olacaktır.

5.4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki MM Yayın Yönetmeni ve editörü, MM'yi öğrencileriyle ve çocuklarıyla birlikte takip eden beş öğretmen ve beş ebeveyne uygulanan görüşme formuna verilen cevaplar, soru sırasına göre incelenmiş olup aşağıda elde edilen bulgular belirtilmiştir. Ortak soruların sorulduğu görüşmecilerden elde edilen bulgulara birlikte yer verilmiştir.

5.4.1. Yayın Yönetmeni ve Editör Görüşmelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde dergi yetkililerinden MM Yayın Yönetmeni ve editörü ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Soru 1. TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinden bizlere bahseder misiniz?

YY: "*TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi 2007 yılında ortaya çıktı ve geçtiğimiz ağustos ayında yüz ellinci sayısı yayınlandı. Aylık baskı sayımız seksen bindir. Otuz iki sayfalık, çizim ve fotoğrafların yer aldığı, çeşitli eklerin olduğu bir dergiyiz. Hitap ettiğimiz yaş grubu üç yaş üzeridir. Ancak kullanıma göre ilköğretim döneminin başlangıcı için de tercih edilmektedir*."

E: "*Aylık yayınlanan, üç yaş ve üzerine hitap eden popüler bilim dergisiyiz.*"

TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi, okul öncesi dönem için hazırlanan ilk ve tek popüler bilim dergisi olma özelliği ile ön plana çıkmakta ve bu özelliği ile diğer okul öncesi dönemi için hazırlanan dergilerden ayrılmaktadır.

Alt Soruları:

- Temaları ve içerikleri belirlerken dikkat ettiğiniz kriterler nelerdir? Hangi ilkelere dikkat ediyorsunuz?

YY: "*Temalarımız sık sık hayvanlardan, temel bilimlerden, çiçeklerden, bitkilerden ve teknolojik konulardan oluşmaktadır. Temaları belirlerken, daha önce işlenmemiş konuları işlemeye, çeşitli ilgi çekici, belki daha önce hiç görmedikleri ya da göremeyecekleri hayvanları konu almaya çalışıyoruz ve en az dört yılda bir konu tekrarı yapabiliyoruz. Aksi takdirde aynı okuyucuya aynı konuyu sunmuş oluruz. Hayvan temalarını işlemek tıpkı okuyucular gibi bizi de çok mutlu ediyor. Bir hayvanı araç olarak kullanarak birçok bilimsel konuya değinebiliyoruz. Mesela deve temasında, bir çöl hayvanı*

olan deveden yola çıkarak, çölde yaşayan başka bitki ve hayvanlarına, çöl coğrafyasına ve çöl insanları gibi birçok konuya dallanabiliyoruz."

E: *"Öncelikle temaların ve içeriklerin çocukların yaşantısına yakın olmasına dikkat ediyoruz. Onların ilgisini çekecek ve gündemlerinde olan konulara yer verirken, onlara sürpriz yapmak için bazen de farklı konulara yer verebiliyoruz."*

İşlenmekte olan konularla ilgili problemler, örnekler ve olaylar zaman ve mekân açısından yakından uzağa bir düzenle sunulmalıdır. Bu öğretim ilke yöntem ve tekniklerinde geçen "yakından uzağa" ilkesini tanımlar (Kılıç, Pala, Oral, Güven, Güllaç, Köksal, Erciyeş, Yetim, Çermik, Akınoğlu, Tan, 2016, s.7). Dergi ekibinin bu durumu gözettiği yapılan görüşme doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca temaların bir amaç değil araç olduğu da elde edilen bulgular arasında yer almakta ve işlenmek istenen temayı bilimsel bilgileri verme konusunda araç olarak kullanmaktadırlar. Bu aracı seçerken yaş grubuna göre ilgi çekici özellikte olması önem teşkil etmektedir.

- Sabit köşe ve sayfalarınız var mı? Bilgi verir misiniz?

YY: "*Tabii var. Beş köşemiz var. Öyküyü de köşe gibi görürsek altı denebilir. "Küçük Eller İşbaşında" köşesinde iki ay önceden çocuklardan hazır edecekleri ayın temasına uygun proje, maket, resim ve benzeri işler istiyoruz. Çocukların proje ya da maketlerinin fotoğrafları e-posta yoluyla bizlere ulaşıyor. Kura ile seçim yapıp köşemizde paylaşıyoruz. Kurada seçilemeyenleri web sitesinde mutlaka yayınlıyoruz. Çocukları bu şekilde sürece dâhil etmeyi hedefliyoruz. İkinci bir köşe, "Çok Merak Ediyorum" köşesidir. Bu köşede yine iki ay önceden çocuklardan o ayın temasıyla ilgili merak ettikleri soruyu e-posta yoluyla yollamalarını istiyoruz. Gelen soruları inceleyip dergi içeriğinde cevap vermediğimiz bir soruyu seçip cevaplıyoruz. Üçüncü köşe "Kitap Oyun Öneri" köşesidir. Bu köşede kitap önerilerine, gezi ve oyun önerilerine, dergi ekinde yer alan bazı oyunların kurallarına yer veriyoruz. Dördüncü köşe "Haydi Mutfağa" köşesidir. Bu köşeyi dışarıdan bir arkadaşımız hazırlıyor. Her ay mevsime ve temaya uygun bir mutfak tarifi veriyoruz. Beşinci köşemiz ise "Şimdi Hareket Zamanı" köşesi. Bu yeni bir köşe. Dört aydır devam ediyor. Yazılı bir basın organı olarak dergide çocukları hareketlendirme konusunda bir adım atmamız gerektiğini düşündük ve bu köşeyi oluşturduk. Yine her ayın temasına uygun kimi zaman hayvanlarla kimi zaman çocuk çizimleriyle hareket odaklı etkinlikler düzenliyoruz. Çocukları koşturuyoruz, zıplatıyoruz, yürütüyoruz, yuvarlandırıyoruz, hayvan taklitleri yaptırıyoruz ve bunun gibi birçok harekete yer veriyoruz. Öyküyü köşe olarak tanımlamıyoruz ama o da sabit. O ayın temasına bir öyküyle giriş yapmayı seviyoruz. Çocukları konuya ısındırıyor, merak duygularını güdülüyoruz*."

E: "*Köşeler sayesinde okurlarımızı dergimizin hazırlık sürecine dâhil ediyoruz. Çok mutlu oluyorlar*."

Okul öncesi dönemi için hazırlanan bir dergide, çocukların aylık yayın sürecine dahil olması, okuyucularını değerli hissettiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların özellikle de okul öncesi dönem çocuklarının benmerkezci yaklaşımı, kendini tek ve değerli hissetme çabası tüm eğitimciler ve ebeveynler tarafından bilinmektedir. Bu duyguların pekişmesine yardımcı olacak çalışmaları çocuk dergilerinde görmenin, okuyucuların sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

- Ekleriniz hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

YY: "*Birçok ekimiz mevcut. Masa üstü oyunlar, etkinlik kitapçıkları, maketler, posterler, maskeler, kutu tiyatroları, dioramalar, başparmak sinemaları, çıkartmalar…*"

E: "*Ayın temasına uygun eğlenceli birçok ekimiz var.*"

Yabancı popüler bilim dergileri incelendiğinde dergi eklerinin genellikle dergi sayfalarının içerisine yedirildiği araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Farklı bir matbaa tekniği ile son sayfanın katlanarak ek hâline getirilmesi mümkün olmaktadır. Gereksiz kâğıt israfını önlemek adına bu uygulamanın etkili olabileceği düşünülmektedir. Bunlara ek olarak, çocuk dergilerinin ekleri çocuklar için oldukça değerli olmakla birlikte, bu eklerin eğlendirici ve eğitici olma durumu da önem teşkil etmektedir.

MM'nin ekleri incelendiğinde eğitici ve öğretici oyunlar, etkinlik kitapçıkları, eğlenceli posterler ve çıkartmalar gibi birçok çeşidi görülmektedir. Eklerde verilen oyunların, çocukları şans oyunlarından uzaklaştıracak nitelikte olduğu, oyunda kullanılan zarların "sayı küpü" olarak ifade edilerek bu durumun gözetildiği dikkat çeken bulgular arasında yer almaktadır.

Bize ekibinizden bahseder misiniz?

YY: "*Büyük bir ekibiz. TÜBİTAK başkanımız ve Genel Yayın Yönetmeni'miz derginin genel işleyişini ve kurallarını belirleyen ve dergi içeriğini onayan yöneticilerimizdir. Biz de Yayın Yönetmeni, editör, yazar, çizer ve redaksiyon olarak dergiyi hazırlayan ekibiz. Ben dergi içeriğini belirlerken aynı zamanda ekip arkadaşlarım arasında koordineyi sağlıyorum. Yazıları ilk ben okuyup gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra editöre gönderiyorum. Editörümüz de yazıları okuyup düzenledikten sonra yazar yazısını redaksiyona gönderiyor. Gözden kaçan bir şeyler olmaması adına son kontroller yapılıyor. Yazı çizim gerektiriyorsa çizime gönderiliyor. Çizim notları gerekiyor. Çeşitli düzeltmeler yapılıyor. Yoğun çalışan bir ekibiz. İç ve dış çizerlerimiz mevcut. Fikir aldığımız ve her ay toplantılar yaptığımız yayın danışma kurulu üyelerimizi de söylemek isterim. Farklı alanlarda uzmanlaşmış beş akademisyen hocamız bizlere içerik anlamında destek veriyorlar*."

E: "*Tıpkı soğanın katmanları gibi büyüyen bir ekibiz. En alt katmanda çekirdek kadro, bir üst katmanda dış çizer ve yazarlar, en üst katmanda da yayın danışma kurulu var*."

Popüler bilim dergisi yayıncılığı yapan bir ekibin farklı alanlarda uzmanlaşmış akademisyenlerden yardım alması hem onların gelişimi hem de derginin okurlara katkısı adına önemli bir etken olarak görülmektedir. Örneğin temanın panda olduğu bir sayıyla ilgili bir hareket köşesi hazırlanırken, okul öncesi eğitimi alanında uzmanlaşan kişi hazırlanan hareketleri çocukların ilgisini çekecek şekilde düzenler, çeşitli sesler, ritimler, drama çalışmaları ve şarkılarla süsler, bir pandayı üç ile altı yaş aralığına indirger, tıp alanında uzmanlaşmış bir kişi, yapılacak hareketleri yaş grubuna uygun düzenler, sağlığı açısından sorun teşkil edecek hareketleri kaldırır, hayvan bilimleri alanında uzmanlaşmış bir kişi de pandanın ne gibi hareketler yapabileceğini, nasıl sesler çıkarabileceğini, ne yiyip ne içeceği konusunu etkinliğin içerisine katar. Sonuçta bütün disiplinler bir aradayken en doğru bilgiyle eğlenceli ve eğitici bir ürün ortaya konmuş olur. Bu durum, popüler bilim dergilerini sıradan çocuk dergilerinden ayıran önemli bir unsur olarak ortaya çıkarmaktadır.

Ek olarak çocuk dergileri çocuğun gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Süreli çocuk yayıncılığı uzmanlık gerektiren bir sektördür. Çocuk psikolojisi, çocuğun gelişim alanları dikkate alınarak yapılan yayıncılık başarıya ulaşabilirse çocuğun gelişimine katkıda bulunabilir. Bu yüzden süreli çocuk yayınlarının yazar kadrosu ve eğitimci kimliği önem teşkil etmektedir (Ungan ve Yiğit, 2014, s.185).

Soru 2. TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin hazırlanırken dayandığı kuramsal temel nedir?

YY: "*Zamanında erken çocukluk dönemine yönelik dergilerin eksikliği biliniyordu. Bu eksikliği gidermek adına, bilimin temel alındığı bir dergi çıkarılmak istenmiş. Dönemin okul öncesi alanındaki akademisyenlerinden, pedagoji ile ilgilenen bilim insanlarından alınan desteklerle bu dergi ortaya çıkmış. Birincil amacımız popüler bilim yayıncılığı yapmak ve bunu yaparken de erken çocukluk dönemine uygun bir materyal hazırlamak. İkincil amacımız da öğretirken aynı zamanda eğlendirmek*."

E: "*Yaş grubunun gelişimsel özelliklerini iyi bilip ve bunlara uygun bir içerik üretmeye çalışıyoruz. Derginin ilk yıllarında ki ben o zamanlardan beri buralardayım, kuramsal temelimizi oluştururken bu konuyla ilgili çalıştaylar yapıldı. Onların faydası çoktu.*"

Elde edilen bulgulara göre, dergi 2007 yılında ortaya çıkarken, birçok alanda uzman akademisyenlerin de katkısı olmuştur. Bu durum dergi ekibinin, çocuklara değer vererek, çocuklar için en nitelikli popüler bilim dergisini ortaya çıkarma çabasını göstermektedir.

Soru 3. Derginin pedagojik felsefesinden bahseder misiniz?

YY: "*Meraklı ve üretken çocuklar oluşturmak isteriz*."

E: "*Çocukların yaparak, deneyerek ve doğal çevrelerinde tecrübelenerek öğrenmelerini istiyoruz. Küçük yaş çocuklarının deneyim kazanmayla ilgili bazı bilinen özelliklerinden yola çıkıyoruz. Bu*

özellikleri, yakından uzağa, genelden özele, basitten karmaşığa şeklinde sıralayabilirim. Özetle bilgileri çocuklara boca etmeden aktarmaya, kapı aralayarak farkındalık sağlamaya çalışıyoruz."

Elde edilen bulgulara göre, MM'nin hazırlık sürecinde hitap ettiği yaş grubunun gelişimsel özelliklerine ve öğretim ilke yöntem ve tekniklerine uygun hareket edildiği ortaya çıkmaktadır. Çocukların yaparak ve yaşayarak öğrenmesi öğrenmeyi kalıcı hâle getirmekte ve kalıcı olan öğrenme aynı zamanda da öğrenmenin kolaylaştırılmasını da sağlamaktadır (Akman, Altınkaynak, Kara ve Gül, 2015, s. 102).

Soru 4. Derginin okul öncesi dönem çocukları için belirlenmiş amacı nedir?

YY: "*Dergimizin okul öncesi dönemi çocukları için belirlenmiş amacı, bilimi bu yaşa indirgeyerek, onlara bilimi sevdirmek, öğretmek ve doğru bilimsel bilgiler vermektir. Bunu yaparken de eğlendirici özelliğini de ön planda tutuyoruz*."

E: "*Çocukları bilimle erken yaşlarda tanıştırıyoruz. Bilimle uğraşmak sadece bilim insanlarına özgü değildir. Her birey bilimle uğraşmalıdır. Çocuklara bilimsel farkındalık yaratmak birincil amacımızdır. Daha sonra gelen amaçlarımız arasında çocukları eğlendirmek yer alıyor. Dergimizin ilk çıktığı zamanlarda, çocukları bilim konusunda gıdıklayacak dergi hiç yoktu. Şimdi daha fazla imkân var. Dergiler, kitaplar…*"

Popüler bilim genel tanımıyla akademik düzeydeki çalışmaların toplumun her kesiminin anlayabileceği düzeye indirgenmesidir. Bu bilgiler çeşitli yayın organlarıyla topluma aktarılmaktadır. Bu durumda popüler bilim yayıncılığının önemi de dikkat çekmektedir (Güner ve Çitçi, 2010, s.131). Popüler bilimle uğraşanların işi oldukça zordur. Bu denli akademik bilgiyi üç ile altı yaş aralığına indirgemek ise özel bir uğraş istemektedir. Elde edilen bulgulara göre, dergi ekibi bu bağlamda ihtiyacı olan farkındalık düzeyine sahip görünmektedir.

Soru 5. Hangi gelişim alanını öncelikli olarak destekliyorsunuz ya da desteklemeyi hedefliyorsunuz? Neden?

YY: "*Öncelikli bir hedef alanımız yok. Hepsini destekleme konusunda çaba gösteriyoruz*."

E: "*Yazılı bir yayın organı olmamız sebebiyetiyle bilişsel gelişim alanının ön planda durduğu düşünülse de bütünsel bir yaklaşım sergiliyoruz. Dergiyi hazırlarken, her zaman en küçük yaş grubunun gelişimsel özelliklerinin farkında olarak çalışıyoruz. Çocuk haklarını koruma konusunda çok hassasız, çocuklarımızı gelişimsel özelliklerine aykırı bir durumla karşı karşıya getirmeyerek onları her daim korumayı amaçlıyoruz. Sadece masa üstü bir oyun aracılığıyla bile dört gelişim alanına hitap ediyoruz. Örneğin, minik piyonları hareket ettiriyoruz, birkaç cümleden oluşan yönergeleri kavratıyoruz, adımları saydırıp piyonları hareket ettiriyoruz, grup oyunu olduğu için başkalarının duygularını anlamasını, oyun arkadaşlarına saygı duymasını, sorumluluk almasını sağlatıyoruz, kendini ifade etmesine yardımcı oluyoruz*."

Popüler bilim yayıncılığı yapan kişilerin öncelikli amacının bilimi topluma taşımak olduğu görülmektedir. O amaçla MM'nin sadece gelişim alanlarını düşünerek içerik oluşturmadığı saptanmaktadır. Ancak bilimi üç ile altı yaş aralığına indirgerken gelişim alanlarını da gözetip, bütüncül bir yaklaşım sergilendiğinde aktarılmaya çalışılan bilimsel bilginin doğruluğu ve kalıcı bir şekilde aktarılma yüzdesinin artacağı araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Bilimsel bir bilgi, matematiksel bir etkinlikle, çocuğun sadece bilişsel gelişim alanını harekete geçirerek aktarılırsa bilginin kalıcılığı konusunda endişeler oluşacaktır. Bilimsel bir bilgi beş gelişim alanını da gözeterek harmanlanmış şekilde sunulduğunda daha kalıcı ve etkili hâle gelecektir.

Günümüz dünyasında çocukların akademik bilgilere boğulduğu görülmekte ve oyundan uzaklaşan, eğlenerek öğrenmenin tadını unutan, kalıplaşmış bilgileri ezberleyen çocuklar için MM gibi bir derginin varlığı umut vaat etmektedir. Bu bağlamda, MM'nin ilgilendiği yaş grubu için gelişim özelliklerini gözetmesi beklenmektedir. MM'nin etkinlikleri ve yazıları hazırlanırken gelişim alanlarına bütün olarak yaklaşıldığı en azından bunun gözetildiği görülmektedir. Derginin temasına uygun olarak kimi zaman belli bir gelişim alanı ön plana çıkabilmekte, önemli olan ise derginin genel olarak bütün bir yılına bakıldığında gelişim alanlarının desteklenme oranlarının birbirlerine yakınlık göstermesidir.

Alt Soruları:

- Bilişsel gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

YY: "*Karşılaştırma, sıralama, gruplama, sayı sayma, odaklama, zamanı algılama gibi birçok çeşidini desteklemekteyiz."*

E: "*Odaklanma, sayma, karşılaştırma, sıralama, ölçme, birkaç cümlelik yönergeleri algılama, algıladıklarını hatırlama gibi birçok kazanıma dergi genelinde yer vermeye çalışıyoruz*."

Elde edilen bulgulara göre, Tablo 2 incelendiğinde, dergi ekibiyle yapılan görüşmelerle örtüştüğü ve ekibin bahsettiği kazanımların ilgili sayılarda desteklendiği görülmektedir.

- Dil gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

YY: "*Resim anlatma, öykü anlatma gibi birçok çeşitli etkinlikle çocukların dil gelişim alanını desteklemekteyiz. MM'nin hitap ettiği yaş grubunun okur yazarlık becerisine sahip olmadığı düşünüldüğünde, dergi çocuklara bir ebeveyn ya da öğretmen tarafından okunacaktır. Çocuklar derginin sayfalarını nasıl çevireceğini, dergilerin nasıl tutulması gerektiğini Meraklı Minik ile birlikte öğreniyorlar. Sadece bununla bile çocukların dil gelişim alanı desteklenmektedir. Anlamının bilinmediğini düşündüğümüz kelimeleri mutlaka anlamlarıyla birlikte veriyoruz. Tabii yaş grubuna uygun bir anlatımla. Bunun dergiyi çocuklarına sunan ebeveynlere de katkı sağladığını düşünüyoruz*."

E: "*Dergimiz başlı başına dil gelişimini destekler durumdadır. Erken okuryazarlık anlamında çocuklara nitelikli bir kaynak oluşturduğumuzu düşünüyoruz. Kitap ve sayfaların nasıl tutulduğunu ve sayfaların nasıl çevrileceğini bile dergimiz sayesinde öğrenebilirler. Haricindeki ses bilgisi, okuma ve yazı farkındalığı ile ilgili çalışmaları yayın felsefemiz gereği vermemeye çalışıyoruz. Erken okuryazarlık becerileri adına yaptıklarımızın yeterli olabileceği fikrindeyiz*."

Dergi ekibiyle yapılan görüşmeler ve Tablo 3'den elde edilen bulgular karşılaştırıldığında derginin dil gelişim alanını yüksek bir oranda destekliyor oluşu birbiri ile örtüşmektedir. Ancak tablodan elde edilen "Ses bilgisi farkındalığı gösterir.", "Okuma farkındalığı gösterir." ve "Yazı farkındalığı gösterir." kazanımlarının hiçbir sayıda desteklenmiyor oluşu dergi ekibi tarafından daha farklı bir yaklaşım ile aktarılmıştır. Dergi ekibi bu üç kazanımı desteklemek için hazırlanacak olan etkinlikleri daha özel bir kapsamda incelemeleri gerektiğini düşünmektedir.

Formal okuma öğretimi ülkemizde genellikle ilkokul birinci sınıfta başlar. Ancak okuma becerilerine temel oluşturan ön koşul bilgiler okul öncesi dönemde çok daha erken dönemde kazandırılmaktadır. Çocuklar ilkokula başladıklarında okumaya hazır olarak başlamaktadırlar (Masny, 1995, s. 23). Okul öncesi dönemde okuma yazmaya ilişkin ön koşul bilgi, beceri ve tutumların tümü erken okuryazarlık olarak adlandırılmaktadır (Ergül, Karaman, Akoğlu, Tufan, Sarıca ve Kudret, 2014, s. 1451). Erken okuryazarlık becerilerinin ön koşul bilgilerinin okul öncesi dönemde kazandırıldığı göz önüne alındığında, bu döneme ait bir materyalin erken okuryazarlık becerilerine yönelik etkinlikleri gözeterek hazırlanmasını gerektiğini bizlere göstermektedir.

- Sosyal ve duygusal gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

YY: "*Dergi içeriğinde özellikle de öykülerimizde çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlamayı hedefliyoruz. Başkalarının duygularını anlama, sorumluluk alma ve yardımlaşma konusunda öyküler bizlere çok yardımcı oluyorlar. Grup oyunlarıyla, anne-çocuk ve baba-çocuk etkinlikleriyle sosyal gelişimleri destekliyoruz*."

E: "*Dergi aracılığı ile çocuklarımızın sorumluluk almasını sağlayarak, başkalarının duygularını anlama, iletişime geçme, kendini ve çevresini ifade etme gibi birçok kazanımı destekliyoruz. Öyküde geçen olaylar dolaylı olarak çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlamaktadır*."

Dergi ekibiyle yapılan görüşme ile Tablo 4 karşılaştırıldığında birbiri ile örtüşmeyen durumların var olduğu görülmektedir. Tablo 4 'ten elde edilen bulgulara göre araştırma kapsamına alınan sayılarda, "Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.", "Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar." ve "Bir olayla veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir." kazanımlarının desteklenmediği saptanmıştır. Araştırmacı tarafından bu durumun ilgili sayıların sadece bir yılı kapsamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

- Motor gelişim alanı nasıl desteklemektedir? Örnekler verir misiniz?

YY: "*Dergi ekinde verdiğimiz maketler, el işleri, iç sayfalarda yer alan drama ve oyun etkinlikleri ile bu alanı desteklemeye çabalıyoruz. Büyük kas becerilerine yönelik etkinliklerin az oluşu bizleri rahatsız etmiş ve bunun için yeni bir köşeyi hayata geçirmiş bulunuyoruz. "Şimdi Hareket Zamanı". Daha önce bahsetmiştim*."

E: "*Büyük kas becerilerine yönelik etkinlikler konusunda zaman zaman kendimizi eksik hissettik ve bu durumu ortadan kaldırmak için yeni bir köşe oluşturduk. İnce kas becerilerine yönelik etkinliklerimiz zaten hâli hazırda mevcut. Bunları mutfak etkinlikleri, kes-yapıştır etkinleri, kartlar, maketler gibi sıralayabilirim. Ayrıca dergimiz kuşe kâğıda basılan bir dergi olması sebebiyle, dergi sayfalarında kalem kullanılan etkinliklere çok fazla yer vermemeye çalışıyoruz. Bunun yerine eklerimizin kâğıtları daha uygun olduğu için etkinlik kitapçıkları aracılığı ile kalem kullanılan etkinlikleri vermeye çabalıyoruz.*"

Elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 5'te ortaya çıkan "Denge hareketleri yapar" kazanımının araştırma kapsamına alınan hiçbir dergide desteklenmediği sonucu bu görüşme ile de örtüşmektedir. Ancak bu eksikliğin dergi ekibi tarafından fark edilmiş ve gerekli önlemlerin alınmış olması da elde edilen dikkat çekici bulgulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Öz bakım becerilerini kapsayan gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

YY: "*Bu becerilere zaman zaman dergimizde yer veriyoruz. 2019 yılında bir sayımızın teması temizlikti. Bu sayıda bu alana ait bütün kazanımları desteklediğimizi düşünüyorum. Sabit köşelerimizden "Haydi Mutfağa" köşesi de yine her sayımızda bu alanı sağlıklı beslenme kazanımı ile desteklemektedir*."

E: "*Dergi ekibi olarak çocuklara nasihat etmenin fazlaca iletişim niteliğini bozduğunu düşünüyoruz. Direkt olarak zaman zaman temizlik temalı sayılarımızda bu alanı desteklesek de çoğu zaman örtük bir şekilde vermeyi hedefliyoruz. Çizimler bu konuda bize çok yardımcı oluyor. Çöpünü çöp kutusuna atan bir çocuk, bisiklet sürerken kask takmış bir çocuk, sağlıklı besinler tüketen bir çocuk çizimi bile bizimkiler için çok faydalı*."

Dergi ekibiyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ile Tablo 6 karşılaştırıldığında birbiri ile örtüşen bilgilerin olduğu görülmektedir. Araştırmacı tarafından bilgilerin çocuklara her zaman direkt olarak sunulmaması, zaman zaman çıkarım yapmalarının sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Aksi takdirde, daha ezberci ve birilerinin kontrolünde hareket eden bireyler yetişmekte, kişi büyüdüğünde ve kontrol eden kişiler kenara çekildiklerinde ise ciddi bir boşluğa düşen bu bireyler, hayatları boyunca sıkıntı yaşayabilmektedir. Bazı bilgiler çocuklara örtük bir şekilde sunulurken, öz bakım becerileri için biz eğitimci ve ebeveynlerin de çocuklarımıza rol model olması gerekmektedir.

Soru 6. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

YY: "*Yaptığımız iş çok değerli, bu görüşmenin hem bizler hem de çalışma için çok fayda sağlayacağını umuyorum*."

E: "*Ek olarak, yetişkinlerin çocuklar için materyaller hazırlarken, çocukların çok akıllı bireyler olduğunu bilerek hareket etmeleri gerektiğini savunuyorum*."

Dergi ekibiyle yapılan bu görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, derginin birbiri ile iletişim içerisinde olan bir ekip tarafından hazırlandığına, ekibin çeşitli disiplinlerden gelen alanlarında uzman kişilerce oluşturulduğuna, ilgilendikleri yaş grubunun gelişimsel özelliklerine hâkim oldukları bilgisine ulaşılmıştır.

5.4.2. Ebeveyn Görüşmelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde ebeveyn görüşmelerinin bulgularına yer verilmiştir. Ebeveyn grubu, iki anne, iki baba ve bir teyzenin katılımıyla toplamda beş kişiden oluşmuştur.

Soru 1. Çocuğunuz ya da çocuklarınız kaç yaşındalar?

B 1: "*Bir tane kız çocuğumuz var. Yaklaşık üç buçuk yaşında*."

B 2: "*İki kızımız var. Birinin altı yaşı bitmek üzere, diğeri ise iki buçuk yaşında.*"

A 1: "*Üç çocuğum var. En büyük oğlum beş yaşında, bir küçüğü kızım üç buçuk yaşında, en küçük oğlum ise iki yaşında*."

A 2: "*İki kızım var. Biri dört diğeri iki yaşında*."

T: "*Benim çocuğum yok ancak sürekli ilgilendiğim ikiz yeğenlerim var. Annelerinden çok ben ilgileniyorum. Yaşları 4. İkisi de erkek.*"

Soru 2. TÜBİTAK Meraklı Minik dergisini neden tercih ediyorsunuz? Sizin tercihiniz mi yoksa çocuğunuzun tercihi midir? Almaya ya da abone olmaya nasıl karar verdiniz?

B 1: "*Takdir edersiniz ki çocuğum henüz dergi tercihinde bulunabilmek için çok küçük. Dergi, bizim tercihimiz ile seçilmiştir. Araştırmalarımızın sonucunda Meraklı Minik 'in bizim için doğru bir kaynak olduğu kararına vardık*."

B 2: "*Açıkçası çocuklarım olana kadar çocuklarla ilgili hiçbir materyale aşina değildim. Biz böyle zengin materyallerle büyümedik. Ne zaman çocuk sahibi oldum ve büyük kızımın, arkadaşlarımın çocuklarının yanında kitaplara karşı ilgisiz olduğunu fark ettim o zaman harekete geçtim. Arkadaş tavsiyesiyle Meraklı Minik'e abone olduk*."

A 1: "*Takdir edersiniz ki yaşları birbirine yakın üç çocukla başa çıkmak oldukça zor. Bu sebeple evde sürekli bir anaokulu öğretmeni gibi çalışıyorum okuyorum, öğreniyorum, etkinlikler hazırlıyorum. Kitap ve dergilere olan merakımdan dolayı Meraklı Minik'i ben keşfetmiştim*."

A 2: "*Çok sevdiğim bir arkadaşım dergide yazı yazdığı için almaya başladım. Severek takip ediyorum. Anaokulu öğretmeniyim. Çalışmıyorum. Ancak yaş grubuna hâkimim*."

T: "*Özel eğitim merkezinde eğitmenim. İşim gereği bu piyasayı iyi biliyorum. Sadece Meraklı Minik değil birçok dergiyi takip ediyoruz*."

Elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin çocuklarının gelişimlerine katkı sağlayabilmek için çaba harcadıkları, ilgilendikleri yaş grubuna uygun materyallere hâkim olmaya çalıştıkları görülmektedir. Günümüzde okul öncesi dönem çocukları için sunulan imkânlar üst seviyeye ulaşmakta, her geçen gün kullanılan eğitim materyallerine bir yenisi daha eklenmektedir. Bunlara kitaplar, dergiler ve eğitim setleri örnek verilebilir. Eğitim setleri ebeveynlerin çocukları ile birlikte etkinlik yapabilmesi için hazırlanmaktadır. Bu setler çocukların yaş grubuna göre kategorize edilmekte ve çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak tasarlanmaktadır. Örneğin dokuz aylık bebeği olan bir ebeveyn bu ve buna benzer setlerin dokuz aylık çocuklar için hazırlanan kutusunu almakta ve kutunun içerisindeki, tüm gelişim alanlarına yönelik çeşitli etkinlikleri çocuğuyla birlikte yapmaktadır. Araştırmacının gözlemine göre ebeveynler çocukları için maddi ve manevi fedakârlıklarla, tüm imkânlarını çocuklarına sunmaktadırlar. Bu bağlamda okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan materyallerin önce ebeveynler tarafından beğenilmesi ve onları mutlu etmesi gerekmektedir.

Soru 3. Abone misiniz? Aboneyseniz ne kadar süredir abonesiniz?

B 1: "*Kızım iki yaşını doldurduktan sonra dergiye abone olduk. Yaklaşık bir buçuk yıldır dergiyi takip ediyoruz*."

B 2: "*Dergiye üç yıldır aboneyiz*."

A 1: "*Abone değiliz, her ay satın alıyoruz*."

A 2: "*Bir buçuk yıldır aboneyim*."

T: "*Abone değiliz. Her ay marketten ben temin ediyorum*."

MM dergisini hem yıllık abone olunarak hem de bayilerden satın alınarak temin etmek mümkündür. MM'nin ücretinin diğer birçok dergiyle karşılaştırıldığında daha uygun olması sebebiyle derginin ulaşılabilirliğinin yüksek olduğu araştırmacı tarafından bilinmektedir.

Soru 4. Çocuğunuzun en keyif aldığı etkinlikler hangileridir?

B 1: "*Öncelikle derginin eve kargoyla gelişi kızımı çok mutlu ediyor. Onun adına bir kargo gelmesi onu çok heyecanlandırıyor. Sanırım kendini değerli hissediyor. Birçok etkinliğe odaklanıyor. En çok keyif aldığı labirentle yol bulma etkinlikleri. Zaman zaman bizler yardım ediyoruz tabii. Hayvanlı etkinlikleri de çok seviyoruz. Daha önce hiç görmediği hayvanları görüyor. Bu onu heyecanlandırıyor. Eşleme kartlarıyla genelde oynuyoruz. Birebir eşlemeyi kendi başına yapıyor. Mantık yürütmesi gerekiyorsa mesela sayı ile nesne gibi, o zaman bizden yardım istiyor. Bir de çok*

anlamasa da gezegen, uzay, dünya ve ay konularını seviyor. Masal gibi dinliyor. Kızımda bilimsel farkındalık oluşması beni çok mutlu ediyor."

B 2: "*Büyük kızım kitap ve dergilerle biraz geç tanıştı. O yüzden ilk dergiye abone olduğumuz zamanlarda hiç ilgilenmek istemedi. Hiç keyif almadı. Pes etmedik ve her ay tekrar tekrar sunduk. Zamanla derginin girişindeki öyküden keyif almaya başladı. Dergiye başladığında üç yaş civarındaydı. Diğer etkinliklere çok ilgi duymaması da normaldi. Biraz daha büyüdükten sonra da en çok dergi ekinde verilen sayı küplü oyunları ve eşleme kartlarını sevdi. Sayı küplerini atıp ona göre piyonlarını hareket ettirmeye bayılıyor. Küçük kızım ise ablası sayesinde çok küçüklükten beri dergiyi tanıyor, dergiye dokunuyor. En çok çıkartma etkinliklerindeki çıkartmaları zaman zaman başka yerlere de yapıştırarak eğleniyor. Kitap okumamızı istediğinde bazen dergiyi getirip ilk sayfalarını gösteriyor. Aynı zamanda bunlara ek olarak hayvan görsellerinin yer aldığı çizimler iki kızımın da çok hoşuna gidiyor*."

A 1: "*Küçük oğlum abla ve ağabeyini sürekli taklit ediyor. Bu yüzden tüm etkinliklerden keyif alıyor gibi görünüyor. Onun henüz ayrımı yok bence. En büyük oğlum en çok kazanmalı, kaybetmeli oyunları ve yarışları seviyor çünkü karakteri gereği hırslı. Evin büyük çocuğu o olduğu için genelde oyunları kazanıyor. Bu şekilde bu duygusunu tatmin etmiş oluyor. Kızım ise çizimlerdeki süslü kızları, renkli giyinmiş kızları gördüyse tamamdır, o sayfa tam ona göre. Her detayı sorar. Etkinliğin sorularıyla kısıtlı kalmayız. O sayfada sorabileceğim, onları konuşturabileceğim ne varsa yaparım. Kızım kız çocuk çizimlerini çok sevdiği için zaman zaman öykü ve benzeri etkinliklerde beğendiği çocuk çizimlerini keser. Başka boş sayfalara yapıştırır, kendi resmini yapar. Yani biz derginin etinden sütünden her şeyinden faydalanırız*."

A 2: "*Tabii ki hayvanlar! Artık sesi olmayan hayvanları bile taklit etmekten yorulduk. İki kızım da hayvanları çok seviyor. Ama büyük kızım onlarla ilgili bilgileri öğrendikçe mest oluyor. Öğretmeni, okulda kızımın bu bilgileri arkadaşlarıyla sürekli paylaştığını söylüyor. Küçük kızım ise hayvanların dışında çıkartmaları çok seviyor. Bazen amacı dışında kullanır, oda mobilyalarından çıkartma kazıyorum.*"

T: "*İkiz olmalarına rağmen birbirlerinden çok farklılar. Bir tanesi çok sosyal ve rahat diğeri içine kapanık ama zeki. Biri esnaf biri mühendis. Siz anlayın işte! Mühendise grafik oluştur de resimde gördüklerini söyle de bulmaca çözdür, labirentte yol buldur. Esnafa da öykü anlat o tamamlasın, koşmalı, zıplamalı etkinlikleri yaptır, eşleme kartlarında hile yaparak kardeşini yensin. Biz de durumlar böyle işte. Son aylarda sabit bir sayfa görüyoruz. Hareket ettiriyor çocukları. İşte o tam bizim esnafın işi! En çok sadece fotoğrafların olduğu sayfalardan sıkılıyorlar*."

Elde edilen bulgulara göre B 1 ve A 2'nin söylemlerinden buna ek olarak derginin Yayın Yönetmeni ve editörüyle yapılan görüşmelerden yola çıkarak dergide işlenen hayvan temalarının hem çocuklar için hem de dergi kadrosu için keyifli bir seçim olduğu görülmektedir. Ayrıca MM'nin ebeveyn

rehberliğinde incelenmesi gereken bir dergi olduğu görülmektedir. Dergi önce ebeveyn tarafından tüm detayları ile irdelenmeli daha sonra çocuklara sunulmalıdır ki ebeveyn doğru rehber olabilsin. Her çocuğun karakteristik yapısı ve gelişimsel özellikleri doğrultusunda ilgi alanları farklılaşmaktadır. Bu durum dergi etkinlikleri için de geçerli olmaktadır. Ağabeyi ya da ablası sayesinde küçük yaş grubunun da dergiyle tanışık olduğu elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Onların ilgi alanlarına göre etkinlikler yer almasa da ebeveynler, onlar için dergi içeriğini ve etkinliklerini esneterek sunabilmelidirler. A 2 ve B 2' bahsettiği çıkartmaları farklı amaçlarla kullanan evin küçük çocukları bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir.

Çocukları erken yaşta kitap ve dergilerle tanıştırmanın çocuklara olan faydası tartışılmaz bir gerçek olarak bilinmektedir. Görüşmecilerden B 2'nin söylemleri tam da bu durumu özetlemektedir. Kitaplar ve dergilerle erken yaşlarda tanışan çocukların, hayatı anlama ve kavrama, bağlantı kurma, ilişkilendirme gibi becerilerinin hızlı bir gelişim gösterdiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Özellikle ebeveynler, çocuğun sözcük dağarcığının en hızlı geliştiği dönemde (sıfır-altı yaş), çocuğun kitaplar ve dergilerle olan arkadaşlığına, kitap ve dergiler hakkında düşüncelerini dile getirmesine önem vermelidir. Bilgi sahibi olarak gelişmek, eğlenerek akıl ve ruh doyumuna ulaşma alışkanlığı sıfır-altı yaş döneminde, başka bir ifadeyle çocuğun okul öncesi döneminde yaşatılabilirse olumlu sonuçlar alınabilecektir (Yağcı, 2007, s.65).

Popüler bilim yayıncılığını küçük yaş grubuna uygun olarak hazırlamak oldukça zor bir uğraştır. T'nin söylemlerinde olduğu gibi sadece fotoğrafların olduğu bilimsel yazılardan sıkılan yeğenlerinin, o sayfalara odaklanmasını sağlayacak eğlendirici unsurlarla dergi içeriği zenginleştirilmelidir. Bu bağlamda hem dergi ekibinin hem de ebeveynlerin yaratıcı olması gerekmektedir. Dergi ekibi bilimsel bilgileri çocukları sıkmadan verebilmeli, ebeveynler ise ekibin hazırladığı dergiyi çocuklarına sunarken çocuklarının bireysel özelliklerine göre yaratıcılıklarını katarak aktarabilmelidir.

Soru 5. Çocuğunuza en çok katkı sağladığını düşündüğünüz alan nedir? Yani derginin bilimsel bilgi vermesi, kalem oynatılan etkinlikler, bulmacalar, öyküler, matematik etkinlikleri, hareket etkinlikleri gibi türlerden en çok hangisi çocuğunuza katkı sağlamaktadır?

B 1: "*Özel bir alan yok. Öyle bir beklentim de yok. Daha önce hiç karşılaşmadığı bir bilgiyi kızım öğreniyor. O anda o konuya eğiliyor, o konuyla ilgili etkinlikleri yapmaya hevesleniyor. Mesela labirent etkinlikleri. Daha önce hiç ilgi duymuyordu çünkü bilmiyordu şimdi ise keyifle yapmak istiyor. Bir şeyi denemeden hatta başarmadan çok ilgi duymuyor. Başarmış olması da onun bir daha denemek isteyeceğini garanti ediyor. Çünkü başarı duygusu tatmin oluyor. Bunun yanı sıra tabii daha önce görmediği hayvanları görmek onu mutlu ediyor. Toplama çıkarma etkinliklerini de seviyor ama genelde bizden yardım alıyor. Eklerdeki maketleri yapma konusunda çok istekli. Ama onu*

zorluyor. Kartonları yırtabiliyor. Öyküleri dinlerken kızım kendine bazı sonuçlar çıkarıyor ve kendi hayatına yorumluyor."

B 2: "*Büyük kızım için sanki okula destek materyali gibi. Matematik kavramlarını öğrendiği etkinlikleri genelde okulda sevmiyor. Ancak Meraklı Minik'de bu kavramları fark etmeden eğlenerek öğrendiği için ona katkısı çok. Hareketli etkinlikler her zaman çıkmasa da karşısına çıktığında her çocuk gibi bazen gülmekten katılıyor. Küçük kızım için ise biraz daha görselleri inceleme şeklinde bir fayda söz konusu*."

A 1: "*Kızım için bu dergi en çok yaratıcı düşünmesine katkı sağladı diye düşünüyorum. Bazı soruların cevaplarına bizler hayran kalıyoruz. Kızım düşündükçe üreten bir kız. Büyük oğlum ise tam mühendis olacak bir çocuk. O yüzden sanki masa başı etkinlikler, sayılarla uğraşmak ona çok fayda sağlıyor. Oğlum kalem tutarken biraz zorlanır. Dergide az da olsa bu etkinlikleri görmek ona iyi geliyor*."

A 2: "*Hareket etkinliklerini sanki son aylarda görmeye başladık. Normalde çok sever bizim kızlar. İhtiyaçları da var. Çok durgun hayatları. Onun haricinde büyük kızıma okuduğum öykülerin küçük kızımın dil gelişiminde çok katkısı olduğunu gördüm. Küçük kızım birçok şeyi ablasından daha erken yaptı. Bu noktada ablasının katkısı çok. Ben büyük kızımla dergiyi incelerken küçük kızım hep bizi dinler, kendine uygun sayfalara da mutlaka katılır*."

T: "*Yeğenlerimin biri en çok hareket ettiği etkinlikleri seviyor. Ama o da her zaman olmuyor. Diğer yeğenim ise kalemle yaptığı etkinlikleri çok sever. Öyküyü ise ikisi de seviyor ama faydalanma şekilleri tamamen farklı. Esnaf olan o öyküye esprili yorumlar yaparken, "şöyle de olabilirdi, böyle de olabilirdi derken, mühendis olan o öyküde verilmek istenen bilimsel bilgiyi tam anlamıyla içselleştiriyor*."

Elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin dergide hareket etkinlikleri ile okuma yazmaya hazırlık yani kalem kullandıkları etkinlikleri az bulduğu bilgisi ortaya çıkmaktadır. Bu veriler hem dergi yetkililerinin görüşleri hem de Tablo 5 ile de desteklenmektedir. Ayrıca A 2'nin söylemlerinde olduğu gibi büyük kas becerilerine yönelik yeni bir köşenin varlığı dergi yetkililerinin de hedeflediği gibi okurların ilgisini çekmiş ve okurların faydalanması sağlanmıştır. Dergi yetkilileri ve ebeveynlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bir başka ortak bulgu, kalem kullanılan etkinliklerin dergi içeriğinde yer almayışı olmuştur. Bu durumun derginin kuşe kâğıda basılmasından kaynaklı olduğu bilinmekte, dergi eklerinde verilen etkinlik kitapçıklarıyla bu eksikliğin giderilmesi sağlanmaktadır.

Soru 6. Dergiden beklentileriniz nelerdir?

B 1: "*Dergi içeriğini dolu görmek, verilen bilimsel bilgilerin gerçekçi olması, hayal ürünü bilgilerin yer almaması, kızımın dünyayı dergi aracılığı ile doğru algılaması diye sıralayabilirim. Ancak bunu*

yaparken bazı dengeleri gözetmek gerekir. Bilgiler eğlence ve oyunla harmanlanarak çocuklara sunulmalı."

B 2: "*Bir dergiden sadece verilen bilgilerin doğru olmasını beklerim. Yoksa diğer etkinlik çeşitleri, türleri, tarzı bizim işimiz değil. Meraklı Minik dergisine güveniyorum*."

A 1: "*Kalem tutularak yapılan etkinliklerin artmasını bekliyorum*."

A 2: *"Tek beklentim. Bu dergiyi çıkarmaktan hiçbir gün vazgeçmesinler. Çünkü biz ebeveynlerin yetemediği durumlarda MM'den faydalanabiliyoruz."*

T: "*Hiçbir beklentim yok.*"

Soru 7. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Alt soruları:

- Olumlu ve olumsuz eleştirileriniz, eksik bulduğunuz yanları var mı?

B 1: "*Küçük yaş grubuna uygun etkinliklerin biraz daha artırılması gerektiğini düşünüyorum*."

B 2: "*Dergi daha ulaşılabilir olmalı*."

A 1: "*Kalemli etkinliklerin ve resim çizme etkinliklerinin artması gerektiğini düşünüyorum*."

A 2: "*Sadece tebrikler. Kıymetli bir iş*."

T: "*Her şey çok güzel. Ekibe teşekkürlerimi sunarım*."

Ebeveynler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin dergiden beklentilerinin yüksek olduğu, gelişim alanları bazında bir değerlendirmeden çok çocuklarının öğrenme ve eğlenme durumunu değerlendirdikleri görülmektedir.

5.4.3. Öğretmen Görüşmelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmen görüşmelerinin bulgularına yer verilmiştir. Öğretmen grubu, farklı sosyoekonomik düzeydeki çocuklara eğitim veren beş farklı kişiden oluşmuştur.

Soru.1. TÜBİTAK Meraklı Minik dergisini nasıl buluyorsunuz? Düşüncelerinizden bahseder misiniz?

Ö 1: "*Henüz üniversite yıllarımda tanıştığım bir dergi Meraklı Minik. Mesleğe geçiş yaptıktan sonra da sık sık faydalandım. Öncelikle derginin dilinin sadeliğini çok beğendiğimi belirtmek isterim. Doğru bilgilerin yer aldığı güvenilir bir kaynak. Başka birçok kaynaktan edindiğim bilgileri teyit etme ihtiyacı hissederken TÜBİTAK yayınları için böyle bir ihtiyaç hissetmiyorum. Bu dergi ile çocuklarımızın ilgi alanları genişliyor. Bu çok kıymetli.*"

Ö 2: "*Çok severek takip ediyorum. Bir okul öncesi öğretmeni olarak takdir ediyorum. Etkinlikler ve yazılar özenle hazırlanmış. Bizlerin bile bilmediği birçok bilimsel bilgi bu dergide var. Meraklı Minik kendim için de rehber rolünde. Dergi ekibini hep merak etmişimdir*."

Ö 3: "*Bir okul öncesi öğretmeni olarak dergiyi genel hatlarıyla çok kaliteli buluyorum. Hem kendime hem de öğrencilerime zengin bir içerik sunuyor olmasından dolayı çok memnunum*."

Ö 4: "*Meraklı Minik yıllardır haberdar olduğum bir dergi. Bir velim sayesinde her ay inceleme fırsatımız oluyor. Severek takip ediyoruz*."

Ö 5: "*Kendim için de bir kaynak olduğunu düşündüğüm Meraklı Minik'i severek takip ediyorum*."

Çocuğun dil gelişiminin yapı taşlarından biri olan çocuk yayınları, hem çocukların hayal dünyasına hitap etmesi açısından hem de kullandığı dil ve anlatım özellikleri açısından önemli bir araçtır. Bu aracın etkili kullanılabilmesinde, yayının içerisindeki cümlelerin uzunluğu, kısalığı, içerisinde geçen sözcükler, vermek istenilen mesaj, metnin anlaşılırlığı ve kullanılan dil sanatlarının hepsi başlı başına üzerinde düşünülmesi gereken konulardır. Özellikle okul öncesi döneme hitap eden kitap ve dergilerde sade, anlaşılır ve aynı zamanda yaş dönemine uygun zengin bir dil kullanımı ayrı bir maharet gerektirmektedir (Ural, 2013, s. 41). Bu bağlamda, Ö 1'in söylemlerindeki sade ve anlaşılır dilin gerekliliği çocuk dergileri için önem teşkil etmektedir.

Soru 2. Dergiye abone misiniz? Değilseniz nasıl ulaşıyorsunuz?

Ö 1: "*Şahsi olarak hiçbir zaman abone olmadım. Çoğu zaman tek tek satın aldım. Bazen de okulda gerçekleşen kitap paylaşım günlerinde öğrencilerimin dergiyi okula getirmesiyle dergiye ulaşmış oldum. Şu anda eğitim koordinatörlüğü yaptığım anaokulunda, okul olarak aboneyiz*."

Ö 2: "*Ben Ağrı'da Müdür Yardımcısı olarak görev yapmaktayım. Okul öncesi öğretmeniyim. Dergiye abone değiliz. Derginin depoda kalan sayıları bizim gibi ihtiyaç sahibi okullara dağıtılıyor. İşte biz de dergiye öyle ulaşmış oluyoruz. Ancak bunun için TÜBİTAK ile bazı yazışmalar yaptım ve o şekilde bu imkân bizlere sunuldu*."

Ö 3: "*Ben bir kolejde öğretmenlik yapıyorum. Hâliyle imkânlar çok. Sınıfım yirmi kişilik. Hepsi de Meraklı Minik abonesi. Haftanın bir günü kitap günümüz. Öğrencilerimiz o gün, istedikleri kitapları getirirken bir de Meraklı Minik dergisini getiriyorlar. Günün programını çok etkilemeyecek şekilde o gün dergiyi inceliyor, etkinliklerini yapıyoruz. Bazen kargo hatası ile derginin ulaşamadığı ya da o gün unutarak dergiyi okula getiremeyen öğrenciler olabiliyor. Bu durumları göz önünde bulundurarak ben de bayilerden en fazla üç tane dergi satın alıyorum. Gerekirse sınıfta kullanıyorum*."

Ö 4: *"Abone değiliz. Bir öğrencim sayesinde her ay inceleme fırsatı yakalıyoruz*."

Ö 5: "*Dergiye abone değilim. Benzin almak için girdiğim benzinliğin marketinden her ay satın alarak takip ediyorum*."

Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin, öğrencilerinin imkânları doğrultusunda dergiyi temin edebildikleri ve kendi çabalarıyla öğrencileri için bu fırsatları yakalamaya çalıştıkları görülmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği bağlamında kurum ve kuruluşların da tüm imkânlarını seferber etmeleri gerektiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

Soru 3. Her çocuğun bir dergisi oluyor mu?

Ö 1: "*Her çocuğun bir dergisi olmuyor. Bir dergiyi bir sınıfla birlikte inceliyoruz. Ama sınıftaki çocukların yarısından fazlası dergiden zaten haberdar*."

Ö 2: "*Her öğrenciye bir dergi yetişmiyor. Ancak tüm anaokulu genelinde bir tane dergimiz mutlaka oluyor. Zaman zaman kendim de temin edebiliyorum. Gerçi bizimkiler paylaşmaya alışık. Aynı kaptan gerekirse yemek yerler. Büyük şehrin çocuklarına göre farklılar. O anlamda dokuz çocuğa denk gelen bir dergi bile bizim için çok değerli*."

Ö 3: "*Evet.*"

Ö 4: "*Hayır. Bütün sınıfa bir tane*."

Ö 5: "*Hayır her çocuğun bir dergisi olmuyor. Kendi aldığım dergiyi tüm sınıfla birlikte inceliyoruz*."

Soru 4. Dergideki etkinlikler içerisinde öğrencilerinizin en çok sevdiği etkinlikler hangileridir?

Ö 1: "*Hayvanlarla, dünyayla ve gezegenlerle ilgili etkinlikler verilen kaliteli görsellerle birlikte çocukların ilgisini fazlaca çekiyor. Bunun dışında dergide her ay tariflerin verildiği "Haydi Mutfağa" köşesinde çocuklar çok keyif alıyor. Genelde bunu mutfak etkinliği kapsamında her ay yapıyoruz. Deneyler tam amacına uygun ve sade, anlaşılır bir dille veriliyor. Bizimkiler için çok sürprizli oluyor. Biz zaten derginin her bölümünü seviyoruz. Yakın zamanda bir uygulama yaptık. Ses deneyleri yapmak isteyen öğretmenlerimiz vardı. Ancak nasıl verecekleri konusunda endişelilerdi. Tam bu konuya eğilmişken MM'nin ses deneyleri kitapçığının olduğu sayısı çıktı. Bu kitapçık sayesinde öncelikle bilginin özüne ulaştık. Bunun sonucunda da bir ayın temasını sadece bu konuya ayırmaya karar verdik. Bu kitapçıktan yola çıkarak kitapçıkta olmayan birçok oyun türettik. Harika bir ay geçirdik*."

Ö 2: "*Hayvan görsellerinin olduğu sayılar çocuklar tarafından çok seviliyor. Kısıtlı imkânlardan dolayı çocuklarımızın daha önce hiç görmediği yerleri dergi sayesinde görmek onlara mutluluk veriyor. Mesela Bilim Merkezleri. Bizim çocuklar o sayıya bayıldı. "Bizi de bilim merkezlerine götür öğretmenim" deyip durdular. Öyle bir yer olduğunu bilmek çok hoşlarına gitti. İçerisinde neler yapıldığını tüm detayıyla sordular. O sayıdan o kadar etkilendiler ki etkinliklerini de başarıyla tamamladılar. Bir de bazen dergide köy, bahçe gibi çizimler oluyor. Bizimkiler onlara çok gülüyor.*

"Öğretmenim, hiç pis değil, yerde hiç hayvan kakası yok, böyle köy var mı?" diye soruyorlar. Anladığım kadarıyla bazen gerçekçi bulmuyorlar."

Ö 3: "*Hangi birini saysam… Öğrencilerime sunduğumuz eğitim doğrultusunda, farkındalıkları yüksek bir grup. Ne versek alıyorlar. O yüzden sevmedikleri etkinlik var diyemem. En çok hangisi derseniz, sınıfta halımıza oturup öyküyü okuduğum zamanları çok severler. Çünkü bilirler ki ardından aralarından biri anladığı öyküyü arkadaşlarına anlatacak. Pür dikkat dinlerler. Dergide böyle tekrar bir anlatım yok ancak ben sınıfımda böyle uyguluyorum*."

Ö 4: "*Bilimsel konuların özellikle dünya, gezegenler ve uzay konuları çok dikkatlerini çekiyor. "Haydi Mutfağa" köşesinde yer alan etkinliği genelde çocuklarla birlikte yapıyoruz. Deneyleri de çok severler. Mesela mor lahana deneyi vardı. Öğrencilerim o etkinlikten çok keyif aldı. Bizler için sıradan olan şeyler bazen onlar için çok mucizevi olabiliyor*."

Ö 5: "*Ben devlet okulunda anaokulu öğretmeniyim. Dört yaş grubunun öğretmeniyim. Öğrencilerim yaşı itibariyle zor etkinlikleri yapamasalar da hepsinden ayrı ayrı keyif alırlar. Her yıl değişen sınıfımda mutlaka Meraklı Minik ile öğrencilerimi tanıştırırım. Bu yıl daha yeni başladı. Bu grup için şimdilik şu ya da bu diyemeyeceğim. Ama eski öğrencilerim en çok dergi ekinde yer alan maskeleri, şapkaları severlerdi. Hatta ekler bir tane olduğu için zaman zaman öğrenciler arası anlaşmazlıklar yaşanırdı. Sırayla kullanmalarına müsaade ederek problemi çözmeye çalışırdım*."

MM'nin görselleri ve çizimleri incelendiğinde buna paralel olarak görüşmelerden elde edilen bulgulara bakıldığında, MM'nin sayfalarında iyi, temiz ve güzel bir dünya görüntüsünü görmek mümkün olmaktadır. Ö 2'nin söylemlerinde belirttiği endişeleri de bu noktaya değinmektedir. MM, çocuklara kötü duyguları tattırmadan ve kötüyü odak noktasına almadan bir şeyler öğretmeye çabalamaktadır. Bu durumda da bazen gerçekçilik ortadan kalkmaktadır. Hayvan dışkılarının yerlerde görünmediği bir köyü görmek zor olabilir ama öyle bir köyün var olması da bu dünyada yaşayan insanların elinde olmaktadır. Araştırmacı tarafından çocuklar için çalışan kişilerin iyiyi odak noktasına almaları gerektiği düşünülmektedir.

Çocuklar için hazırlanan dergi ve kitaplarda, özellikle hikâye bölümleri incelendiğinde araştırmacılar bazı ikilemlere düşmüştür. İnandırıcı olmak ya da hayalperest olmak. Kanaatimizce bu gibi durumlara inandırıcılık boyutundan değil de etki boyutundan bakmak gerekmektedir (Açа ve Ercan, 2004, s. 125). Popüler bilim dergisi olma niteliği ile gerçekçilikten sapmaması gereken bu dergilerin, bilimsel bilgiyi sunarken, daha güzel bir kareyle sunması, bilimsel bilginin gerçekçiliği kaybetmemek şartı ile hoş karşılanmalıdır. O sayfadan alınan etki, inandırıcılığının önüne geçmektedir.

Elde edilen ortak bulgular incelendiğinde, çocukların hayvan temalı sayılardan, sade ve anlaşılır bir dilin kullanıldığı deney etkinliklerinden, dünya, gezegen, güneş ve uzay temalı sayfalardan keyif

aldıkları görülmüştür. Aynı zamanda MM tematik ilerleyen bir dergi olması sebebiyle dergiyi öğrencileri için takip eden öğretmenlere de nitelikli bir kaynak olmaktadır. Popüler bilim dergisi olmanın en önemli özelliklerinden biri bilimi sade ve anlaşılır hâle getirmektir. MM'nin bunu yapabildiği konusunda ortak görüşler bildirilmiştir.

Soru 5. Bir eğitimci olarak sizce TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi hangi gelişim alanlarını desteklemektedir?

Alt soruları:

- Bilişsel gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

Ö 1: "*Derginin bütün içeriği hâli hazırda bilişsel gelişim alanını destekliyor. Odaklama, gözlemleme, algıladıklarını hatırlama*…"

Ö 2: "*En basiti odaklanma var. Sıralama, karşılaştırma, sayma, ölçme, bağlantı kurma daha birçok kazanım. Say deyince akla gelmiyor. Dergi genel olarak bilişsel alanı destekliyor*."

Ö 3: "*Odaklanma, sayma, karşılaştırma, sıralama, bağlantıları kurma, hatırlama daha birçok kazanım var. Ders gibi işliyoruz. Dergi haricinde benim eklediklerim de cabası. Ama toplama çıkarma etkinliklerini çok göremiyorum. O konuya biraz değinmek gerek. Dikkatimi çeken başka bir konuda Atatürk ile ilgili kazanıma ait hiçbir çalışma göremiyorum. Herhangi başka bir lider, dini ya milli bayramla ilgili bir etkinlikte yok.*"

Ö 4: "*Gözlem yapma, odaklanma, matematik becerilerinin yer aldığı etkinlikler*."

Ö 5: "*Çocukların dikkatlerini toparlayıp bir materyalle kendilerine göre uzun süre ilgilenmeleri bile başlı başına bilişsel gelişim alanı kazanımı. Bilimsel bilgileri çocuklar öğreniyor ve başka zamanlarda hatırlıyor. Bu alana katkı sağlamış oluyorlar*."

Bilişsel gelişim alanı ile ilgili elde edilen bulgulara göre, hemen hemen bütün öğretmenler desteklenen aynı kazanımlardan bahsetmiş ve herhangi bir eksiklik dile getirmemişlerdir. Bu bulgular Tablo 2 ve dergi yetkilileri ile yapılan görüşmelerle de örtüşmektedir. Buna ek olarak, bilişsel gelişim alanındaki kazanımlardan biri olan "Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar." kazanımının dergi içeriğinde desteklenmediği görüşü Ö 3 tarafından belirtilmiş olup Tablo 2'den de elde edilen bulgularla da desteklenmektedir.

- Dil gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

Ö 1: "*Dergi bütünüyle dil gelişim alanını destekliyor. Biz dergiden yola çıkarak etkinlikleri zenginleştiriyoruz. Normalde dergide ses çalışmaları yok ama ben verilen etkinliklerden ses çalışmaları türetiyorum. Ama Meraklı Minik sözcük dağarcığı kazanımını harika destekliyor. Aslında tüm dergiler dil gelişim alanını destekler. Meraklı Minik öz ve temiz bilgiyi sade bir şekilde aktarma konusunda çok başarılı. Dil gelişimi alanının desteklenmesi açısından bu dergiyi diğer*

dergilerden ayrı tutuyorum. Mesela Meraklı Minik sayesinde molekül kelimesi artık sıkça kullandığımız bir kelime hâline gelmiştir."

Ö 2: "*Dil gelişim alanı da her sayı da destekleniyor. Ancak bu dergiyi çocuğun sadece önüne koyarsak hiçbir şeyi desteklemez. Destekliyor diye dediklerim tabii öğretmen ya da veli çocuğa olması gerektiği gibi dergiyi sunuyorsa. Yoksa olmaz. Öykü başlı başına dil gelişimine katkı sağlamakta. Popüler bilim dergisi olduğu için yeni terim çok fazla onları öğrenmeleri de bu alana ait bir kazanım. Daha başka bazı kelime oyunları. Ama fark ettiğim kadar hiç ses çalışması yok. Bence olmalıydı. Ayrıca bizim için derginin tümü zaten dil gelişimine katkı sağlıyor. Çünkü bazı çocuklarımızın Türkçesi neredeyse yok. Bizimle öğreniyorlar. Meraklı Minik ise bu anlamda bizim için güzel bir kaynak*."

Ö 3: "*Dergide yer alan öyküler gerçekten dil gelişimi için çok önemli. Daha önce de bahsetmiştim. Bunun dışında yeni öğrenilen kelimelerde dil gelişim alanına katkı sağlamakta. Bazen öyle hayvanlar veriliyor ki bizimkilerin isimlerini söylemeleri için dilleri dönmüyor. Onları çabalayarak öğrenmeleri bile onlar için güzel bir gelişim."*

Ö 4: "*Bizim yaş grubunun bir türlü uyamadığı kurallardan biri sesini uygun kullanamamadır. Bazı öğrenciler duyulamayacak kadar kısık sesle konuşurken, bazısı da etrafını rahatsız edecek kadar yüksek tonla konuşur. Bizler öğretmenleri olarak bu durumun üzerine gideriz. Ben dergi sınıfa girdiğinden beri bu dergiyi okurken, incelerken hiçbir şeyi kaçırmamak için çok dikkatli ve uygun ses tonunda hareket etmemiz gerektiğini belirttim. Belki başka zamanlarda bu kurala bu kadar uyamayan öğrencilerim Meraklı Minik saatinde bu kurala uymaktadır. Buna ek olarak görsel materyalleri okuma anlamında da bu derginin faydası çok. Öğrencilerim her sayfada olanları anlatmak için çok meraklı. Ben de güdülüyorum tabii. Bu durumda dil gelişimi için eşsiz bir kazanım.*"

Ö 5: "*Bu soruya herhalde herkes derginin girişindeki öyküden bahsederek cevap vermiştir. Öykü anlatma, resim inceleme gibi etkinlikler bu alanı destekliyor. Ancak yazı ve ses farkındalığına dair hiçbir etkinlik göremiyorum. Bu bir eksiklik bence. Erken okuryazarlık artık günümüz dünyasında çok önemli. Evet, bazı etkinliklerde erken okuryazarlık adına kazanımlar görüyoruz. Ancak henüz hiçbir sayıda ben ses ya da hece farkındalığı göremedim*."

Görüşmecilerin ortak cevapları incelendiğinde, MM'nin tüm içeriğinin dil gelişim alanını desteklemekte olduğu ancak ses, okuma ve yazı farkındalığı çalışmalarına hiçbir sayıda yer verilmediği ortak bulgu olarak saptanmıştır. Bu bulguyu ebeveynlerle yapılan görüşmeler ve Tablo 3' te desteklemekte ancak dergi yetkililerinin görüşleri karşılaştırıldığında ise ortak olmayan bulgular ortaya çıkmaktadır. Dergi yetkilileri erken okuryazarlık ile ilgili becerileri farklı yollarla desteklediğini savunurken, öğretmenler tam tersi bir görüş ortaya koymaktadırlar.

- Sosyal ve duygusal gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

Ö 1: "*Dergide birçok grup oyunu oluyor. Bu oyunlar çocuklarda grup içi iletişimi, görev ve sorumluluk bilincini geliştirerek onları sosyal ve duygusal gelişim anlamında besliyor. Çocuklar birbirini anlama, kendilerini ifade etme ve yaratıcılıklarını geliştirme konusunda da dergi sayesinde ilerleme kat ediyor diye düşünüyorum."*

Ö 2: "*Çocuklara söz hakkı tanınan etkinliklerle bu alan destekleniyor. Kazanmalı kaybetmeli oyunlarda da çocuklar birbirlerine saygı duymayı öğreniyor*."

Ö 3: "*Verilen grup oyunları bu alana katkı sağlıyor. Grup içi sorumlulukları gelişiyor. Kazandığında kaybettiğinde de arkadaşlarının duygularını anlıyor*."

Ö 4: "*Dergi başlı başına, çocukların yönergelere uyarak sorumluluklarını yerine getirme çabasından dolayı sosyal ve duygusal gelişimi destekliyor. Ama derginin, bazı duyguları çocukların anlaması konusunda verilen desteğin eksik kaldığını düşünüyorum. Mesela hiçbir öykü hatırlamıyorum; üzgün olan, hayal kırıklığına uğrayan ya da korkan bir çocuğu konu alsın. Belki özel gereksinimli çocukların da içinde olduğu yazılar. Onların duygularını anlamak gibi... Bu kısımlar eksik*."

Ö 5: "*Duygu durumlarına dair etkinlikleri dergide çok göremiyorum. Bunun dışından sosyal ve duygusal gelişim, grup oyunlarında sorumluluk alma, farklılıkları kabullenme gibi kazanımlarla desteklenmektedir*."

Elde edilen bulgulara göre, çocukların farklı duygu durumlarını anlamaya yönelik kazanımların MM tarafından desteklenmediği görüşü Ö 4 ve Ö 5'in söylemleri doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular ebeveynlerle yapılan görüşmelerin birçoğundan ve Tablo 4'ten elde edilen bulgularla desteklenmektedir.

- Motor gelişim alanı nasıl desteklemektedir? Örnekler verir misiniz?

Ö 1: "*Motor gelişim alanı kes yapıştır etkinlikleriyle, koşmalı, zıplamalı hareket etkinlikleriyle, kalem oynatılan etkinliklerle destekleniyor. "Haydi Mutfağa köşesindeki tarifleri yaparken de küçük kas becerilerimiz desteklenmiş oluyor*."

Ö 2: "*Her sayıda verilen kartlar ve oyunlar bu alanı destekliyor. Ama bazen kartları ayırmak zor oluyor. Ayırırken yırtabiliyoruz. Genelde çocuklar değil de ben yapmak zorunda kalıyorum. Ancak büyük kas becerilerine yönelik çok fazla etkinlik göremiyorum. Biz okulda kalabalık bir grupla bu dergiyi incelediğimiz için bizim için hareketli grup oyunları çok keyifli oluyor*."

Ö 3: "*Yazılı bir materyal olması sebebiyle aslında büyük kas becerilerine yönelik ben çok fazla örnek göremiyorum. Ancak onu da ben yapıyorum. Derginin bir sayfasının etkinliği bitince o etkinlikle ilgili bazen hamurla bir ürün oluşturma, bazen bir drama etkinliğiyle sürecin akışını değiştirebiliyorum*."

Ö 4: "*Küçük kas becerilerinin gelişimine yönelik kalem oynatma, çizme, kesme, yapıştırma etkinlikleri yer alıyor. Ancak büyük kas becerilerini desteklemek adına bu zenginliği göremiyorum*."

Ö 5: "*Küçük kas becerilerine yönelik etkinlikler dergide fazlaca karşıma çıkıyor. Ancak büyük kas becerilerine yönelik çok bir etkinlik zenginliği göremiyorum. Ancak yeni sayılarda hareket odaklı bir sayfa var. Sürekli devam edecekse bence harika. Geçen yıl öğrencilerimin zaman zaman sıkıldığını düşünürdüm. Şimdi öyle değil. Hatta bu hareket zamanı derginin sonunda veriliyor. Ben öğrencilerin dikkatlerinin dağıldığını gördüğüm anda hareket etkinliğini öne çekiyorum. Öğrenciler için sandalyelerinden kalkmak motive edici oluyor*."

Motor gelişim alanına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde elde edilen bulgulara göre, derginin küçük kas becerilerine yönelik etkinliklerin yeterli olduğu ancak büyük kas becerilerine yönelik etkinliklerin yetersiz olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. Bu görüş ebeveynlerle yapılan görüşmelerden ve Tablo 5'ten elde edilen bulgular ile örtüşmektedir. Görüşmeye katılan hemen hemen bütün görüşmeciler büyük kas gelişimine yönelik etkinliklerin yetersizliğini dile getirmiştir. Dergi yetkililerin de bu durumun farkında olarak, yeni girişimlerde bulunduğu bilinmektedir.

- Öz bakım becerilerini kapsayan gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

Ö 1: "*Dergide yer alan sağlıklı beslenme, hava koşullarına uygun giyinme, çevre düzenlemesi ile ilgili etkinlikler bu alanı destekliyor. Öz bakımı sadece temizlikle sınırlandırmamak gerekir*."

Ö 2: "*Aklıma bu alana yönelik hazırlanan özel bir etkinlik gelmedi. "Haydi Mutfağa" köşesi için bu alana ait bir köşe diyebiliriz. Ancak Haydi Mutfağa köşesi, bazen bizim gibi kırsallarda yaşayanlar için bulunması zor malzemelerle hazırlanıyor. O zaman bizimkiler biraz üzülüyor. Bazen o besinlerin ne olduğunu soruyorlar*."

Ö 3: "*2019'da temizlikle ilgili bir sayı çıkmıştı. O sayıda öz bakım becerileriyle ilgili akıllara gelebilecek her şey vardı. Onun dışında dergi çizimleri dikkate alındığında gerçekçilik ön planda. Mesela kışın şort giymiş kimseyi göremeyiz. Mevsimine uygun olmayan bir besini yiyen hiçbir çocuk çizimi göremeyiz*."

Ö 4: "*Sağlıklı besinlerle hazırlanan "Haydi Mutfağa Köşesi öz bakım becerilerini desteklemek adına güzel bir köşe. Temizlik sayısında da mini kitap vardı. Panoya asmıştık. Bir çocuğun bütün gününü anlatıyordu. Bizim için bu alana hizmet eden güzel bir kaynak olmuştu*."

Ö 5: "*Bu kazanımları öyküde bile görmek mümkün. Her daim çevreci, temizliğine önem veren kişiler yer alıyor. Her şeyin ders gibi anlatılmasına gerek yok. Alt mesajları görmek de önemli. Hele de çocuklar bunu hemen fark eder*."

Elde edilen bulgulara göre, MM'nin öz bakım becerilerine ait kazanımları örtük bir şekilde desteklediği ortaya çıkmakta ve bu durumun hem ebeveynler hem de öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda doğru bulunduğu görülmektedir. Ancak bu görüşmelerden elde edilen bulgular ile Tablo 6 karşılaştırıldığında ilgili sayıların öz bakım becerilerini yeteri kadar desteklemediği de ortaya çıkan dikkat çekici bulgular arasında yer almaktadır. Öğretmenler ve ebeveynlerle yapılan görüşmelerin ortak bulgularından biri de "Haydi Mutfağa" köşesinin çocuklar için hem eğlendirici hem de öğretici olma durumudur. Ancak öğretmenler arasında yer alan Ö 2'nin "Haydi Mutfağa" köşesinde yer alan besinlere zaman zaman ulaşamadığı bilgisi de dergi yetkilileri için önem teşkil etmesi gereken bulgular arasında yer almaktadır.

Soru 6. Sizce TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi hangi gelişim alanlarını desteklemelidir?

Ö 1: "*Bence bütün gelişim alanlarını desteklemeli zaten baktığımda da bunu gerçekleştirdiğini görüyorum."*

Ö 2: "*Hiçbirinden vazgeçmek olmaz. Hepsi birbirini besleyen alanlar*."

Ö 3: "*Hepsini desteklemeli. Meraklı Minik bir kitap değil evet, ancak ilgilendiği yaş grubunu önemsemeli. Bir pedagogu düşünelim. Destek almaya gelen çocuğun sadece bir gelişimiyle mi ilgilenmeli yoksa bütünsel mi yaklaşmalı?*"

Ö 4: "*Hepsi bir bütündür. Hepsi birlikte ele alınmalıdır*."

Ö 5: "*Bütünsel bir yaklaşım sergilenmeli*."

Soru 7. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ö 1: "*Meraklı Minik ismi gibi çocukların merak duygularını kamçılıyor. Ek olarak, temel bilimler konusunda sade bir dilin kullanıldığı deneylere ve etkinliklere daha fazla yer verilmesini dilerim*."

Ö 2: "*Bu yolda emeği geçen herkese teşekkür ederim. Tek beklentim ve isteğim grup oyunlarının sayısının artması. Tabii sıradan grup oyunları değil. Öğrenme düzeyinin yüksek olduğu oyunlar diyeyim. Bu bizler için çok faydalı olacaktır*."

Ö 3: "*Büyük kas becerilerine yönelik etkinliklerin artmasını bekliyorum*."

Ö 4: "*Büyük kas becerilerine yönelik çalışmaların ve farklı duyguların anlaşılmasına yönelik çalışmaların artırılmasının gerektiğini düşünüyorum*."

Ö 5: "*Önceki soruda belirttiğim gibi erken okuryazarlık artık ülkemizde yeri olan bir uygulama. Erken okuryazarlık denildiğinde akıllarda okul öncesi dönemde çocuklara okuma yazma öğretme durumu geliyor. Aslında ilgisi yok, bence konulan isim yanlış. Çünkü amaç burada okuma değil. Çocukların gelecek başarısını etkileyecek unsurlar. Bunlara mutlaka yer verilmeli diye düşünüyorum.*"

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin ebeveynlere göre derginin içeriğine daha eğitimsel bir açıyla yaklaştıkları görülmektedir. Dergi genelinde büyük kas becerilerine yönelik hareket, erken okuryazarlık becerilerine ve kalem tutmaya yönelik okuma yazmaya hazırlık ve deneylerin yapıldığı fen etkinliklerinin ve ayrıca uzay, gezegenler, hayvanlar temalı sayıların da artırılma isteği ortak görüş olarak ortaya çıkmaktadır.

Yapılan bütün görüşmelerden elde edilen bulgular incelendiğinde, MM'yi hazırlayan kadronun, derginin popüler bilim dergisi olma özelliğini hiç kaybetmeden hareket etmeye ve bilimi çocuklara aktarırken hitap ettikleri yaş grubunun tüm özelliklerine hâkim olmaya çalıştıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra dergi ekibinin, bir bilgiyi aktarırken ilgilendikleri yaş grubuna hangi yöntemlerle aktarılması gerektiği konusunda bilgi sahibi oldukları da ortaya çıkmaktadır.

MM'yi öğrenci ve çocuklarıyla birlikte takip eden öğretmen ve ebeveynlerin ise birçok konuda MM ekibinin görüşlerini desteklediği, dergiyi önce kendilerine sonra çocuklarına nitelikli bir kaynak olarak kullandıkları görülmektedir. Ancak derginin yetersiz kaldığını düşündükleri noktaları da belirttikleri ve beklentilerini dile getirdikleri ortaya çıkan bulgular arasında yer almaktadır.

5.5. Yapılan Görüşmeler ile MM Kazanım Değerlendirme Tablolarından Elde Edilen Verilerin Karşılıklı İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ile MM Kazanım Değerlendirme Tablolarından elde edilen bulgular arasındaki ilişki gösterilmiştir. Tabloda görüşmeciler ile MM Kazanım Değerlendirme Tabloları ile örtüşen veriler yer almaktadır.

Tablo 7

Tutarlılık Tablosu

MM Kazanım Değerlendirme Tabloları	*Dergi Yetkilileri Görüşleri*	*f*	*Ebeveyn ve Öğretmen Görüşleri*	*f*
Bilişsel Gelişim Tablosu	Karşılaştırma(YY,E).	*2*	Toplama çıkarma(B1,B2,A1, Ö4)	*4*
	Sıralama (YY,E)	*2*	Eşleme (B1,B2,A1,T, Ö4)	*5*
	Sayma (YY,E)	*2*	Odaklama (Ö1)	*1*
	Odaklanma (YY,E)	*2*	Gözlem yapma (Ö1, Ö4)	*2*
	Gruplama(YY)	*1*	Ölçme (Ö1)	*1*
	Ölçme (E)	*1*	Hatırlama (Ö1)	*1*
	Yönergeleri algılama(E)	*1*	Sıralama (Ö2)	*1*
	Hatırlama (E)	*1*	Karşılaştırma(Ö2)	*1*
		11	Sayma(Ö2)	*1*
	TOPLAM:		Ölçme(Ö2)	*1*
			Bağlantı kurma(Ö2)	*1*
			Toplama çıkarma yapmaya yönelik kazanımların yetersizliği (Ö3)	*1*
			Odaklanma (Ö5)	*1*
			TOPLAM:	21
Dil Gelişim Tablosu	Görsel materyalleri okuma(YY)	*1*	Sözcük dağarcığını genişletme (Ö2,Ö3)	*3*
	Ses, okuma ve yazı farkındalığına yönelik kazanımların yetersizliği (E)	*1*	Dinlediğini, izlediğini kavrama ve açıklama (YY, E,B1, B2, A2, T, Ö2,Ö3,Ö4,Ö5) *10*	
	Sözcük dağarcığını genişletme (YY)	*1*	Ses farkındalığına yönelik kazanımların eksikliği (Ö2, Ö5) *2*	
	TOPLAM:	*3*	Sesini uygun kullanabilme (Ö4) *1*	
			TOPLAM:	*16*
Sosyal ve Duygusal Gelişim Tablosu	Sorumluluk alma(YY,E)	*2*	Kendini ifade etme (A1,T,Ö1)	*3*
	Kendini ifade etme (E)	*1*	Yaratıcı düşünme (A1, Ö1)	*2*
		3	Sorumluluk alma (Ö1,Ö3,Ö4,Ö5)	*4*
	TOPLAM:		Olumsuz başka duyguları açıklama kazanımının yetersizliği (Ö4,Ö5)	2
			TOPLAM:	*11*
Motor Gelişim Tablosu	Büyük kas becerilerine yönelik kazanımın yetersizliği (YY,E)	*2*	Büyük kas becerilerine yönelik Kazanımın yetersizliği (A2,T,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5)	*6*
	Küçük kas becerilerine yönelik hareketleri yapabilme (YY, E)	*2*	Küçük kas becerilerine yönelik hareketleri yapabilme (B1,B2,A1,A2,Ö1,Ö3,Ö4,Ö5)	*8*
		4	TOPLAM:	14
	TOPLAM:			
Öz Bakım Becerileri Gelişim Tablosu	Yeterli ve dengeli beslenme (YY)	*1*	Yeterli ve dengeli beslenme (Ö1,Ö2,Ö3,Ö4) *4*	
	TOPLAM:	*1*	TOPLAM:	*4*
	GENEL TOPLAM:	*22*	GENEL TOPLAM:	*66*

Tablo 7. incelendiğinde, dergi yetkilileri, ebeveyn ve öğretmenlerin söylemleri ile gelişim alanlarına ait kazanım değerlendirme tabloları arasında birbiri ile tutarlı en dikkat çekici sonuç büyük kas becerilerine yönelik kazanımların desteklenmesindeki yetersizlik durumu olmuştur. Hem MM içeriğini hazırlayan dergi yetkilileri hem de ebeveyn ve öğretmenler bu kazanım ile ilgili aynı görüşü dile getirmiştir. Dergi yetkilileri yetersiz kalınan durumun farkına vararak bu bağlamda 2019 yılında dergi bünyesinde yer almaya başlayan hareket köşesini oluşturmuş olup bu kazanımların rutin bir şekilde desteklenmesini hedeflemişlerdir. Bunun yanı sıra yine görüşmeciler ile gelişim alanlarına ait kazanım tablolarındaki tutarlılığa bakıldığında ses, yazı ve okuma farkındalığına yönelik kazanımların yetersiz desteklenme durumu da bir başka sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak dergi yetkilileri bu kazanımların yetersizliğini vurgulasa da derginin böyle çalışmalara yer vermesine gerek duymadıklarını da dile getirmiş olup erken okuryazarlık beceriler için başka birçok etkinliğe yer vererek bu alanı beslediklerini belirtmişlerdir. *Tablo 7.* İncelendiğinde karşımıza çıkan bir başka dikkat çekici sonuç da ebeveyn ve öğretmenlerin söylemlerinde dile getirilen olumsuz duyguları anlama ve açıklamaya yönelik kazanımların yetersiz desteklenme durumu olmuştur. Dergi yetkilileri ile aynı görüşte olmayan ebeveyn ve öğretmenler dergi içeriğinde olumsuz hiçbir duyguya rastlamadıkları ile ilgili görüşlerini dile getirmiştir. Son olarak bilişsel gelişim alanına ait toplama ve çıkarmaya yönelik kazanımın yetersiz desteklenme durumu ebeveyn ve öğretmenler tarafından belirtilmiş olup, bilişsel gelişim tablosuyla örtüşmektedir. Ancak bu yetersizlikle ilgili dergi yetkilileri herhangi bir görüş belirtmemiştir. Buna ek olarak, tabloda yer alan bilişsel gelişim alanındaki odaklanma, karşılaştırma, sıralama, sayma, eşleme, dil gelişim alanındaki görsel materyalleri okuma, sözcük dağarcığını genişletme, sosyal ve duygusal gelişim alanındaki sorumluluk alma ve kendini ifade etme, motor gelişim alanındaki küçük kas becerilerinin gelişimi ve son olarak öz bakım becerileri gelişim alanındaki sağlıklı beslenme kazanımlarının ise hem dergi yetkilileri hem de ebeveyn ve öğretmenler tarafından dergi içeriğinde desteklendiği durumu gelişim alanlarına ait tablolarla tutarlılık göstermektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada üç ve üzeri yaş grubuna yönelik hazırlanan TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin 2018-2019 yılları arasında yayınlanan on iki sayısı incelenmiştir. İncelenirken M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanlarının kazanımları göz önünde bulundurulmuş, dergi içeriği bu kazanımlara göre taranmıştır. Dergi içeriği veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine göre değerlendirilmiştir. Böylece ilgili sayıların içeriğinin gelişim alanlarına göre eğilimleri ortaya çıkarılmaya ve tüm sayılar için genelleme yapılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuç ve tartışmalara değinilmiş ve bu sonuç ve tartışmalar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç ve Tartışma

MM'nin ilgili sayıları incelenip, M.E.B. OÖEP'da yer alan kazanımların, dergiyle ilişkisini gösteren verilerin tablolar halinde hazırlanmasının ardından on iki görüşmeciyle yapılan görüşmeler sonucunda birbiriyle tutarlı ve birbirini destekleyen birçok sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuçlar bu bölümde detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Araştırmanın genel sonuçlarında, okuyucuların MM'yi severek ve ilgiyle takip ettiği, dergiden haberdar olan ebeveyn ve öğretmenlerin özel çabalarıyla dergiye ulaştıkları görülmektedir. Özellikle öğretmenlerin kendilerine kaynak olarak seçtiği MM, eğitim verdikleri sınıflarında onlara materyal zenginliği sağlamakta ve TÜBİTAK yayınlarının güvenilir bir kaynak olarak kullanıldığı sonucuna bizleri ulaştırmaktadır. Tahmin edilenin aksine dergi, okuyucular tarafından çok detaylı bir şekilde incelenmekte ve dergide yer alan çizimler, konular ve kişiler okuyucular tarafından derinlemesine irdelenmektedir. MM'yi takip eden okuyucuların, meraklı ve öğrenmeye açık yapısı, dergiyi hazırlayan kadronun

nitelikli personellerden oluşması durumu ile bir araya geldiğinde karşılıklı faydanın kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

MM'nin öncelikli yayın felsefesinin popüler bilime hizmet etmek olduğu ortaya çıkan sonuçlar arasında yer alırken, bunun yanı sıra MM ekibinin ilgilendikleri yaş grubunun gelişimsel özelliklerine hâkim olma çabası da görülmektedir. Sade, bilimsel, akıcı ve yaş grubuna uygun dil yapısı ile ön plana çıkan MM, popüler bilime olumlu yönde katkılar sağladığını çalışmanın sonucunda ispatlamaktadır.

6.1.1. Gelişim Alanlarını Destekleme Oranlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Çalışmanın sonucunda, araştırma kapsamına alınan MM sayılarının bütün gelişim alanlarını destekleme oranları tek tek belirlenmiş olup, MM'nin en çok dil gelişim alanını %68,75 oranı ile en az ise öz bakım becerileri gelişim alanını %19,79 oranı ile desteklediği ortaya çıkmaktadır. Desteklenen gelişim alanlarından ikinci, üçüncü ve dördüncü sırada, sırasıyla bilişsel gelişim, motor gelişim ve sosyal ve duygusal gelişim alanı yer almaktadır.

Derginin en çok desteklenen dil gelişim alanı oranı (%68,75) ile az desteklenen öz bakım becerileri gelişim alanı oranı (%19,79) karşılaştırıldığında oranların birbiri ile yakın olmadığı sonucuna ulaşılmakta ve araştırmacı tarafından dergi içerisinde desteklenen gelişim alanlarının oransal anlamda yüksek ve birbiri ile yakın olması gerektiği düşünülmektedir. Okul öncesi dönem materyallerinin gelişime bütünsel yaklaşması ve her bir gelişim alanını desteklemesi ilgilenilen yaş grubu bağlamında önem teşkil etmektedir.

6.1.2. Gelişim Alanlarını Destekleyen Etkinlik Örneklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırma kapsamına alınan MM sayıları, desteklenen kazanımların belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bulgular ve ekler bölümünde örneklerinin yer aldığı ilgili sayıların etkinliklerinin bütününde kaliteli görsellerin ve çizimlerin kullanıldığı görülmekle birlikte, karışıklığa sebep verecek çizim ve yazıların yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra etkinliklerdeki yazıların, az sayıda kelimenin kullanıldığı cümlelerden oluştuğu ve ilgilendiği yaş grubuna uygun sade ve anlaşılır bir şekilde hazırlandığı ulaşılan sonuçların bir diğeri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlgili sayılar M.E.B. OÖEP'da yer alan kazanımları desteklemesi bağlamında incelendiğinde, açıkça desteklenen kazanımların anlaşılır olduğu ancak dergi yetkilileri tarafından örtük olarak desteklendiği belirtilen kazanımların fark edilemediği, gerek çizimler gerek diyaloglar ile o kazanımlara vurgu yapılması gerektiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

6.1.3. M.E.B. OÖEP'da Yer Alan Kazanımlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde, araştırmacı tarafından geliştirilen MM Kazanım Değerlendirme Tablolarının her birine ilişkin sonuç ve tartışmalara yer verilmiştir.

6.1.3.1. Bilişsel Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma

M.E.B. OÖEP incelendiğinde sayıca en fazla kazanıma sahip alan bilişsel gelişim alanı olmasına karşın çalışma grubunda yer alan MM sayılarında desteklenen kazanım oranı %50,79 olmuştur. Terim olarak biliş, içsel zihin sürecini kapsar. Yani zihnin içindeki birçok şeyi içine alır. Dikkat, algı, bellek, okuma ve yazma, problem çözme gibi becerileri barındırır (Bayhan ve Artan, 2007, s. 30).

Yapılan görüşmelerin sonuçları ile bilişsel gelişim alanına ait kazanım değerlendirme tablosu karşılaştırıldığında, görüşmeciler tarafından da bilişsel gelişim alanına ait kazanımların derginin birçok etkinliği tarafından desteklendiği bilgisi doğrulanmaktadır. Bilişsel gelişim alanı kazanımlarından Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili olan kazanımın ilgili sayılarda hiç desteklenmemiş olması görüşmecilerin de gözünden kaçmamıştır. Ö3 bu konu ile ilgili görüşlerini: "*Odaklanma, sayma, karşılaştırma, sıralama, bağlantıları kurma, hatırlama daha birçok kazanım var. Ders gibi işliyoruz. Dergi haricinde benim eklediklerim de cabası. Ama toplama çıkarma etkinliklerini çok göremiyorum. O konuya biraz değinmek gerek. Dikkatimi çeken başka bir konuda Atatürk ile ilgili kazanıma ait hiçbir çalışma göremiyorum. Herhangi başka bir lider, dini ya milli bayramla ilgili bir etkinlikte yok.*" şeklinde ifade etmiştir. Bu sonuç *Tablo 2'*den elde edilen bulgularla da desteklenmektedir. Araştırmacı tarafından, derginin popüler bilim yayını olma özelliği ile ön plana çıkması gerektiği, herhangi bir ayrım yapmaksızın hareket edildiği sürece bu durumun önem teşkil etmeyeceği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra bilişsel gelişim alanındaki kazanımları besleyen bazı temalar görüşmeciler tarafından belirtilmiş ve bunlardan en sık bahsedilen temanın hayvanlar olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Ebeveyn ve öğretmenlerin birçoğu farklı ve ilginç hayvanların dikkat çekici olduğundan bahsederken dergi yetkilileri de hayvan temalı sayıları hazırlarken çok keyif aldıklarına değinmiştir. Hayvanın tanıtımıyla başlayıp, onunla ilişkili birçok konuya değinilmesi, bağlantılar kurulması, çocukların bir önceki bilgiyi hatırlaması gibi durumların bilişsel gelişimi desteklediği ve hayvanların okul öncesi dönem için hazırlanan popüler bilim dergileri için güzel ve özel bir araç olduğu düşünülmektedir. Bilişsel gelişim alanını destekleyen bir başka etkinlik türünün de deney etkinlikleri olduğu ve bu etkinlikleri okurların sık görmek istedikleri görüşmeler doğrultusunda ortaya çıkan bir başka sonuç olarak görülmektedir. Ancak okul öncesi dönemde çocuklara fen etkinlikleri hazırlayan kişilerin bazı unsurlara dikkat etmesi gerekmektedir. Çocukları araştırma yapmaya teşvik etmeli, neden sonuç ilişkileri kurmasına yardımcı olmalı, onların gözlem ve tahmin etme gibi temel süreç becerilerinin gelişimlerini destekleyerek deneyimlerinden çıkarım yapmalarına rehberlik etmelidir (Saçkes, Trundle, Bell ve O'Connel, 2011, s. 220). Bu bilgiler ışığında, görüşmeciler tarafından MM'nin doğru bilimsel bilgileri, doğru aşamalarla okuyucuya sunduğu sıkça belirtilmekte ve bu konuda dergiye güven duydukları görülmektedir. Örneğin, araştırmaya konu olan dergiler arasında yer alan 2018 Ekim sayısındaki mor lahana deneyinde, deneyin çocuklara çok sade ve anlaşılır nitelikte aktarıldığı, deneyin yapılırken, çizimde yer alan diyaloglar ile çocukları merak etmeye ve tahmin etmeye sürüklediği görülmektedir (Ek 5).Bunların yanı sıra şu da bilinen bir gerçektir ki; her çocuk yapılan fen etkinliklerine başlangıçta aynı ilgiyi göstermeyebilir. Bu nedenle fen etkinliklerini hazırlayan ve yapan kişilerin çok çeşitli öğretim becerilerine, çocukların gelişimlerini izlemelerine ve öğrenme hızındaki farklılıkları tanıyıp, etkinlikleri bu farklılıklara göre düzenleme yeteneklerine sahip olmaları, çocukların fen bilimlerine karşı ilgi duymalarına büyük katkıda bulunur. Bilgiyi bulma, toplama ve yararlanma sürecini çocuğa öğreterek, bilimsel bir tutum ve tavır geliştirmeyi sağlamaları gerekir (Lind, 2000, s. 43). Bu noktada dergiyi hazırlayan ve okura sunan dergi ekibinin dışında dergiyi çocuklarına sunan ebeveyn ve öğretmenlerinde bu konuda yetkin kişiler olması beklenmektedir. Çocuklarla ilgilenen kişiler, çocukların bilimsel bilgilerini ve düşünme becerilerini geliştirmek için onların meraklı yapılarından ve tahmin etme becerilerinden yararlanmalıdırlar. Erken çocukluk eğitiminde fen eğitiminin temel amacı, çocuğun daha iyi tahminler ve gözlemleri sonucunda yorumlar yapabilmesidir. Bu amaçla eğitimciler, çocukların sorgulama, gözlem yapma, test etme ve yorumlama becerilerini geliştirecek çalışmalara yer vermelidir (Aktaş Arnas, 2002, s.7). Bu bilgiler ışığında MM'nin içeriğinde

yer alan deneyler ve fen etkinlikleri incelendiğinde dergi ekibinin bu durumu gözeterek etkinliklerini hazırladığı görülmekte ancak okurların fen etkinlikleri süreçlerini daha verimli hâle getirebilmesi adına ebeveyn ve öğretmenlere notlar yazarak dergi yetkililerinden yönlendirme yapmaları araştırmacı tarafından beklenmektedir.

6.1.3.2. Dil Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma

M.E.B. OÖEP incelendiğinde, gelişim alanları arasında içerdiği kazanım sayısına göre üçüncü sırada yer alan on iki kazanım ile dil gelişim alanıdır. Çalışma grubundaki MM, bu kazanımların %68,75'ini desteklemekte ve bu oran ile ilgili sayılarda en fazla dil gelişim alanının desteklendiği ortaya çıkmaktadır.

Yapılan görüşmeler ile dil gelişim alanına ait kazanım değerlendirme tablosu karşılaştırıldığında, sonuçların birbiri ile örtüştüğü görülmektedir. Dil gelişim alanı kazanımlarına araştırma kapsamına alınan sayıların hemen hemen hepsinde yer verilmiş olması başlı başına derginin dil gelişim alanını desteklediği sonucuna bizleri ulaştırmaktadır. Ancak desteklenmeyen kazanımlar incelendiğinde sadece yazı, ses ve okuma farkındalığına yönelik yani erken okuryazarlık becerilerini kapsayan kazanımlar olduğu görülmektedir.

Erken okuryazarlık becerileri, kapsam ve uygulama açısından sıfır-altı yaş aralığına yani okul öncesi döneme denk geldiği bilinmektedir. Erken okuryazarlık becerileri arasında yordayıcılığı en yüksek becerilerin; sözcük bilgisi, harf bilgisi, ses bilgisel farkındalık, yazı farkındalığı ve dinlediğini anlama becerileri olduğu görülmektedir (Casey ve Howe, 2002, s. 727). Bu yordayıcılığı yüksek becerileri kapsayan etkinlikleri dergi içerisinde görmenin, erken okuryazarlık becerilerini desteklemek adına önemli bir adım olacağı araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

Dergi ekibiyle yapılan görüşmelerde, erken okuryazarlık becerileri ile ilgili verilebilecek etkinliklerin sınırlı olduğundan, daha detaylı verilmek istenen erken okuryazarlık becerilerine yönelik etkinliklerin verilmesinin bir dergi için çok mümkün olamayacağından bahsedilmiştir. Erken okuryazarlık günümüzde revaçta olan bir alan olarak karşımıza çıkmakla birlikte dergi ekibinin görüşlerinin bir kısmı araştırmacı tarafından doğru bulunmaktadır. Erken okuryazarlık becerilerinin sadece ses, yazı ya da okuma çalışmalarıyla desteklenme zorunluluğu olmamaktadır. Başka birçok madde; çocuğun dergiyi doğru tutup sayfaları çevirebilmesi, bir yetişkinin çocuğa dergideki öyküyü etkileşimli bir şekilde okuyabilmesi, çocukların sayfada yer alan yazı ile görseli ayırt edebilmesi, yazıların soldan

sağa doğru yazıldığını anlayabilmesi gibi etkenler de başlı başına erken okuryazarlık becerileridir. Yetersiz bulunan ve *Tablo 3* ile desteklenen bu bulgudan yola çıkarak, ses, yazı ve okuma farkındalığına yönelik kazanımlardan ses ve yazı farkındalığına yönelik bir etkinliği dergi bünyesinde hazırlamanın biraz daha uğraş istediği ancak okuma farkındalığı kazanımını destekleyecek etkinlikleri dergi bünyesinde verebilmenin daha mümkün olduğu araştırmacı tarafından düşünülmektedir. M.E.B. OÖEP'da dil gelişim alanındaki "Okuma farkındalığı gösterir." kazanımının açıklamalarına bakıldığında şöyle yazmaktadır: "*Çocuğa kitap ve tabela, afiş, pano, etiket yazıları gibi çevresindeki yazılar hakkında sorular yöneltilerek bu materyalleri fark etmesi sağlanabilir. Okumanın günlük yaşamdakini önemini açıklar. Yeni ve ilginç şeyler öğrenmek için kitap okumak, bize yazılan mektupları, mesajları okumak, lokantada menüden sipariş vermek, otobüs saat ve güzergâhlarını bilmek, marketten alışveriş yapmak, verilen adresi bulmak gibi durumlarda okumanın önemi vurgulanabilir.*" (M.E.B., 2013, s. 26). Bu bağlamda MM'nin içeriğinde, bu açıklamaları göz önünde bulundurarak okuma farkındalığına yönelik kazanımı destekleyebilecek etkinlikler, öyküler ve çizimler yer alabilmelidir.

Günümüzde erken okuryazarlık becerilerini geliştirme adına çok yanlış yolların izlendiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi yüksek çocukların eğitim gördüğü okulların birçoğunda okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerini kazandırma adı altında okuma öğretimi yapılmaktadır. Bu öğretimin ne şekilde yapıldığı oldukça önem arz etmektedir. Erken okuryazarlık becerileri kazandırma adına yapılan çalışmaların sonucunda çocuk kendi kendine okumayı öğrenebildiyse o zaman farklı değerlendirilebilir ama kendi kendine ibaresi oldukça önem teşkil etmektedir. Ancak günümüzde eğitim alanında da ticari bir kaygı olduğu düşünüldüğünde, okul öncesi dönemde okuma öğrenen çocukların birçoğunun kendi kendilerine öğrenmedikleri araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Bunun için ciddi bir çaba sarf edildiği, çocukların oyun temelli geçirmesi gerektiği dönemlerini zorlu bir parkurda geçirmek zorunda bırakıldıkları görülmektedir. Bu yüzden bu dönem çocuklarına uygun hazırlanan bir derginin yetkililerinin bu konuda hassas davranması gerekmekte, erken okuryazarlık becerilerine yönelik etkinliklere gerekirse uzun bir çalışmanın sonucunda hâkim olmaları sağlanarak çocuklara oyun temelli sunmaları beklenmektedir. Sadece okuma öğreterek değil, erken okuryazarlık becerilerini geliştirecek başka unsurları da göz ardı etmemek oldukça önemlidir.

6.1.3.3. Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma

M.E.B. OÖEP incelendiğinde kazanım sayısına göre ikinci sırada yer alan gelişim alanı on yedi kazanımla sosyal ve duygusal gelişim alanıdır. Araştırma kapsamına alınan MM sayılarında desteklenme oranı ise %34,80 olmuştur.

Yapılan görüşmelerin sonuçları ile sosyal ve duygusal gelişim alanına ait kazanım tablosu karşılaştırıldığında ortaya çıkan sonuçlar birbirini destekler vaziyettedir. *Tablo 4'e* göre, başkalarının duygularını anlama, olumlu-olumsuz duygularını ifade etme, ailesiyle ilgili özellikleri tanıtma, Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alma, değişik ortamlardaki kurallara uyma ve başkalarıyla olan sorunlarını çözme kazanımlarına ilgili sayılarda hiç yer verilmediği ya da küçük bir bölümünde yer verildiği görülmüştür. Görüşmeciler tarafından da bu bilgiler doğrulanmıştır. Ö 4 bu konu ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiştir: "*Dergi başlı başına, çocukların yönergelere uyarak sorumluluklarını yerine getirme çabasından dolayı sosyal ve duygusal gelişimi destekliyor. Ama derginin, bazı duyguları çocukların anlaması konusunda verilen desteğin eksik kaldığını düşünüyorum. Mesela hiçbir öykü hatırlamıyorum; üzgün olan, hayal kırıklığına uğrayan ya da korkan bir çocuğu konu alsın. Belki özel gereksinimli çocukların da içinde olduğu yazılar. Onların duygularını anlamak gibi... Bu kısımlar eksik.*". Dergiyi hazırlayan ekibin, içeriği hazırlarken biraz daha olumlu duyguları pekiştirdiği, olumlu duygulara dikkat çekmeye çalıştığı gözlemlenmiştir. Ancak erken çocukluk dönemi çocuklarının git gide karmaşık bir sosyal ilişki ağına girdiği ön görüldüğünde, çocukların bu kazanımlarına da destek sağlanması gerektiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

Sosyal ve duygusal gelişim, çocukların kendilerini ifade edebilmesi, duygularını kontrol altında tutabilmesi, kendisi ve çevresiyle uyum içerisinde olabilmesini kapsar. Çocukların duygusal gelişimine yönelik yapılan araştırmalar, duygusal gelişimin hem olgunlaşma hem de öğrenme sonucu oluştuğunu hiçbirinin tek başına etkili olmadığını savunmaktadır (Saarni, 2001, s. 126). Yani sosyal ve duygusal becerilerin gelişimi için çocukların öğrenmesi ve geliştirmesi gereken çok şeyin olduğu kaçınılmaz bir gerçektir.

Okul öncesi çocuklarının duygusal yeterliliğinin, sosyal gelişime katkılarıyla ilgili yapılan araştırmada, üç-dört yaşlarındaki çocukların duygusal yeterliliğinin, çocuğun gelecekteki sosyal gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Yani sosyal gelişim ve duygusal gelişim yakından ilişkilidir (Denham, Blaır, Demlıder, Levitas, Sawyer, Auerbach ve Queenan, 2003, s. 240).

Raver (1997), yaptığı araştırmada sosyal ve duygusal becerilerin çocuğun akademik başarısını da etkilediğini göstermektedir. Duygusal yeterliliği olmayan çocukların, okul hayatlarında da başarısız olduğu görülmektedir (s. 2).

Caulfield (2000) yaptığı bir araştırmada, doğumdan sekiz yaşına kadar çocukların duygusal gelişimine yönelik yedi temel anlayış oluşturduklarını belirtmiştir. Bunlar; duygusal eylem ve tepkilerde bulunması, farklı durumlarda farklı duyguların ortaya çıkması, duyguların diğer bireylerle ilişkisinin temeli olarak kullanılması, duygusal ifadeler belirtilirken farklı yollar kullanılması, duyguların farklı olaylar ve kişilerle zamanla değişebileceğini öğrenmesidir (s. 245). Yani okul öncesi dönem, çocukların kişilik gelişimleri için kritik bir dönemdir. Çocuğun kendi yeteneklerini keşfetmesi, bir birey olduğunu kabul etmesi, karşılaşacağı yeni durumlar karşısında nasıl davranacağını öğrenmesi, çocuğun kişilik gelişimi açısından çok önemlidir (Uzmen, 2001, s. 195).

Okul öncesi eğitim yıllarında yardım edilmesi ve hızlandırılması gereken duygusal özellikleri Shields (1985) şöyle sıralamıştır:

1.Mutlulukları, üzüntüleri, kızgınlıkları, sevinçleri vb. duygularını tanımlayabilme, betimleyebilme ve hakkında konuşmayı kabul edebilme.

2.Duygular ve sosyal davranışlar arasındaki ilişkileri fark edebilme (örneğin; çocuk birisine vurmanın karşısındakini kızdıracağını ve karşısındakinin de kendisine vurma olasılığını yükselteceğini bilmelidir).

3.Başkalarının ihtiyaçlarına ve duygularına karşı duyarlı olabilme.

Çocukların kişilik gelişimlerini tamamladıkları ve duygusal özelliklerini kazandıkları bu dönemde yakın çevresinde yaşayan büyüklerini rol model alırlar. Aynı zamanda kitaplarda gördükleri ve okudukları kahramanları da rol model alabilmektedirler. Çocuklar zihinlerinde canlandırabildikleri hikâyelerden çok hoşlanırlar. O yüzden okudukları ya da dinledikleri hikâyeler, yaş gruplarına uygun hazırlanmış olmalıdır (Sever, 2002, s. 27).

Çocuklar kendileriyle özdeşleştirdiği öykü kahramanlarının davranışlarını zaman zaman günlük hayatına transfer edebilmektedir. Bunu bilen eğitimciler, bu yaş dönemi çocuklarının olumlu davranışlar kazanabilmesi adına öykü kahramanlarından yola çıkarak hareket edebilmektedirler. O yüzden olumlu davranışlar sergileyen kahramanların çocuk yapıtlarında kullanılmasının önemi büyüktür. Karakterler insanlar olabileceği gibi, hayvanlar ve eşyalar da olabilir. Çocuklar karşılarına çıkabilecek problemlere

verebilecekleri tepkileri bu kahramanlar sayesinde geliştirebilmektedir (Sınar Çılgın, 2006, s, 176).

Okul öncesi döneme ait kitaplar ve dergilerde daha çok kişilik verilmiş hayvanlar ön plana çıkmaktadır. Okuma ve yazma bilmedikleri için kahramanların görsel özellikleri ön planda tutulmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların yakın çevresi kısıtlı olabileceği için rol model alabilecekleri kişiler de kısıtlı olacaktır. Ancak etkileşime girecekleri kahramanlarla bu çevre genişletilebilmektedir. Kahramanların aracılığı ile kazandıkları deneyimler, çocukların sosyal gelişimleri açısından onlara güçlü bir alt yapı oluşturur. O yüzden kitapların ve dergilerin seçtikleri kahramanların özellikleri oldukça önem arz eder. Çocuk gerçekliği açısından yaratılan kahraman ile kurgunun tutarlı olması beklenir. Tutarlılık olmazsa çocukların sosyal gelişimleri açısından olumsuz durumlar ortaya çıkabilmektedir (Veziroğlu, 2009, s. 228). Sosyal ve duygusal gelişimin çocukların gelecek hayatındaki konumları için çok önemli olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında okul öncesi dönem çocuklarının hayatlarına giren dergi ve kitapların içeriklerinin özenle hazırlanması, çocukların gelişimlerine ket vuracak konu, olay ya da durumlardan uzak durulması ve onların gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek unsurlara doğru bir şekilde yer verilmesi gerekmektedir.

6.1.3.4. Motor Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma

M.E.B. OÖEP incelendiğinde, kazanım sayısına göre programın son sırada yer alan gelişim alanı motor gelişim alanıdır. Beş kazanıma sahip motor gelişim alanının kazanımlarını ilgili MM sayılarının karşılama oranı ise %48,33'tür.

Yapılan görüşmeler ile motor gelişim alanına ait kazanım değerlendirme tablosu karşılaştırıldığında, sonuçlar birbirini desteklemektedir. *Tablo 5* ve görüşmeler sonucunda ortaya çıkan en dikkat çekici sonuç büyük kas becerilerine yönelik etkinliklerin dergide diğerlerine göre daha az desteklenme durumu olmuştur. Bu yetersizliğin dergi yetkilileri tarafından da bilindiği sonuçlar arasında yer almaktadır. Eksikliğin giderilmesi açısından dergi içeriğine, 2019 yılında "Şimdi Hareket Zamanı" köşesi eklenmiştir. Okul öncesi dönemde çocukların büyük kas becerilerinin desteklenmesi ve bu bağlamda nitelikli etkinlikler hazırlanması bu dönem çocukları için önem teşkil etmektedir.

Hareket çocuğun zihinsel, fiziksel ve duygusal gelişiminin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Çocuklarda hareketsiz yaşam şekline bağlı hastalıkların artışı da söz

konusudur. O yüzden okul öncesi dönemden başlayarak çocukların düzenli olarak hareket etmesi sağlanmalıdır (Kerkez, 2012, s. 34).

Uskun, Öztürk, Kişioğlu, Kırbıyık ve Demirel (2005) çalışmasında, ilköğretim öğrencilerinde obeziteyi etkileyen risk faktörlerini araştırmıştır. Araştırmasının sonucunda, obeziteyi etkileyen etmenler arasında fiziksel aktivitenin eksikliği ortaya çıkmaktadır. Bu sonucu ortaya çıkarırken, çocukların oyun oynama süreleri, fiziksel aktiviteleri gibi unsurlar göz önünde bulundurulmuştur. Obezitenin kalıcı rahatsızlıklara da sebep olduğu ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır. (s. 23).

Ceylan ve Turan'da (2007) araştırmasında, çocuklarda obeziteyi çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda, fiziksel aktivite ile çocuklarda obezite durumunun anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukluk döneminde alınan önlemlerin, çocukları obeziteden koruyacağı düşünülmektedir (s. 76). Günümüzde obezitenin arttığı düşünüldüğünde, erken çocukluk döneminde ve daha sonraki süreçte de fiziksel aktivite önem kazanmaktadır. Alışkanlıkların küçük yaşlarda oluştuğu ön görüldüğünde erken çocukluk dönemi gelecekteki obezite riski için kritik bir dönem olarak görülmektedir.

Okul öncesi dönemi sağlıklı bir şekilde geçiren çocukların, ileriki dönemlerdeki gelişimlerinin sağlam temeller üzerine kurulacağı bir gerçektir. Çocuğun gelişiminde beslenme, sevilme, güven içinde olma gibi temel ihtiyaçlarının yanında oyun oynama ve hareket etme ihtiyacı da vardır. Hareket becerisi büyüme ve gelişmeyi etkileyen önemli bir etkendir. Doğumla başlayıp yaşamın sonuna kadar devam eden hareket, basit refleksif hareketlerden karmaşık hareketlere kadar gelişim gösterir (Tepeli, 2010, s. 43). Ancak gittikçe kalabalıklaşan şehir yaşamı, yoğun trafik araçları ve makineleşme özellikle çocukların oyun alanları ve bedensel faaliyetlerinin azalmasına neden olmakta, birçok algısal motor yeteneğinin gelişimini engelleyebilmektedir. Büyük şehirlerde yetişen çocuklar doğal ortamda bulunma, dereden atlama, çitlerin üzerinden yürüme, ağaca tırmanma gibi deneyimlerden yoksun kalırlar (Tüfekçioğlu, 2008, s. 23). Bu bilgiler ışığında okul öncesi dönemi ile ilgilenen kişilerin bu eksiklikleri gözetmesi, hazırladıkları materyallerde bu kazanımları destekleyecek nitelikli etkinlikleri artırması beklenmektedir.

6.1.3.5. Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanına İlişkin Sonuç ve Tartışma

M.E.B. OÖEP incelendiğinde, kazanım sayısına göre dördüncü sırada sekiz kazanımla öz bakım becerileri gelişim alanı yer almaktadır. Çalışma grubundaki ilgili sayılara

bakıldığında bu kazanımların sadece %19,79'u ilgili sayılar tarafından desteklenmektedir. Bu oran ile ilgili sayıların en az desteklediği alanın öz bakım becerileri gelişim alanı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yapılan görüşmeler ile öz bakım becerileri gelişim alanı tablosu karşılaştırıldığında sonuçların birbirini desteklemediği görülmektedir. Görüşmeciler dergide öz bakım becerilerine yönelik etkinliklerin sürekli olmasa da zaman zaman açık bir şekilde karşılarına çıktıklarını belirtmekte ancak örtük şekli ile hemen hemen her sayıda karşılaşabildiklerini ifade etmektedirler. Buna ek olarak derginin "Haydi Mutfağa" köşesinde, her ay mevsimine uygun sağlıklı besin tariflerinin verilmesiyle bu gelişim alanına yönelik becerilerin desteklendiği düşünülmektedir. Bu köşe ile M.E.B. OÖEP'da yer alan "Yeterli ve dengeli beslenir." ve "Sağlığı ile ilgili önlemler alır." kazanımları desteklenmekte ve her ay bu köşe hazırlandığı için sistematikleşmiş olarak destekleme durumu devam etmektedir.

Öz bakım becerilerinden biri olan yemek yeme konusundaki tutumlar çok erken yaşlarda ortaya çıkar ve zenginleşir. Çocuğun okul öncesi çağlarda kazandığı yemek yeme alışkanlığı hayatının daha sonraki dönemlerini etkileyecek, yaşanılan olumsuzluklar ileride ortaya çıkabilecek beslenme sorunlarının temelini oluşturacaktır. Çünkü beslenme çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişmesini ve sosyal davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Güneyli, 1988, s. 37). Bu sebeple derginin "Haydi Mutfağa" köşesi çocuklara doğru beslenme alışkanlıkları edindirme konusunda fayda sağlamaktadır.

Öz bakım becerileri gelişim alanının diğer kazanımları ise ilgili sayılarda desteklenmemektedir. Araştırmacı tarafından bu durumun araştırma kapsamına alınan sayıların sadece on iki sayı ile kısıtlı olmasından kaynaklandığını düşünmektedir. Görüşmecilerin söylemleri doğrultusunda 2019 yılında öz bakım becerilerine direkt olarak destek sağlayan temizlik temalı bir sayının çıkarıldığı bilinmektedir. Bunların yanı sıra okuyucuların dört yılda bir değiştiği düşünüldüğünde konu tekrarı olmaması adına bu durumun normal karşılanması gerektiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

Elde edilen bütün sonuçlar incelendiğinde, bazı kazanımların desteklendiği etkinliklerin sayısının artırılmasıyla gelişim alanlarının daha dengeli bir şekilde dergi içeriğinde yer alacağı görülmektedir. M.E.B. OÖEP'da yer alan beş gelişim alanına ait toplamda altmış üç kazanım bulunmaktadır. Çalışma kapsamına alınan dergiler incelendiğinde ise toplamda sadece on üç kazanıma hiçbir sayıda yer verilmemiştir. Dergi içeriğinde bu kazanımlarında

desteklenmesiyle birlikte kazanımların desteklenme yüzdelerinin dengeleneceği düşünülmektedir.

MM'nin aylık çıkan bir dergi olması sebebiyle, bütün gelişim alanlarının bütün kazanımlarını tek seferde desteklemesi mümkün olmayacaktır. Dergi okurlarının üç ile altı yaş aralığında olduğu düşünüldüğünde ise, okurların dört yılda bir değiştiği görülmektedir. Dergi yetkililerinin programlarını, işlenecek temaları, etkinlik türlerini, desteklenecek kazanımları dört yıllık bir gelişim süreci hâlinde planlamaları gerekmektedir.

6.1.4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmacı tarafından geliştirilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" MM dergi yetkililerinden Yayın Yönetmeni ve editöre bunun yanı sıra dergiyi takip eden ebeveyn ve öğretmenlere uygulanmıştır.

Görüşmelerden elde edilen bulgular incelendiğinde, ebeveyn, öğretmen ve dergi yetkililerinin, derginin desteklenen kazanımlarına ilişkin görüşlerinin birbiri ile örtüştüğü görülmektedir.

6.1.5. Yapılan Görüşmeler ile MM Kazanım Değerlendirme Tablolarından Elde Edilen Verilerin Karşılıklı Olarak İncelenmesine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Yapılan görüşmeler ve tablolar karşılaştırıldığında, *Tablo 7.'de* görüldüğü gibi, toplama çıkarmaya, ses, yazı ve okuma farkındalığına, olumlu/olumsuz duyguları anlamaya ve büyük kas becerilerine yönelik kazanımlarının dergi içerisinde yetersiz desteklenme durumunun görüşmeciler tarafından belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda tablolar ile görüşme sonuçları örtüşmektedir. Bunun yanı sıra, öz bakım becerileri gelişim alanı haricindeki bütün gelişim alanlarına ait tabloların görüşmelerden elde edilen sonuçlarla tutarlı olduğu görülmektedir. Ancak öz bakım becerileri gelişim alanı için, hem ebeveyn ve öğretmenler hem de dergi yetkilileri yeterli desteğin olduğunu savunmakta bunun aksine öz bakım becerilerine ait tabloda ise yetersiz bir desteğin olduğu sonucu görülmektedir. Araştırmacı tarafından bu durumun, ilgili sayıların on iki sayı ile sınırlandırılmış olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan Meraklı Minik sayılarının, M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Program'ındaki kazanımları desteklemesi açısından incelenmesi ve yapılan görüşmelerin analizleri sonucunda bazı önerilere yer verilmiştir.

Yapılan incelemeler ve görüşmeler sonucunda, TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin hem çocuklar hem öğretmenler hem de ebeveynler için nitelikli bir kaynak olduğu belirlenmiştir. Bu kaynağın içeriğinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özelliklerini desteklemesi açısından zenginleşmesi hazırlanan dergiyi daha nitelikli hâle getirecektir. Bu bölümde verilen öneriler aşağıda maddeler hâlinde sıralanmıştır.

Dergi yetkililerine yönelik öneriler;

- Tematik bir dergi olduğu bilinen Meraklı Minik'in hayvan temalı sayılarının çok ilgi görmesi ve okuyucular tarafından faydalanma oranının yüksek olduğunun belirlenmesi sebebiyle artırılması.

Derginin, her yıl üç ya da dört hayvan temalı sayısı olduğu araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Hayvanların genel anlamda, çocuklar için çok ilgi çekici olduğu bilinmekte, özellikle MM gibi, popüler bir bilim dergisinin sunduğu hayvanların daha da merak uyandırdığı düşünülmektedir. Dergide bir hayvan teması işlenirken, hayvanın bir özelliğinden yola çıkarak, başka konulara da değinildiği gözlemlenmiştir. Örneğin, bir çöl tilkisinden bahsederken, tıpkı çöl tilkisi gibi uzun kulaklı başka hayvanlara hatta duyulardan işitmeye de yer verildiği görülmüştür. Bu şekilde hayvanların ele alınışı farklı açılardan sağlanabildiği için, hayvanların yer aldığı temalara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Bu şekilde verilen bilimsel bilgilerin, çocuklar için daha cazip olması sağlanacaktır.

- Meraklı Minik'te yer alan fen deneylerinin sayısının, deneylerin ilgi görmesi, sade ve anlaşılır dilinden dolayı da okuyuculara nitelikli bir kaynak olması sebebiyle artırılması.

Fen ve doğa etkinliklerinden yola çıkarak, doğayla da etkileşim hâlinde oldukları fen deneylerine dergi içerisinde daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Öğretmenlere nitelikli bir kaynak olduğu saptanan MM'nin, bu şekilde öğretmenlere de rehber olması gerektiği düşünülmektedir.

- MM'nin içeriğinde, -özellikle öykü bölümünde- açık ve örtük bir şekilde sosyal ve duygusal gelişime destek sağlayacak bazı durumların konu edinmesi (Olumlu-olumsuz duygular, bireysel farklılıklar, özel gereksinimli bireyler gibi).

Derginin, temaları işlerken, önce öykü aracılığıyla temaya dair ufak ipuçlarının verildiği, ardından temanın tanıtıldığı bir yazının ve etkinliğinin yer aldığı daha sonra da temanın, ilişkili konularla zenginleştirildiği araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Dergideki öykünün içeriğinin, çocuklara yardımlaşma duygusunun verilebileceği, farklılıklara saygı duymayı hedefleyeceği, başkalarının duygularını anlayarak empati kurabileceği içeriklerle zaman zaman zenginleştirilmesi için çok önemli bir fırsat olduğu düşünülmektedir. Bu şekilde sosyal ve duygusal gelişim alanındaki yetersiz kalınan bazı kazanımlara da hitap edilebileceği ön görülmektedir. Günümüz dünyasındaki bireyselleşme ve yalnızlaşma olgusunun bu şekilde biraz da olsa kırılması hedeflenmelidir. Paylaşımcı, yardımsever, anlayışlı, hoşgörülü, farklılıklara saygı duyan, grup olarak hareket edebilen, farklı ortamlardaki kurallara uyabilen çocuklar yetiştirebilmek, böyle nitelikli bir kaynak için önemli bir hedef olmalıdır.

- Meraklı Minik'in içeriğinde, çocukların büyük kas becerilerini destekleyecek etkinliklerin sayısının artırılması.

Dergide, küçük kas gelişime yönelik etkinliklerin hemen hemen her sayıda yer aldığı dikkat çekmekte ve derginin birçok çeşidiyle zenginleştirilmiş ekleri incelendiğinde, birçoğunun birincil hedefinin çocukların küçük kas gelişimlerine katkı sağlamak olduğu görülmektedir. Ancak motor gelişim alanındaki, büyük kas gelişimine yönelik etkinliklerin yetersiz kalma durumuna bakıldığında, dergide drama, oyun ve hareket türlerine biraz daha önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

- Meraklı Minik ekibinin erken okuryazarlık becerileri uygulamalarına yönelik eğitim alması ve dergi içeriğinde bu becerilere derginin bilimsel yönünü arka planda bırakmayacak şekilde yer vermesi. Ayrıca bu konuda uzman kişilerin "Yayın Danışma Kurulu" ekibine davet edilmesi.

Derginin, çocuklara en çok katkı sağladığı alanın dil gelişim alanı olduğu araştırmanın sonucunda belirlenmiştir. Ancak dergide, ses çalışmalarına, okuma ve yazma farkındalığına yönelik etkinliklere hiç yer verilmediği de ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır. Dergi yetkilileri Meraklı Minik'in okul hayatı için hazırlanmış bir kitap olarak düşünülmemesi gerektiğini belirtmiş olsa da ebeveynler ve öğretmenlerin dergiyi

kendilerine kaynak olarak kullandığı görülmekte ve bunun sonucunda da dergi ekibinin, okur kitlesine katkı sağlaması kaçınılmaz olmaktadır.

- Meraklı Minik'in içeriğinde yer alan toplama, çıkarma etkinliklerinin sayısının artırılması.

Derginin, bilişsel gelişimi desteklemeye yönelik hazırlanan etkinlikleri incelendiğinde, matematik etkinliklerine ağırlıklı olarak yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bu etkinliklerin genellikle, sayı saydırmaya ya da grafik oluşturmaya yönelik olduğu gözlemlenmiştir. Yaş grubuna uygun basit toplama ve çıkarma etkinliklerine de dergi içerisinde yer verilebileceği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

- Meraklı Minik'in içeriğinde hem örtük hem açık bir şekilde desteklenen öz bakım becerilerine yönelik çizim ve etkinlik sayılarının artırılması.

Derginin öz bakım becerilerini desteklemeye yönelik hazırlanan sayfaları incelendiğinde, en az desteklenen alanın bu alan olduğu görülmektedir. Öz bakım becerilerine yönelik kazanımların, öykülerle, önerilerle ve çizimlerle (kask takarak bisiklet süren bir çocuk, sağlıklı besinler tüketen bir çocuk, bedensel temizliğine dikkat eden bir kişi çizimi gibi) verilebileceği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

- "Haydi Mutfağa" köşesinde yer alan tariflerin ulaşılması kolay besinlerle hazırlanması.

Görüşmeler sonucunda, özellikle sosyoekonomik düzeyi düşük yerlerde yaşayan çocukların bazı besinleri bulmakta zorlandıkları ya da bazı besinleri tanıyamadıkları saptanmıştır. Bu bağlamda, dergi yetkililerinin tariflerin ulaşılabilir besinlerle hazırlanma durumunu gözeterek hareket etmeleri araştırmacı tarafından önerilmektedir.

- Küçük yaş grubuna uygun etkinliklerin artırılması.

Yapılan görüşmeler sonucunda, MM'yi takip eden ebeveynlerin evlerinde genelde birden çok çocuğun olduğu görülmekte ve evdeki küçük çocuğun ise büyük kardeşi sayesinde MM ile çok erken yaşlarda tanıştığı bilinmektedir. Bu bağlamda dergi içeriğinde, küçük yaş grubuna uygun etkinliklerin artırılması önerilmektedir.

Ebeveyn ve öğretmenlere yönelik öneriler;

- Meraklı Minik'i takip eden ebeveyn ve öğretmenlerin, yönergeleri çocuklarına okurken özenli davranması ve sürecin tüm aşamaları önemsemesi.

Çocukların MM'yi incelerken maksimum fayda sağlamaları önem teşkil etmekte ve bu bağlamda öğretmen ve ebeveynlerin dergiyi tüm detayları ve aşamaları dikkate alarak çocuklarına sunmaları önerilmektedir.

- Dergide yer alan etkinliklerin çocukların bireysel farklılıklarına uygun olarak zenginleştirilmesi.

MM'nin tercih edilen ve nitelikli bir kaynak olduğu yapılan bu araştırmanın sonucunda ortaya çıkmıştır. Ancak ebeveyn ve öğretmenlerin de bu anlamda üzerlerine düşen görevler bulunmaktadır. Her çocuk kendine özgüdür ve bu yüzden dergiyi çocuklara sunarken onların özellikleri göz önünde bulundurulmalı, gerektiği noktalarda süreç esnetilmeli, zenginleştirilmeli ve kişiye özgü hâle getirilebilmelidir.

- Derginin içerisinde yer alan etkinlikleri özellikle eklerdeki maketleri yapmaları için çocuklara fırsat tanınması.

Dergide yer alan etkinliklerin birçoğu (bir yetişkinden yardım alabilirsin ibaresi bulunmuyorsa), çocukların kendi başlarına başarabileceği etkinliklerdir. Bu anlamda çocuklara fırsat tanınmalı, eklerde yer alan kartların kartonlarından ayrılmaları, maketlerin yapımları gibi özellikle el işi etkinliklerinde bu fırsat çocuklara verilmelidir.

- MM'nin düzenli bir şekilde tedarik edilmesi.

Derginin yaş grubunun üç ile altı yaş aralığını kapsadığı düşünüldüğünde, derginin hedeflerinin dört yıllık bir sürece yayıldığı görülmektedir. Bu anlamda dergiden maksimum seviyede fayda sağlanabilmesi için çocukları dergiden uzaklaştırmamak, düzenli olarak temin etmek gerekmektedir.

Uygulamaya yönelik öneriler;

- M.E.B. ile anlaşma yapılarak tüm okul öncesi eğitim kurumlarında Meraklı Minik'in kaynak olarak bulundurulması.

MM'yi hem öğretmenlerin hem de ebeveynlerin nitelikli bir kaynak olarak kullandığı ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, dergiden her çocuğun faydalanabilme imkânının sağlanması gerekmekte ve ilk ve tek okul öncesi dönem için hazırlanan bu derginin tüm okul öncesi eğitim kurumlarına kaynak olarak verilmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara yönelik öneriler;

- Çocuk dergileri ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacıların, okuyucularla birlikte dergiyi inceleyip, çocuklar üzerinden deneyim kazanması.

Araştırmacılar MM dergisiyle ilgili herhangi bir araştırma yapmak istediğinde, derginin vermek istediklerini algılayabilmek adına çocuklarla birlikte incelemeleri gerektiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir.

- Çocuk dergileri ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacıların, araştırma kapsamına alacağı dergileri geniş bir aralıkta tutması.

Çocuk dergileri incelendiğinde, dergi yetkililerinin vermek istedikleri becerileri yaş grubunu dikkate alarak planladıkları araştırma sonucunda ortaya çıkmaktadır. Örneğin üç ile altı yaş aralığı için hazırlanan bir derginin konu ve hedef becerilerini dört yıla yaydıkları görülmekte ve araştırmacıların da daha doğru verilere ulaşabilmesi adına araştırmalarında bu süreci baz almaları önerilmektedir.

Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte, çocuklarımızın bu yönde kullandıkları kaynaklarda artmış bulunmaktadır. Telefon, tablet, bilgisayar, televizyon bunlardan sadece birkaçıdır. Bu kadar teknolojik makinelerin içerisinde, sayfalarına dokunabildiğimiz, kokusunu içine çekebildiğimiz ve sayfalarına not alabildiğimiz kitap ve dergilerin hâlâ çok değerli olması biz eğitimcilerin elindedir. Kaliteli ve amacına uygun hizmet eden yayınlar var oldukça bu değer de günbegün artmaya devam edecektir. Araştırmalar sonucunda da TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi ise bu değere layık görülen nitelikli kaynaklar arasında yerini almıştır.

KAYNAKLAR

Açа, M. & Ercan, A.M. (2004). Anonim halk edebiyatı. M. Ö. Oğuz (Ed.). *Türk Halk edebiyatı el kitabı.* Ankara: Grafiker.

Akdağ, E. (2012). *Sevimli Mecmua adlı çocuk dergisi.* Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Akman, B., Altınkaynak, Ö.Ş., Kara, E.G.H. & Gül, Ş.C. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *28*(1), 97 – 115.

Akoğlu, A. (2005). Popüler bilim yayıncılığı ve gökyüzü gözlem etkinlikleri. *Journal of İstanbul Kültür University, 1*(2), 1-4.

Aktaş Arnas, Y. (2002). Okul öncesinde fen eğitiminin amaçları. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*. 6,7, s. 1-8.

Alabaş, R. & Kamer, T. S. (2016). Afacan çocuk gözü dergisi ve çocuğun vatandaş olarak eğitimi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, *11*(3), 77-92.

Alabaş, R. (2018). Çocuk Haftası Dergisi ve çocuk eğitimi açısından incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, 1,* 1766-1784.

Alpay, M. (1980). *Türk çocuk edebiyatı.* İstanbul: Edebiyat Fakültesi.

Alvestad, M. & Duncan, J. (2006). "The value is enormous – it's priceless I think" New Zeland preschool teachers' understandings of the early childhood curriculum in New Zeland a comparative perspective. *International Journal of Early Childhood, 38* (1), 31-45.

Ana Britannica (1987). *Genel kültür ansiklopedisi*. İstanbul: Ana Britannica.

Anderson, N. (2006). *Elementary children's literature.* Boston: Pearson Education.

Balcı, A. G. A. (2003). Bir okuma materyali olarak çocuk dergileri ve "Çocuklara rehber". *Türklük Bilimi Araştırmaları, 1*(13), 319.

Barnet, W.S. (2011). Effectiveness of early educational intervention. *Science, 333*(6045), 975-978.

Bauer, M. W. (2009). *The Evolution of sicence- discourse and comparative evidence, science, technology and society* https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/097172180901400202 sayfasından erişilmiştir.

Bauman, N. (2006). *Science writers in New York, past SWINY Event: Writing sicence for kids,* http://www.swiny.org/2006/12/past-swiny-event-writing-science-for-kids/. Sayfasından erişilmiştir.

Bayhan, P. & Artan, İ. (2007). Çocuk gelişimi ve eğitimi, İstanbul: Morpa Kültür.

Berry, J., Potter, J. & Hollas, V. (2013). Concept maps and informational read-alouds: Strengthening both science and reading for elementary students. *Texas Journal of Literacy Education*, 1(1), 29-44.

Broks, P. (2006). *Understanding popular science.* Maidenhead: Open University.

Bulut, S. ve Tarım, K. (2005). Okul Öğretmenlerin Matematik ve Matematik Öğretimine İlişkin Algı ve Tutumları. (Ed: Hüseyin Kıran) XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28-30 Eylül 2005, 1, 959-966.

Carvalho, F. F. (2013). Social Semiotics and Literacy: A case study about the social meanings constructed by ads of a children's magazine. *Australian Journal of Language and Literacy*, 36(3), 169-180.

Casey, A. & Howe, K. (2002). Best practices in early literacy skills. In A. Thomas & J. Grimes (Eds.), *Best practices in school psychology IV* (pp. 721-735). Bethesda, MD: NASP

Caulfield, R. (2000). *İnfants toddlers.* New Jersey:Prentice Hall,

Ceylan, S. & Turan, T. (2007). Bir İlköğretim Okulunda 11-14 Yaş Arasındaki Öğrencilerde Obezite Sıklığı ve Etkileyen Etmenler. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi.* 76-84.

Chapman, K.J., Fairchild, R.M. & Morgan, M.Z. (2014). Food refrences in UK children's magazines – an oral health perspective.; 217(10): E20. doi: 10.1038/sj.bdj.2014.1007.

Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk edebiyatı* (4. Basım). İstanbul: Esin.

Clarke- Stewart, K. A., Lee, Y., Allhusen, V. D., Soon, M. & Mcdowell, D. J. (2006). Observed differences between early childhood programs in the U.S and Korea: Reflections of "developmentally appropriate practices" in two cultural contexts. *Journal of Applied Developmental Psychology, 27*(5), 427-443.

Cutraro, J. (2013). *The science writer's handbook, hold the exclamation points! and other tips on writing for kids,* http://pitchpublishprosper.com/hold-the-exclamation-points-and- other-tips-on-writing-for-kids/, sayfasından erişilmiştir.

Day, R. A. (1997). *Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır?* (2. Baskı), Ankara, TÜBİTAK.

Demiray, K. (1954). *Türkçe çocuk edebiyatı.* İstanbul: Maarif Vekili.

Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi'nin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20*(3), 1017-1034.

Denham, S., Blair, K., Demlılder, E., Levitas, J., Sawyer., K., Auerbach, S. & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence : pathway to social competence. *Child Development, January / February, 74*(1), 238-256.

Dodge, D. T. (1995). The importance curriculum in achieving quality child day care programs. Child Welfare. Vol: 74 1171-1185.

Dodge, D.T., Colker, L.J. & Heroman, C. (2002). The Creative Curriculum for Preschool, Washington DC: Teaching Strategies.

Dubosarsky, M. D. (2011). *Science in the eyes of preschool children: findings from an ınnovative research tool.* Doctoral dissertation, University of Minnesota, Minnesota.

Duman, D. & Doğdu, M. (2010). 1930-1950 dönemi çocuk dergilerinde yurttaşlık bilinci gelişimi kapsamında ulus–devlet algısının sağlanması: "Türk çocuğu-cumhuriyet çocuğu". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *9*(20), 157-170.

Duran, E. & Dolaylar Özkul, İ. (2018). Türk Çocuk Dergileri ile ilgili öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *Journal of History Culture and Art Research, 7*(1), 467-478.

Elkind, D. (1999). Çcouk ve Toplum. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin Latin harfleriyle çıkan ilk çocuk dergisi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi.* 8-23.

Erdoğan, G. (2007). *Türkiye'de gazetecilik ve bilim iletişimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Sarıca, D.A. & Kudret, B. Z., (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin "erken okuryazarlık" kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *İlköğretim Online, 13*(4), 1449 – 1472.

Ertekin, Z. M. (2018). Van'da yayınlanan Şamram (2000-2002) Dergisi üzerine bir inceleme. *Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 1,* 91-108.

Fang, Z. & Wei, Y. (2010). İmproving middle school students' science literacy through reading infusion. *The Journal of Educational Research,* 103(4), 262-273.

Frascara, J. (2004). *Communication design. principles, methods, and practice*. New York: Allworth.

Gallahue, D. L., Ozmun, J. C. & Goodway, J. D. (2014). Motor gelişimi anlamak. *Bebekler, çocuklar, ergenler, yetişkinler.* (D. S. Özer ve A. Aktop Çev.). Ankara: Nobel.

Gazzeoğlu, Ö. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarına öz bakım becerilerinin kazandırılmasında oyun yoluyla öğretimin etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,* Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1-139.

Gezmen, B. (2019). Bir eğitim aracı olarak çocuk dergileri: "Mavi kırlangıç çocuk dergisi". *Erciyes İletişim Dergisi, 1,* 59-80.

Gordon, A. M. & Browne, K.W. (2007). Beginning Essentials in early childhood education. Clifton Park, NY: Thomson Delmar Learning.

Gottman, J. M. & Putallaz, M. (1981). An interactional model of children's entry into peer groups. *Child Development,* 52, s: 986-994.

Gökçe, B. & Sis, N. (2011). Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinin "hikâye haritası" yöntemine göre incelenmesi ve genel bir değerlendirme. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 6*(3), 1925-1949.

Gönenç, Y.A. (2012). Dergicilik ve gazetecilik arasındaki ayrım. *İletişim Fakültesi Dergisi, 1*, 25-27.

Gülay, H. (2009). 5- 6 yaş çocuklarının sosyal konumlarını etkileyen çeşitli değişkenler. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, *VI*(I), 104- 121.

Güler, D., S. (2003). 4-5 ve 6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi.* 4,3: 53:65.

Güler, T., Akman, B. & Alabay, E. (2013). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi* Ankara Pegem.

Güner, B. & Çitçi, M. D., (2010). Popüler bilim anlayışı ve coğrafyanın popülerliği, bilim ve teknik dergisi örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi, 15*(24), 131 – 155.

Gurbetoğlu, A. (2007). II. Meşrutiyet dönemi çocuk dergilerinde ahlak eğitimi ve ahlaki değerler (1908–1918). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*(1), 81-101.

Güneyli, U. (1988). 4-6 Yaş Grubu Çocuklarında Beslenme Alışkanlıkları ve Bunu Etkileyen Etmenler Konusunda Bir Araştırma. *Beslenme ve Diyet Dergisi.* Yeniçağ Matbaası, Ankara, Cilt. 17.

Han, H. (2016). Adventure Stories and Geographical İmagination in Japanese and Korean Children's Magazines, 1925-1945. *In Japan Forum*, 28(1), 99-120.

Heller, S. (2004). The education of a graphic designer. *Design literacy: Understanding graphic design*. New York: Simon and Schuster.

Hirsh, R.A. (2004). Early Childhood Curriculum. Incorporating multiple intelligences, developmentally appropriate practice, and play: Boston: Allyn & Bacon.

Holiday, S. (2018). Jack and Jill Be Nimble: A Historical Analysis of an "Adless" Children's Magazine. *University of Alabama, Tuscaloosa, Alabama, USA.* 412-428.

Huiyun, S., Maode, L. & Jufang, S. (2006). Views on popular-science publishing. *Journal of Scholarly Publishing, 37*(4), 1-8.

Jay, D.L. (1979). "*Children's Attitudes Toward Advertising on Television and Radio and in Children's Magazines and Comic Books",* in NA - Advances in Consumer Research Volume 06, eds. William L. Wilkie, Ann Abor, MI : Association for Consumer Research, Pages: 407-412.

Jones, S. C., Gregory, P. & Kervin, L. (2012). Branded Food References in Children's Magazines: "Advertisements" Are the Tip of the İceberg. *Pediatric Obesity,* 7(3), 220-229.

Jones, S. & Reid, A. (2010). Children's magazines: Reading resources or food marketing tools? *Public Health Nutrition,* 13(3), 393-399. Doi: 10.1017/S1368980009991133

Kandır, A., Özbey, S. & İnal, G. (2010). Okul Öncesi Eğitiminde Program: Kuramsal Temeller. İstanbul: Morpa.

Kaptan, Y. A. & Sürmeli, K. (2011). Çocuk dergilerinde karşılaşılan tipografi sorunları ve çözüm önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1,* 183-197.

Karagöz, B. (2019). TRT Çocuk Dergisi'ndeki kitap tanıtımları üzerine betimsel bir inceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 8*(1), 512-537.

Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel

Kardaş, D. (2015). Çocuk eğitimi açısından "çocuklara talim" dergisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, 1,* 267-283.

Kargın. T., Güldenoğlu, B. & Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örneklemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi. 18*(1), 61 – 87.

Kerkez, İ. F. (2012). Sağlıklı büyüme için okul öncesi dönemdeki çocuklarda hareket ve fiziksel aktivite. *Spor Bilimleri Dergisi, 23*(1), 34-42.

Khoon, K. A., Daud, A. R., Samat, S., Abd-Shukor, R. & Jalar-Jalil, A. (2009). Popular science writing: communicating science to peers and public. *Reading Improvement, 46*(3), 143-147.

Kılıç, A., Pala, A., Oral, B., Güven, B., Güllaç, T. E., Köksal, N. F., Erciyeş, G., Yetim, H., Çermik H., Akınoğlu, O. & Tan, Ş. (2016). *Öğretim ilke ve yöntemleri.*Ankara: Pegem Akademi.

Kurniawan, H., Waluyo, J. H., Suwandi, S. & Setiawan, S. (2018). Moral Value in Archipelago Islamic Perspective in Children's Stories in "*Bobo*" Magazine and "*Kompas*" Daily. *Jurnal Kaijan Islam dan Budaya.*Vol:16 No:2 224-245.

Küçük, S. (2013). Türkiye'de bilimin popülerleştirilmesi sürecinde süreli yayıncılığın rolü: "Fen alemi" örneği (1925-1926). *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi,1,* 187-218.

Lawrence, S. (2010). An Introduction to Curriculum Research and Development. Pearson Education.

Lind, K. K. (2000). Exploring science in early childhood education (3rd.ed) Delmar,Albany

Masny, D. (1995). Literacy development in young children. *Interaction,* 6(1), 21-24.

Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı (36–72 aylık çocuklar için).* Ankara: MEB.

Morrow, L. & Lesnick, J. (2001). Examining the Educational Value of Children's Magazines. *The California Reader,* 34(2), 2-13.

NAEYC. (2003). National Association for The Education of Young Children. www.naeyc.org.

Nalcıoğlu Ulusoy, B. (2006). *Mümeyyiz, İlk Türkçe Çocuk Dergisi 1869-1870.* İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Neydim, N. (2000). *Çocuk ve edebiyat: Çocukluğun kısa tarihi, edebiyatta çocuk figürleri.* İstanbul: Bu Yayınevi.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı.* Ankara: Anı.

Özsevgeç, T., Eroğlu, B. & Öztürk Köroğlu, Y. (2017). Popüler bilim dergilerinin değerlendirilmesi: Bilim ve teknik ve National Geographic örneklemi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 30,* 619-630.

Rasul. S. (2013). Borrowing and Code Mixing in Pakistani Children's Magazines: Practices and Fuctions. *Pakistaniaat: A journal of Pakistan Stuides,* 5(2), 46-72.

Raver, C. (1997). Poor Children Gain Social Competence From Sensitive İnteraction With Parent. *Brown University Child&Adolescent Behavior Letter, 13* (7), 1-2.

Rea, L. (2018). Education, Popular Literature and Future Citizenship in Argentina's Billiken Children's Magazine (1919-1945). *Global studies of childhood,* 8(3), 281-291.

Roe, D. B. & Ross, E. P. (2006). Integrating language arts through literature and thematic units. Boston, MA: Pearson.

Saarni, C. (2001). Cognition, context and goals : Significant components in social-emotional efffectiveness. *Social Development, 10* (1), 125- 127.

Saçkes, M., Trundle, K. C., Bell, R. L. & O'Connell, A. A. (2011). The influence of early science experience in kindergarten on children's immediate and later science achievement: evidence from the early childhood longitudinal study. *Journal of Research in Science Teaching, 48*(2), 217-235.

Sarıcı Bulut, S. & Sarıkaya, M. (2018). Bizim Mecmua'da akıl oyunları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7*(1), 568-591.

Sarıkaya, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yayınlanan çocuk dergilerindeki "akıl oyunları" örnekleri. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1,* 9-28.

Schweinhart, L. J. (2003). Validty of the high/scope preschool education model. *High/Scope Educational Research Foundation.1-19.*

Senemoğlu, N. (1994). Okul Öncesi Eğitim Programları Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalıdır? H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı:10, Ankara.

Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27,* 25-37.

Sınar Çılgın, A. (2006). Çocuğa büyülü bir dünyanın kapılarını açmak. *Milli Eğitim,176,* 175-182.

Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı.* İstanbul: Morpa

Şimşek, H. (2001). XIX. yüzyıl çocuk dergiciliği ve eğitsel işlevleri üzerine. *Milli Eğitim Dergisi, 1,* 151- 153.

Şimşek, H. (2002). *Tanzimat ve mutlakıyet dönemi çocuk şiirlerinin eğitim açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Shields, M. (1985). The Development of the Young Child's Representation of Emotion. Unpublished paper.

Staniow, B. & Biernacka- Licznar, K. (2013). The press without children, children without the press? Modern magazines for children in Poland. *Torunskie Studia Bibliologiczne, 2* (11), 49-67).

Tepeli, K. (2010). Motor (hareket) Gelişim, (Ed: E. Deniz) Erken Çocukluk Döneminde Gelişim (2.baskı), Ankara: Maya Akademi.

Tuğluoğlu, F. (2015). II. meşrutiyet döneminde milliyetçi bir çocuk dergisi: talebe defteri (1913-1919). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 1, 99*-139.

Turan, E. D., Kurt, E. & Arslan, N. (2016). Mini Kumbara Dergisi'nin popüler bilim kaynakları kapsamında biçim ve içerik bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 4(3), 326-336.

TÜBİTAK, (2019). www.tubitak.gov.tr., sayfasından erişilmiştir.

Tüfekçioğlu, E. (2008). Okul Öncesi 4-6 Yaş Çocuklarında Algısal Motor Gelişim Programlarının Denge ve Çabukluk Üzerine Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 5(2). Erişim: http://www.insanbilimleri.com

Türk Dil Kurumu (2019). *Türkçe sözlük.* www.tdk.gov.tr., sayfasından erişilmiştir.

Ulutaş, A. & Çaydaş, A. (2013). İleri Yavrutürk dergisinin teknoloji açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sience, 6*(3), 759-771.

Ungan, S. & Yiğit, F. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye'de süreli çocuk yayınları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi,* 10, 184-198.

Ural, S. (2013). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı. M. Gönen (Ed.). *Çocuk Edebiyatı.* S: 33-55. Ankara: Eğiten Kitap.

Uskun, E., Öztürk, M., Kişioğlu, N. A., Kırbıyık, S. & Demirel, R. (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Obesite Gelişimini Etkileyen Risk Faktörleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi.* 12(2). 19-25.

Uzmen, S. (2001). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 195,* 193-212.

Veziroğlu, M. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlarına uygunluğunun incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Veziroğlu, M. & Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, *37*(163), 1-23.

Wang, J., Lind, E., Spalding, E., Klecka, C. L. & Odell, S. J. (2011). Judging research in teacher education. *Journal of Teacher Education,* 61(4), 295-301.

Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 62-71.

Yalçın, A. & Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı.* İstanbul: Akçağ.

Yalçın, A. & Aytaş, G. (2008). *Çocuk edebiyatı* (2. Basım). Ankara: Akçay.

Yapar, A. (2012). Fransa'da dergicilik olgusu. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1*(11), 1-9.

Yiğitbaşı G. K. (2014). Türkiye'de çocuk dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5*, 37-56

Yılar, Ö. & Celepoğlu, A. (2007). Çocuk yayınları ve bu yayınlarda bulunması gereken temel unsurlar. Ö. Yıllar ve L. Turan (Ed.), *Çocuk edebiyatı.* Ankara Pegem.

Yıldırım, C. (1991). *Bilim felsefesi.* İstanbul: Remzi.

Yılmaz, E. (2017). Osmanlıcılıktan Türk milliyetçiliğine bir çocuk dergisi: Çocuk dünyası (1913-1914). *Tarih İncelemeleri Dergisi, 1,* 209-232.

Zembat, R. (2007). Okul öncesi eğitimde nitelik. (Ed.) A. Oktay, Ö. P. Unutkan, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular, s.25-42. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Zur, D. (2014). Let's G oto The Moon: Science Fiction in the North Korean Children's Magazine Adong Munhak, 1956-1965. *The Journal of Asian Studies,* 73(2), 327-351.

EKLER

Ek-1. İzin Belgesi

TÜBİTAK

T.C.
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU BAŞKANLIĞI
Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı

Sayı : 77409814-020-E.134305 12/07/2019
Konu : Yüksek Lisans Tezi Hakkında

SAYIN MERVE YILDIRIM

İlgi : 10/07/2019 tarihli ve sayılı yazı

İlgi yazınıza istinaden, "TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımlarına Göre Uygunluğunun İncelenmesi" başlıklı tezinizde kullanılmak üzere, dergide görev yapmakta olan yayın yönetmeni ve editörü ile görüşme, 2018 yılına ait, on iki adet TÜBİTAK Meraklı Minik dergisinin Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'na göre inceleme ve değerlendirme talebiniz uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Bekir ÇENGELCİ
Bilim ve Toplum Daire Başkanı V.

Ek:Yüksek Lisans Tez Konusunda Meraklı Minik Dergisi İnceleme Talebi

BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR.
Evrak doğrulama işlemi http://evrakdogrulama.tubitak.gov.tr?V=BEA95FNZV adresinden yapılabilir.
Atatürk Bulvarı No:221 06100 Kavaklıdere Ankara
Telefon No:(0 312) 468 53 00 Faks No:(0 312) 427 74 89
KEP Adresi: tubitak.baskanlik@tubitak.hs03.kep.tr
e-Posta: tubimeri@tubitak.gov.tr İnternet Adresi: www.tubitak.gov.tr
Bilgi için: Nahide SOYTÜRK
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No: 03122989524
1 / 1

Ek-2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 2

Katılımcılar: Ebeveynler

1. Çocuğunuz ya da çocuklarınız kaç yaşındalar?
2. TÜBİTAK Meraklı Minik dergisini neden tercih ediyorsunuz? Sizi tercihiniz mi yoksa çocuğunuzun tercihi midir? Almaya ya da abone olmaya nasıl karar verdiniz?
3. Abone misiniz? Aboneyseniz ne kadar süredir abonesiniz?
4. Çocuğunuzun en keyif aldığı etkinlikler hangileridir?
5. Çocuğunuza en çok katkı sağladığını düşündüğünüz alan nedir? Yani derginin bilimsel bilgi vermesi, kalem oynatılan etkinlikler, bulmacalar, öyküler, matematik etkinlikleri, hareket etkinlikleri gibi türlerden en çok hangisi çocuğunuza katkı sağlamaktadır?
6. Dergiden beklentileriniz nelerdir?
7. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 2

Katılımcı: Öğretmenler

1. TÜBİTAK Meraklı Minik dergisini nasıl buluyorsunuz? Düşüncelerinizden bahseder misiniz?
2. Dergiye abone misiniz? Değilseniz nasıl ulaşıyorsunuz?
3. Her çocuğun bir dergisi oluyor mu?
4. Dergideki etkinlikler içerisinde öğrencilerinizin en çok sevdiği etkinlikler hangileridir?
5. Bir eğitimci olarak sizce TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi hangi gelişim alanlarını desteklemektedir?

Alt soruları:

- Bilişsel gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?
- Dil gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?
- Sosyal ve duygusal gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?
- Motor gelişim alanı nasıl desteklemektedir? Örnekler verir misiniz?
- Öz bakım becerilerini kapsayan gelişim alanı nasıl desteklenmektedir? Örnekler verir misiniz?

6. Sizce TÜBİTAK Meraklı Minik dergisi hangi gelişim alanlarını desteklemelidir?
7. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek-3. Kappa Uyum İndeksi

	Ocak				Aralık			
MG	0-0	1-1	Kappa	p	0-0	1-1	Kappa	p
Ben-1.Öğretmen	100,00%	66,70%	1	0,025	100,00%	100,00%	1	0,025
Ben-2.Öğretmen	100,00%	66,70%	0,615	0,020	100,00%	100,00%	1	0,001
Ben-3.Öğretmen	100,00%	100,00%	1	0,025	100,00%	100,00%	1	0,001
Ben-4.Öğretmen	100,00%	100,00%	1	0,025	100,00%	100,00%	1	0,001

MG için öğretmeler arasında gözlemler açısından her iki ayda da anlamlı bir uyum olduğu görülmektedir.($p<0,05$)

	Ocak				Aralık			
ÖBG	0-0	1-1	Kappa	p	0-0	1-1	Kappa	p
Ben-1.Öğretmen	100,00%	100,00%	1	0,025	100,00%	100,00%	1	0,025
Ben-2.Öğretmen	100,00%	66,70%	1	0,035	100,00%	100,00%	1	0,001
Ben-3.Öğretmen	100,00%	100,00%	1	0,025	100,00%	80,00%	0,751	0,028
Ben-4.Öğretmen	100,00%	100,00%	1	0,025	100,00%	100,00%	1	0,001

ÖBG için öğretmeler arasında gözlemler açısından her iki ayda da anlamlı bir uyum olduğu görülmektedir.($p<0,05$)

Yöntem:

Öğretmenler arasındaki uyuma Kapa uyum istatistiği aracılığı ile bakılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p<0,05$ olması durumunda anlamlı uyumun olduğu, $p>0,05$ olması durumunda ise anlamlı uyumun olmadığı belirtilmiştir.

Ek-4. 2018 Kasım Meraklı Minik- Zeytinyağıyla Su Karışır mı?

Bir süre bekleyince bu iki sıvının birbirine karışmadığını göreceksin. Bütün sıvılar, birbirinden farklı yapıda ve farklı sayıda küçük parçacıktan oluşur. Bu parçacıklara molekül adı verilir. Bazı sıvıların molekülleri, başka sıvıların molekülleriyle karışmaz. Su ve zeytinyağı da molekülleri karışmayan böyle iki sıvıdır.

Peki neden su aşağıda, zeytinyağı yukarıda kaldı dersin? Çünkü, aynı miktardaki su ve zeytinyağının moleküllerinin sayısı birbirinden farklıdır. Sudaki molekül sayısı zeytinyağındakinden daha fazladır. Yani su, zeytinyağından daha yoğundur. Yoğun olan sıvı altta kalır.

Merve Yıldırım
Çizim: Göksu Karaca

23

Ek-5. 2018 Ekim Meraklı Minik- Mor Lahana Deneyi

Yaman ve İrem Mor Lahana Deneyi Yapıyor

Bilimin her yerde karşına çıkabileceğini söylemiştik değil mi? İşte bu bir "mutfakta bilim" etkinliği. Yaman okulda öğrendiği mor lahana deneyini evde kardeşiyle birlikte de yapmak istiyor. Tabii bunun için anne ve babasının yardımına ihtiyacı var. Sen de bu renkli deneyi evde bir büyüğünle birlikte yapabilirsin.

Lahanaların su kaynadıktan sonra iki üç dakika daha suda kalması gerekiyor.

Tencereyi içindekilerin soğuması için kenara alın ve bekleyin.

20

Merve Yıldırım
Çizim: Bilgin Ersözlü

21

Ek-6. 2018 Aralık Meraklı Minik- Haydi Anlat Oyunu

Haydi Anlat Oyunu - 2

Meraklı Minik dergisinin Aralık 2018 sayısının ekidir. Çizim: Pınar Büyükgüral
Oyunun kurallarını dergimizin "Kitap... Oyun... Öner..." köşesinde bulabilirsiniz.

Haydi Anlat Oyunu - 3

Meraklı Minik dergisinin Aralık 2018 sayısının ekidir. Çizim: Pınar Büyükgüral
Oyunun kurallarını dergimizin "Kitap... Oyun... Öner..." köşesinde bulabilirsiniz.

Haydi Anlat Oyunu - 4

Kart Kutusu

Kutuyu kartondan ayırın. Üzerindeki yarım daire şeklindeki kesikli bölümü parmağınızla hafifçe bastırarak açın. Kutuyu tüm kat yerlerinden arkaya katlayın. Beyaz kulakçıklarına yapıştırıcı sürün. Kulakçıkları, mavi olanlar dışta kalacak şekilde birbirine yapıştırın. Kutunuz hazır. Dergimizin ekindeki Haydi Anlat oyununun kartlarını bu kutuya koyabilirsiniz.

Meraklı Minik dergisinin Aralık 2018 sayısının ekidir.

Kitap... Oyun... Öneri...

Haydi Anlat

Haydi Anlat, dört ya da daha fazla kişiyle iki gruba ayrılarak oynanır. Oyunun amacı bir karttaki sözcüğü, o sözcüğü kullanmadan grup arkadaşlarına anlatmak ve diğer gruptan daha fazla sayıda kart toplamaktır. Bu amaçla oyunun başında bir sözcüğün ne kadar sürede anlatılacağı belirlenir. Bu süre oyuncuların yaşına göre bir ya da iki dakika olabilir. Süreyi tutmak için saat, kronometre ya da zamanlayıcı gibi bir alet kullanılır.

Oyunun Kuralları:

- Oyuncular iki gruba ayrılır.
- Oyun kartları kartonlardan çıkartılır. Resimli yüzleri altta kalacak şekilde üst üste dizilir. Tüm oyuncuların ulaşabileceği bir yere koyulur.
- Oyuna hangi grubun başlayacağına karar verilir.
- İlk gruptaki oyunculardan biri anlatıcı olur ve en üstteki kartı alır. Karttaki resme bakar ve kartı ikinci gruptaki oyunculardan birine verir. Ancak karttaki resmi kendi grubundaki oyunculara göstermez.
- Kartın üzerinde resmi bulunan sözcüğü kendi grubundaki oyunculara belirlenen süre içinde anlatmaya çalışır. Örneğin kartta Güneş resmi varsa Güneş sözcüğünü kullanmadan Güneş'i anlatmaya çalışır. Ta ki grup arkadaşlarından biri "Güneş" diyerek doğru sözcüğü bulana ya da süre bitene kadar.
- Anlatıcı Güneş hakkında şunlara benzer şeyler söyleyebilir:
  - Dünya'yı ısıtır.
  - Dünya'yı aydınlatır.
  - Gökyüzündedir.
  - Bir gök cismidir.
  - Geceleri göremeyiz.
  - Sabah olunca doğar.
  - Akşam olunca batar.
  - Dünya'ya en yakın yıldızdır.
- Bu sırada ikinci gruptaki oyuncular anlatıcının "Güneş" sözcüğünü kullanıp kullanmadığını takip eder. İlk gruptaki oyuncuların Güneş kartını görmemesine de dikkat ederler.
- İlk gruptaki oyuncular anlatılan sözcüğü süre dolmadan bilirlerse anlatılan kartı ikinci gruptan geri alır ve kendi önlerine koyarlar. Böylece bir kart kazanmış olurlar. Sıra ikinci gruba geçer.
- İlk gruptaki oyuncular belirlenen süre içinde anlatılan sözcüğü bilemezlerse anlatılan kart ikinci grupta kalır. Bu durumda bu kartı ikinci grup kazanmış olur. Sıra ikinci gruba geçer.
- Oyun kartlar bitene kadar bu şekilde devam eder.
- En çok kart toplayan grup oyunu kazanır.

Meltem Yenal Coşkun
Çizim: Pınar Büyükgüral

Başparmak Sineması
Gece – Gündüz

Bu sayıdaki eklerimizden biri başparmak sineması. Başparmak sineması, sayfalarında birbirini izleyen resimlerin bulunduğu minik bir kitap aslında. Bu kitabın sayfaları bir kenardan tutulup hızla serbest bırakıldığında kitaptaki resimler hareket ediyormuş gibi görünüyor. Bu nedenle başparmak sinemasını çizgi filmlerin basit hâli olarak düşünebilirsiniz.

Başparmak sinemasını hazırlamak için bir paket lastiğine gereksiniminiz olacak. Önce başparmak sinemasının yer aldığı sayfayı kırmızı kesikli çizgilerden kesin. Oluşan her dikdörtgen parça başparmak sinemasının bir sayfası olacak. Bu sayfaları numaralar birbirini takip edecek şekilde üst üste koyun.

Paket lastiğini numaraların bulunduğu kenara birkaç kez dolayarak sayfaların bir arada durmasını sağlayın. Başparmak sinemanız hazır bile!

Şimdi başparmak sinemasını sol elinizle tutun. Başparmağınız bir numaralı sayfadaki "Başparmak Sineması" yazan yerde olsun. Sağ elinizle de karşı kenardan tutun. Sonra sayfaları hafifçe bükerek hızla ve teker teker serbest bırakın. Böylece sayfalar açılırken gün boyunca gerçekleşen değişimleri izleyebileceksiniz. Bakalım bulut, Güneş, Ay ve yıldızlardan başka şeylerin de değiştiğini fark edebilecek misiniz?

Meltem Yenal Coşkun
Çizim: Pınar Büyükgüral

Gececil Hayvanlar Eşleme Kartları

Bu sayımızdaki eşleme kartlarında dokuz farklı hayvanın fotoğrafını kullandık. Bu hayvanların ortak özelliği gececil olmaları. Bu kartlarla bir eşleme oyunu oynayabilirsiniz. Oyunu oynamak için önce kartları birbirinden ayırıp karıştırın. Fotoğraflı yüzleri alta gelecek şekilde yere dizin. Sonra kartları ikişer ikişer açın. Birbirinin eşi olanları bulmaya çalışın. Açtığınız iki kart birbirinin eşiyse onları kenara ayırın. Açtığınız iki kart birbirinin eşi değilse bu kartları ters çevirip başka iki kart açın. Dilerseniz bu oyunu iki ya da daha fazla oyuncuyla, kartları sırayla açarak da oynayabilirsiniz.

Gülnihal Mert

Ek-7. 2018 Aralık Meraklı Minik-Başparmak Sineması

Ek-8. 2018 Haziran Meraklı Minik- Arkeologlar

Arkeologlar Neler Yapıyor?

Arkeologlar, çok eski zamanlarda yaşamış insanlardan kalan yapıları ve eşyaları incelerler. Genellikle bu kalıntıların üzerleri toprakla örtülüdür. Böyle durumlarda arkeologlar bir kazı yaparak bunları topraktan çıkarır. Bu fotoğrafta böyle bir kazı alanı ve kazı alanında çalışan arkeologlar var.

Bu arkeologlar kazı alanında çizim yapıyor. Kazı alanında ortaya çıkarılan her şey çok değerlidir. Arkeologlar bunlarla ilgili notlar alır ve çizimler yapar. Çok sayıda da fotoğraf çekerler.

8

Bu arkeologlar kazı alanındaki çok küçük bir buluntu üzerinde çalışıyor. Kazı alanında ortaya çıkarılanlar, bunları kullanan insanların yaşamıyla ilgili ipuçları sağlar. Arkeologlar bu ipuçlarını kullanarak birçok sorunun yanıtını bulmaya çalışır: Burada yaşayan insanlar hangi işleri yapıyorlardı? Nasıl besleniyorlardı? Neler giyiyorlardı? Evlerini nasıl yapıyorlardı?.. Sonunda elde ettikleri bilgileri diğer insanlarla paylaşmak için kitaplar, makaleler yazarlar.

Bu fotoğraftaki arkeolog kazı alanında bulunmuş bir yapının yer döşemesini onarıyor. Kazı alanındaki yapılar ve eşyalar çoğu zaman yıkılmış ya da kırılmış hâldedir. Bu eserlerin hepsi koruma altına alınır. Onarılabilenler onarılır. Bir bölümü de müzelerde sergilenir.

Aslı Zülal

Ek-9. 2018 Temmuz Meraklı Minik- Haydi Mutfağa

Ekmekten daire şeklinde iki parça kesin. Bu parçaları üzerlerine peynir sürdükten sonra tabağa yerleştirin. Zeytinlerin çekirdeklerini çıkarın. Zeytinlerden birini ezip şekillendirerek pandanın gözlerini, burnunu ve ağzını yapın. Diğer zeytinleri ikiye bölün. Bunlarla da pandanın kulaklarını ve bacaklarını yapın. Salatalığı soyup ince uzun şeritler hâlinde kesin. Bunlarla bambuları yapın. Domatesleri de ikiye bölerek tabağa fotoğraftaki gibi yerleştirin. Afiyet olsun.

Yazı ve fotoğraflar: Deniz Özmen

29

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...